

จากฟ้า...ลงดิน

เล่มที่ ๑

จากฟ้า...สู่ดิน

เล่ม ๗

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

เรื่อง จากฟ้า...สู่ดิน เล่ม ๓

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๓๕ ครั้งที่ ๑ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ISBN 974-7770-90-3

บรรณาธิการ

นางสิริพร ทองคำวงศ์

นางบุญยนาถ เหล่าวานิช

นายวรวิทย์ หอมเนียม

ออกแบบปก

นางสาวอนุดรา หงษ์สุวรรณ

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ ฉลองรัตน์ จำกัด โทร. ๒๔๗-๐๑๑๑

คำนำ

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ ได้รวบรวมบทวิทยุจากรายการสารคดี “จากฟ้า-สู่ดิน” ซึ่งออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ตั้งแต่ปี ๒๕๒๕-๒๕๓๐ มาแล้วเป็นจำนวน ๖ เล่ม สำหรับเล่มนี้เป็นเล่มที่ ๗ ที่ได้จัดพิมพ์ขึ้น โดยรวบรวมบทสารคดีทางวิทยุ “จากฟ้า-สู่ดิน” ที่ออกอากาศตั้งแต่วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ ถึงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๓ เป็นจำนวน ๒๓ เรื่อง เพื่อเป็นการเผยแพร่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีอยู่นับร้อยนับพันโครงการให้แพร่หลายยิ่งขึ้น

ในโอกาสนี้ คณะกรรมการฯ ขอขอบคุณ กองข่าว กองการในพระองค์ สำนักพระราชเลขาธิการ กรมกิจการพลเรือนทหารบก รวมทั้งหน่วยราชการภาคเอกชนและผู้เกี่ยวข้องทุกท่านที่มีส่วนช่วยในการเผยแพร่พระราชกรณียกิจในครั้งนี้ให้บรรลุปาหมายและหวังว่าหนังสือ “จากฟ้า-สู่ดิน” เล่ม ๗ นี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจเช่นเดียวกับเล่มก่อน ๆ

คณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

ในคณะกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

คณะอนุกรรมการเอกลักษณ์ของชาติ

๑. รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (หม่อมราชวงศ์เกษมสโมสร เกษมศรี)	ประธานอนุกรรมการ
๒. เลขาธิการพระราชวัง	อนุกรรมการ
๓. อธิบดีกรมวิชาการ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๔. ผู้อำนวยการสำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๕. เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ	อนุกรรมการ
๖. อธิบดีกรมสามัญศึกษา หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๗. อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๘. อธิบดีกรมศิลปากร หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๙. เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ หรือผู้แทน	อนุกรรมการ
๑๐. ท่านผู้หญิงนวลผ่อง เสนาณรงค์	อนุกรรมการ
๑๑. คุณหญิงจินตนา ยศสุนทร	อนุกรรมการ
๑๒. นายขวัญแก้ว วัชโรทัย	อนุกรรมการ
๑๓. นายสุวิทย์ ยอดมณี	อนุกรรมการ
๑๔. ผู้บังคับการตำรวจสันติบาล	อนุกรรมการ
๑๕. นายประสม สถาปิตานนท์	อนุกรรมการ
๑๖. นายแมนรัตน์ ศรีกรานนท์	อนุกรรมการ
๑๗. นายเย็นใจ เลาหวณิช	อนุกรรมการ
๑๘. นางรัชกร เหมะจันทร์	อนุกรรมการ
๑๙. นางมาลี จันทรสุข	อนุกรรมการ
๒๐. นายอำนาจ ถาวรวงศ์	อนุกรรมการ
๒๑. นางผุสดี วิทยาสารณยุต	อนุกรรมการ
๒๒. นางสิริพร ทองคำวงศ์	อนุกรรมการ
๒๓. นางสาวสมลักษณ์ วงศ์งามขำ	อนุกรรมการ
๒๔. นางพันธุ์พิงค์ ธรรมรัช	อนุกรรมการ
๒๕. นางบุญยนาถ เหล่าวานิช	อนุกรรมการและเลขานุการ
๒๖. นายวรวิทย์ หอมเนียม	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
๒๗. นายวัลลภ ธาราภูมิ	อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

สารบัญ

หน้า

๑. มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์กับความช่วยเหลือ ในวาทภัยไ้ผู้บกพร่อง.....	๑
๒. ความก้าวหน้าโครงการพระราชดำริในการก่้างน้ำเสีย.....	๙
๓. ความก้าวหน้าและแผนการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจาก พระราชดำริ.....	๑๗
๔. พระราชดำริในการแก้ปัญหาสภาพพื้นที่และสิ่งแวดล้อม.....	๒๕
๕. โครงการหลวงปีที ๒๑.....	๓๒
๖. โครงการปลูกกลินในโครงการพืชน้ำม่นอุตสาหกรรมของโครงการหลวง.....	๔๐
๗. โครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....	๔๙
๘. โครงการฝึกอาชีพนักเรียนจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ตามพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.....	๕๕
๙. โครงการใช้ระบบสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาพื้นที่เกษตรใน อำเภอพัฒนานิคม และอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อันเนื่องมาจาก พระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี.....	๖๔
๑๐. พระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านการศึกษา.....	๗๒
๑๑. โครงการพระราชดำริด้านสิ่งแวดล้อม.....	๗๙
๑๒. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในส่วนของการปรับปรุง ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม.....	๘๗
๑๓. แนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสียของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.....	๙๕
๑๔. ตามรอยเบื้องพระยุคลบาทในโครงการพระราชดำริแก้ไขปัญหา สิ่งแวดล้อม.....	๑๐๘
๑๕. ศิลปชีพช่วย.....ชาวไทยอยู่ดี.....ด้วยศิลปไทย.....	๑๑๒
๑๖. โครงการพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ.....	๑๒๐
๑๗. โครงการปลูกฝังคุณธรรมเพื่อการพัฒนาตามพระราชดำริของ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ.....	๑๒๗
๑๘. พระเมตตาประชาไทย.....ไว้โรคพัน.....	๑๓๔

๑๙. โครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพระบรมราชานุเคราะห์ ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว..... ๑๔๒
๒๐. โครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ประสบ
อุทกภัยที่ จ.นครศรีธรรมราช และจ.สุราษฎร์ธานี ของสถาบัน
วิจัยจุฬาภรณ์..... ๑๕๐
๒๑. มุลนิธิชัยพัฒนา....เพื่อพัฒนาและสงเคราะห์ประชาชน..... ๑๕๗
๒๒. ในหลวงกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม..... ๑๖๕
๒๓. ความก้าวหน้าโครงการพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาหน้าท่วม
และน้ำเน่าเสีย..... ๑๗๔

โครงการพระราชดำริสู่ปวงชนทุกหนแห่ง

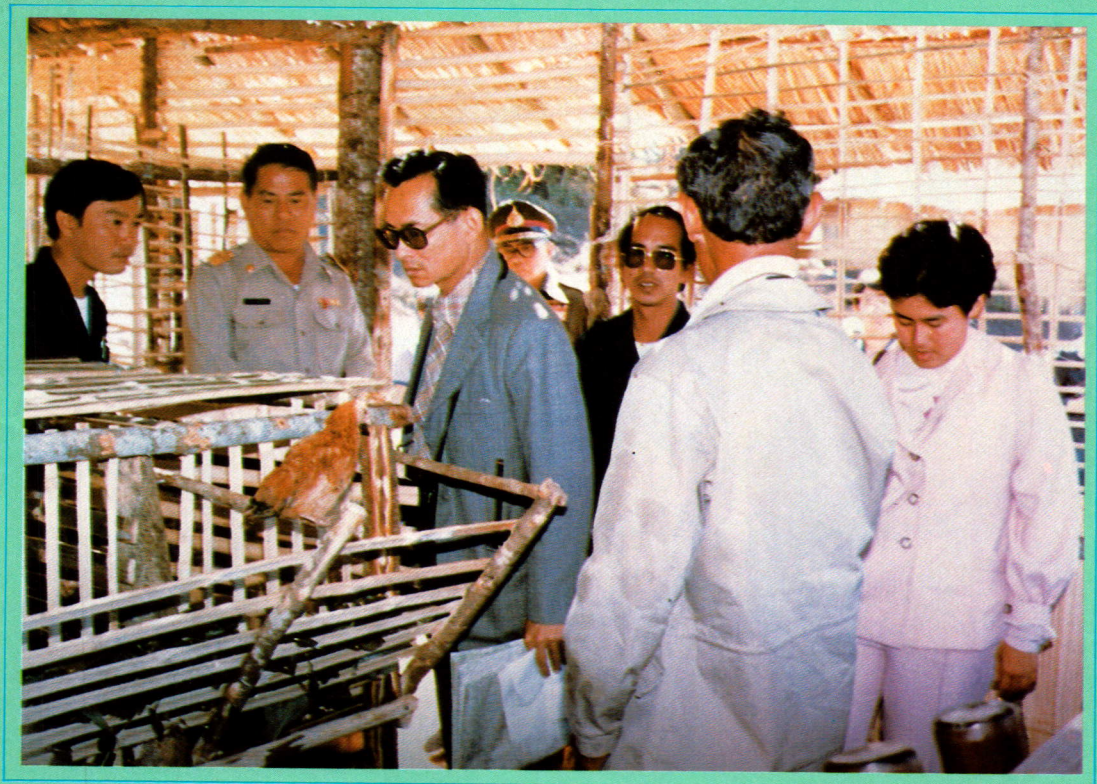

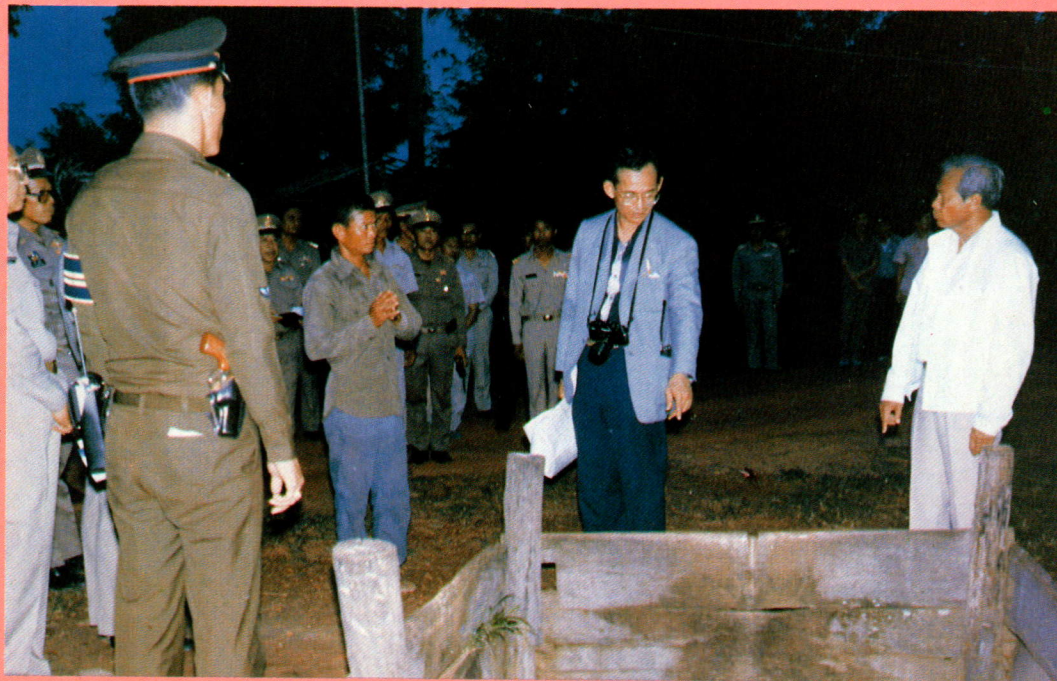

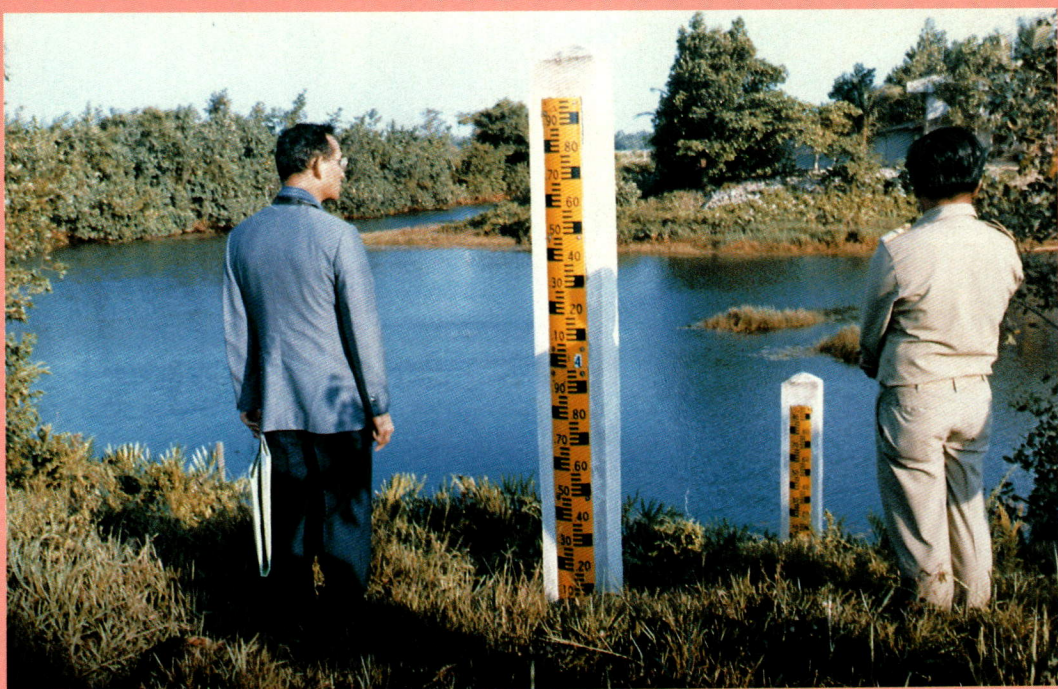

มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ กับความช่วยเหลือในวาทภัยใต้ฝุ่นเกย์

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ขวัญแก้ว วัชโรทัย

ประวิทย์ ชาญณรงค์

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เขยกลิ่นเทศ

ไต่เตล

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์)

ภัยธรรมชาติเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา โดยที่เราคาดไม่ถึง และเมื่อเกิดขึ้นในถิ่นที่ใด ผลที่ตามมาก็คือความเสียหายและคราบน้ำตาตลอดจนความกดดัน ความตึงเครียดที่เกิดขึ้นทางจิตใจ ทำให้เกิดความทุกข์ความเดือดร้อนสำหรับผู้ประสบเคราะห์กรรมจากภัยพิบัตินั้น และนอกจากภัยพิบัติอันเกิดจากภัยธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นวาตภัย อุทกภัยหรืออัคคีภัย ก็ย่อมนำความเสียหายและสูญเสีย และความพลัดพรากจากกันได้

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์)

ใกล้รุ่ง

ทุกครั้งที่มิมีสาธารณภัยเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นอัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย หรือทุพภิกภัย ไม่ว่าจะเป็นอยู่แห่งหนตำบลไหน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จะทรงมีพระราชหฤทัยห่วงใยพสกนิกรผู้ประสบภัยเหล่านั้นอยู่เสมอ ที่เห็นได้เด่นชัดและสำคัญยิ่ง ก็คือ เมื่อครั้งที่เกิดมหาวาตภัยขึ้นที่ภาคใต้ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๐๕ ซึ่งรู้จักกันดีในชื่อ “วาตภัยแหลมตะลุมพุก” อันเป็นภัยธรรมชาติที่ร้ายแรงที่สุดครั้งหนึ่งของประเทศไทย ที่ได้ทำลายทั้งชีวิตและทรัพย์สินบ้านเรือนของราษฎรและของราชการไปเป็นจำนวนมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งให้มีการร่วมมือกันช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยฉับพลันและพร้อมเพรียงกัน และจากเหตุการณ์ครั้งนั้นเองที่ในเวลาต่อมา ได้ทำให้มีองค์การสาธารณกุศลที่สำคัญองค์การหนึ่งเกิดขึ้นตามพระราชดำริ คือ “มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์” และทรงพระราชทานเงินให้เป็นทุนประเดิมแก่มูลนิธินี้ ๓ ล้านบาท

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์)

ใกล้รุ่ง

นับได้เป็นระยะเวลา ๒๖ ปีแล้ว ที่มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้ดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัย ทั้งปัจจัยในด้านทรัพย์สินและสิ่งของ ตลอดจนได้ให้การช่วยเหลือสงเคราะห์เด็กนักเรียนที่ครอบครัวยุติยากประสบสาธารณภัยต่าง ๆ ที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ให้ได้รับพระราชทานทุนการศึกษา สงเคราะห์ของมูลนิธิต่าง ๆ กระทั่งสำเร็จการศึกษา จนสามารถประกอบอาชีพเป็นหลักฐาน สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และการช่วยเหลือสำหรับผู้ประสบสาธารณภัยนั้น ก็ได้ดำเนินการตลอดมา อย่างเช่น เหตุการณ์ที่เพิ่งเกิดขึ้นไปเมื่อต้นเดือนพฤศจิกายน ๒๕๓๒ นี้ ที่เกิดขึ้นกับ ๑๐ จังหวัด แต่พื้นที่ที่ได้รับความเสียหายอย่างมาก ก็คือที่อำเภอเมือง อำเภอบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ก็ได้เข้าไปดำเนินการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ประสบภัยเหล่านั้น ดังที่นายขวัญแก้ว วัชโรทัย รองเลขาธิการพระราชวัง ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ในฐานะเลขาธิการมูลนิธิ

ราชประธานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และนายประวิทย์ หาญณรงค์ รองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ในฐานะรองเลขาธิการมูลนิธิราชประธานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เล่าให้ฟังว่า

นายขวัญแก้ว

“มูลนิธิราชประธานุเคราะห์ ได้ทราบข่าวเกี่ยวกับเรื่องใต้ฝุ่น เกย์นี้ แล้วก็ได้จัดส่งหน่วยเคลื่อนที่ออกไปตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน นี้ ผู้ที่ออกไปกับหน่วยเคลื่อนที่ระดับรองเลขาธิการถึง ๒ คน รองท่านที่หนึ่งก็คือ คุณประวิทย์ หาญณรงค์ ท่านเป็นรองอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ และท่านมีตำแหน่งเป็นรองเลขาธิการมูลนิธิราชประธานุเคราะห์ และอีกท่านหนึ่งก็คือ พลตำรวจตรี สมควร หริกุล ท่านเป็นรองเลขาธิการฯ เช่นเดียวกัน ท่านรองทั้งสองท่านนี้ พร้อมทั้งหัวหน้าสำนักงาน คือ คุณอนงค์ กาญจนะวณิชย์ เจ้าหน้าที่กับอาสาสมัครของมูลนิธิฯ ก็ออกเดินทางไปด้วยหน่วยที่บางสะพานน้อย ที่บางสะพานน้อยนี้เป็นที่ที่สูงกว่าที่อำเภอบางสะพาน แล้วก็เป็นที่ที่น้ำไม่ท่วม ก็สามารถที่จะตั้งหน่วยได้แล้วก็เวลานี้หน่วยนี้ก็ยังตั้งอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ ก็ได้เข้าไปสงเคราะห์ที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แถบอำเภอบางสะพานน้อย และที่จังหวัดชุมพร ที่ปะทิวด้วย ที่ท่าแซะด้วย และที่อื่น ๆ ผมอยากจะขอให้ท่านรองฯ ประวิทย์ ได้เล่าให้ฟัง”

นายประวิทย์

“สำหรับหน่วยสงเคราะห์เคลื่อนที่ของมูลนิธิราชประธานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งท่านเลขาธิการได้มอบหมายให้ผมนำไปนั้นนะครับ เรายังออกเดินทางไปตั้งแต่วันที่ ๖ พฤศจิกายน เห็นว่าเสียหายมากจริง ๆ ทั้งบ้านเรือนราษฎร ทั้งสวนมะพร้าว สวนยาง สวนปาล์ม ต่าง ๆ นี่ ล้มระเนระนาดหมด โดยเฉพาะอำเภอปะทิวนั้น ตลาดในตัวอำเภอปะทิวเสียหายมาก บ้านเรือนราษฎรพังเกือบทั้งหมด ตัวที่ว่าการอำเภอเองก็ใช้ทำงานไม่ได้ แม้แต่บ้านนายอำเภอเองก็พัง ซึ่งข้าราชการทั้งอำเภอปะทิวและอำเภอท่าแซะก็ถูกवादภัยครั้งนี้ด้วย เหตุการณ์ระยะที่เข้าไปถึงใหม่ ๆ นั้นนะครับ ในครั้งนั้น ข่าวคราวที่เข้ามาก็เป็นว่า จุดใหญ่ก็เป็นอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ หน่วยเราก็ตรงไปที่อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ก่อน ในวันที่ ๗ เราไปเยี่ยมเยียนราษฎรในหมู่บ้านชายทะเลและหมู่บ้านในภูเขา ซึ่งถูกพายุพัดเสียหายหลายหมู่บ้าน เราถึงได้ทราบที่นั่นเองว่าที่อำเภอปะทิวกับอำเภอท่าแซะ เสียหายมากกว่านี้มาก วันรุ่งขึ้นเราจึงได้เดินทางเข้าไปยังอำเภอปะทิว ก็พบ

ให้รับเด็กเหล่านี้เข้าไว้ที่โรงเรียนวังไกลกังวล หัวหิน ก็อยู่ที่จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์อยู่แล้ว ที่โรงเรียนไกลกังวลหัวหินนี้ ก็จะมีชั้นเรียน ตั้งแต่โรงเรียน เริ่มตั้งแต่เด็กเล็ก อนุบาล ประถมต้น ประถมปลาย มัธยมต้น มัธยมปลาย จนถึงโรงเรียนอาชีววะ สารพัดช่าง ซึ่งเรากำลังเพิ่มเติมหลักสูตรให้เป็น ปวช. ปวส. เพราะฉะนั้น เด็กเมื่อจบแล้วก็สามารถที่จะทำประกอบอาชีพได้และก็พึ่งตนเองได้ สามารถมีงานทำ เพราะฉะนั้นผมก็นึกว่าอันนี้ ก็เท่ากับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงเป็นทั้งองค์บรมราชูปถัมภ์ของมูลนิธินี้ และยังทรงเป็นเจ้าของโรงเรียนวังไกลกังวลด้วย เมื่อพระราชทานพระบรมราชานุญาตเช่นนี้ ผมเข้าใจว่าทางกระทรวงศึกษาธิการเองนี้ ก็คงจะให้ความสนับสนุนอย่างดีด้วยครับ."

พัชรินทร์ "สำหรับเด็กที่เป็นนักเรียนทุนของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ก็ได้รับพระราชทานทรัพย์ในการเรียนจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นะคะ ขณะนี้มีเด็กนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่และจบไปแล้วมาน้อย แค่นี้ไหมคะ"

นายขวัญแก้ว "ที่จบไปแล้วนี้ หลังจากมหาตมวิทยภาคได้ที่แหลมตะลุมพุก เมื่อปี ๒๕๐๕ ที่นี้เด็กก็พูดง่าย ๆ ว่า ขาดพ่อแม่หรือผู้ที่จะช่วยดูแล มูลนิธิก็ดูแลให้การศึกษาจนกระทั่งจบชั้นสูงสุด หมายความว่า ตามกำลังความสามารถของแต่ละบุคคล คนไหนเรียนถึงมหาวิทยาลัย ได้ มูลนิธิก็ส่งต่อจนถึงมหาวิทยาลัย บางคนไปเรียนปริญญาโทแล้ว ขอลอกเงินเอง หรือยืมเงินมูลนิธิไปเรียนต่อปริญญาเอก มูลนิธิก็จัด สมองให้ เป็นไปตามพระราชประสงค์ขององค์บรมราชูปถัมภ์ คือ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ที่มีพระราชกระแสกับคณะกรรมการ บริหารของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ว่าให้มูลนิธินี้เสมือนผู้ปกครอง มิใช่จะให้ทุนการศึกษาพอจบอุดมศึกษาไปแล้วนี่ก็เป็นอันสิ้นสุด หรือให้ไปช่วยตนเอง แต่กลับโปรดเกล้าฯ ให้มูลนิธิให้คำแนะนำ ยังให้ความช่วยเหลือต่อไป ซึ่งไม่เหมือนกับที่อื่น."

พัชรินทร์ "สำหรับนักเรียนที่ได้รับทุนพระราชทานจากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ที่มีอยู่ในขณะนี้ หรือว่า นักเรียนเหล่านั้นะคะ เขามีปมด้อยหรือว่าเขารู้สึกอย่างไรบ้างหรือเปล่าคะ กับการที่เขาเป็นนักเรียนทุนพระราชทานนี้คะ"

นายขวัญแก้ว "สำหรับนักเรียนที่ได้รับพระราชทานทุนมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ รู้สึกเหมือนว่าเขากลับเป็นผู้มีเกียรติ บางคนได้รับถึง

ปริญญาเอก และเป็นอาจารย์อยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหง เขาจะแนะนำตัวเองอยู่ตลอดเวลาว่าเขานี้เป็นนักเรียนทุนมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ พรรณนาถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงชุบชีวิตเขาจากที่สิ้นหวังแล้วนี้ กลับมามีความหวังจนถึงขั้นนี้ ปัจจุบันนี้มีทั้งบ้านตัวเองอยู่ มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้ สามารถที่จะเลี้ยงดูครอบครัวได้ มีความสุขสบายพอสมควร อันนี้ผมยกตัวอย่างขั้นสูงสุด ในชั้นผู้ที่ระดับอาชีพะที่จบวิชาช่างก็มีอยู่ แม้แต่ที่อำเภอทุ่งสงเองก็มี ผู้ที่ไปปฏิบัติงานเกี่ยวกับกับองค์การกุศลสาธารณะ ไปเป็นเจ้าพนักงานที่หน่วยแพทย์อาสาของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ก็มี แล้วก็อีกหลาย ๆ คน ที่ทำงานอยู่ในหน่วยราชการไม่ว่าจะเป็นทหาร ไม่ว่าจะเป็นครู แล้วก็พยาบาล เป็นต้น.”

พัชรินทร์

“ท่านรองเลขาธิการคะ นักเรียนทุนที่ได้รับทุนพระราชทานจากมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ไปแล้วนี้ะคะ เขาได้มีส่วนช่วยเหลือทางมูลนิธิฯ อย่างไรบ้างหรือไม่คะ”

นายประวิทย์

“ครับ โดยปกติแล้วเด็กนักเรียนทุนพระราชทานนั้นะครับ เขาก็ต้องไปประกอบอาชีพที่เขาว่าเรียนมา อาจจะเป็นอาจารย์ อย่างที่ท่านเลขาธิการว่า เป็นพวกอาชีพะต่าง ๆ ก็ประกอบอาชีพไปนะครับ ขณะนี้เขาก็มีการรวมตัวกันว่าเขาจะตั้งเป็นชมรมขึ้น ซึ่งมีคุณชูศรี เป็นตัวประธานอยู่ แล้วเขาก็มีความคิดกันว่า เขาจะต้องหาโอกาสที่จะช่วยมูลนิธิฯ อย่างใดอย่างหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่นว่า ถ้าเกิดภัยในท้องที่ที่เขาอยู่นั้น เขาจะพยายามเป็นตัวนำในการที่เอาเยาวชนหรือเด็กเข้าไปช่วย สำหรับในเรื่องการช่วยเหลือมูลนิธิฯ ด้านอื่นนั้นทางมูลนิธิเราไม่มีข้อจำกัดกันว่า เด็กที่ได้รับทุนพระราชทานแล้วจะต้องกลับมาทำงานใช้หนี้มูลนิธิหรือว่าจะต้องอะไรต่าง ๆ มีข้อเงื่อนไขอะไรตอบแทนนะครับ เราไม่มี อันนี้เป็นพระมหากรุณาธิคุณโดยแท้ที่ว่าต้องการที่จะให้เด็กเหล่านั้นได้มีชีวิตเติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ และเมื่อเป็นพลเมืองดีเป็นคนที่มีคุณภาพของประเทศชาติแล้ว ก็คงเป็นสิ่งที่ประมุขราชประเทศที่จะให้เด็กเป็นอย่างนั้น แล้วก็กำลังของประเทศชาติมากกว่าที่จะมาเป็นเรื่องของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์นะครับ แล้วก็เมื่อทุกครั้งที่มีมีการขอเข้าเฝ้าฯ ในโอกาสต่าง ๆ ซึ่งคณะกรรมการบริหารนั้นปกติแต่ละปีฯ จะมีการขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตนำคณะกรรมการบริหาร นำใครต่อใครเข้าเฝ้าฯ ในโอกาส

ต่าง ๆ นั้น ทุกครั้งก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้เด็กนักเรียนทุนที่จบการศึกษาแล้วก็ดี หรือถ้ายังอยู่ในกรุงเทพฯ นี้ก็ดี ถ้ามีโอกาสนะครับ ได้เข้าเฝ้าฯ ทุกครั้ง และทุกครั้งที่เข้าเฝ้าฯ ก็จะมีพระราชกระแสรับสั่งถึงเด็กเหล่านั้นนะครับ ซึ่งทรงกำชับทางกรรมการบริหารอยู่เสมอว่า ให้ถือว่าเด็กเหล่านั้นเป็นลูกหลานมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ เขามีอะไรก็ต้องมาพึ่งพาได้ อย่างที่ท่านเลขาธิการก็ได้เรียนให้ทราบตอนต้นแล้วว่า เป็นพระบรมราชโบายของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงต้องการที่จะให้เด็กที่ได้รับทุนพระราชทานนั้นมีความผูกพันอยู่กับมูลนิธิฯ ในทางจิตใจนะครับเท่านั้นเอง แต่ไม่มีข้อผูกพันว่าจะต้องมาทำอะไรให้แก่มูลนิธิฯ อันนี้ขึ้นอยู่กับเด็กเองครับ.”

พัชรินทร์

“ท่านเลขาธิการคะ สำหรับพระราชดำริใหม่ ๆ หรือว่าพระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานเกี่ยวกับนักเรียนทุนพระราชทานในมูลนิธิราชประชานุเคราะห์นี้ มีบ้างหรือไม่คะ”

นายขวัญแก้ว

“รู้สึกว่พระราชกระแสที่ทรงพระราชทานที่ประทับใจมากที่สุด ก็หมายถึงให้เจ้าหน้าที่ด้วย ให้คณะกรรมการด้วย อาสาสมัครถือว่า ผู้ที่ได้รับพระราชทานการศึกษานี้ คือ เด็กของมูลนิธิฯ ให้ถือเสมือนเป็นลูก ให้มีความเมตตา กรุณา เช่นลูกเช่นหลาน ดังนั้นเราก็จะเห็นว่าความผูกพันสำหรับเด็กกับคณะกรรมการ ไม่ว่าจะเป็นอาสาสมัครก็ดี เจ้าหน้าที่ก็ดี หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับมูลนิธิก็ดี ก็มีความผูกพันอย่างดีเยี่ยม และยังไม่เคยมีการเข้าใจผิดระหว่างเด็กกับผู้ปกครองจนถึงขณะนี้.”

เพลงบรรเลงพระราชนิพนธ์.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

ท่านผู้ฟังคะ ทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการดำเนินการช่วยเหลือแก่ผู้ประสบสาธารณภัยหรือภัยพิบัติต่าง ๆ ทั้งในระยะเฉพาหน้าและในระยะยาว ของมูลนิธิราชประชานุเคราะห์ในพระบรมราชูปถัมภ์ และนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นั่นเองคะ

“ความก้าวหน้าโครงการพระราชดำริในการกำจัดน้ำเสีย”

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๗ ธันวาคม ๒๕๓๒ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผ.อ. กปร.

ท่านเจ้าคุณพระมหานายก วัดบวรนิเวศน์วิหาร

ผู้จัดรายการ

สิริพร ทองคำวงศ์

ใต้เต็ล

“จากฟ้า...สู่ดิน”

กระแสพระราชดำริ

“เดี๋ยวนี้ถ้ามีปัญหาเกี่ยวข้องกับน้ำนี้ จะต้องใช้ให้ดีคือน้ำมีทั้งคุณ อย่างที่เราต้องใช้น้ำสำหรับบริโภคน้ำสำหรับมาใช้แล้วก็น้ำสำหรับการเกษตรน้ำสำหรับอุตสาหกรรมทั้งหมดนี้ต้องใช้ และต้องใช้ น้ำที่ดีหมายความว่าน้ำที่สะอาด น้ำมีมากในโลกน้ำก็เป็นน้ำทะเลส่วนใหญ่ ก็มาใช้แบบนี้ไม่ได้ แล้วก็นอกจากนั้นเดี๋ยวนี้กำลังมีมากขึ้นก็คือน้ำเน่า น้ำเน่าก็มีฉะนั้นต้องป้องกันไม่ให้มีน้ำเน่า หมายความว่าน้ำเน่าจะมีอยู่ตลอดแต่ไม่ให้น้ำเน่านั้นเป็นโทษ ฉะนั้นนี่ก็เป็นอีกโครงการ โครงการน้ำเน่านี้ก็เป็นที่เราจะต้องปฏิบัติแล้วก็ถ้าไม่จัดการโดยเร็ว แล้วยังจะนอนอยู่ในน้ำเน่า น้ำดีจะไม่มีใช้แม้จะไปชื้อน้ำจากต่างประเทศมาก็กลายเป็นน้ำเน่าหมด เพราะว่าเอา

มาใช้โดยไม่ได้ระวังถ้าเรามีน้ำแล้วก็นำมาใช้อย่างระมัดระวังข้อหนึ่ง และควบคุมน้ำที่เสียไปอย่างดีอีกข้อหนึ่ง ก็อยู่ได้”

สรีพร

ท่านผู้ฟังคะ พระราชดำรัสที่อัญเชิญมานี้เป็นพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวตอนหนึ่งที่รับสั่งแก่ผู้เข้าเฝ้าถวายพระพรชัยมงคลในโอกาสเฉลิมพระชนมพรรษาเมื่อ วันที่ ๔ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๓๒ ณ ศาลาสหทัยสมาคม พระตำหนักจิตรลดารโหฐาน พระราชวังดุสิต ในเรื่องของปัญหามลภาวะและน้ำเน่าเสีย

เพลง

บรรเลง.....

สรีพร

ท่านผู้ฟังคะ...ทุกวันนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาร่วมกันของทุกประเทศทั่วโลก การพัฒนาอย่างรวดเร็วปัญหาสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษก็ยิ่งก่อตัวและทวีความรุนแรงมากขึ้น ประเทศไทยก็เช่นเดียวกับการเพิ่มจำนวนของประชากร การขยายตัวของชุมชน การพัฒนาและการเติบโตของระบบเศรษฐกิจเป็นแรงกดดันที่เกิดขึ้นและมีผลทำให้สภาวะแวดล้อมถูกทำลายลงอย่างรุนแรงและส่งผลกระทบต่อคนไทยทุกคนโดยสม่ำเสมอไม่มีข้อยกเว้น เช่น ปัญหาการจราจร ปัญหามลภาวะอากาศเป็นพิษ น้ำเน่าเสีย

เพลง

ดนตรี (เร้าใจ)

สรีพร

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทราบถึงปัญหาเหล่านี้จึงได้พระราชทานพระราชดำริให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมชลประทาน กรุงเทพมหานคร กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน กรมวิชาการเกษตร รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทำการสำรวจสภาพและร่วมมือกันปฏิบัติงานสนองพระราชดำริในการแก้ไขปัญหา น้ำเน่าเสีย โดยทรงเริ่มต้นโครงการแรกที่บึงมักกะสัน โครงการนี้มีลักษณะเป็นโครงการทดลองเช่นเดียวกับที่เคยทรงทดลองปลูกพืชบนดาดฟ้าพระตำหนัก หรือโครงการส่วนพระองค์ในสวนจิตรลดา ถ้าทดลองแล้วได้ผลก็จะนำไปเผยแพร่ทำในที่อื่นต่อไป

หลังจากที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินทอดพระเนตรสภาพน้ำเน่าเสียตามคลองต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร และเขตปริมณฑลแล้ว ก็ได้มีโครงการพระราชดำริในการแก้ปัญหา

น้ำเสียขึ้นในพื้นที่ต่าง ๆ อีกหลายแห่ง เช่น ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลศิริราช และที่วัดบวรนิเวศวิหาร ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าถึงแนวพระราชดำริ และขั้นตอนการดำเนินงานให้ทราบดังต่อไปนี้

ดร.สุเมธ

“ก่อนที่จะได้รับทราบถึงพระราชดำรินะครับ คิดว่าเราควร จะทำความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องปัญหาน้ำเสียของประเทศเสียก่อน นะครับ คือเห็นภาพส่วนรวมว่าลักษณะน้ำเสียของประเทศเราที่ กำลังผจญอยู่นั้นจะมีลักษณะไหน อย่างไร

ปัญหาน้ำเสียก็เป็นปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นจากสภาพสิ่งแวดล้อม ของประเทศอยู่ในขณะนี้ ปัญหาอื่น ๆ ก็มีความรุนแรงไม่แพ้กันเลย แต่ว่ามานั่งคิดดูแล้วปัญหาน้ำเสียนี้เป็นปัญหาที่มีความเร่งด่วน ในลำดับแรกเลยนะครับ และก็ในส่วนนี้ผมอยากจะเรียนให้ทราบ แต่เบื้องต้นเลยว่า พระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นในเรื่องน้ำมากนะครับ เพราะว่ารับสั่งอย่างที่ผมเคยเล่าให้ฟังแล้วหลายครั้งหลายหนแล้วว่า น้ำคือชีวิตนะครับ เวลาแก้ปัญหาเรื่องเกษตรกรก็พยายามจัดหา น้ำอุปโภคบริโภคให้ ชุมชนเดือดร้อนจากน้ำท่วมพระองค์ท่านก็มาแก้ ใ้หนะครับ และตอนนี้ก็มาถึงเรื่องปัญหาน้ำเสียแล้ว เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่ทรงมีนั้นจะวนเวียนอยู่กับปัญหา เรื่องน้ำนะครับ ไม่น่าดีก็น้ำเสียครับจะมีในลักษณะนั้น ที่นี้ก็ ปรากฏว่าในบ้านเมืองของเราโดยเฉพาะชุมชนนี้ เนื่องจากการวาง แผนที่ไม่ดีหรือความมั่งง่ายของพวกเราหรือความไม่มีจิตสำนึก หรืออะไรก็ตามนะครับ สภาพสิ่งแวดล้อมในขณะนี้ในเรื่องเกี่ยว กับน้ำเสียนั้นมีสภาพที่รุนแรงน่ากลัวทีเดียว หลายท่านคงอาจจะ ไม่มีความรู้สึกก็ได้นะครับว่าในแม่น้ำนี้ อย่างแม่น้ำเจ้าพระยานี้ นะ ครับ ก็ปรากฏว่าได้เน่าเสียเป็นช่วง ๆ คิดเป็นความยาวเกือบ ๑๐ กิโลเมตร นะครับ คือรู้สึกว่ตั้งแต่สะพานกรุงเทพจนถึงสมุทร- ปราการ เน่าเสียหมดเลยนะครับ และก็มีผู้คำนวณว่าใน ๑๒ ปีข้าง หน้านั้นถ้าหากไม่มีการแก้ไขประการใดทั้งสินนี้ะครับ สภาพ ของแม่น้ำเจ้าพระยานี้ะครับจะมีลักษณะเหมือนกับท่อระบายน้ำ สิ่งโสโครกนั่นเอง คือเวลานี้ถ้าพูดไปแล้วนี้ะครับสิ่งโสโครก ต่าง ๆ ที่ถ่ายเทออกไปนั้นเกือบจะไม่ได้ผ่านระบบขจัดอะไรต่อ

อะไรเลยนะครับ ทุกอย่างลงไปอยู่ในลำคลอง จะเห็นได้ว่าโดยเฉพาะในหน้าแล้งนี้เราจะมีความรู้สึกมากเลยนะครับ ทั้งกลิ่น ทั้งสี ทั้งอะไรสารพัดจนกระทั่งคลองในเวลานี้กรุงเทพฯ ก็ไม่ได้เป็นเวนิสแล้วถึงเป็นเวนิสก็เป็นเวนิสเน่า ๆ หรืออะไรก็แล้วแต่เราจะพูดกัน

ปรากฏว่าเมื่อทำการศึกษาลงไปแล้วนี่นะครับ เรายังมีความวิตกมากขึ้นไปอีก เพราะว่าในน้ำเจ้าพระยานี้ะครับดีกว่าในลำคลองเสียอีกเพราะในลำคลองนั้นไม่ต้องพูดละครับมันเท่ากับเป็นท่อหรือคลองระบายน้ำโสโครกนั่นเองไม่ได้ต่างกันเลย แม้กระทั่งในแม่น้ำเจ้าพระยานี้ะครับก็ปรากฏว่ามีการตรวจพบโลหะหนักนะครับ แล้วก็ที่เขาเรียกว่า “โคลิฟอร์มแบคทีเรีย” นี่ะครับในปริมาณที่เพิ่มขึ้นทุกทีนะครับ ปรากฏว่าอัตราแบคทีเรียที่พบนั้นอยู่ในประมาณ ๗๒๗,๐๐๐ ตัว/ซีซี นะครับ มีหลายท่านคงจะไม่เข้าใจว่า ๗๒๗,๐๐๐ ตัว นี่มันมากหรือน้อยประการใด ขอเรียนด้วยว่าน้ำดิบนี้ครับน้ำดิบที่เราดึงมาจากแม่น้ำเจ้าพระยา หรือแหล่งน้ำใด ๆ ก็ตามที่จะเอามาทำน้ำประปานั้นโดยหลักสากลนั้นเขามีมาตรฐานว่าแบคทีเรียจะต้องไม่เกิน ๕,๐๐๐ ตัว/ซีซี แต่ในขณะนี้เรามีแล้ว ๗๒๗,๐๐๐ ตัว/ซีซี เพราะฉะนั้นตามที่เรียนให้ทราบนี้ก็พอที่จะเปรียบให้ทราบได้นะครับว่าคุณภาพของน้ำที่เราใช้อยู่ที่เราใช้เพื่ออุปโภคบริโภคอะไรต่ออะไรต่าง ๆ นั้น ห่างจากมาตรฐานถึง หนึ่งต่อเกือบสองร้อยนะครับ ฉะนั้นนี้แหละครับเป็นปัญหาอย่างมากเลยและนอกเหนือไปจากปัญหาในกรุงเทพฯ หรือในชุมชนใหญ่ ๆ นี่ก็ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ เช่น ลำน้ำพอง จ.ขอนแก่น หนองหาน จ.สกลนคร หรือในกลุ่มแม่น้ำแม่กลองหรืออะไรก็แล้วแต่นี่ะครับ ลำน้ำเกือบทุกลำน้ำก็มีปัญหาเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องน้ำเสียนี้ก็เป็นปัญหาที่น่าวิตกน่ากลัวจริง พระองค์ท่านอยู่เมื่อสองสามวันนี่ผมก็เล่าให้ฟังว่าทรงรับสั่งว่าพระองค์ท่านฝันร้ายนะครับฝันว่ากรุงเทพฯ นี่กลายเป็นไดโนเสาร์ ไดโนเสาร์นี่ก็ก่อกินผลหมากรากไม้รอบ ๆ ตัวจนหมดและผลสุดท้ายก็ไปอันจายตาย อันนี้ก็เป็นภาพที่สะท้อนออกมาจริง ๆ นะครับว่า แท้ที่จริงก็คือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ จะเป็นเรื่องน้ำเสียจะเป็นเรื่องอะไรต่าง ๆ นั้นก็ล้วนแต่พวกเรานี้เป็นต้นตอของการกระทำทั้งสิ้น เพราะน้ำเสียนั้นเป็นผล

อันเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์นะคะ และเฉพาะในชุมชนไหนก็ตามก็เป็นเจ้าของการกระทำนั้น ๆ เพราะฉะนั้นตัวโดโนเสาร์ที่เราจะต้องกลายเป็นละก็สูญพันธุ์ในที่สุดนี้นะครับ เราทุกคนก็คงจะต้องรับผิดชอบในเรื่องนี้

พระองค์ท่านอยากให้พวกเรานี้นะครับทุกระดับทุกวัยทุกส่วนเลยได้มีความสำนึก และเริ่มรับผิดชอบในเรื่องนี้อย่างจริงจังเสียทีนะคะก่อนที่จะสายเกินไป

ที่นี้ปัญหาที่สองก็คือทรงทำอะไรบ้างในเรื่องนี้

ประการแรก ผมว่าวิธีการแก้ไขปัญหาน้ำเสียนั้นมีอยู่มากมายถ่ายกองเลยทีเดียวนะครับ จะต้องมีการศึกษามีอะไรต่ออะไรต่าง ๆ แต่ว่าสรุปโดยกว้าง ๆ แล้วนี่นะครับได้ทรงกำหนดไว้สองสามประการด้วยกัน ประการแรกนั้นทรงใช้แนวทางแก้ไขอย่างง่าย ๆ คือ ใช้น้ำดีไล่น้ำเสียนะครับ โดยในเรื่องนี้พระองค์ท่านก็ทรงพยายามศึกษาถึงทางไหลของน้ำระดับความสูงต่ำโดยใช้หลักแรงโน้มถ่วงของโลกนี้นะครับให้เป็นประโยชน์ อธิบายง่าย ๆ ว่าเมื่อเวลามีน้ำขึ้นน้ำลงในแม่น้ำเจ้าพระยาก็ตามหรือมีน้ำเหนือไหลบ่ามาก็ตามนี้นะครับ และช่วงนั้นก็จะเห็นได้ว่าสภาพน้ำไม่ค่อยจะเสียมากเท่าไร เพราะว่าได้รับการเจือปนจากน้ำที่สะอาดนะครับ จากน้ำฝนหรือน้ำที่ไหลมาจากทางภาคเหนือ เพราะฉะนั้นจะถือโอกาสในช่วงนั้นทำการระบายน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามาชะล้างลำคลองที่สกปรกอยู่ภายในกรุงเทพฯ นี่นะครับ ที่ภายในเมือง และก็ที่นอกเหนือไปจากนั้นน้ำที่ไหลมาจากทางภาคเหนือนั้นน้ำที่จะมีแหล่งเก็บเอาไว้เนะครับเก็บเอาไว้แล้วปิดตายไว้เลยแล้วก็เวลาหน้าแล้งที่ต้องการน้ำที่จะมาชะระล้างนั้นก็สามรถจะระบายจากแหล่งนั้นได้ที่เรากำลังจะทำเนะครับ ในนามของมูลนิธิชัยพัฒนา เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทรงใช้วิธีทางธรรมชาตินี้นะครับใช้วิธีน้ำขึ้นน้ำลงมาชำระล้างในลำคลองใช้น้ำที่ไหลมาจากภาคเหนือ ซึ่งมันก็ไหลบ่าท่วมเกินมาเก็บไว้ใช้ประโยชน์เนะครับ และนอกเหนือไปจากนั้นก็ยังใช้ในการเกษตรก็ได้ด้วย เพราะฉะนั้นเรื่องนี้เป็นหลักการหรือวิธีการที่หนึ่งที่พระองค์ทรงใช้อยู่

วิธีการที่สองที่ได้ดำเนินการทดสอบทดลองอยู่คือการกรอง และการกรองของพระองค์นี้ไม่ได้ใช้เครื่องจักรเครื่องยนต์

นะครับใช้ธรรมชาตินี้เอง อย่างเป็นต้นว่าในกรณีของบึงมักกะสันนี้ก็ทรงใช้ผักตบชวาหรือต้นกกหรืออะไรก็ได้แล้วแต่นั้นเป็นตัวกรองนะครับคือ ชีมเอาวัตถุหนักหรือสิ่งสกปรกที่อยู่ในน้ำนี้เข้า ซึ่งผลการทดลองก็ได้ผลมาน่าพอใจระดับหนึ่งนะครับ อีกประการหนึ่งก็เป็นเรื่องการเติมออกซิเจนนะครับ เพราะออกซิเจนนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมากทำให้สิ่งมีชีวิตที่อยู่ในน้ำหรือตัวชีวภาพต่าง ๆ สามารถขจัดสิ่งสกปรกในน้ำได้มีชีวิตอยู่ได้นะครับ เพราะฉะนั้นน้ำนี้จะต้องมีออกซิเจน เพราะฉะนั้นการเพิ่มออกซิเจนโดยใช้เครื่องเพิ่มออกซิเจนต่าง ๆ นี่เป็นสิ่งจำเป็น ก็ได้ทรงให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องไปค้นคว้าหาวิธีการก่อสร้างเครื่องเพิ่มออกซิเจนหรือเครื่องบรรจุออกซิเจนโดยใช้ง่ายนะครับ วิธีการสร้างง่าย ๆ สามารถผลิตขึ้นมาได้ในประเทศซึ่งเวลานี้ก็ได้มีมา ๒-๓ แบบแล้วนะครับ ก็เป็นผลงานของมูลนิธิชัยพัฒนาที่พระองค์ท่านทรงเป็นองค์นายกของมูลนิธิอยู่นะครับ ซึ่งมูลนิธิชัยพัฒนาของพระองค์ที่ได้ดำเนินการจัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่วันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๓๑ คือมีอายุปีกว่านี้ครับได้มุ่งดำเนินการกิจการเกี่ยวกับน้ำเสียอยู่ในส่วนใหญ่นี้โดยสนับสนุนงบประมาณให้กับสถาบันและหน่วยงานหรือตัวบุคคลต่าง ๆ ได้ทำการค้นคว้าวิธีการต่าง ๆ ที่แก้ปัญหาเรื่องน้ำเสียอยู่ในขณะนี้ครับ

เพราะฉะนั้นสามวิธีการที่ผมเรียนให้ทราบตอนต้นนี้นะครับ อาจจะเป็นวิธีการน้ำดีไล่น้ำเสีย การกรองโดยใช้ลักษณะของพืชน้ำผักตบชวา ใช้ธรรมชาติ ด้วยการเพิ่มออกซิเจน ก็ได้ดำเนินการอยู่หลายแห่งด้วยกันในขณะนี้ ถ้าผมจะเรียงมาตามลำดับนะครับ

ระยะแรกนี่ก็ทำการทดลองทดสอบในพระราชวังก่อนนะครับ คือในพระราชวังสวนจิตรก่อนเมื่อได้ผลแล้วก็เวลานี้ได้นำออกไปใช้ข้างนอกด้วยอย่างเป็นต้นว่าโรงพยาบาลพระมงกุฎฯ ที่วัดบวรนิเวศน์ที่คลองรังษีที่วัดบวรนิเวศน์นะครับ ขณะนี้กำลังศึกษาที่พัทลุงส่งออกที่ถนนปู้เจ้าสมิงพรายอยู่ และในบริเวณโรงเรียนจิตรลดา แม้แต่บริเวณเขาดินนะครับ ก็ทรงโปรดเกล้าฯ ให้นำเอาเครื่องปั่นออกซิเจนไปสนับสนุน ๒ เครื่องด้วยกัน นี่ละครับสิ่งที่ทรงมีพระราชดำริและดำเนินการอยู่ในขณะนี้

เพลง

บรรเลง

สิริพร

ท่านผู้ฟังก็คงจะได้รับทราบถึงรายละเอียดการดำเนินงานของโครงการพระราชดำริกำจัดน้ำเสีย ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้เราฟังตอนต้นนะคะ ก็จะเห็นว่าแนวพระราชดำริของพระองค์ท่านนั้นมุ่งเน้นในการใช้ธรรมชาติแก้ไขธรรมชาติโดยไม่เกิดการสิ้นเปลืองโดยประการใดทั้งนั้น และผลการดำเนินงานตามพระราชดำริการกำจัดน้ำเสียซึ่งกำลังดำเนินการอยู่ในคลองรังษีวัดบวรนิเวศน์วิหารอยู่ในขณะนี้ ได้ผลอย่างไรบ้างนั้นท่านก็จะได้รับทราบจาก ท่านเจ้าคุณพระมหานายกวัดบวรนิเวศน์วิหารดังต่อไปนี้ค่ะ

ท่านเจ้าคุณฯ

“ขอเจริญพรให้ทราบ สำหรับเรื่องโครงการพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องโครงการกำจัดน้ำเสียได้ทราบว่ามีหลายแห่ง เฉพาะที่วัดบวรนิเวศน์วิหารนั้นมีบุคคลซึ่งเป็นที่รับน้ำจากบริเวณที่อยู่อาศัยของพระภิกษุสามเณรและศิษย์วัดกลุ่มหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งก็เป็นน้ำที่ต่อเชื่อมกับคลองบางลำภู สภาพของน้ำเท่าที่ผ่านมาเมื่อก่อนที่จะมีโครงการพระราชดำริเกี่ยวกับการกำจัดน้ำเสียนั้นอยู่ในสภาพที่สกปรกบางครั้งทำให้สิ่งสาธาส์วัชพูปลาในคลองนั้นต้องตายเพราะความที่น้ำเน่าเหม็น จากนั้นมาไม่นานก็มีโครงการพระราชดำริเกิดขึ้นโดยให้กรมกองต่าง ๆ มาดำเนินการกำจัดน้ำเสีย ในการดำเนินการกำจัดน้ำเสียนั้นก็ได้มีการประชุมปรึกษาหารือและหาข้อมูลกัน เบื้องต้นก็หาข้อมูลจากวัดก่อนว่าวัดนั้นสภาพของการวางท่อระบายน้ำจากส่วนต่าง ๆ ของกุฏิเป็นอย่างไร โดยให้กรมชลประทานมาดำเนินการจัดตั้งกังหันปั่นน้ำ

สภาพก่อนที่จะดำเนินการกำจัดน้ำเสียนั้นได้มีการสำรวจว่า ในสภาพน้ำที่เป็นอยู่นั้นมีสภาพเป็นอย่างไรจึงทำให้เตาต้องตายหรือปลาต้องตาย ก็เช็คแล้วพบว่าน้ำ 1 ลิตรจะมีออกซิเจนเพียง 1% เท่านั้น ถ้าอยู่ในสภาพนี้พวกปลาก็จะต้องตายเพราะมีออกซิเจนน้อย แต่ก็ยังตายไม่มากมีการตายกันบ้างพวกเตาและปลา ก็มีการทดลองในโครงการพระราชดำริมีการตั้งกังหันปั่นน้ำและก็หมุนน้ำ และก็มีการตั้งเครื่องสำหรับทำน้ำให้เป็นฟองเพิ่มออกซิเจนเป็นลักษณะเป่าน้ำขึ้นให้เกิดออกซิเจน หลังจากทำการทดลองมาเป็น

เวลา ๑๕ วันเศษ ได้นำเอาน้ำขึ้นมาพิสูจน์พบว่า น้ำ ๑ ลิตรจะมี ออกซิเจนอยู่ในน้ำถึง ๗% ฉะนั้นสภาพของน้ำก็มีออกซิเจนมากขึ้นแล้วก็มีความสะดวกพอสมควร แต่เรื่องที่ควรระมัดระวังก็เกี่ยวกับเรื่องความสะดวกของน้ำ ถ้าเครื่องยังสามารถเดินและทำงานได้อยู่ก็สามารถที่จะทำน้ำให้สะอาดและมีออกซิเจนได้

สำหรับประชาชนก็มีส่วนร่วมในการที่จะทำน้ำให้สะอาดได้เช่นเดียวกัน ความรู้สึกของประชาชนที่ได้มาพบเห็นนั้นก็มักจะอุทานว่าน้ำผุดไปน้ำสะอาดขึ้น บางคนก็เดินไปดูว่าอันไหนเป็นเหตุทำให้น้ำสะอาดขึ้น เมื่อไปดูกั๊งหัน ๆ ก็จะได้ติดชื่อไว้ที่ตัวกั๊งหันนั้นว่ามูลนิธิชัยพัฒนา บางคนก็มาถามว่ามูลนิธิชัยพัฒนานี้เป็นของใคร มาติดตั้งเมื่อไร และก็บอกเขาไปว่าเป็นของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาทำให้บุปผาเฒ่าสิ่งทั้งหลายที่อยู่ในน้ำเกิดมีความสุข ไม่ต้องตายเพราะน้ำเน่าเสีย

เพลง สิริพร

บรรเลง

ท่านผู้ฟังจากโครงการพระราชดำริมากมายหลายร้อยโครงการ รวมทั้งโครงการพระราชดำริในการกำจัดน้ำเน่าเสียจอมประจักษ์แก่ดวงใจของชาวไทยทุกคนได้ดีว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยพสกนิกรของพระองค์โดยทั่วถึง เมื่อปัญหาน้ำเน่าเสียเกิดขึ้นทั่วไปพวกเราก็ยังมองไม่เห็นหนทางว่าเมื่อใดปัญหาเหล่านี้จะถูกกำจัดให้หมดไปได้หรือเพียงแต่ให้เหลือเบาบางลงจากที่เป็นอยู่ในขณะนี้ก็ตาม แต่พระองค์ท่านก็ทรงเป็นห่วงใยในสวัสดิภาพและความเดือดร้อนของประชาชน พร้อมกับพระราชทานแนวพระราชดำริที่ทรงคุณค่า สำหรับการแก้ไขและขจัดปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสียให้หมดไปนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอันยิ่งใหญ่ต่อผู้คนที่อยู่ในเมืองหลวงและเมืองใหญ่ทั่วไป จากพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ในการบรรเทาน้ำเสียที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงทุ่มเททั้งกำลังความคิดและทรงอุทิศพระวรกายตลอดมา ดังกล่าวล้วนเกิดขึ้นจากน้ำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมด้วยพระมหากรุณาธิคุณ และพระเมตตาคุณในการที่ทรงเข้าไปมีส่วนช่วยเหลือพสกนิกรให้พ้นจากความเดือดร้อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงปฏิบัติพระราชกรณียกิจทุกวิถีทางทั้งหลายทั้งปวง เพื่อประโยชน์สุขของประชาชนชาวไทยและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ โดยมีได้ทรงคำนึงถึงความสุขสบายของพระองค์แต่อย่างใดเสมอมา

ความก้าวหน้าและแผนการดำเนินงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๓๒ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผ.อ. กปร.

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ล

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคงจะทราบกันดีแล้วว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพระมหากษัตริย์ที่ทรงห่วงใยพสกนิกรของพระองค์มากเพียงไร โดยจะเห็นได้จากการเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนราษฎรทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ทำให้พระองค์ได้ทรงทราบถึงสภาพและปัญหาที่แท้จริงของราษฎรในชนบททุกหนแห่ง อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการที่จะทรงวางแผนการช่วยเหลือและสงเคราะห์ราษฎรผู้ต้องการความช่วยเหลือเอาใจใส่ทั้งหลายเหล่านั้น โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ จึงได้เกิดขึ้นนับตั้งแต่พุทธศักราช ๒๔๙๕ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันมีอยู่ถึง ๑,๔๐๐ โครงการแล้ว และโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริโครงการแรกที่พระองค์ได้พระราชทาน

ดร.สุเมธ

แก่ประชาชนคือโครงการอะไรนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ กปร. จะเล่าให้เราฟังกันค่ะ

“โครงการที่ดูเสมือนว่าเป็นโครงการเริ่มแรกเลยน่าจะเริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ อันนี้เป็นพระราชกระแสรับคือ ตอนนั้นได้พระราชทานรธนุญเดอเซอ หรือรถแทรกเตอร์ให้กับค่ายนเรศวรของตำรวจตระเวนชายแดนได้สร้างถนนเข้าไปยังห้วยมงคล อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งปัจจุบันก็จะไม่เห็นความทุรกันดารอีกแล้ว แต่ในระยะปี ๒๕๔๕ ทรงรับสั่งว่าต้องใช้เวลาเป็นวัน ๆ เลยกว่าที่จะถึง ซึ่งโครงการนี้น่าจะถือว่าเป็นโครงการแรกนะครับ และถัดมาในปี ๒๕๔๖ ก็ทรงมีพระราชดำริก่อสร้างอ่างเก็บน้ำที่เขาเตา อ.หัวหินครับ ก็ถือได้ว่า ๒ โครงการนี้ที่ได้ทรงเริ่มขึ้น นอกเหนือจากนั้น ถ้าเป็นตามเอกสารทั่วไปจะเอ่ยถึงโครงการเลี้ยงปลาในโครงการแรกด้วยเพราะเกิดขึ้นมาในระยะใกล้เคียงกันครับ”

ปราณี

“จากที่พระองค์ได้พระราชทานโครงการตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ เป็นต้นมานั้น ทรงมุ่งเน้นที่จะพัฒนาด้านใดเป็นพิเศษบ้างมั๊ยค่ะ”

คุณสุเมธ

“อันที่จริงนะครับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น ได้ทรงมุ่งเน้นในเรื่องทั่ว ๆ ไป ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน โดยเฉพาะแก้ไขความทุกข์ยากของประชาชน แต่ถ้าเรามาพิจารณาแบ่งออกเป็นกลุ่มใหญ่ ๆ ที่ทรงเน้นนั้นน่าจะเป็น ๓ กลุ่มปัญหาครับ คือ ปัญหาแรกจะเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยแหล่งน้ำ ที่ดิน และป่าไม้ ซึ่งทรงเน้นมากนะครับ ปัญหาที่สองคือปัญหาด้านคุณภาพชีวิต หมายถึงด้านการศึกษา การสาธารณสุขและคุณธรรม สำหรับกลุ่มที่สามก็จะเป็นเรื่องสิ่งแวดล้อมทั่ว ๆ ไป มลพิษต่าง ๆ การอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร แก้ไขปัญหาความแห้งแล้ง เพราะฉะนั้นเราก็น่าจะแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มด้วยกันตามนี้ครับ”

ปราณี

“สำหรับปี ๒๕๓๒ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ ได้พัฒนาไปได้แค่ไหนแล้วค่ะ”

คุณสุเมธ

“ในปีงบประมาณ ๒๕๓๒ มีโครงการเกิดขึ้นทั้งสิ้น ๔๓ โครงการนะครับ ในภาคกลางมี ๙ โครงการ ภาคตะวันออกเฉียง

เหนือ ๘ โครงการ ภาคเหนือ ๑๕ โครงการและภาคใต้ ๘ โครงการ นอกนั้นอีก ๓ โครงการได้กระจายอยู่ทั่ว ๆ ไป ซึ่งการดำเนินงาน ทั้ง ๔๓ โครงการในปี ๒๕๓๒ ก็เป็นไปด้วยดีนะครับ”

บรรยาย

นอกจากโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริต่าง ๆ แล้ว... พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังได้ทรงมีพระราชดำริจัดตั้งศูนย์ ศึกษาการพัฒนาขึ้นเพื่อเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าและทดลอง เพื่อ หาแนวทางและวิธีการพัฒนาด้านต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้อง กับสภาพแวดล้อม การประกอบอาชีพของราษฎรที่อาศัยอยู่ใน ภูมิภาคต่าง ๆ จะได้นำผลไปปฏิบัติได้อย่างจริงจังต่อไป โดย ได้ทรงมีพระราชดำริให้ใช้ที่ดินที่ ต.เขาหินซ้อน จ.ฉะเชิงเทรา จัด ตั้งเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นเป็นแห่งแรก จนถึงขณะนี้เมื่อถึง ๖ ศูนย์ทั่วประเทศแล้ว ซึ่งจะมีความก้าวหน้าในการดำเนินงาน มากน้อยแค่ไหน ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวว่า

คุณสุเมธ

“กิจกรรมในแต่ละศูนย์ฯ นั้นความจริงมีหลากหลายมากนะครับ แต่ผมจะเน้นกิจกรรมหลักที่สำคัญของแต่ละศูนย์ฯ มาพูดก็แล้วกัน สำหรับศูนย์ฯ ห้วยฮ่องไคร้ นั้นก็มุ่งเน้นศึกษาเรื่องป่าไม้และระบบ ป้องกันไฟป่าครับ ทรงรับสั่งว่าจะใช้ระบบป่าเปียกและการก่อสร้างสายเล็ก ๆ จนทั่วบริเวณหมด ปรากฏว่าเท่าที่รายงานเข้ามา ในพื้นที่ทดลองนั้น สภาพป่าไม้และดินจากสภาพที่แห้งแล้งใช้ ประโยชน์ไม่ได้เลย ประชาชนก็ไม่ค่อยได้บุกรุกเข้าไปในพื้นที่นี้ เลยสักคนเดียว นี่ก็เป็นหลักฐานถึงความแห้งแล้งได้ครับ ปรากฏ ว่า ๔-๕ ปีที่ผ่านมาสภาพดินแบบป่าไม้พื้นตัวอุดมสมบูรณ์มากครับ โดยเฉพาะระบบป้องกันไฟป่าได้ผล 100% ครับ คือในปี 2532 ที่ ผ่านมาไม่มีไฟป่าเกิดขึ้นเลย ส่วนศูนย์ฯ คู่กระจับปี่ ที่ศึกษาผล กระทบของการพัฒนาต่อระบบนิเวศน์วิทยาบริเวณชายฝั่ง โดยเฉพาะ กิจกรรมอนุรักษ์ฟื้นฟูป่าชายเลน ในปี ๒๕๓๒ ทางศูนย์ฯ ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาลแคนาดาในวงเงิน ๙๐ ล้านบาท โดยจะ เริ่มตั้งแต่ปี ๒๕๓๓ เป็นต้นไปส่วนในปี ๒๕๓๒ การดำเนินงาน เป็นไปตามเป้าหมาย ชาวบ้านในพื้นที่โครงการมีฐานะความเป็น อยู่ด้านเศรษฐกิจดีขึ้นอย่างมากเลยนะครับ สำหรับศูนย์ฯ ภูพาน นั้น มุ่งแก้ไขปัญหาสภาพดินที่แห้งแล้ง ขาดความอุดมสมบูรณ์ ก็ ได้มีการจัดสร้างพัฒนาแหล่งน้ำขึ้น ส่งเสริมด้านเกษตร ปรับปรุง

บำรุงดินในรูปของการเกษตรแผนใหม่ และการทำไร่นาสวนผสม ในพื้นที่ทดลองได้ผลดีมากครับ โดยเฉพาะได้มีการทดลองปลูก ยาง ปลูกพืชใหม่ ๆ ซึ่งเราก็ได้พบพืชพันธุ์ใหม่หลายชนิดที่ไม่สามารถ ปลูกได้ในภาคอีสานนะครับ นอกจากนั้นเมื่อเดือนที่แล้ว เดือน พฤศจิกายน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จฯ เยี่ยมศูนย์ภูพาน ก็ได้ทรงมีพระราชดำริให้ศูนย์ฯ ทดลองทดสอบว่า จะมีวิธีการ พัฒนาการเกษตรในพื้นที่ที่ไม่มีน้ำชลประทานได้อย่างไร เพราะว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ของภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ในเขตเกษตรน้ำฝน และคิดว่าน่าจะพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีอยู่เดิมแล้ว หนอง บึง คูคลองต่าง ๆ ให้เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น เมื่อพัฒนาสิ่ง ที่มีอยู่เดิมแต่ไม่ได้พัฒนา แต่เมื่อได้พัฒนาแล้วก็จะได้ประโยชน์ใน การช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของเกษตรกร และทำให้พื้นที่นั้น ใช้ประโยชน์ได้เต็มที่ในขณะนี้ ที่นี้มาถึงภาคตะวันออกเฉียง ในศูนย์ฯ เขาหินซ้อน กิจกรรมหลักก็ยังคงเป็นการปรับปรุงบำรุงดินและพัฒนา ดิน ซึ่งส่วนมากจะปลูกแต่มันสำปะหลังเท่านั้น ก็ได้มีการอบรม ให้ความรู้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับการอนุรักษ์ดินมีการสร้างพืชผสม เพื่อหาพันธุ์ใหม่ที่มีคุณภาพแจกจ่ายแก่ราษฎร เช่น พันธุ์ข้าวโพด ข้าวเหนียว ข้าวโพดอ่อน ถั่วฝักยาว พืชอื่น ๆ ซึ่งขณะนี้ก็ได้ดำเนินการ ไปได้มากแล้ว อีกอันหนึ่งคือศูนย์ฯ ห้วยทราย ที่ อ.ชะอำ จ.เพชรบุรี กิจกรรมหลักก็เน้นการปลูกป่า การทดลองระบบวนเกษตร หรือเกษตรธรรมชาติ คือไม่ใช้ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง เพราะใช้พืช ตระกูลถั่วคลุมดิน ซึ่งในปี ๒๕๓๒ ก็ได้ดำเนินการไปด้วยดี การ ปลูกปาก็สมบูรณ์มาก และรู้สึกว่าจะเป็นแห่งเดียวที่การปลูกป่า ได้ผลถึง ๙๘% เป็นแห่งเดียวในประเทศ โดยเฉพาะมะม่วงหิมพานต์ ที่ปลูกไว้ ๕๐๐ ไร่ ก็ได้ผลอย่างเต็มที่เลยครับ คือได้ผลเกือบ ๑๐๐% และศูนย์สุดท้ายในภาคใต้คือศูนย์พิบูลทอง การดำเนินงานอยู่ในช่วง แรกของแผนแม่บท ซึ่งเน้นการวิจัยในพื้นที่พรุ เน้นการศึกษาเผย แพร่สาธิตความรู้ โดยเฉพาะการถ่ายทอดเทคโนโลยี โดยจัดให้มี โครงการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดครอบครัวแบบครบวงจร ซึ่งเรื่อง นี้เราได้เน้นเรื่องยางพารา ปาล์มน้ำมัน และยังมีชาวบ้านดำเนินงานเอง อย่างเป็นต้นว่า โครงการทำข้าวเกรียบ ก็แสดงให้เห็นว่า

การก่อสร้างโรงงานข้าวเกรียบอย่างถูกต้อง ถูกสุขลักษณะนั้นเป็นอย่างไร ก็ดำเนินการไปด้วยดี นอกนั้นก็มีการส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์ การเลี้ยงแพะ ขณะนี้หมู่บ้านบริวารก็ได้มีการเลี้ยงแพะเป็นการใหญ่ ก็เป็นอาหารเสริม เป็นกิจกรรมเสริมที่จะทำรายได้แก่ประชาชนมากขึ้นไปที่นะครับ นี่แหละครับคือ ผลการดำเนินงานในศูนย์ทั้ง ๖ ได้ผลที่น่าพอใจมากครับ”

ปราชญ์

“และนอกจากความก้าวหน้าแล้ว ทางด้านปัญหาที่ท่านคิดว่าจะต้องแก้ไขเพื่อดำเนินการในปีต่อไปคือในปี ๒๕๓๓ จะมีอะไรบ้างมั๊ยคะ”

ดร.สุเมธ

“ปัญหาส่วนรวมแล้วไม่มีนะครับ จะมีก็อเพียงปัญหาปกติเป็นต้นว่าหมู่บ้านบริวารรอบ ๆ ศูนย์นั้นมีปัญหา ชาวบ้านบุกรุกป่าอยู่ ซึ่งเรื่องนี้ก็มีความร่วมมือระหว่างจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำลังสร้างความเข้าใจ และพยายามจัดหาพื้นที่ให้ราษฎรเพื่อเป็นการแก้ไขอยู่ และทำให้ราษฎรเกิดจิตสำนึกในการหวงแหนรักษาพื้นที่เอาไว้เนะครับ นอกจากนั้น ปัญหาที่พบก็มักจะเป็นปัญหาในอนาคตมากกว่าเนะครับ คือจะดำเนินการปรับปรุงแก้ไขพัฒนาพื้นที่เกษตรน้ำฝนอย่างไร แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างไร เช่น ปฏิบัติการเรือนกระจก อะไรทำนองนั้นเนะครับ ซึ่งเรื่องนี้ได้มีพระราชดำริอย่างละเอียดในหลายเรื่องหลายด้านครับ”

เพลง

บรรเลง สายฝน ๒๐ วินาที

บรรยาย

และนั่นคือความก้าวหน้าของการดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและศูนย์ศึกษาการพัฒนาในปี ๒๕๓๒ สำหรับในปี ๒๕๓๓ ที่จะมาถึงอีกไม่กี่วันข้างหน้า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะได้ทรงมีพระราชดำริเพิ่มเติม หรือจะทรงเน้นโครงการใดเป็นพิเศษบ้างหรือไม่ นั่น ผู้อำนวยการสำนักงาน กปร. จะได้เล่าให้ฟังดังนี้

ดร.สุเมธ

“หลังจากเสด็จฯ กลับจากแปรพระราชฐานจากพระตำหนักภูพานราชนิเวศน์นั้น ได้มีการบ้านให้หน่วยราชการต่าง ๆ ดำเนินการหลายเรื่องด้วยกัน เช่น ด้านการปลูกป่าก็ทรงให้ปลูกยางพาราโดยมีวัตถุประสงค์ที่ค่อนข้างจะแปลกกว่าโครงการทั่วไป คือ ทั่ว ๆ ไปจะปลูกป่าในลักษณะเป็นสวนยางเลยเนะครับ พระองค์ทรงมี

พระราชกระแสน่าจะใช้ยางนั้นปลูกเสริมป่ามากกว่าจะเป็นการ
 กรีดยางเป็นอาชีพ เช่น ภาคใต้ ทรงไม่ค่อยจะเห็นด้วยที่จะเห็นวิธี
 การปลูกป่าที่ทำ ๆ กันอยู่นะครับ คือ ต้องตัดต้นไม้ก่อนแล้วค่อย
 ปลูกป่า ทรงมีพระราชดำริให้ปลูกแซมเข้าไป รักษาป่าเดิมเอาไว้
 ปลูกแซมไปจะดีกว่า ปัญหาที่สองเป็นปัญหาที่ทันสมัยมากที่สุด
 เกี่ยวกับปัญหากรีนเฮาส์เอฟเฟกต์ ที่เราใช้คำว่าปฏิกิริยาเรือน
 กระຈก ซึ่งเวลานี้ทั่วโลกกำลังวิตกกังวลกับปัญหานี้มากเนื่องจากมีการ
 เผาผลาญอินทรีย์สารในโลกมากเกินไป จนเกิดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์
 ไปห่อหุ้มโลกในชั้นบรรยากาศมาก ทำให้การระบายความร้อนไม่เป็น
 ไปตามธรรมชาติ อุณหภูมิของโลกจะสูงขึ้น อันนี้จะเป็นภัยอันตราย
 ใหญ่หลวงของโลกทีเดียว น้ำแข็งตามขั้วโลกเหนือขั้วโลกใต้อาจจะ
 ละลายลง น้ำอาจจะท่วม และคิดว่ากรุงเทพจะต้องเดือดร้อน
 มากกว่าเพื่อน เพราะกรุงเทพอยู่ในระดับน้ำทะเล ผลกระทบก็จะ
 เกิดขึ้นได้อย่างมากเลย เพราะฉะนั้น ถึงแม้จะเป็นปัญหาที่อยู่
 ห่างไกลก็ตาม แต่ผมคิดว่าถ้าไม่เริ่มมีการแก้ไขหาหนทางแล้ว ก็จะมี
 ผลกระทบกระเทือนอย่างมากเลย ในเรื่องนี้ได้ทรงให้มีการศึกษา
 วิจัยว่าจะมีพืชชนิดใดที่สามารถดูดซึมคาร์บอนไดออกไซด์ไว้ได้
 มากที่สุดนะครับ และสามารถคายออกซิเจนได้มากที่สุดเช่นกัน
 และเมื่อได้ผลแล้วก็จะได้ทำการส่งเสริมปลูกต้นไม้ชนิดนี้ต่อไปให้
 มากที่สุด คือทรงใช้วิธีการที่ทรงใช้ตลอดเวลา คือให้ธรรมชาติแก้ไข
 ธรรมชาติด้วยกันเอง ซึ่งขณะนี้ได้มีการวางแผนการศึกษาแล้ว
 คงจะรู้ผลในไม่ช้านี้ครับและปัญหาอีกข้อหนึ่งคือ การแก้ปัญหามล
 ภาวะโดยอาศัยน้ำในเขตเกษตรน้ำฝน พระองค์ได้ทรงมีพระ
 ราชกระแสน่า ธรรมชาตินั้นมีการปรับตัวอยู่แล้วคือ มีห้วยหนอง
 คลองบึงอยู่เยอะ คือมีการเก็บน้ำกักน้ำเอาไว้อยู่แล้ว แต่เวลานี้
 ทุกคนได้ทิ้งมันไปนะครับ ผมเห็นหลายบึงที่เดียวถูกปล่อยไว้อย่าง
 ไร้ประโยชน์ พระองค์ทรงรับสั่งว่า ควรจะนำสิ่งที่มีอยู่มาพัฒนา
 เสีย ขุดลอกเสียใหม่จะได้ให้ราษฎรใช้บรรเทาปัญหาได้บ้างในระยะ
 ที่ฝนทิ้งช่วง และนอกนั้นจะมีผลประโยชน์อย่างอื่นคือใช้เลี้ยงปลา
 ปลูกกกนำมาทำหัตถกรรม ปลูกบัวเพื่อนำเมล็ดไปขายเป็นการเพิ่ม
 รายได้ขึ้นมาอีก ปัญหาที่สี่คือการแก้ปัญหาน้ำเค็มจากการทำเกลือ

ซึ่งราษฎรทำการเกษตรไม่ได้ ทรงรับสั่งว่าให้จัดพื้นที่ให้เหมาะสม พยายามทำรวมกันให้เป็นพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเสีย แล้วก็ระบายน้ำที่ เหลือใช้ที่เค็มนั้นลงไปอยู่ในที่เดียวกันเสียซึ่งอาจจะทำเป็นบึงหรือ สระใหญ่รวมอยู่ที่เดียวกัน จะได้ไม่กระทบกระเทือนถึงที่อื่น น้ำที่ รวมกันเป็นน้ำกร่อยแต่อาจจะเลี้ยงปลาได้บางชนิด เลี้ยงกุ้งก็ได้ จะ เห็นว่าไม่ได้เสียประโยชน์อะไรเลย เรากำลังหาที่สำหรับทดลอง ทดสอบอยู่นะครับ และปัญหาที่ห้าซึ่งทรงเป็นห่วงเป็นใยมากเลย คือการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสีย ซึ่งในวันเฉลิมพระชนมพรรษา ๕ ธันวาที่ผ่านมา ได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งในเรื่องนี้ด้วยพระองค์ เองด้วย และพระองค์ได้ทรงพยายามทำในขณะที่ยังมีพระชนมายุ ยัง ไม่เพียงพอ ก็ได้ทรงแก้ไขปัญหาด้วยการใช้ธรรมชาติแก้ไขธรรมชาติ การใช้ผักตบชวาแก้เน่าเสีย หรือการใช้เครื่องจักรเครื่องกลอย่างง่าย ๆ ที่หาได้ในประเทศ ซึ่งเรื่องนี้ทรงใช้มูลนิธิของพระองค์คือมูลนิธิ ชัยพัฒนาจัดสรรงบประมาณให้ และนี่คือการบ้านที่ทรงให้หน่วยงาน ต่าง ๆ หาทางแก้ไข คงต้องอาศัยเวลาในการศึกษาวิเคราะห์วิจัย แต่ ก็เป็นปัญหาที่มีการความสำคัญต่ออนาคตและชีวิตความเป็นอยู่ ของพวกเราทุกคนครับ”

เพลง

บรรยาย

บรรเลง สายฝน ๑๕ วินาที

จากความห่วงใยพลกนิกรเสมอมาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ด้วยการพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ มากมายถึง ๑,๔๐๐ โครงการ จนถึงปัจจุบันโครงการต่าง ๆ จะได้ให้ ประโยชน์ต่อผู้ใดอย่างไรรั้น เรามาฟังจากคำบอกเล่าของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล กันคะ

ดร.สุเมธ

“โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ ผมคิดว่าความสำเร็จ นั้นนอกจากในตัวโครงการเองแล้ว คือ ถ้าเป็นแหล่งน้ำ หมายความว่า จัดหาแหล่งน้ำให้ประชาชนแก้ไขปัญหปัจจุบันทันด่วน มีการศึกษา มีการสาธารณสุขที่ได้ผลในตัวโครงการแล้ว แต่ว่าผม คิดว่าผลที่สำคัญอย่างมากนอกเหนือผลสำเร็จที่เป็นรูปธรรมแล้วก็ คือ ประชาชนทุกกลุ่มทุกเหล่าเลย ไม่ว่าจะเป็นข้าราชการ องค์กร ต่าง ๆ ประชาชนได้เกิดความรู้สึกต่อปัญหาต่าง ๆ ที่ประเทศเรา เผชิญอยู่ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ปัญหาทำมาหากิน ความ

แห้งแล้งต่าง ๆ จะเห็นว่าได้เกิดความตื่นตัว ความกระตือรือร้น ความ
 มีจิตสำนึกเกิดขึ้นเพราะพระองค์ทรงเป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจ
 ของประเทศอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น จุดเด่นของโครงการอันเนื่องมา
 พระราชดำรินี้ ผมว่าจุดนี้เป็นจุดสำคัญมาก เพราะการกระทำของ
 พระองค์นั้นคือศรัทธาที่เกิดขึ้นในชุมชน ในตัวประชาชน ในหน่วย
 ราชการ และตัวข้าราชการเอง อันนี้แหละครับคือผลที่ไม่สามารถ
 วัดเป็นมาตรอะไรทั้งสิ้น แต่เป็นผลกระทบอย่างจริงจัง ทำให้เกิด
 ความเคลื่อนไหวไปในทางที่ดี จะมุ่งให้เกิดมีจิตสำนึกในการแก้ไข
 ปัญหาของชาติบ้านเมืองที่จะเผชิญอยู่ครับ”

พระราชดำริในการแก้ปัญหาสภาพพื้นที่ และสิ่งแวดล้อม

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๔ มกราคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผ.อ. กปร.

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ

ไต่เตล

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์)

ดังเป็นที่ทราบกันเป็นอย่างดีว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงอุทิศเวลาและพระวรกาย เพื่อประโยชน์สุขของประเทศชาติ และเหล่าพสกนิกรของพระองค์ แม้แต่ในการเสด็จพระราชดำเนิน แปรพระราชฐานไปยังพระราชนิเวศน์ ทั้งภาคเหนือ ภาคใต้หรือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็ไม่ใช่เพื่อการพักผ่อนตามที่ควรจะเป็น เพราะพระองค์จะเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนประชาชน เพื่อ ทรงทราบเหตุทุกข์สุขหรือความเดือดร้อนแล้วทรงหาหนทางช่วย บรรเทาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จนบรรลุผลสำเร็จ ดังที่ทราบกัน อยู่เสมอ ๆ นอกจากนั้น ยังทรงมีพระราชดำริต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกในหลาย ๆ ด้าน โดยที่ทรงมีสายพระเนตรที่กว้างไกล และ จากพระราชดำริของพระองค์ ทำให้ประชาชนอยู่ดีกินดี มีสุขภาพ สมบูรณ์ ที่สำคัญคือประชาชนมีแนวทางที่จะประกอบอาชีพเลี้ยง ตัวเองได้ โดยไม่ต้องพึ่งผู้อื่นแต่เพียงอย่างเดียว

เพลงบรรเลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

โครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีอยู่มากมายครอบคลุมไปทั่วประเทศตามแต่สภาพพื้นที่ความเป็นอยู่ ซึ่งพระองค์ทรงเห็นว่าสมควรที่จะช่วยเหลือในด้านไหน เช่น ด้านพื้นที่ทำกินซึ่งกับการปลูกพืชไม่ค่อยได้ ก็หาวิธีปรับปรุงดินและหาพันธุ์พืชที่เหมาะสม หรือสมควรจะต้องมีแหล่งน้ำเพื่อช่วยในการเพาะปลูก ก็ทรงมีพระราชดำริให้สร้างเขื่อนหรืออ่างกักเก็บน้ำ เป็นต้น เราจะเห็นได้ว่าทุกภาคของประเทศ มีศูนย์ศึกษาการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งนี้ก็จากพระราชดำริของพระองค์ทั้งสิ้น

เพลงบรรเลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

ในภาคกลางมีศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย ที่จังหวัดเพชรบุรี ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อน ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน ที่จังหวัดจันทบุรี ส่วนทางภาคเหนือ นั้น ก็มีศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ ที่อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ในภาคใต้ก็มีศูนย์ศึกษาการพัฒนาพิภพทอ อำเภอมือง จังหวัดนราธิวาส นอกจากนั้นก็ยังมีความศึกษาพัฒนาอุทยาน จังหวัดสกลนคร ซึ่งเป็นศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งศูนย์ศึกษาพัฒนาเหล่านี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งขึ้น ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะทำงานพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. ได้เล่าให้ฟังถึงการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ที่จังหวัดเชียงใหม่ และศูนย์ศึกษาการพัฒนาอุทยาน จังหวัดสกลนคร ดังต่อไปนี้ค่ะ

ดร.สุเมธ

“เหตุผลในการตั้งศูนย์ศึกษาพัฒนานั้น โดยส่วนรวมเราจะทำการศึกษาถึงวิธีการพัฒนาต่าง ๆ ให้ในส่วนที่มีความเหมาะสมที่สามารถกระจายไปสู่ชาวบ้าน ให้นำไปใช้ได้ แล้วก็สร้างประโยชน์ให้กับในพื้นที่นั้น ๆ ด้วย สำหรับศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ นี้ ก็สอดคล้องกับสภาพและปัญหาที่มีอยู่ในภาคเหนือ นั่นเอง คือผมอยากจะเรียนกล่าวนำในตอนต้นเสียก่อนว่า ในสภาพพื้นที่ต้นน้ำในภาคเหนือของประเทศเรานี้จะครบ ก็เป็นที่รับทราบ

กันอยู่แล้วว่าอยู่ในสภาพที่เสื่อมโทรม ไม่สามารถที่จะให้ประโยชน์ ได้โดยสมบูรณ์ แล้วอีกประการหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะได้มีการศึกษา หรือมีความพยายามพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำโดยหน่วยงานต่าง ๆ หลาย หน่วย แต่ในสุดท้ายแล้วก็ยังตอบได้อย่างค่อนข้างจะแน่ชัดนะครับ ว่า ยังไม่สามารถที่จะนำผลการศึกษาออกไปพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำได้ สำเร็จอย่างกว้างขวางได้ และอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นประการสำคัญ เหมือนกัน คือการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำที่กระทำกันอยู่ในปัจจุบัน ก็ส่วนมากก็จะเน้นหนักเฉพาะด้านเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการพัฒนาพื้นที่ใน ลักษณะเป็นส่วนรวม ด้วยเหตุนี้แหละครับ เหตุผลต่าง ๆ ที่กระผม ได้กราบเรียนมาในตอนต้น จึงทำให้พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำริ ให้จัดตั้งโครงการศูนย์ศึกษาการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำห้วยฮ่องไคร้ เพื่อจะทำการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่กระผมกราบเรียนในตอนต้น และโดยเฉพาะพื้นที่ต้นน้ำนี้นะครับ เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญต่อ ประเทศชาติในส่วนรวมเป็นอย่างมาก เพราะว่าถ้าพื้นที่ต้นน้ำมีความ สมบูรณ์แล้ว อันนี้ก็จะส่งประโยชน์อย่างกว้างขวางให้บังเกิดแก่ ทุกชีวิตเลย สำหรับในศูนย์การศึกษาการพัฒนาที่ดอยสะเก็ดนี่นะ ครับ เราได้วางเป้าหมายการศึกษาการพัฒนาเอาไว้สองสามประการ ด้วยกัน คือประการแรกนั้น เราจะพยายามศึกษาหา路子ทางเพื่อหา รูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาพื้นที่ต้นน้ำ โดยใช้หลักที่จะ แสวงหาวิธีที่มีราคาถูกมีวิธีการที่ง่าย ใช้เวลาสั้น มีความคล่องตัวสูง และประการที่สำคัญที่สุดคือยอมรับของประชากรในพื้นที่ต้นน้ำ นั้นเอง อันนี้เป็นเป้าหมายแรก สำหรับเป้าหมายที่สองนั้น ก็จะมี สารัตถรูปแบบในระดับรวมและในระดับหน่วยงานย่อยที่เป็นองค์ ประกอบของรูปแบบโดยพยายามที่จะเน้นให้เห็นความเป็นไปได้ใน รูปแบบและการดำรงอยู่อย่างผาสุกของหน่วยต่าง ๆ ที่เป็นหน่วย ย่อย ก็หมายความว่าจะมีการสารัตถรูปแบบที่จะสามารถนำไปเป็น กิจกรรมที่ก่อประโยชน์ของประชาชนได้ ไม่ว่าจะเป็นการเกษตร การปศุสัตว์ การประมง หรือในด้านอื่น ๆ เพื่อให้ชาวบ้านที่มีสภาพ แวดล้อมอยู่ในลักษณะใกล้เคียงกับที่ในศูนย์ของเราคือเป็นลักษณะ ของพื้นที่ในภาคเหนือในทั่ว ๆ ไปนั่นเอง ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ ได้อย่างมีความสุขที่สุดประการหนึ่ง และประการที่สองสามารถ ทุนธอนมธรรมชาติเอาไว้ให้อยู่ในลักษณะที่ส่งประโยชน์ให้กับส่วน รวมมากที่สุดนะครับ。”

เพลงบรรเลงพระราชนิพนธ์

ดร.สุเมธ

“สำหรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือนี้ ก็จัดตั้งให้มีศูนย์
 ศึกษาการพัฒนาภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตั้งอยู่ที่ตำบล
 ห้วยยาง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร โดยในขั้นต้นนี้กระผมขอเรียน
 ว่ามีแนวพระราชดำริที่สำคัญก็คือ เพื่อให้เป็นศูนย์ศึกษานะครับ
 และทดลองการเกษตรกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม สำหรับ
 เพื่อให้เป็นตัวอย่างให้ราษฎรนำไปใช้ในการปฏิบัติในพื้นที่ของตน
 เอง และก็ส่งเสริมให้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจในขั้นต่อไป เพื่อนำ
 ผลผลิตทางด้านการเกษตรมาแปรสภาพเป็นสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม
 นี่แหละครับคือปัญหาใหญ่ ๆ ซึ่งทำให้พระองค์ได้ทรงมีพระราช
 ดำริตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาภูพาน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 ขึ้นครับ ส่วนวัตถุประสงค์นั้นเราก็ตั่งไว้อยู่ ๔ ประการ ด้วยกัน
 อันแรกผมก็ได้เรียนให้ทราบแล้วว่า ได้มีพระราชดำริว่าจะตั้งศูนย์
 ศึกษาขึ้นเพื่อเป็นการทดลองการพัฒนาการเกษตรต่าง ๆ ตามความ
 เหมาะสม สำหรับเป็นตัวอย่างให้ราษฎรได้นำไปใช้ประโยชน์และ
 ปฏิบัติในพื้นที่ของตนเองได้อย่างจริงจัง และอีกประการหนึ่งเพื่อ
 ส่งเสริมให้มีการบำรุงรักษาและพัฒนาป่าไม้ในเขตปริมณฑลของ
 ศูนย์ด้วย แล้วก็ใช้ระบบชลประทานเป็นหลัก พระองค์ท่านจะทำ
 ลักษณะของน้ำซึม แล้วก็ทำให้เกิดฤดูกาลฝนนอกฤดูได้ ถ้าเราเก็บ
 น้ำไว้เพียงพอ ซึ่งจะทำให้ป่าไม้ต่าง ๆ โตเร็วขึ้นกว่าสภาพปกติขึ้น
 ไปอีก เพราะเรา พระองค์ท่านรับสั่งว่า เราสามารถที่จะพยายาม
 ให้ทำเป็นสร้างฤดูกาลเทียมขึ้นมา ฤดูฝนเทียมหรืออะไรก็แล้วแต่
 สำหรับประการที่สามนั้น ก็จะพยายามที่จะศึกษาเพื่อที่จะส่งเสริม
 ให้มีการปลูกพืชเศรษฐกิจขึ้น เพื่อนำเอาผลผลิตทางด้านการเกษตร
 นี้เข้ามาแปรรูปเป็นสินค้าเกษตรอุตสาหกรรมขึ้นในอนาคตได้ และ
 ประการที่สี่ประการสุดท้ายนั้นก็คือการส่งเสริม เพื่อจะส่งเสริม
 การพัฒนาอาชีพทางการเกษตรต่าง ๆ เช่น การกสิกรรม การประมง
 การปศุสัตว์ เป็นต้น เพื่อให้ราษฎรในพื้นที่บริเวณนั้น และในบริเวณ
 อีสานทั่ว ๆ ไป ได้มีตัวอย่าง และสามารถทำให้มีอาชีพที่มั่นคง
 และมีรายได้พอเลี้ยงครอบครัวได้ ในพื้นที่ของตนเอง

เพลงบรรเลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

นอกจากจะทรงมีพระราชดำริในการจัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างและเพื่อการศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ทำให้สามารถแก้ปัญหาเพื่อให้ได้การพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และสิ่งแวดล้อม จนเกิดประโยชน์และสำเร็จมาแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็ได้ทรงหยุดนิ่งในการช่วยขจัดปัดเป่าทุกข์ร้อนของราษฎร เมื่อใดเกิดภัยพิบัติหรือความเดือดร้อน พระองค์จะทรงมีพระราชดำริเพื่อแก้ไขและเป็นแนวทางสำหรับการช่วยเหลือต่อไป แต่แม้ว่าความเดือดร้อนต่าง ๆ หรือว่าความทุกข์ยากจะยังไม่เกิดขึ้นก็ตามที แต่จากสายพระเนตรที่กว้างไกลของพระองค์ ทรงเห็นว่า ถ้าไม่แก้ไขร่วมมือกันเสียแต่บัดนี้ ต่อไปจะเกิดขึ้นและนำความเสียหายมาให้ ก็ทรงมีพระราชดำริให้ช่วยกันหาหนทางป้องกันก่อนที่จะเกิดขึ้นหรือสายเกินไป ดังที่มีกระแสพระราชดำริ และทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องของสภาพแวดล้อม ซึ่งนับวันจะเสื่อมโทรมลงทุกวัน โดยเฉพาะเรื่องของน้ำเสีย ซึ่งเป็นปัญหาหนึ่งของปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะทำงานพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร.สุเมธ

“น้ำเสียก็เป็นปัญหาหนึ่งของปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นกับสภาพสิ่งแวดล้อมของประเทศอยู่ในขณะนี้ ปัญหาอื่น ๆ นั้น ก็มีความรุนแรงไม่แพ้กันเลย แต่ว่าเรามานั่งคิดดูแล้ว คิดว่าปัญหาเรื่องน้ำเสียนั้นเป็นปัญหาที่มีความเร่งด่วนในลำดับแรกเลย และในส่วนนี้ผมอยากจะเรียนให้ทราบแต่เบื้องต้นเลยว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเน้นไปในเรื่องน้ำมาก เพราะว่ารับสั่งอย่างที่ผมเคยเล่าให้ฟังหลายครั้งหลายหนแล้วว่า น้ำคือชีวิต เวลาแก้ปัญหาเรื่องเกษตรกรก็พยายามจัดหาน้ำบริโภคอุปโภคให้ ชุมชนเดือดร้อนจากน้ำท่วมก็ พระองค์ท่านก็มาแก้ไข และตอนนี้ก็มาถึงปัญหาเรื่องน้ำเสียแล้ว เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า พระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่ทรงมีนั้น จะวนเวียนเกี่ยวกับเรื่องปัญหาเรื่องน้ำนี่นะครับ ไม่น้ำตึกก็น้ำเสีย จะมีในลักษณะนั้น ที่นี้ก็ปรากฏว่าในบ้านเมืองของเรา โดยเฉพาะชุมชนนี้ เนื่องจากการวางแผนอาจจะไม่ดี หรือความมั่งคั่งของพวกเรา หรือความไม่มีจิตสำนึก หรืออะไรก็ตาม สภาพ

สิ่งแวดล้อมในขณะนี้ ในเรื่องเกี่ยวกับน้ำเสียนั้น มีสภาพที่รุนแรง อย่างน่ากลัวทีเดียว เพราะฉะนั้น นี่แหละครับเป็นปัญหาอย่างมากเลย และนอกเหนือไปจากปัญหาในกรุงเทพฯ หรือชุมชนใหญ่ ๆ ก็ยังมีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ เช่น ลำน้ำพอง ที่ขอนแก่น หนองหาน สกลนคร หรือในลุ่มแม่น้ำแม่กลอง หรืออะไรก็แล้วแต่นั้นะครับ ลำน้ำเกือบทุกลำน้ำเลยก็มีปัญหาในเรื่องนี้ เพราะฉะนั้นปัญหาเรื่องน้ำเสียนี่เป็นปัญหาที่น่าวิตก น่ากลัวจริง ๆ วิธีแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสียนั้นก็มีอยู่มากมายก่ายกองทีเดียว นะครับ จะต้องมีการศึกษา มีอะไรต่าง ๆ แต่ว่าสรุปโดยกว้าง ๆ แล้ว ได้ทรงกำหนดไว้ ๒-๓ ประการด้วยกัน ประการแรกนั้น ทรงใช้แนวทางแก้ไขอย่างง่าย ๆ คือใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย โดยในเรื่องนี้ พระองค์ท่านก็พยายามศึกษาถึงทางไหลของน้ำ ระดับความสูงต่ำ เพื่อใช้หลักของแรงโน้มถ่วงของโลกนี้ ให้เป็นประโยชน์ อธิบายง่าย ๆ ว่า เมื่อเวลามีน้ำขึ้นน้ำลงในแม่น้ำเจ้าพระยา ก็ตาม หรือมีน้ำเหนือไหลบ่ามาก็ตาม และช่วงนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพน้ำไม่ค่อยจะเสียมากเท่าไร เพราะได้รับการเจือปนจากน้ำที่สะอาด จากน้ำฝนหรือจากน้ำที่ไหลมา ไหลบ่ามาจากทางภาคเหนือ เพราะฉะนั้น จะถือโอกาสในช่วงนั้นทำการระบายน้ำในแม่น้ำเจ้าพระยาเข้ามา ชะล้างในลำคลองที่สกปรกอยู่ในกรุงเทพฯ หรือภายในเมืองและนอกเหนือไปจากนั้น น้ำที่ไหลมาจากทางเหนือนั้นน้ำที่จะมีแหล่งเก็บเอาไว้ เก็บเอาไว้แล้วก็ปิดตายเอาไว้เลย แล้วพอหน้าแล้งที่เราต้องการน้ำจะมาชำระล้างนั้น ก็สามารถระบายจากแหล่งนั้นได้ ซึ่งเรากำลังจะทำในนามของมูลนิธิชัยพัฒนา เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ก็ทรงใช้วิถีธรรมชาติ ใช้วิธีการน้ำขึ้นน้ำลงเข้ามาชำระล้างในคลอง ใช้น้ำที่ไหลมาจากภาคเหนือซึ่งมันก็ไหลบ่าท่วมเข้ามาในกรุงเทพฯ ก็จะเก็บไว้ใช้ประโยชน์ แล้วนอกเหนือไปจากนั้น ก็ยังใช้ในการเกษตรก็ได้ด้วย เพราะฉะนั้นเรื่องนี้เป็นหลักการวิธีการ ที่หนึ่งที่พระองค์ทรงใช้อยู่ วิธีการที่สองที่ได้ดำเนินการทดสอบทดลองอยู่ก็คือการกรอง และการกรองของพระองค์นี้ไม่ได้ใช้เครื่องจักรเครื่องกล ใช้ธรรมชาตินี้เอง อย่างเป็นต้นว่า ในกรณีของบึงมกจะสันนี้ก็ใช้ผักตบชวา หรือต้นกก หรืออะไรก็แล้วแต่นั้น เป็นตัวกรองดูดซึมวัตถุหนัก หรือสิ่งสกปรกต่าง ๆ ที่อยู่ในน้ำนี้

เข้ามา ซึ่งผลการทดลองนั้นก็ได้ผลที่น่าพอใจมาระดับหนึ่ง อีกประการหนึ่งก็เป็นเรื่องของการเติมออกซิเจน เพราะออกซิเจนนี้เป็นสิ่งที่สำคัญมาก ทำให้สิ่งที่มีชีวิตในน้ำนี้ หรือตัวชีวภาพอะไรต่าง ๆ ที่สามารถจัดสิ่งสกปรกในน้ำได้ มีชีวิตอยู่ได้ เพราะฉะนั้นน้ำนี้จะต้องมีออกซิเจนอยู่ประมาณหนึ่ง เพราะฉะนั้นการเพิ่มออกซิเจนโดยใช้เครื่องเพิ่มออกซิเจนหรือเครื่องปั่นอากาศต่าง ๆ นี้เป็นสิ่งที่จำเป็นก็ได้ทรงให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ไปค้นคว้าหาวิธีการก่อสร้างเครื่องเพิ่มออกซิเจนหรือเครื่องบรรจุออกซิเจน โดยใช้วิธีการง่าย ๆ สามารถก่อสร้างผลิตขึ้นมาได้ภายในประเทศ ซึ่งเวลานี้ก็ได้มีมา ๒-๓ แบบ แล้วนะครับ ก็เป็นผลงานของมูลนิธิพัฒนา ซึ่งพระองค์ท่านดำรงเป็นองค์นายกของมูลนิธิอยู่ นะครับ และในสามวิธีการที่ผมเรียนให้ทราบในตอนต้นนี้นะครับ จะเป็นวิธีการน้ำดีใส่น้ำเสีย การกรองโดยใช้ลักษณะของพืชน้ำผักตบชวาโดยใช้ธรรมชาติสู้ธรรมชาติกันเองโดยเพิ่มออกซิเจนก็ได้ดำเนินการอยู่หลายแห่งด้วยกันในขณะนี้ ถ้าผมจะเรียงมาตามลำดับนะครับ ตอนระยะแรกนี้ก็ทำการทดลองทดสอบในพระราชวังก่อนนะครับ พระราชวังสวนจิตรก่อน เมื่อได้ผลแล้วเวลานี้ก็ได้นำออกไปใช้ข้างนอกด้วย อย่างเป็นต้นว่า ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎฯ ที่วัดบวรนิเวศ ที่คลองรังสิต ในวัดบวรนิเวศ และขณะนี้กำลังศึกษาที่พัทลุงส่งออกที่ถนนปู่เจ้าสมิงพรายอยู่ และก็ในบริเวณโรงเรียนจิตรลดา และแม้กระทั่งที่เขาดิน ก็ทรงโปรดเกล้าฯให้นำเอาเครื่องปั่นออกซิเจนไปสนับสนุน ๒ เครื่องด้วยกัน นี่แหละครับสิ่งที่มีพระราชดำริให้ดำเนินการอยู่ในขณะนี้”

เพลงบรรเลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

ท่านผู้ฟังคะ แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในเรื่องต่าง ๆ นั้น พระองค์ทรงเน้นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า โดยต้องเริ่มให้เร็วที่สุด ไม่ควรรื้อร่อ ทรงเน้นการพึ่งตนเองเป็นหลัก ทรงไม่ช่วยเหลือประชาชนในลักษณะที่ประชาชนไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ เพราะทรงรับสั่งอยู่เสมอว่า เราช่วยเขาเพื่อที่จะให้เขาช่วยเหลือตนเองได้ต่อไป และนี่ก็น้ำพระทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในหลวงของเรานั่นเองคะ

“โครงการหลวงปีที่ ๒๑”

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ศจ.ประวีณ ปุณณศรี ผู้ประสานงานโครงการหลวง

ผู้จัดรายการ

สิริพร ทองคำวงศ์

ไตเติ้ล

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (สิริพร)

จากการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรม-
ราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปเยี่ยมเยียน
ทุกข์สุขของราษฎรทั่วประเทศนั้น เมื่อเสด็จไปยังหมู่บ้านชาวเขา
ในที่ต่าง ๆ ทางภาคเหนือ ได้ทอดพระเนตรเห็นสภาพความเป็นอยู่
ที่แร้นแค้นของชาวเขาและประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยเฉพาะ
ชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่มาอาศัยอยู่ตามเขตชายแดนของไทยทุกมุมเมือง
โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางภาคเหนือที่มีภูมิประเทศซับซ้อนเป็นป่าเขา
และอุดมไปด้วยพืชพันธุ์ แหล่งน้ำอันอุดมสมบูรณ์ ชาวเขาเผ่า
ต่าง ๆ ได้แก่ เผ่ามั่ว เย้า มูเซอ กะเหรี่ยง ไทยใหญ่ อีก้อ รีซอ
และจีนฮ่อ ก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา พระบาทสมเด็จพระเจ้า-
อยู่หัวจึงทรงมีพระราชดำริให้ก่อตั้งโครงการหลวงขึ้น ดังพระราชดำรัส
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ว่า “เรื่องที่จะช่วยชาวเขาและ
โครงการชาวนานั้นมีประโยชน์โดยตรงกับชาวเขา เพื่อที่จะส่งเสริม

และสนับสนุนให้ชาวเขาที่มีความเป็นอยู่ดีขึ้น สามารถที่จะเพาะปลูก สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นรายได้กับเขาเอง ที่มีโครงการนี้จุดประสงค์ อย่างหนึ่งก็คือมนุษยธรรม หมายถึงให้ผู้ที่อยู่ในถิ่นทุรกันดารสามารถ ที่จะมีความรู้และพียงตัว มีความเจริญได้ อีกอย่างหนึ่งก็เป็นเรื่อง ช่วยในทางที่ทุกคนเห็นว่าควรจะช่วย เพราะเป็นปัญหาใหญ่ ก็คือ ปัญหาเรื่องยาเสพติด ถ้าเราสามารถที่จะช่วยชาวเขาปลูกพืชที่เป็น ประโยชน์บ้าง เขาจะเลิกปลูกยาเสพติด ปลูกฝิ่น ทำให้นโยบาย การระงับการปราบปรามการปลูกฝิ่นและการค้าฝิ่นได้ผลดี อันนี้ก็เป็นผลอย่างหนึ่ง ผลอีกอย่างหนึ่งซึ่งสำคัญมากก็คือ ชาวเขาตาม ที่รู้เป็นผู้ที่ทำการเพาะปลูก ที่อาจจะทำให้บ้านเมืองเราไปสู่หายนะ ได้ โดยที่ถ่างป่าและปลูกโดยที่ ถ้าพวกเราทุกคนไปช่วยเขาก็ก่อกับ ช่วยบ้านเมืองให้มีความดี ความอยู่ดีกินดีและปลอดภัยได้อีกทั้ง ประเทศ เพราะว่าถ้าเราสามารถโครงการนี้ให้สำเร็จให้ชาวเขาอยู่ เป็นหลักเป็นแหล่ง สามารถที่จะมีความอยู่ดีกินดีพอสมควร และ สนับสนุนนโยบายที่จะรักษาป่าไม้รักษาดินให้เป็นประโยชน์ต่อไป ประโยชน์อันนี้จะยั่งยืนมาก...”

นี่เป็นกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งอัญเชิญมาเสนอต่อท่านผู้ฟัง และจากนั้นโครงการหลวงก็ได้ก่อ ตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๒ ตามพระราชดำริของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

โครงการหลวงเป็นโครงการส่วนพระองค์ โดยใช้งบประมาณ จากพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์และการสนับสนุนจากมิตรประเทศ และความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีหม่อมเจ้า ภัสวดี ราชินี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ โครงการ และนับจากวันนั้นจนถึงปัจจุบันโครงการหลวงได้ก่อตั้ง มาเป็นเวลา ๒๑ ปี ในปีนี้ซึ่งท่านผู้ฟังก็คงจะได้เห็น ผลไม้ รวมทั้ง อาหารกระป๋อง อาหารสำเร็จรูป จากโครงการหลวงในตรา ของดอยคำ เป็นอย่างดีแล้วนะคะ ในปัจจุบันนี้โครงการหลวงซึ่ง ได้ดำเนินงานมาเป็นระยะเวลาถึง ๒๑ ปี ได้มีความก้าวหน้าไป ในด้านใดบ้างนั้น ศาสตราจารย์ ประวีณ ปุณณศรี ซึ่งท่านก็เป็นผู้ที่ ประสานงานโครงการหลวง จะได้เรียนให้ท่านผู้ฟังได้ทราบค่ะ

ศจ.ประวีณ

“เรียนย้อนไปในอดีตหนึ่งนะครับว่า โครงการหลวงนี้ได้จัดตั้งขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๒ นะครับ เราก็มีการวิจัยโดยนำพืชจากต่างประเทศเข้ามาทดลองปลูก เป็นเวลาประมาณสิบกว่าปีนะครับ พืชพวกนี้ก็จะจะเป็นพืชในเขตร้อนทั่วทั้งสิ้นนะครับ เพราะว่าพื้นที่ที่เราทดลองปลูกก็เป็นตามเขาตามดอยนะครับ ก็มีไม้ผล มีผัก มีไม้ดอก พืชไร่ กาแฟ เห็ด และก็พืชสมุนไพรต่าง ๆ นะครับ รวมแล้วนี้หลายร้อยชนิดครับ ตั้งแต่ปี พุทธศักราช ๒๕๑๒ มาจนประมาณปี พุทธศักราช ๒๕๒๒ เป็นต้นมา เราก็เริ่มได้ผลจากการวิจัยว่าเราจะปลูกพืชอะไรได้บ้าง ทั้งนี้ด้วยความรีบร้อนที่จะแก้ไขปัญหาการปลูกฝิ่นของชาวเขานะครับ เราก็เริ่มทำการส่งเสริมให้ชาวนานำพืชที่เราวิจัยแล้วว่าพอจะได้ผลนั้นนะครับเอาไปปลูกแทนฝิ่น ในระยะแรกนี้ก็ได้ผลดีบ้างไม่ดีบ้างนะครับ เพราะว่างานวิจัยมันยังสั้นอยู่”

“ต่อมาเราก็ทำงานวิจัยติดตามมาเรื่อย ๆ นะครับ พืชอะไรที่ยังได้ผลไม่ดีนักเราก็ทำงานวิจัยตามมาแก้ไขให้มันดีขึ้นเรื่อย ๆ นะครับ ในขณะที่ก็ทำงานมาประมาณ ๒๑ ปีแล้วนะครับ ก็ได้ผลดีขึ้นมาเป็นลำดับ ถ้าจะถามว่างานวิจัยมีอะไรเพิ่มเติมหรือไม่นี้ะครับ ก็คงจะเรียนได้ว่างานวิจัยขณะนี้ก็เป็นงานวิจัยในรายละเอียดของการผลิตพืชต่าง ๆ นะครับ ไม่ว่าจะเป็นไม้ผล ผัก ไม้ดอก อะไรต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วนะครับ คือปรับปรุงให้ได้ผลดีขึ้น แก้ปัญหาเรื่องโรคแมลง การใส่ปุ๋ย การเก็บ การเก็บรักษาอะไรต่าง ๆ นี้ะครับ ให้ละเอียดละออขึ้นเพื่อจะได้ทำให้เกิดต้นทุนต่ำลงและได้รายได้ดีขึ้น คุณภาพของผลิตผลดีขึ้นนะครับ อีกลักษณะหนึ่งที่งานวิจัยมากขึ้นในระยะนี้ก็คือ หลังการเก็บเกี่ยวแล้วนี้ะครับ จากหลังภูเขาที่สูงห่างไกล การคมนาคมก็ลำบากนี้เรามีปัญหามากเกี่ยวกับการขนส่งให้พืชผลลงมาถึงตลาดได้อย่างดีนี้ะครับ เราก็มุ่งวิจัยว่าเราจะทำอย่างไรที่จะรักษาคุณภาพ รักษาความสดของพืชผลเหล่านี้ได้มาถึงตลาดได้ดีที่สุดนี้ะครับ แต่ก่อนนี้ผักบางชนิดมาถึงตลาดอาจจะสูญเสียไปตั้ง ๘๐-๙๐% นะครับ เดียวนี้ที่ดีขึ้น อาจจะเสียประมาณไม่ถึงครึ่งนี้ะครับ ซึ่งก็ยิ่งอาจดูว่ามากอยู่ เราก็พยายามแก้ไขเพิ่มเติมโดยงานวิจัยนี้ะครับ เรื่องนี้ก็เป็นเรื่องของงานวิจัยหลังการเก็บเกี่ยว”

งานวิจัยอีกเรื่องหนึ่งก็เป็นเรื่องของการพยายามทำให้สินค้าของเราที่มีคุณภาพและก็แปรรูปไปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ให้มากขึ้น เพื่อจะได้มีประโยชน์ในการขาย ไม่ว่าจะเป็นภายในประเทศหรือต่างประเทศก็ตามนะครับ ตามความต้องการของตลาด ยกตัวอย่าง เช่น ผัก ผลไม้ นั้นะครับ บางทีมันมีมากในบางฤดูเราก็เอามาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ครับ เช่น สตรอเบอรี่แต่ก่อนนี้ขายสดได้ราคาดี แต่เมื่อปลูกมากขึ้น ๆ ก็ขายสดไม่หมดนะครับ เราก็พยายามหาตลาดต่างประเทศ แล้วก็ได้ทดลองทำเป็นแช่แข็งนะครับส่งไปขายก็รู้สึกว่าได้ความสนใจมาก ซึ่งในปีต่อไปก็คงจะผลิติดมากขึ้นโดยการส่งแบบแช่แข็งนะครับ เช่นเดียวกับผลไม้ชนิดหนึ่งที่เป็นใช้เป็นเครื่องดื่มคือเสาวรสหรือแพสชันฟรุต นะครับ นอกจากทำผลิตภัณฑ์เป็นน้ำใส่กระป๋องหรือใส่ขวดแล้วนั้นะครับ เราก็เริ่มทำแช่แข็งเหมือนกันครับ

มีผลิตภัณฑ์ใหม่อีกอันหนึ่งนะครับที่น่าจะเอ่ยถึงก็คือ เราเรียกว่า ลิ้น หรือแฟลช คือต้นพืชอันนี้มันแปลก คือว่าเมล็ดของมันนั้นะครับเอาไปบีบเอาน้ำมันได้น้ำมันที่นำไปทำอุตสาหกรรมได้มากมายหลายชนิดนะครับ และก็ต้นของมันเมื่อแห้งแล้วนั้นะครับก็มีเยื่อที่เหนียว เอามาฟอกก็ทำเป็นเส้นใยเอาไปทอผ้าได้ เรียกว่า ผ้าลินิน เพราะฉะนั้นพืชต้นเดียวกันนี้ก็ได้อะไรสองอย่าง น้ำมันที่ว่าเรากำลังพยายามทำเป็นอุตสาหกรรมทำสินะนั้นะครับ ซึ่งต้องการใช้มาก และขณะนี้สั่งจากต่างประเทศเยอะนะครับ นอกจากนั้นเราก็อ่วมมือกับธนาคารชาตินะครับเอาไปพิมพ์ธนบัตร เพราะว่าต้องการน้ำมันชนิดนี้เพื่อจะได้พิมพ์ธนบัตรได้คุณภาพดี นี่เขาก็ตอบมาแล้วว่าคุณภาพของเราผลิตได้นะครับ ใช้ได้ เพราะฉะนั้นในอนาคตเราคิดว่าถ้าเราผลิตได้เยอะเราก็คงจะทุนการสั่งเข้าน้ำมัน และผ้าลินินไปได้มากทีเดียวครับ

สิริพร

อันนี้เป็นในด้านของการวิจัยนะคะ ทั้งก่อนและก็หลังคือเรื่องของการขนส่งด้วย ในด้านของการปลูกพืชต่าง ๆ ด้วย ค่ะ ที่นี้เมื่อได้ทดลองวิจัยแล้วนั้นะคะ การที่เผยแพร่ไปสู่เกษตรกรนั้นได้ดำเนินการอย่างไรคะ จะมุ่งที่ชาวเขาเป็นส่วนใหญ่หรือว่าเกษตรกรในที่ราบทางภาคเหนือด้วยในขณะนี้ได้ดำเนินการไปอย่างไรแล้วคะ

ศจ.ประวีณ

“จุดประสงค์เบื้องต้นที่เราทำงานบนเขาบนดอยนี้นะครับ ก็คือเพื่อหยุดการปลูกฝิ่น หยุดการทำลายต้นน้ำลำธารนะครับ เพราะฉะนั้นบุคคลเป้าหมายแรกก็คือคนที่อยู่บนเขา ซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นชาวเขานะครับก็มีชาวไทยบ้างหรือว่าจีนฮ่ออะไรพวกนี้นะครับ ซึ่งอยู่บนเขาด้วยเราก็ให้ความช่วยเหลือแล้วก็แนะนำส่งเสริมการปลูกพืชเพื่อไปทดแทนฝิ่นนะครับ เหมือนกันหมด อย่างไรก็ตามเนื่องจากเราจะต้องดูแลคนในบริเวณใกล้เคียงด้วยนะครับ เรามีโรงงานเพื่อจะทำอาหารสำเร็จรูปอยู่ตามพื้นราบใกล้ ๆ กับดอยต่าง ๆ นะครับ การตั้งโรงงานไว้ในพื้นราบเพื่อความสะดวกเกี่ยวกับการคมนาคม น้ำไฟ อะไรพวกนี้ พืชผลจากเขาก็จะลงมาสู่โรงงานแปรรูปที่กล่าวถึงนี้นะครับ แต่พืชผลบนเขาก็ไม่มีตลอดปีที่จะมาป้อนโรงงาน เพราะฉะนั้นเราก็มีโครงการส่งเสริมเกษตรกรที่อยู่ใกล้เคียงในพื้นที่ราบรอบ ๆ โครงการนี้นะครับ ให้เขาปลูกพริกมะเขือเทศ ข้าวโพดฝักอ่อน หรือว่าเก็บหน่อไม้มาส่งโรงงาน รวมทั้งแพชชั่นฝรั่งและผักต่าง ๆ ที่ปลูกในพื้นที่ราบได้ไม่ยากนัก เพราะฉะนั้นโรงงานนี้ซึ่งก็เป็นส่วนหนึ่งของโครงการหลวงนะครับก็ให้ประโยชน์กับเกษตรกรหรือว่าชาวบ้านบนภูเขาและเกษตรกรในพื้นที่ราบทั่วถึงกันทั้งหมดครับ”

สิริพร

“นี่ก็เป็นการดำเนินงานโครงการหลวงนะคะ ที่จะช่วยเหลือเกษตรกรแล้วก็ป้องกันการทำลายต้นน้ำลำธารและการปลูกฝิ่นนะคะ ในด้านของการค้าในขณะนี้เป็นอย่างไบบ้างคะสำหรับผลผลิตของโครงการหลวงคะ”

ศจ.ประวีณ

“ตอนที่เรามีพืชผลออกมานี้นะครับ มันก็เริ่มจากปริมาณน้อยนะครับเราก็จำเป็นที่จะต้องให้ความช่วยเหลือเกษตรกรที่อยู่ในโครงการหลวงนี้ไปก่อน เพราะว่าถ้าจะให้ขายเองโดยตรงเขาก็ไม่สามารถจะทำได้เพราะว่าอยู่กันในที่ห่างไกลเหลือเกิน เพราะฉะนั้นโครงการก็ได้ให้ความช่วยเหลือตั้งแต่ต้น โดยให้เขาเอาพืชผลมาส่งยังจุดนัดหมายบนเขานะครับ เสร็จแล้วเราก็กู้เลี้ยงโดยใช้รถโครงการหลวงลงมาที่เชียงใหม่ ที่มหาวิทยาลัยเชียงใหม่โครงการหลวงก็ตั้งเป็นโรงงานบรรจุและคัดเลือกพืชผล ทำให้ดูสวยงามและมีคุณภาพนะครับ และก็ส่งขายในตลาดเชียงใหม่พร้อมทั้งส่วนใหญ่ก็จะส่ง

มากรุงเทพฯ ทางกรุงเทพฯก็ลงมาที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จะประสานงานในการค้าขายเรื่องนี้ ทางมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ก็จะส่งไปยังซูเปอร์มาร์เก็ต โรงแรม และร้านต่าง ๆ ที่ต้องการ ก่อนข้างจะทั่วทั้งกรุงเทพฯ ต่อมาก็ได้แพร่หลายไปหลายจังหวัดในประเทศไทยนั้นะครับ มีบางครั้งก็ส่งออกนอกด้วยนะครับ

“ทีนี้เมื่อมีพืชผลมากขึ้น บางครั้งก็มีคำถามเหมือนกันว่า ชาวเขาเขาปลูกได้มากแล้วก็ควรจะขายเองโดยตรงได้ ทำไมเรายังจะต้องช่วยอยู่นะครับ ความจริงก็เป็นอย่างนี้ครับ คือว่าเขายังช่วยตัวเองไม่ได้เต็มที่นักนะครับ อย่างที่ผมเรียนเมื่อกี้ว่าเรื่องที่เรายังต้องทำวิจัยอยู่มากก็คือ การเก็บรักษาหลังเก็บเกี่ยว การปฏิบัติหลังเก็บเกี่ยว ตอนนี้ถ้าเราไม่ช่วยเขาเลยนะครับ จากเขาลงมาตลาดนี้ มันจะสูญเสียเยอะและชาวเขานี้ก็คงจะไม่สามารถปฏิบัติอะไรได้ที่จะให้พืชผลเหล่านั้นมีคุณภาพคงที่ดีมาจนถึงตลาดได้โดยง่ายนะครับ เพราะต้องลงทุนเยอะ และจะต้องมีวิชาความรู้ เริ่มต้นนะครับ เราก็ไปสร้างห้องเย็นเก็บพืชผลชั่วคราวนะครับ ตามจุดนัดหมายที่จะเอาพืชผลมารวมกันบนเขานะครับ ห้องเย็นเหล่านี้ก็จะพักพืชผลไว้พร้อมทั้งก็จะมีคนมาช่วยกันคัดบรรจุ อะไรต่าง ๆ ตามหลักวิชาการ เสร็จแล้วเราก็จะมีรถมีเครื่องทำความเย็นเกือบจะทั่วทุกดอยแล้วในขณะนี้ ก็จะลำเลียงพืชผลออกจากห้องเย็นมาสู่เชียงใหม่ นี่ก็จะมีห้องเย็นรับอีกทีหนึ่ง แล้วก็จะมีรถรับห้องเย็นขนจากเชียงใหม่มากรุงเทพฯ ซึ่งที่กรุงเทพฯก็มีห้องเย็นรับอีก ซึ่งจากห้องเย็นกรุงเทพฯนี้เวลาเราส่งไปซูเปอร์มาร์เก็ต หรือส่งไปโรงแรมอะไรนั้นะครับ เขาก็มีตู้เย็นรับเหมือนกัน เพราะฉะนั้นผักผลไม้หรือดอกไม้อะไรก็ตาม เวลาลงมาจากดอยก็จะอยู่ในสภาพเย็นตลอดนะครับ คุณภาพมันก็ดี ซึ่งอันนี้ก็ดูอีกพักหนึ่งครับว่าใครจะมารับช่วงการจัดการหลังเก็บเกี่ยวนี้ได้ ถ้ายังไม่มีเราก็คงจะต้องช่วยไปก่อนจนกว่าจะเกิดระบบอะไรขึ้นมาทดแทนครับ”

สิริพร

“เรื่องของโครงการในอนาคต หรือการปรับปรุงนั้นได้มีการวางแผนไว้อย่างไรบ้างหรือเปล่าคะ”

ศจ.ประวีณ

“ความจริงในหมู่โครงการหลวงที่เราศึกษากันอยู่นั้นะครับ เราก็ทำความสำเร็จเกือบเป็นที่พอใจแล้วในขณะนั้นะครับ เมื่อปีที่แล้วที่ครบรอบ ๒๐ ปี ของโครงการหลวงนั้นะครับทางมูลนิธิ

แม้ไขไซไซ ก็ได้พิจารณาเห็นสมควรให้รางวัลโครงการหลวง เพราะว่า เป็นโครงการที่ได้รับความสำเร็จในการช่วยพัฒนาที่สูงและก็กำจัดยาเสพติด ทำให้เกิดความเป็นตัวอย่างที่ดีของทั่วโลกนะครับ ซึ่งอันนี้ก็คล้ายว่าเป็นข้อยืนยันว่าโครงการหลวงได้มาถึงจุดที่สำเร็จแล้ว ไม่ใช่ว่าเราคุยเอง แต่ว่ามีคนเขาเห็นนะครับ แต่อย่างไรก็ตามเราก็คิดว่าถ้าเราหยุดไปเลย มันก็คงจะไม่มีคนมาต่อได้ในขณะนี้ เพราะว่าโครงการหลวงนี้เป็นโครงการที่ค่อนข้างพิเศษ ที่เราทำงานค่อนข้างครบวงจรจริง ๆ นะครับ คือตั้งแต่วิจัย ส่งเสริม พัฒนา และก็ค้าขายด้วยนะครับ”

“สำหรับงานอื่นเราก็คงพยายามปรับปรุงในแง่ของงานวิจัย ไปอีก เพราะว่าเวลาเราทำครบวงจรมันจะเห็นชัดว่า พอมาถึงการ ขายนี่อะไรไม่ดีเราก็รีบไปแก้ โดยวิจัยใหม่ว่าผักนี้มันไม่ค่อยทนนะ ครับ หรือว่าบางครั้งมันขม ทำไม เราก็ต้องไปวิจัยอีกเพิ่มเติมไปอีก แต่ว่ามันจะหมุนเวียนมาถึงตลาดเป็นวงจรที่ต่อเนื่องครับ ผมอยากจะ เน้นว่าโครงการหลวงนี้เป็นโครงการส่วนพระองค์โดยแท้ และก็เป็น โครงการส่วนพระองค์ที่นำศึกษา เพราะว่า เป็นโครงการที่สำเร็จ สมบูรณ์ครบวงจรอย่างที่ผมเล่าไปสักครู่นี้ครับ อยากเรียกว่าเป็น โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานความคิด เห็นและนโยบายอย่างใกล้ชิดกับพวกเราอยู่เสมอ นะครับ โดยผ่านผู้ อำนวยการ คือ หม่อมเจ้า ภีสเดช รัชนี้ ตลอดเวลานะครับ คือ หม่อมเจ้า ภีสเดช รัชนี้ ก็จะเข้าเฝ้าแล้วก็กราบบังคมทูลให้ทราบ เกี่ยวกับภารกิจอะไรต่าง ๆ ของเรา และถ้ามีปัญหาอะไรก็จะกราบ บังคมทูลปรึกษาพระองค์ท่านนะครับ แล้วก็จะได้รับพระราชทาน แนวความคิดกลับมาให้เราได้ปฏิบัติ เมื่อปีที่แล้วที่ผมได้ไปรับ เสด็จที่อ่างขางนี้ ท่านก็ไม่เสด็จอ่างขางมาหลายปีแล้ว ปีที่แล้วเสด็จ ไปท่านก็พอพระราชหฤทัยมาก หลังจากที่ไม่เสด็จ ๓-๔ ปีนี้ ดันไม่ มันก็ขึ้นงาม รวมทั้งป่าไม้ซึ่งท่านสนพระทัยมาก ท่านก็ได้มีพระ ราชดำรัสแสดงความยินดีกับพวกเราซึ่งก็เป็นทีปสัมพันธ์โดยทั่ว กันนะครับ”

ดนตรี

สิริพร (บรรยาย)

บรรเลง เพลงชาวเขา

ท่านผู้ฟังคะ จากพระราชปณิธานอันแน่วแน่ของพระบาท สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่จะช่วยเหลือราษฎรและประเทศชาติให้มี

ความอยู่ดีกินดีนั้น ย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดจากโครงการหลวงซึ่งได้
จัดตั้งมาเป็นเวลา ๒๑ ปี ในปีนี้ และผลิตผล ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ จาก
โครงการหลวงย่อมเป็นเครื่องยืนยันได้เป็นอย่างดี ในพระมหา
กรุณาธิคุณในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่มีต่อพสกนิกรชาวไทย
และในวันที่ ๙-๑๘ กุมภาพันธ์ นี้ ก็ขอเชิญไปชมผลิตภัณฑ์ของ
โครงการหลวง ในงานโครงการหลวง ๒๑ ในพระราชูปถัมภ์ ใน
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ณ ชั้น ๑ ศูนย์
การค้าเซ็นทรัลพลาซ่า ลาดพร้าว นะคะ

โครงการปลูกถินในโครงการพืชน้ำมันอุตสาหกรรม ของโครงการหลวง

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ เวลา ๑๘ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.อิสรา สุขสถาน อ.ประจำภาควิชาพืชไร่นา ม.เกษตรศาสตร์

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ล

จากฟ้า.....สู่ดิน

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคะ จากการเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปยังพระตำหนักภูพิงคราชนิเวศน์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อเยี่ยมเยียนทุกข์สุขของราษฎรในภาคเหนือเป็นประจำทุกปี พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมชาวเขาหลายหมู่บ้านบริเวณดอยปุย เมื่อกว่า ๒๐ ปีมาแล้ว ทำให้ทรงทราบว่า ชาวเขาส่วนใหญ่มีชีวิตความเป็นอยู่แร้นแค้น โดยมีอาชีพทำไร่เลื่อนลอย มีการปลูกฝิ่นและตัดไม้

ทำลายป่าและต้นน้ำลำธาร อันจะนำความเสียหายไปสู่บริเวณ
ส่วนอื่น ๆ ของประเทศอีกด้วย ดังนั้น ในปีพุทธศักราช ๒๕๑๑
จึงได้ทรงมีพระราชดำริและสนับสนุนให้มีการวิจัยการปลูกผลไม้
เมืองหนาวทดแทนผืนขึ้น โดยได้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์จำนวน
๒ แสนบาท สนับสนุนงานวิจัยของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่
ดอยปุย จังหวัดเชียงใหม่ พร้อมทั้งทรงพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้า
โปรดกระหม่อมให้คณะทูตานุทูตพิจารณาให้ความช่วยเหลือ อัน
เป็นผลให้หลายประเทศให้ความสนใจช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ และ
ได้จัดส่งพันธุ์ไม้นานาชนิดมาให้ทดลองปลูก โครงการหลวงจึงเกิด
ขึ้นตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๑๒ เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันรวมเป็น
เวลา ๒๑ ปีแล้ว และได้เกิดโครงการวิจัยทดลองปลูกพืชทดแทน
ผืนต่าง ๆ มากมาย สำหรับโครงการปลูกลิ้นก็เป็งานวิจัยทดลอง
โครงการหนึ่งในโครงการพืชน้ำมันอุตสาหกรรมของโครงการหลวง
ซึ่งเหตุผลที่วิจัยทดลองปลูกลิ้นขึ้นมานั้น ผศ.ดร.อิสรา สุขสสถาน
อาจารย์ประจำภาควิชาพืชไร่ฯ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ในฐานะที่ท่านเป็นผู้หนึ่งซึ่งช่วยทำการวิจัยในโครงการหลวง ได้เล่า
ให้ฟังว่า

ดร.อิสรา

“ที่แรกได้รับการทาบทามให้ไปทำการวิจัยในโครงการพืชน้ำมัน
อุตสาหกรรมในโครงการหลวง ก็ได้ทดลองปลูกพืชน้ำมันหลาย ๆ
พืช อย่างเช่น ทานตะวัน ถั่วบางชนิดในที่สูง และยังมีพืชน้ำมัน
ชนิดอื่น ๆ อีก แต่ปรากฏว่าพืชน้ำมันส่วนใหญ่จะไม่ค่อยทนความ
หนาวเท่าไร เพราะว่าข้างบนนั้นอากาศหนาวเย็นมากพอสมควร
เพราะฉะนั้น ตอนหลังนี้ก็เลยได้ติดต่อชาวต่างประเทศดูว่ามีพืช
อะไรที่ขึ้นได้ดีในอุณหภูมิต่ำ ปรากฏว่าลิ้นเป็นพืชหนึ่งที่ต้องการ
ความหนาวเย็นแบบอย่างที่สุดที่หลวงอ้างข้าง โดยที่ถ้าเป็นพันธุ์
ที่ให้เมล็ดเพื่อเอาไปหีบน้ำมันจะชอบอุณหภูมิประมาณ ๑๖-๑๘
องศาเซลเซียส ส่วนพันธุ์ที่ให้เส้นใยก็จะชอบอุณหภูมิที่เย็นกว่านั้น
อีกประมาณ ๒-๓ องศาเซลเซียส ก็เลยนำมาทดลองปลูกดูค่ะ
โครงการปลูกลิ้นได้เริ่มมาเมื่อปี ๒๕๑๔ โดยเราได้เมล็ดพันธุ์มา
จากประเทศแคนาดา และเริ่มนำเมล็ดมาทดลองปลูกที่สถานีหลวง
อ้างข้าง อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในอำเภอฝางอยู่สูงเหนือ

ระดับน้ำทะเล ๑,๓๐๐ เมตร หลังจากที่เรานำมาทดลองปลูกตั้งแต่ นั้น ปรากฏว่าผลผลิตที่ได้ดีมาก การเจริญเติบโตของพันธุ์ต่าง ๆ ที่ เรานำมาปลูกซึ่งเป็นพันธุ์ที่ให้หีบน้ำมันประมาณ ๒๗ พันธุ์ ปรากฏ ว่าได้ผลผลิตดีมากนะคะ หลังจากนั้นอีก ๓-๔ ปี เราก็ได้พันธุ์ลินิน ที่ให้เส้นใยจากประเทศเบลเยียม เราก็ได้นำมาทดลองปลูกเช่นกัน ปรากฏว่าได้เส้นใยดีมาก และเราได้นำไปขยายการปลูกยังที่อื่นที่ ดอยอื่น เช่น ดอยอินทนนท์ และในพื้นที่ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าสถานี หลวงอ่างช้าง คือประมาณ ๘๐๐ เมตรเหนือระดับน้ำทะเล คือ สถานีปางตะ ก็ปรากฏว่าได้ผลดี นอกจากนี้ในขณะนี้ได้ทดลองนำ ไปปลูกยังพื้นราบคือ ที่สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ พันธุ์ที่ ให้เมล็ดและเอาไปหีบน้ำมัน อย่างที่เราเรียกว่าลินชีด ให้ผลดีกว่า พันธุ์ที่ให้เส้นใยในพื้นที่ราบคะ”

ปราชญ์

“ทางด้านขั้นตอนการปลูกละคะ มีวิธีการอย่างไรบ้างคะ

ดร.อิสรา

“การปลูกลินินต้องใช้เมล็ด เมล็ดลินินมีลักษณะเป็นสีน้ำตาล เป็นเมล็ดเล็ก ๆ คล้ายกับเม็ดกระถิน และเราก็นำเมล็ดเหล่านี้มาหว่าน หรือปลูกเป็นแถวก็ได้ โดยวิธีการเตรียมดินจะต้องค่อนข้างละเอียด ใช้เมล็ด ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่ จึงจะให้ผลผลิตสูง หลังจากปลูกไปแล้ว ก็จะให้น้ำ ในการทดลองปลูกลินินนั้น จะปลูกปลายฝนคือในเดือน กันยายน จะให้ผลผลิตดีที่สุด ก็จะได้ความชื้นหรือว่าได้น้ำจากน้ำฝน ที่พอมีหลงเหลืออยู่ในช่วงปลายฤดูฝน หลังจากนั้นอีก ๔๕ วัน ลินิน ก็จะออกดอก ก่อนที่ลินินจะออกดอก ปลูกไปแล้ว ๓๐ วันควรจะ ให้น้ำ ครั้งหนึ่งก่อน และหลังจากออกดอกแล้วประมาณ ๕๐ วัน ถ้ามีน้ำก็ควรจะให้อีกที แต่ส่วนใหญ่แล้วที่เรานำไปปลูกบนดอยนั้น มักไม่ค่อยมีน้ำต้องอาศัยความชื้นในดิน หลังจากออกดอกไปแล้ว ก็จะเกิดกะเปาะ ลินินจะมีกะเปาะ ซึ่งในกะเปาะจะมีเมล็ดอยู่ใน กะเปาะหนึ่ง ๆ จะมีเมล็ดอยู่ ๑๐-๑๔ เมล็ด นับตั้งแต่วันปลูกจน กระทั่งถึงลินินแก่จะใช้เวลา ๔ เดือนครึ่ง ถึง ๕ เดือนครึ่งแล้วแต่ พันธุ์ การที่จะดูว่าลินินแก่หรือไม่แก่ดูจากกะเปาะจะเป็นสีเหลืองฟาง ถ้าลักษณะเป็นสีเหลืองฟางประมาณ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ของต้น เรา ก็ทำการเก็บเกี่ยวได้ โดยใช้วิธีการถอนเอา จะไม่ใช่เคียวตัดหรือใช้

มีดตัดอย่างพีชอื่น ถ้าดินไม่ดีควรจะมีการใส่ปุ๋ยทางตอนที่ทำ การเตรียมดิน ใส่ปุ๋ยในตอนแรกครั้งเดียวก็พอ โดยใช้ปุ๋ยในโตรเจน ฟอสฟอรัส และโปแตสเซียมสูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือสูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ใส่ประมาณ ๑๐ กิโลกรัมต่อไร่คะ”

ปราชญ์

“ระหว่างที่ปลูกอยู่นั้น จะมีปัญหาเรื่องโรคเรื่องวัชพืชหรือแมลงศัตรูบ้างมั๊ยคะ”

ดร.อิสรา

“อยู่บนดอยนี้มีปัญหาเรื่องวัชพืชแน่นอนคะ จะมีวัชพืชมาก อย่างที่ชาวบ้านเขาเรียกว่าหญ้าแรง เพราะฉะนั้น การควบคุมวัชพืช หรือการถอนหญ้าในลินินนี้สำคัญมากคะ จากการทดลองปลูกลินินนี้ปรากฏว่าการกำจัดหญ้าในแปลงลินินจะต้องทำให้เสร็จสิ้นก่อน ๒ อาทิตย์ คือภายใน ๒ อาทิตย์ถ้าเรายังไม่ได้ถอนหญ้าแล้วปล่อยให้หญ้าขึ้นไปเรื่อย ๆ การถอนหญ้าจะมีผลกระทบต่อรากของลินิน ทำให้การเจริญเติบโตไม่ดี อย่างช้าที่สุดต้องไม่เกิน ๑ เดือนที่จะต้องกำจัดหญ้าให้เรียบร้อย เพราะว่าถ้านานกว่านี้ผลผลิตลินินจะลดลง ส่วนเรื่องโรคและแมลงนี้ ในขณะที่เรานำเอาเมล็ดเข้ามาปลูกวิจัยในปีแรก ๆ ไม่มีปัญหานี้ แต่ว่าหลังจากนั้น ๕ ปีปรากฏว่าแมลงเริ่มรู้จักลินิน โดยเฉพาะหนอนกินใบ หรือหนอนกระทู้ เริ่มลงมากเลยโดยเฉพาะในปีนี้ เราก็ค่อยใช้ยาควบคุมนะคะ ส่วนโรคตอนนี้ก็มีโรคราแป้ง ถ้าปีไหนอากาศชื้นหรือหนาวเย็น การเป็นโรคราแป้งนี้จะเป็นมากคะ การเกิดโรคราแป้งจะเกิดมากกับลินินชนิดที่ให้เส้นใยมากกว่าพันธุ์ที่ให้เมล็ดเพื่อเอาไปหีบเป็นน้ำมันคะ”

ปราชญ์

“อาจารย์คะ ตอนนี้ผลผลิตที่ทดลองวิจัยในโครงการหลวงเป็นอย่างไรบ้างและได้นำไปใช้ประโยชน์อะไรได้บ้างแล้วคะ”

ดร.อิสรา

“ผลผลิตที่ได้จากแปลงวิจัยทดลอง ที่ขนาดไม่ใหญ่นักนี้ ก็ได้ผลผลิตที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับงานวิจัยที่เราทำ มีตั้งแต่ ๑๐๐-๓๐๐ กิโลกรัมต่อไร่สำหรับเมล็ด ส่วนต้นแห้งเราจะได้ ๑ ตันถึง ๑ ตันครึ่งต่อไร่คะ สำหรับการนำไปใช้ประโยชน์ เมล็ดหลังจากการนวดออกจากต้นเรียบร้อยแล้ว เรานำไปหีบเอาน้ำมันออก ซึ่งอันนี้ก็ได้รับความร่วมมือหรือวิจัยร่วมกับกรมวิชาการเกษตร เมื่อนำไปหีบเอาน้ำมันออกแล้ว ก็นำน้ำมันที่ได้ไปฟอกสี และนำไปทำเป็นแอลดีเสซิน ซึ่งสามารถนำไปทำเป็นสีน้ำมันสำหรับทาไม้หรือทาผนังได้ นำไป

ทำเป็นสีฟันทรงยนต์ได้ นอกจากนี้ก็สามารถนำไปทำเป็นน้ำมันชักเงา แล้วนำไปทำหมึกพิมพ์ซึ่งถือว่ามีความภาพดี มารยะหลังโดยเฉพาะ ปีที่แล้ว ได้นำแอลคิลเลชันไปให้เจ้าหน้าที่โรงพิมพ์ธนบัตรแห่งประเทศไทยลองใช้เปรียบเทียบกับของที่สั่งซื้อจากต่างประเทศ ปรากฏว่าได้ผลเป็นที่พอใจค่ะ ส่วนเส้นใยได้นำเอาต้นไปหมักก่อน หลังการเก็บเกี่ยวในน้ำซึ่งบนดอยอย่างขางจะใช้เวลาประมาณ ๑๒ วัน ถึงจะได้ที่ ก็เอาต้นที่หมักแล้วขึ้นตาก เมื่อตากจนแห้งแล้วก็นำมาตี ตีเอาเส้นใยออก เอาส่วนที่เป็นแกนด้านในตีออกไปก็จะได้เส้นใย ยาวออกมานะคะ มีทั้งเส้นใยยาวและเส้นใยสั้น จากนั้นก็เอามาสาบ และนำไปปั่น ปั่นด้วยมือ นะคะ ปรากฏว่าเราได้เส้นใยที่ดี มีเจ้าหน้าที่ จากต่างประเทศมาทดลองเอาเส้นใยของเราส่งไปวิเคราะห์คุณภาพ เส้นใยที่อังกฤษ ปรากฏว่าเป็นเส้นใยที่มีคุณภาพสามารถส่งออกได้ค่ะ”

ปรานี

“จากที่อาจารย์ทดลองวิจัยปลูกลินินในโครงการหลวงจนได้ผลดีแล้ว ได้มีการส่งเสริมเผยแพร่ไปสู่ชาวเขาบนดอยด้วยมั๊ยคะ”

ดร.อิสรา

“การส่งเสริมหรือเผยแพร่ไปให้ชาวเขา ความจริงเป็นจุดประสงค์อันสำคัญที่สุดของเรานะคะที่จะให้ถึงจุดนี้ให้ได้ หลังจากที่เราได้ทดลองปลูกลินินแล้ว ก็ปรากฏว่าฤดูที่ปลูกลินินได้ดีที่สุดคือ เดือนกันยายน เป็นเดือนเดียวกับที่ชาวเขาจะปลูกฝิ่นกัน ก็เป็นโอกาสอันดีที่เราจะใช้ลินินนี้ปลูกทดแทนฝิ่น เพราะฉะนั้น ขณะนี้ก็ได้เริ่มเอาลินินไปลองปลูกบนที่ของชาวเขา โดยให้ชาวเขาเป็นคนปลูกเอง เราก็เพียงแต่ไปดูและสาริตเป็นครั้งคราว จากที่ทดลองปลูกที่อย่างขาง การปลูกแซมต้นท้อบ้าง ปลูกหลังจากการเก็บเกี่ยวข้าวโพดซึ่งเขาปลูกในช่วงฤดูฝนไปแล้ว เราก็ให้เขาปลูกลินิน ปรากฏว่าชาวเขาพอใจค่ะว่าการปลูกลินินนั้นการลงทุนต่ำ เพียงแต่ว่าหว่านปุ๋ย เตรียมดิน ก็หว่านเมล็ดลงไป และหลังจากนั้น ชาวเขาไม่ได้ทำอะไร จนกระทั่งถึงเวลาเก็บเกี่ยว ก็ออกไปถอนต้นลินินนำมาตากให้แห้งและนวดแยก เมล็ดออกจากกัน แล้วนำผลผลิตที่ได้ขณะนี้เอามาขายให้กับโครงการหลวงก่อน เพราะว่ายังไม่มีที่รับซื้อค่ะ”

ปรานี

“และในอนาคตจะพัฒนาในเรื่องการปลูกและการตลาดด้วยมั๊ยคะ”

ดร.อิสรา

“คิดว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องพัฒนาให้ถึงจนกระทั่งว่าเกษตรกรสามารถที่จะซื้อขายได้ด้วยตนเอง โครงการหลวงนี้เป็นเพียงทางผ่านหรือทางช่วยที่จะให้เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าขึ้นมาได้ และคอยดูว่าราคาตลาดของเขาควรจะอยู่ในเกณฑ์เท่าไร ต่อไปเกษตรกรต้องขายสินค้าให้กับโรงงานเอง”

ปราณี

“ตามที่อาจารย์อิสราได้ทำการทดลองวิจัยปลูกสินบนที่สูงได้ผลดีนั้น ได้รับความช่วยเหลือจากใครบ้างหรือไม่คะ”

ดร.อิสรา

“มีปีแรก ๆ นะคะที่เราทำการทดลอง เราได้ทุนทำการวิจัยจากยู.เอส.ดี.เอ. ๓ ปีคือปี ๒๕๒๕-๒๕๒๗ เป็นทุนของกระทรวงเกษตรแห่งสหรัฐอเมริกา หลังจากนั้นก็ว่างเว้นไป ๒ ปี ต่อจากนั้นก็ได้ทุนจากประชาคมร่วมยุโรปได้มาทำอีก ๓ ปี และขณะนี้ยังได้ทุนจากประชาคมร่วมยุโรปอยู่อีกในปีนี้ ส่วนเครื่องที่จะใช้ตีเส้นใยซึ่งเป็นปัญหาของเราเนื่องจากการตีเส้นใยเราตีด้วยมือซึ่งช้ามากและได้ปริมาณน้อย เปลืองแรงงานมากเลยนะคะ เราได้ไปติดต่อกับสถานทูตอังกฤษ ซึ่งทางเขาก็ได้อนุมัติแล้วว่าจะให้เครื่องตีแยกเส้นใยพร้อมกับสร้างโรงเก็บเส้นใยที่จังหวัดเชียงใหม่ด้วยครับ”

ปราณี

“เรียกได้ว่า ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เห็นถึงผลดีในการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริจัดทำโครงการหลวงขึ้นมานะคะ จากที่อาจารย์ได้เคยเข้ามาคลุกคลีกับชาวเขาก็คงจะเห็นสภาพความเป็นอยู่ของเขา อยากทราบว่า นับตั้งแต่ได้มีโครงการหลวงเกิดขึ้นแล้ว พวกเขาได้มีการยึดอาชีพอื่นแทนการปลูกฝิ่นบ้างมั๊ยคะ”

ดร.อิสรา

“คือแต่เดิมความเป็นอยู่ของชาวเขา เรียกได้ว่าค่อนข้างขาดแคลนหลังจากที่โครงการหลวงได้เข้าไปและพยายามให้เขาปลูกพืชชนิดต่าง ๆ ทดแทนฝิ่นตามที่เขามีพื้นที่อยู่ ปรากฏว่า ขณะนี้ชาวเขามีรายได้ดี ซึ่งอาจจะมีชาวเขาที่ปลูกฝิ่นอยู่บ้าง แต่ก็มีจำนวนน้อย การที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำรินี้โครงการหลวงนี้ก็เพื่อชาวเขา เพื่อที่จะไปรักษาต้นน้ำลำธารข้างบน เพราะว่าถ้าข้างบนเหือดแห้งไป ก็คือข้างล่างก็จะเสียหายมากเลย พุดง่าย ๆ คือช่วยทั้งชาวเขาและชาวเรานั้นแหละครับ”

ปราณี

“ในขณะนี้ยังได้ทราบว่าอาจารย์ได้นำต้นลินินมาแสดงถึงวิธีการต่าง ๆ ในการปลูกที่นิทรรศการโครงการหลวง ๒๑ ณ บริเวณเขื่อนลพพลาซ่า ลาดพร้าวด้วยนะคะ ถ้ามีผู้สนใจจะไปชมจะเข้าไปตรงบริเวณไหนส่วนไหนของห้างคะ”

ดร.อิสรา

“งานนิทรรศการโครงการหลวง ๒๑ แสดงอยู่ชั้นล่างสุดของห้างตลอดแนวตั้งแต่ตรงน้ำพุจนถึงบริเวณซูเปอร์มาร์เก็ต ก็จะมีการแสดงนิทรรศการลินินด้วย เขียนไว้ว่า ลินิน พืชอุตสาหกรรมใหม่ของไทย ก็ขอให้พวกเราไปดูผลงานของกลุ่มต่าง ๆ ที่ช่วยงานโครงการหลวงว่ามีอะไรบ้างที่เป็นผลสำเร็จ ซึ่งงานนี้คิดว่าน่าจะเป็นความภาคภูมิใจของชาวไทยที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริให้เกิดขึ้นมา”

เพลง

พ่อหลวงของเรา.....มาทำอาชีพใหม่

โครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ ตามพระราชประสงค์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

น.ร.ว.ภักตร์ชัย รัชนี้ ผ.อ. กองวิจัยผลิตผลป่าไม้ กรมป่าไม้

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ

ไต่เตล

จากฟ้า.....สู่ดิน

บรรยาย (พัชรินทร์)

โครงการหลวง เป็นโครงการที่เกิดขึ้นจากพระมหากรุณาธิคุณ
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นโครงการที่เป็นที่รู้จักกันดี
โดยทั่วไป ซึ่งเมื่อกล่าวถึงโครงการหลวงแล้ว หลายท่านก็คงจะนึก
ไปถึงดอกไม้ที่สวยงามบนสัะพรั่ง หรือพืชผักแปลกใหม่ไปจนถึง
ไม้ผลเมืองหนาว ตลอดจนผลิตภัณฑ์ที่มีเครื่องหมายดอยคำ แต่แท้
ที่จริงแล้วโครงการหลวงไม่ใช่จะมีเพียงแค่นั้น เพราะตามวัตถุประสงค์
ที่แท้จริงของโครงการหลวงตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ทรงให้ไว้ก็คือ เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน เพื่อป้องกันและ

ต่อต้านผู้ก่อการร้ายโดยยกฐานะระดับการครองชีพของชาวเขาให้สูงขึ้น เพื่อรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรของประเทศ โดยการป้องกันการทำลายป่าไม้ และป้องกันกำจัดยาเสพติด อันก่อให้เกิดปัญหาทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งพื้นที่ของโครงการหลวงส่วนใหญ่จะอยู่บนภูเขาสูงหรือตามดอยต่าง ๆ ในภาคเหนือ เป็นที่อยู่อาศัยและทำกินของชาวเขาเผ่าต่าง ๆ แต่เดิมก็มีการปลูกฝิ่นและตัดไม้ทำลายป่า ทำไร่เลื่อนลอย แต่เมื่อเกิดโครงการหลวงขึ้นมากการประกอบอาชีพของชาวเขาเหล่านั้นก็เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น จากฝิ่นก็เปลี่ยนมาเป็นพืชผัก ไม้ผล และไม้ดอกเมืองหนาวที่สวยงาม และเป็นที่ยู้งักกันดี อย่างเช่นในปัจจุบันนี้ แต่ไม่เพียงแค่นั้น ถ้าพื้นที่บนดอยหรือบนภูเขาเหล่านั้นเป็นป่าไม้อุดมสมบูรณ์ ก็จะอนุรักษ์ไว้ตลอดจนมีการพัฒนาทรัพยากรนั้น เพื่อประโยชน์ในหลาย ๆ ด้าน ดังเช่นโครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ ที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่

เพลงบรรเลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

โครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ เกิดขึ้นตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในอันที่จะช่วยเหลือราษฎรชาวเขาที่ยากจน โดยการพัฒนาทรัพยากรที่มีอยู่ควบคู่กับการพัฒนาด้านเกษตรกรรม ก็เป็นการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารและทรัพยากรป่าไม้ ซึ่งนับวันจะหมดและสูญสิ้นไปทุกทีด้วย ดังที่หม่อมราชวงศ์ภักธรชัชวารีนี้ ผู้อำนวยการกองวิจัยผลิตผลป่าไม้ กรมป่าไม้ ในฐานะกรรมการและเลขานุการของคณะกรรมการโครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ ได้เล่าให้ฟังว่า

ม.ร.ว.ภักธรชัช

“เดิมที พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมประชาชน โดยเฉพาะพวกชาวเขาชาวบ้านที่อยู่ในบริเวณท้องถื่นทุรกันดาร พระองค์ท่านได้ไปที่จุดบ้านวัดจันทร์ อยู่ที่ตำบลบ้านวัดจันทร์ อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ ที่จุดนี้พระองค์ท่านได้ทอดพระเนตรเห็นว่า ชาวเขาโดยเฉพาะซึ่งส่วนใหญ่ก็เป็นชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ได้มีการเป็นอยู่ที่ค่อนข้างจะลำบาก การทำมาหากินก็ค่อนข้างลำบาก แต่เขามีหลักการที่น่ารักอยู่อันหนึ่งก็คือว่า เขามีป่าสน ซึ่งสนธรรมชาติอันนี้อยู่บนบริเวณพื้นที่ต้นน้ำลำธาร และเขาพยายามที่จะรักษาป่านี้ไว้ด้วย หลักการอันนี้เป็นความน่ารักที่ตัว

กระผมเองในฐานะที่เป็นปาไม้เองก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องที่น่าสนใจ คราวนี้พอหลักการที่เกิดขึ้นมาว่าชาวเขาหรือชาวบ้านท้องถิ่นที่อยู่กัน ในจุดนี้ จำนวนก็ประมาณ ๑,๕๐๐ คน ก็ถือว่าเป็นกลุ่มที่ค่อนข้าง ใหญ่ อยากจะย้ายไปที่อื่นก็ไม่ได้ จะเข้าไปช่วยอย่างอื่นก็ไม่ได้ ผม อยากจะเรียนยกตัวอย่าง เช่น ความยากลำบากในช่วงฤดูฝน เมื่อ พระองค์ท่านเข้าไปทอดพระเนตรเห็นแล้ว ได้มีพระราชกระแส รับสั่งให้ทางโครงการหลวงภาคเหนือนี้ เข้ามาช่วย ก็จะต้องเอาข่าวสาร เข้าไปช่วย โดยบินทางเฮลิคอปเตอร์เข้าไป อะไรอย่างนี้ ครับ ก็เป็น เรื่องที่ค่อนข้างลำบาก เมื่อมองดูว่าถ้าเราจะช่วยคนพ้นกว่าคนนี้ ให้ เขามีความเป็นอยู่อยู่ได้ด้วย และก็ให้ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นในพื้นที่ ดังกล่าวนี ก็มีความจำเป็นเหลือเกินที่จะต้องเข้าไปพัฒนา ในจุดนี้ ครับ ก็เลยมองเห็นว่า ถ้าเราจะเข้าไปพัฒนาจริง ๆ นี้ มันก็มีเรื่อง น่าสนใจอยู่อันหนึ่งว่า ทรัพยากรปาไม้ในจุดนี้ ถ้าเราจะสามารถนำ มาใช้ประโยชน์ ผสมผสานกับการที่จะให้ชาวบ้านจำนวนพันคนเศษ มีอยู่ร่วมไปกันกับทรัพยากรได้นี้ ก็น่าที่จะเป็นเรื่องที่ดี ก็มีแนวความ คิดว่าเรื่องนี้น่าจะลองมาทำ ในส่วนนี้ครับ เมื่อมีความคิดว่าจะ น่าที่จะ ลองทำว่าในพื้นที่ดังกล่าวนีจะพัฒนาทั้งคนและทรัพยากรด้วย ทาง โครงการหลวงได้มาประชุมปรึกษากับทางกรมปาไม้ และในที่สุดก็ ได้นำเรื่องนี้เสนอเข้ามาที่ทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดย พิจารณาว่าถ้าเราจะตั้งกรรมการบริหารโครงการหลวงขึ้นมาสักชุด หนึ่ง แล้วก็ให้กำหนดกฎกติกาต่าง ๆ ว่าแผนที่พื้นที่โครงการ นี้ หลักการต่าง ๆ จะดำเนินการอย่างไร ก็คงจะเป็นรูปธรรมที่ดีขึ้น เมื่อหลักการเป็นเช่นนี้แล้วทางกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ก็เห็นชอบ ก็จึงได้พิจารณาแต่งตั้งกรรมการบริหารขึ้นโดยเสนอที่คณะรัฐมนตรี โดยมีหม่อมเจ้าภิศเดช รัชนี ซึ่งท่านเป็นผู้อำนวยการโครงการหลวง ทำหน้าที่ประธานกรรมการ มีท่านผู้ว่าราชการจังหวัดเชียงใหม่ เป็น รองประธานกรรมการบริหาร แล้วก็มีการอื่น ๆ อีก ๑๐ ท่าน แล้วก็ตัวกระผมเองก็ทำหน้าที่เลขานุการ ก็ได้นำเสนอคณะรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรีได้มีมติแต่งตั้งเมื่อวันที่ ๑๘ สิงหาคม ๒๕๒๓ กรรมการบริหารชุดนี้ก็เกิดขึ้นมา เมื่อกรรมการบริหารเกิดขึ้นมาแล้ว เราก็มาดูว่าพื้นที่บ้านวัดจันทร์นี้เราควรจะมีขอบเขตอย่างไร เราก็มองได้พิจารณาว่า ตรงบ้านวัดจันทร์นี้มันเป็นป่าสนธรรมชาติ

และแหล่งต้นน้ำลำธารที่ค่อนข้างสำคัญ เพราะมักจะเป็นตัวอุ้มน้ำไว้ให้สำหรับแม่แจ่ม เพราะฉะนั้นการพัฒนาจะต้องมีความละเอียดรอบคอบและวางแผนที่ดีพอสมควร ในหลักการอันนี้เราก็เลยคิดทำเรื่องเสนอเข้า ครม. อีกครั้งหนึ่งนะครับว่า จากการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารขึ้นแล้วนี้ เราได้พิจารณาเห็นว่าเราจำเป็นที่จะต้องกันพื้นที่ของโครงการนี้ตามความจำเป็นก็ปรากฏว่า พื้นที่โครงการนี้มีความกว้างขวางประมาณ ๒๔๒ ตารางกิโลเมตร กันออกทั้งสันเขา เพื่อจะให้การพัฒนานี้เป็นไปแบบเบ็ดเสร็จสมบูรณ์แบบทุกอย่าง ในส่วน ๒๔๒ ตารางกิโลเมตร เรามีความจำเป็นที่จะต้องขอกันออกเพราะว่ามันเป็นมติของคณะรัฐมนตรีตั้งแต่ในอดีตแล้วนะครับว่า พื้นที่ต้นน้ำลำธารนี้จะเข้าไปจัดการอย่างไร ก็จะต้องให้ขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีก่อน เราก็เลยจำเป็นที่จะต้องกันอันนี้ออก ในประเด็นที่สองก็คือว่า เรามองเห็นว่า การจัดการป่าไม้นี้ะครับเราน่าที่จะให้หน่วยงานที่เป็นสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ หรือหน่วยงานของรัฐบาลเข้าไปร่วมดำเนินการด้วย เราก็เลยเลือกองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ เราก็ขอคณะรัฐมนตรีอีกว่าเราขอให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นผู้ทำไม้ในเรื่องนี้ ถ้ามีความจำเป็นที่จะต้องทำบางส่วน ให้องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้เป็นผู้ทำก่อน ในประเด็นที่สามนี้เราก็มองเห็นว่า แผนโครงการนี้มันจะต้องมีขั้นมีตอน เพื่อจะได้เป็นรูปธรรมมาอย่างสมบูรณ์แบบและก็ได้ให้ผลดีในส่วนร่วม เราก็ขออนุมัติว่าเราจะขอใช้กำหนดแผนโครงการขึ้น โดยคณะกรรมการบริหารนี้ะครับแล้วก็ในแผนโครงการนี้ก็จะขออนุมัติคณะรัฐมนตรีให้ดำเนินการเป็นขั้นเป็นตอน เพราะฉะนั้นหลักการ ๓ อัน นี้ที่เราได้ขอโดยคณะรัฐมนตรี และได้รับความเห็นชอบเช่นกันครับ”

เพลงบรรเลงทางเหนือ..

บรรยาย (พัชรินทร์)

จากพระราชประสงค์ที่ให้มีการพัฒนาทั้งทรัพยากรที่มีอยู่ควบคู่ไปกับการพัฒนาคน โครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ ก็มีการดำเนินการและพัฒนาไปในรูปแบบต่าง ๆ ดังคำบอกเล่าของหม่อมราชวงศ์ ภัทรชัย รัชนี้ ดังนี้ค่ะ

ม.ร.ว.ภัทรชัย

“พูดถึงการพัฒนาบ้านจำเป็นอย่างนี้ครับ ผมคงจะต้องแยกออกเป็น ๒ ประเด็น คือในเรื่องของเกษตรกรรมก่อน เพื่อให้เขาอยู่ในตัวของเขาเอง ในระบบของการเป็นอยู่โดยอาชีพเขา โดยอัตโนมัติ ในส่วนนี้มีการพัฒนาไปพอสมควร โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นถนน เป็นแหล่งน้ำ เป็นเส้นทางที่จะลำเลียงพืชผลเกษตรต่าง ๆ นี้ เข้ามาช่วยทำดำเนินการ ได้มีการดำเนินการแล้วนะครับ อย่างอ่างเก็บน้ำที่นั่นก็ได้สร้างขึ้นมาแล้ว ๒ อ่าง เพื่อจะป้องกันภัยแล้งเกษตรกรรมของชาวบ้าน นอกจากนั้นก็ยังมีถนน อย่างเช่น สายเหนือ จากอำเภอปายเข้าสู่บ้านวัดจันทร์ ก็ได้สร้างแล้วโดยทางกรมทางหลวง ทางสายใต้จากหางดงขึ้นไปสะเมิง ขึ้นไปทางบ้านวัดจันทร์ เพื่อไปเชื่อมต่อกับทางหลวงที่มาจากปาย ก็ได้ดำเนินการแล้วโดยสำนักงาน รพช. เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าโครงสร้างหลัก ๆ ในเรื่องของถนนหนทางก็แล้ว แหล่งน้ำบางแห่งที่ได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้กำหนดให้ทำที่จุดนั้น ชลประทานก็ได้ขานรับแล้ว ทางกรมพัฒนาที่ดินก็ได้ไปทำการออกแบบก่อสร้างในพื้นที่บางเรื่องที่จะใช้หลักการของการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้ชาวบ้านได้เข้าไปทำกิน ก็ได้ทำแล้ว กรมส่งเสริมการเกษตรก็ได้เข้าไปร่วม โดยการที่ว่าไปเลือกพืชพันธุ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับท้องถิ่นและเป็นความต้องการของตลาด ก็ไปเริ่มเข้าไปส่งเสริมที่พื้นที่ที่กำหนดขึ้น ทั้งนี้ก็คือว่า เพื่อจะให้มองว่าในส่วนที่ปลูกขึ้นมาใช้ในพื้นที่โครงการหรือส่วนที่เหลือออกตลาด เรามองในหลักการอย่างนี้ เพราะฉะนั้นความคืบหน้าในเรื่องนี้ก็ได้มีการกระทำไปแล้วพอสมควร นั่นคือประเด็นแรก ในประเด็นที่สองคือเรื่องของป่าไม้ ป่าไม้นี้เป็นเรื่องใหญ่นะครับ อันแรกที่เราจะมองนี้ เรามองว่าขั้นตอนที่ไม้สนจะออกมาใช้ประโยชน์สูงสุดนี้จะทำอย่างไร เราก็มองไปถึงในต่างประเทศ โดยเฉพาะในประเทศฟินแลนด์ ที่เขาได้มีการผลิตไม้สนเถาออกมาและมีการใช้กันเป็นจำนวนมากก็เรียกกันว่าเป็นที่รู้จักกันทั่วโลก ในส่วนนี้เราก็เลยขอความร่วมมือไปยังรัฐบาลฟินแลนด์ให้มากำหนดแผนให้เราหน่อยซิ แผนโครงการในเรื่องที่จะจัดการทรัพยากรป่าไม้ในพื้นที่นี้จะทำอย่างไร เขาได้มาวางให้ก็มีหลักการที่สำคัญ ๆ อยู่ ๓-๔ เรื่อง ในเรื่องแรกก็คือว่า เขาเห็นชัดว่าจำเป็นที่จะต้องพิจารณาแบ่งพื้นที่เป็น ๒ ส่วน คือพื้นที่แห่งหนึ่งก็คือพื้นที่อนุรักษ์โดยตรง

พื้นที่อนุรักษ์อันนี้ก็ออกมาประมาณ ๑ แสนไร่ พื้นที่ของโครงการทั้งหมด ๒๔๒ ตารางกิโลเมตร ประมาณ ๔ แสนไร่ ๑ แสนไร่นี้ก็เพื่อการอนุรักษ์ ก็คือ ประมาณ ๒๕% อีกส่วนหนึ่งประมาณ ๑ แสน ๕ หมื่นไร่ เป็นพื้นที่ป่าเศรษฐกิจ จะมีการตัดไม้ออกมาได้ ในส่วนนี้ก็มีกำหนดไว้แบบนี้ครับว่า ชาวบ้านที่อยู่กันทั้งหมดนี้ประมาณ พันเศษ เราต้องการที่จะให้มีส่วนร่วมในการที่จะใช้ป่า ในการดูแลป่า เราก็เลยมีการกำหนดว่า ครอบครัวหนึ่งนี่เราจะให้เขา กำหนดดูแลพื้นที่ป่าไม้ประมาณ ๑๒๕ ไร่ แล้วก็ในส่วนของ ๑๒๕ ไร่ นี่เรา จะมีการตัดฟันไม้ออกทุกปี ปีละ ๕ ไร่ ต่อครอบครัว แล้วก็ใน ส่วนของที่เหลือก็จะดำเนินการในปีต่อ ๆ ไป ในส่วนที่ตัดออก ๕ ไร่ จะมีการปลูกทดแทน ในการปลูกทดแทนนี้ก็จะมีการจัดหากล้าไม้ โดยองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้หรือโดยโครงการนี้ ให้ชาวบ้านมีการ ปลูกขึ้นมา เพราะฉะนั้นจะมองเห็นได้ว่า เมื่อครบ ๒๕ ปี ก็จะมี การกลับมาที่ปลูกที่เดิม นั่นเป็นประเด็นที่ว่าป่าเศรษฐกิจกับป่า อนุรักษ์นั้นเราดำเนินการอย่างไร คราวนี้ในส่วนขององค์การอุตสาหกรรม ป่าไม้ก็ได้มองออกไปอีกอันหนึ่งว่า แผนงานที่จะให้ออกมาเป็นรูปธรรม ได้ดีก็คือว่าเราไม่น่าที่จะขายเฉพาะวัตถุดิบ เราน่าที่จะทำออกมาให้ มันเป็นสินค้าสำเร็จรูป พูด่าง ๆ ก็คือว่าควรจะต้องมีโรงงานอุตสาหกรรม ต่อเนื่องเกิดขึ้นที่บริเวณพื้นที่โครงการนั้น เพื่อที่จะให้ชาวบ้านรับเศษไม้ แปรไม้ หรือไม้ที่ไม่มีคุณภาพหรือไม้ที่ไม่ดีพอที่จะขายเป็นไม้แท่ง เป็นไม้ท่อนสำหรับป้อนโรงงานอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในท้องถิ่นอื่น ให้มาเป็นสินค้าสำเร็จรูปในรูปแบบอื่น เช่น พาติเคิลบอร์ด หรือ เรื่องของดีเอ็มเอฟ ซึ่งจะเป็นเรื่องที่จะต้องใช้กันมากในอนาคต ใน ส่วนนี้ก็จะเห็นว่าจะต้องมีการลงทุน มีการที่จะต้องเข้าไปพิจารณา ว่าวัตถุดิบนี้จะต้องการต่อเนื่องที่จะใส่เข้ามาในโรงงานนี้ ในประเด็น สุดท้ายในประเด็นที่สี่ที่ผมมองก็คือว่า ถ้ามันเป็นรูปธรรมดาโดยที่ กำหนดไว้โดยแผนของทางโครงการเอง ซึ่งได้โดยความร่วมมือของ รัฐบาลฟินแลนด์ก็ตามในส่วนนี้ถ้าออกมาเป็นรูปธรรมแล้วนี้ มันก็ เป็นข้อน่าคิดว่า ไม้สนเขานี้ซึ่งเดิมในอดีตเราถือว่าเป็นไม้หวงห้าม ประเภท ข. คือการที่จะตัดใช้การอะไรนี้ห้ามเด็ดขาด นอกจากได้ รับความเห็นชอบหรืออนุมัติจากคณะรัฐมนตรี โดยรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในอดีตไม้เรามีให้เยอะ เราก็ไม่ค่อย

คิดถึงว่าไม้สนเขาจะเป็นเรื่องที่จะต้องเอามาใช้ แต่เวลานี้ไม้มันหมดไปแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าเรามีการพัฒนารูปแบบให้ถูกรูปถูกรอยนี้ผมก็คิดว่าเป็นเรื่องน่าคิดว่าแนวความคิดอันใหม่ที่จะเข้าไปจัดการทรัพยากรป่าไม้อันนี้ในเรื่องนี้จะควรจะทำในรูปแบบใดครับ”

พัชรินทร์

“อยากจะทำให้ผู้อำนวยการช่วยเหลือถึงสภาพพื้นที่ของบริเวณบ้านวัดจันทร์แต่เดิมนะคะ แล้วกับขณะนี้ซึ่งเมื่อมีโครงการหลวงบ้านวัดจันทร์เข้าไปดำเนินการแล้วนี้ มีสภาพที่แตกต่างกันอย่างไรหรือไม่คะ”

ม.ร.ว.ภัทรชัย

“ครับ ในจุดนี้ะครับเดิมทีเอาง่าย ๆ ว่ามันเป็นป่า เป็นบ้านป่า บ้านป่าเมืองดอยจริง ๆ เราก็มีชุมชนอยู่พอสมควร แต่การเชื่อมโยงนั้นถ้าจะเดินกันก็คงจะเป็น ๗ ชั่วโมง ๘ ชั่วโมง เพราะถนนหนทางไม่มี เมื่อโครงการนี้เข้าไป เรามีถนนหนทาง มีแนวพัฒนาต่าง ๆ มีการส่งเสริมชาวบ้านให้มีอาชีพขึ้น มีการพัฒนาเรื่องของป่าไม้ การป้องกันควบคุมไฟป่า มีการพัฒนาอาชีพโดยเฉพาะเรื่องของยางสน มันมีรูปแบบของการหลากหลายของอาชีพเกิดขึ้นมาเยอะ แต่มีสิ่งที่น่าสนใจสิ่งหนึ่งก็คือว่า ความสวยงามของสภาพธรรมชาติสวนสนป่าสนธรรมชาติมันยังอยู่ แล้วก็มีความห่วงแหนโดยชาวบ้านมากเหลือเกิน ในส่วนนี้ครับการพังทลายของป่าก็เลือนน้อย ประกอบกับสิ่งพัฒนาที่เกิดขึ้น อย่างแหล่งน้ำ อ่างเก็บน้ำ ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมที่จุดนั้น แล้วก็มีการพระราชกระแสรับสั่งให้กรมชลประทาน หรือหน่วยงานของรัฐนี้เข้าไปเสริมแต่งไว้ ก็มีความสวยงามมาก”

พัชรินทร์

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีแนวพระราชดำริเพิ่มเติมอะไรบ้างหรือไม่คะ เกี่ยวกับโครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ นี่นะคะ”

ม.ร.ว.ภัทรชัย

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท่านทรงพระราชทานพระราชดำริในเรื่องของการพัฒนาที่อย่างเรื่องที่เห็นชัดก็คือเรื่องแหล่งน้ำ พระองค์ท่านจะกำหนดพิทักษ์ลงไปเลยนะครับ ว่าควรที่จะพัฒนาจุดนี้ ๆ อย่างไร ในเรื่องของการทำกินนี้ก็เหมือนกัน พระองค์ท่านจะทรงพระกรุณาพระราชทานให้ทางพวกเราเห็นว่า แหล่งน้ำนี้จะเข้ามาทางจุดนี้ เพราะฉะนั้นควรจะมีการส่งน้ำมาอย่างไร การใช้น้ำ

เป็นอย่างไร ในพื้นที่ทำกินของเขา เพื่อจะให้มีความต่อเนื่องของน้ำที่จะใช้ในจุดนี้ อะไรอย่างนั้นะครับ หรือว่าถ้าจะมองในเรื่องป่าไม้ พระองค์ท่านก็จะเน้นอยู่ ๓ เรื่อง คือพระองค์ท่านจะมองว่า คือพระองค์ท่านทรงพระราชทานพระราชดำริว่า การปลูกป่าจะดำเนินการนี้ก็ควรจะปลูกไม้ ๓ ชนิด และให้ได้รับประโยชน์ ๔ อย่าง ไม้ ๓ ชนิด ที่พระองค์ท่านทรงเน้นเสมอก็คือว่า ไม้อะไรก็ได้ที่ปลูกไปแล้วใช้กินได้ เพื่อชาวบ้านที่ปลูกไประหว่างที่เขาค่อยไป เขาก็ได้เด็ดใบเด็ดผล เด็ดเปลือก เด็ดอะไรก็ได้แล้วแต่มารับประทานเป็นอาหาร อันนี้ก็พันธุ์ไม้ที่ควรจะเน้นเข้าไป ในประเด็นที่สอง พระองค์ท่านก็มอง โดยพระองค์ท่านรับสั่งว่า ไม้ชนิดที่สองนี้ก็ควรเป็นไม้ที่ให้ชาวบ้านเขาใช้สอยได้ โดยเฉพาะในเรื่องของเชื้อเพลิง ซึ่งเชื้อเพลิงนี้มีความต้องการสูงมาก ไม้ที่ปลูกมาแล้วใช้ทำเชื้อเพลิงได้ ก็ทรงเน้นในเรื่องเชื้อเพลิงในเรื่องที่สามนี้ พระองค์ท่านก็ให้ไม้ในเรื่องของการก่อสร้างบ้านเรือน การอะไรอย่างนั้นะครับ เพื่อจะให้ชาวบ้านปลูกไปแล้วมีประโยชน์กับเขาเองโดยตรง พอปลูกได้ ๓ ชนิดนี้ไปแล้ว ประโยชน์ที่ ๔ ที่เกิดขึ้นก็คือว่าเพื่อการอนุรักษ์ด้วย เพราะฉะนั้นหลักการของไม้ ๓ อย่าง เพื่อประโยชน์ ๔ อย่าง ก็เกิดขึ้นในเรื่องของการจัดการป่าไม้ นอกจากนั้นก็ในเรื่องของการพัฒนาอาชีพอื่น ๆ พระองค์ท่านก็ทรงสนพระราชหฤทัย อย่างเรื่องของ การที่จะส่งเสริมให้มีการเลี้ยงปศุสัตว์ การทำปศุสัตว์ ว่าเราควร จะมีความหลากหลายของอาชีพที่จะให้ชาวบ้านเขามีความสนใจที่จะเข้าร่วมในโครงการนี้ ให้มีแนวความคิดหลาย ๆ รูปแบบ อันนี้ก็ เป็นเรื่องที่พระองค์ท่านพระราชทานไว้ครับ”

เพลงบรรเลงพระราชนิพนธ์

บรรยาย (พัชรินทร์)

ท่านผู้ฟังคะ โครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ ก็เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของโครงการหลวง ในอันที่จะอนุรักษ์ไว้ในทรัพยากรป่าไม้ตลอดจนต้นน้ำลำธาร ในหลักการที่ถูกต้อง อันจะส่งผลให้เกิดมีการพัฒนาทั้งทรัพยากรและคนไปด้วย และอาจจะถือได้ว่าโครงการหลวงบ้านวัดจันทร์ นี้ จะเป็นต้นแบบหรือตัวอย่างให้กับพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะเดียวกันนี้ได้ต่อไปด้วย ทั้งนี้ก็ด้วยสายพระเนตรที่กว้างไกล และพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ของเราชาวไทยนั่นเองค่ะ

โครงการฝึกอาชีพนักเรียนจากโรงเรียนตำรวจ ตระเวนชายแดน ตามพระราชดำริสมเด็จพระ เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ปุษยะนาวัน ผ.บ. ต.ช.ด.

นายบุญเทียม เจริญยิ่ง อธิบดีกรมอาชีวศึกษา

นายจรูญ สุขเกษม ผ.อ. วิทยาลัยเกษตรกรรมขอนแก่น จ.ขอนแก่น

ไต่เตล

จากฟ้า.....สู่ดิน

สิริพร

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้โดยเสด็จพระราชดำเนินพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและพระนางเจ้า ฯ พระบรมราชินีนาถ ไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรของประเทศไทยจึงได้ทรงพบปัญหาความยากจนความทุกข์ยากลำบากของประชาชนด้วยพระองค์เอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเยาวชนในถิ่นทุรกันดารห่างไกลการคมนาคมมักจะมีสภาพยากจนขาดแคลนอาหารทำให้ร่างกายอ่อนแอ นอกจากนั้นยังขาดการศึกษาและสิ่งแวดล้อมที่ดีสมเด็จพระ

พระเทพรัตนราชสุตา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงห่วงใยเยาวชนที่
 นำสารเหล่านี้ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไปในอนาคต
 จึงมีพระราชดำริให้ทดลองจัดตั้งโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน
 ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๓
 ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ราชบุรี และกาญจนบุรี โดยพระราชทาน
 เงินสิ่งของ วัสดุอุปกรณ์ทางการเกษตร เมล็ดพันธุ์พืชต่าง ๆ ให้ครู
 นักเรียน และผู้ปกครองร่วมกันจัดทำเกษตรขึ้นในโรงเรียน
 แล้วนำผลผลิตไปประกอบเป็นอาหารกลางวันให้นักเรียน ซึ่ง
 เมื่อดำเนินการจนเป็นผลสำเร็จแล้วจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
 โปรดกระหม่อมให้ดำเนินโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันใน
 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนทั่วทั้งประเทศ ตั้งแต่ปีพุทธศักราช
 ๒๕๒๔ เป็นต้นมา และทรงเพิ่มโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษา
 ในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้นอีกเมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๒๖
 ด้วย ต่อมาได้ทรงประจักษ์อีกว่านักเรียนในโรงเรียนเหล่านั้นเมื่อ
 สำเร็จการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ แล้ว ส่วนใหญ่จะไม่มี
 โอกาสศึกษาในระดับสูง เนื่องจากผู้ปกครองมีฐานะยากจนและหมู่บ้าน
 ตั้งอยู่ในท้องถื่นชายแดนทุรกันดารการคมนาคมเป็นไปด้วยความ
 ยากลำบาก บางแห่งก็อยู่ในพื้นที่ของผู้ก่อการร้าย จึงมีพระราชดำริ
 ที่จะพระราชทานพระราชานุเคราะห์ให้นักเรียนเหล่านั้นได้มีโอกาส
 ศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงต่อไป ตามระดับสติปัญญาและความ
 เหมาะสม ส่วนผู้ที่ไม่อาจศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงก็มีพระราชดำริ
 ให้ฝึกอาชีพต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้น ๆ โดยทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดตั้งโครงการนักเรียนในพระราชานุ
 เคราะห์และโครงการฝึกอาชีพให้นักเรียนขึ้นในโรงเรียนตำรวจ
 ตระเวนชายแดนตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๓๑ พลตำรวจโท ไพโรจน์
 ปุษะยะนาวัน ผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนได้เล่าถึงรายละเอียด
 ของโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้แก่ตำรวจตระเวนชายแดน
 และโครงการฝึกอาชีพให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวน
 ชายแดนให้ทราบดังนี้ค่ะ

พล.ต.ท. ไพโรจน์

“สมเด็จพระเทพรัตนราชสุตา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้
 พระราชทานโครงการส่งเสริมคุณภาพการศึกษาให้แก่ตำรวจตระเวน
 ชายแดนโดยโครงการนี้มุ่งเน้นที่จะพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ยังทรงมีพระราชดำริด้วยความห่วงใยประชาชนและเยาวชนที่ยากไร้ตามแนวชายแดนอีกว่า หากเด็กนักเรียนต้องมาโรงเรียนด้วยท้องที่หิวโหย ประสิทธิภาพหรือคุณภาพของการศึกษาย่อมจะเกิดขึ้นไม่ได้ จึงได้พระราชทานโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันให้ดำเนินการควบคู่กันไป โดยโครงการนี้มุ่งเน้นที่จะให้แต่ละโรงเรียนทำการเพาะปลูกพืชผัก ผลไม้ และเลี้ยงสัตว์ อันนี้แล้วแต่ความเหมาะสมของลักษณะภูมิประเทศ โดยนำเอาผลผลิตเหล่านั้นมาประกอบเป็นอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียน ในการจัดทำกิจกรรมนี้เป็นความร่วมมือกันระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง ในการช่วยกันดูแลแปรงผัก เลี้ยงสัตว์ ผลิตเวรกันมาประกอบอาหารเลี้ยงนักเรียน โครงการนี้นอกจากจะทำให้นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีอาหารให้นักเรียนรับประทานแล้ว ยังช่วยเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรแผนใหม่ ด้านการโภชนาการ และการถนอมอาหารไปสู่ประชาชนซึ่งได้แก่ผู้ปกครองนักเรียนอีกด้วยครับ”

ศิริพร

“นักเรียนที่จบการศึกษาภาคบังคับจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้วนั้นจะส่วนใหญ่จะได้ติดตามหรือเปล่าคะว่าเขาจบแล้วได้ไปทำอะไรกันบ้าง”

พล.ต.ท. ไพโรจน์

“ครับ...นักเรียนที่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้วส่วนใหญ่จะไม่มีโอกาสไปศึกษาต่อ ทั้งนี้ผู้ปกครองของนักเรียนเหล่านี้มีฐานะยากจน อีกทั้งภูมิลำเนาของเด็กเหล่านี้อยู่ในพื้นที่ที่เป็นชายแดนทุรกันดาร ห่างไกลคมนาคม ไม่มีโรงเรียนระดับชั้นมัธยมในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้เคียง หากจะศึกษาต่อก็ต้องเข้ามาศึกษาในอำเภอหรือในจังหวัดซึ่งก็ประสบปัญหาในเรื่องที่พักอาศัยในระหว่างการศึกษา ด้วยพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชประสงค์จะพระราชทานพระราชานุเคราะห์แก่นักเรียนเหล่านั้นให้ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนในระดับสูงต่อไปตามความสามารถและความเหมาะสม ส่วนผู้ที่ไม่สามารถศึกษาต่อไปได้ก็จะมีพระราชประสงค์ที่จะให้ฝึกอาชีพที่สามารถใช้ได้ในพื้นที่นั้น ๆ ดังนั้นกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนจึงได้ร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

อันได้แก่ กรมสามัญศึกษา กรมฝึกหัดครู กรมอาชีวศึกษา จัดทำโครงการขึ้น ๒ โครงการคือ โครงการโรงเรียนในพระราชานุเคราะห์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี และโครงการฝึกอาชีพนักเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งทั้งสองโครงการนี้ก็ได้เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา ๒๕๓๑ ปัจจุบันมีนักเรียนทุนตามโครงการรวม ๗๑ คน ส่วนโครงการฝึกอาชีพยังอยู่ในระหว่างขั้นตอนลงครับ”

ศิริพร

“ก็ได้ดำเนินการมาประมาณ ๒ ปีแล้วนะคะ นอกเหนือจากโครงการในพระราชดำริดังกล่าวแล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี มีแนวพระราชดำริในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอีกหรือไม่คะ”

พล.ต.ท.ไพโรจน์

“มีโครงการเพิ่มจากนั้นอีก ๔ โครงการครับ ซึ่งสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมีพระราชดำริให้ตำรวจตระเวนชายแดนดำเนินการฝึกอาชีพให้แก่ศิษย์เก่า ซึ่งเป็นนักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้วยังไม่มีอาชีพหรือยังไม่สามารถที่จะไปศึกษาต่อได้ เพื่อที่จะให้ศิษย์เก่าเหล่านี้ได้นำความรู้กลับไปเลี้ยงครอบครัวและพัฒนาชุมชนของตนเองต่อไป โครงการดังกล่าวนี้จะเริ่มดำเนินการในปีพุทธศักราช ๒๕๓๓ โดยจัดตั้งเป็นศูนย์ฝึกอาชีพแก่นักเรียนเก่าขึ้นหนึ่งแห่งก่อนในพื้นที่ภาคกลาง ซึ่งต่อไปจะได้ขยายไปในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคอีสานเพื่อให้ครบทุกภาค”

เพลง

(บรรยาย)

.....

ด้วยพระราชดำริดังกล่าว กรมอาชีวศึกษาได้ร่วมดำเนินการให้การสนับสนุนโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๒๔ โดยเริ่มจากกองกำกับการสนับสนุนทางอากาศได้ขอให้วิทยาลัยเกษตรกรรมเพชรบุรีสนับสนุนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนสวนผึ้ง ต.หนองพลับ อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์ ต่อมาสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้มีกระแสพระราชดำรัสกับผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรมเพชรบุรีและคณะอาจารย์ของวิทยาลัยที่เฝ้ารับเสด็จในวโรกาสเสด็จเยี่ยมโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวัน โรงเรียน

ตำรวจตระเวนชายแดนสวนผึ้ง เมื่อวันที่ ๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ ว่า วิทยาลัยเกษตรกรรมเพชรบุรีน่าจะขึ้นไปช่วยโรงเรียนบ้านปาละอุ่น อีกแห่งหนึ่งด้วย ด้วยเหตุนี้กรมอาชีวศึกษาซึ่งตระหนักถึงความสำคัญของพระราชดำริ จึงได้ร่วมกับกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนและกองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนในพื้นที่ให้การสนับสนุนโครงการดังกล่าวตลอดมาและปัจจุบันก็ได้ขยายเขตพื้นที่ไปถึง ๑๔ จังหวัดทั่วทุกภาค อธิบดีกรมอาชีวศึกษา นายบุญเทียม เจริญยิ่ง ได้ให้รายละเอียดของกิจกรรมที่กรมอาชีวศึกษามาร่วมจัดกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ดังนี้

นายบุญเทียม

“สำหรับลักษณะของกิจกรรมที่ได้ร่วมกับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอยู่ในขณะนี้ะครับ จริง ๆ แล้วก็ทำเป็น ๒ ลักษณะ ลักษณะหนึ่งนั่นก็คือกรมอาชีวศึกษาได้จัดโครงการ ได้นำเอาทั้ง ครู นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน และประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนตั้งอยู่ มาให้การอบรมให้ความรู้ในเรื่องของการเกษตรเบื้องต้นที่จำเป็นและสามารถปฏิบัติได้ในพื้นที่เป็นต้นว่าในเรื่องของพืชผักสวนครัว การเพาะเห็ด การขยายพันธุ์ไม้ผล การเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ แบบในลักษณะเบื้องต้นดังกล่าวจะครับ โดยที่จะใช้สถานที่ของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมาเป็นสถานที่ปฏิบัติการ ซึ่งผลจากการปฏิบัติเช่นนี้ที่เกิดขึ้นจากแปรงสาธิตหรือหน่วยงานสาธิตเราไปจัดสร้างขึ้น ก็เป็นแหล่งที่มาของวัตถุดิบหรือสิ่งที่น่าสนใจมาประกอบเป็นอาหารให้แก่นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนไปด้วย

ในลักษณะที่สองก็คือกรมอาชีวศึกษาได้รับนักเรียนซึ่งจบในระดับการศึกษาภาคบังคับคือ ประถมปีที่ ๖ จากโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเข้ามาศึกษาตามหลักสูตร คือ เป็นหลักสูตรที่สนับสนุนโครงการ เพื่อแก้ปัญหาความยากจนในชนบทนะครับ อันนี้ก็จะเข้ามาเรียนหลักสูตรอันนี้ และเมื่อถึงระดับหนึ่งเมื่อเราประเมินผลแล้วเขาก็จะได้รับประกาศนียบัตรเป็น ปวช.พิเศษไป อันนี้ก็จะเป็นอีกลักษณะหนึ่งที่ทางกรมอาชีวศึกษาได้ให้ความร่วมมืออยู่”

สิริพร

“สำหรับการเข้ามาเรียนต่อแล้วก็ได้ประกาศนียบัตรพิเศษนี้นะคะ เขาเข้ามาเรียนต่อในด้านไหนคะ”

นายบุญเทียม

“ในหลักสูตรอันนี้นะครับ หลักสูตร อสวช. ดังกล่าว เรา กำหนดไว้เป็นสองสาย สายหนึ่งคือสายสามัญ สายสามัญนี้ก็เพื่อที่จะให้เป็นพื้นฐานด้านวิชาความรู้เกี่ยวกับทางด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เพื่อที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสังคม ให้ดีขึ้นจนกระทั่งให้ได้ในระดับ ๔ เป็นการให้การศึกษาแบบนอกระบบในลักษณะการศึกษาผู้ใหญ่ในระดับ ๔ นี้ก็จะเทียบเท่ากับ ม. ๓ นั้นเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งเราก็ไม่กำหนดเวลาครับเขาจะมีโอกาสที่จะเรียน จะไปสอบเทียบเมื่อไรก็ปล่อยไปตามความสะดวกให้เต็มที่ อีกส่วนหนึ่งก็คือจะมาเรียนในทางวิชาชีพทางการเกษตร ทั้งทางด้านพืชด้านสัตว์ หรือแม้กระทั่งวิชาทางด้านช่างเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องนะครับ จนกระทั่งเราให้เรียนไปโดยที่ถือเกณฑ์ว่า ในวิชาเกษตรซึ่งเขาทำเป็นพื้นฐาน เราจะเริ่มจากสิ่งที่เขาทำอยู่จนกระทั่งเห็นผลแล้วเขาก็จะมุ่งเข้าสู่หลักการวิชาการในกิจกรรมเกษตรทางด้านอื่น จนกระทั่งประเมินผลได้ระดับหนึ่งเห็นว่าเขาประสบความสำเร็จพอสมควรแล้ว เราก็จะให้วุฒิทางด้าน ปวช. พิเศษ ไป ซึ่งคาดว่าความรู้ ทักษะและประสบการณ์ทางด้านวิชาชีพอันนี้ก็จะ เป็นพื้นฐานทางด้านเศรษฐกิจที่จะทำให้เขามีความอยู่ดีกินดีขึ้นครับ”

สิริพร

“แล้วประกาศนียบัตรอันนี้เขาจะนำไปเทียบหรือเป็นเหมือนกับประกาศนียบัตรปกติทั่วไปเหมือนกันไหมคะ”

นายบุญเทียม

“ขณะนี้สำหรับ ปวช. พิเศษ นี้เนื่องจากเรามีวัตถุประสงค์ อยากจะให้บุคคลเหล่านี้ที่อยู่ในอาชีพอิสระ ฉะนั้น ปวช. พิเศษ นี้เราไม่ได้ตราค่าประกาศนียบัตรดังที่เราขอให้ ก.พ. ตีให้โดยทั่ว ๆ ไป แต่ว่าถ้าเผื่อเขาจะเข้าไปทำงานรับจ้างหน่วยงานในภาคเอกชน อันนั้นก็แล้วแต่การประเมินของนายจ้าง ถ้าเห็นว่า ปวช. พิเศษ นั้นพื้นจะเหนือกว่า ปวช. อื่น อันนั้นก็เป็นเรื่องของข้อตกลงระหว่างบุคคล แต่เจตนาจริง ๆ แล้ว เจตนาเพื่อที่จะให้คนเหล่านี้เป็นเกษตรกรที่มีพื้นฐานที่ดีพอสมควรครับ”

สิริพร

“เราอาจจะมุ่งเน้นให้เขากลับไปพัฒนาท้องถิ่นของเขาจะ สำหรับโครงการนี้ ซึ่งน่าสนใจมากนี้มากขึ้นที่ไหนบ้างแล้วก็ดำเนินการมาเป็นเวลาเท่าไรแล้วคะ”

นายบุญเทียม

“ครับลักษณะนี้ตั้งแต่เริ่มต้นก็นับได้ว่าเรามาเป็นระยะเวลาประมาณ ๖-๗ ปีแล้วนะครับ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากการที่จะขยายผลในเบื้องต้นเราก็ต้องอาศัยปัจจัยหลายทาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องทำความเข้าใจกับครูบาอาจารย์ในโรงเรียนส่วนหนึ่งและการที่จะต้องไปรณรงค์ให้พ่อแม่ผู้ปกครองในพื้นที่ได้มีความเข้าใจด้วยก็ต้องใช้เวลาไม่น้อย ขณะนี้เราได้เริ่มขึ้นในพื้นที่จังหวัดราชบุรี จังหวัดเชียงราย จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดตราด จังหวัดเพชรบูรณ์ จังหวัดชุมพร จังหวัดสตูล จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา กาญจนบุรี ตรัง และจังหวัดสงขลา หลายจังหวัดนะครับ แต่ว่าในแต่ละจังหวัดนั้นจะมีโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในหลาย ๆ แห่ง เราก็ไม่ได้เริ่มทั้งหมดหรอก เพียงแต่ในแต่ละจังหวัดนี้เราจะจับคู่แต่ละแห่งที่จะพอมีความเป็นไปได้เพื่อหารูปแบบมีผลสำเร็จ และจะขยายผลไปเรื่อย ๆ ครับ”

ศิริพร

“สำหรับวัตถุประสงค์ของการจัดโครงการเหล่านี้ะคะ วัตถุประสงค์หลักมีอะไรบ้างคะ”

นายบุญเทียม

“วัตถุประสงค์หลักของโครงการอันนี้ที่ผมบอกไว้ในเบื้องต้นนะครับก็คือเพื่อที่จะช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนอาหารกลางวันของนักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งส่วนมากก็ตั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดารนะครับ ประการที่สองก็คือเพื่อให้ครู นักเรียนโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนแล้วที่ผู้ปกครองนักเรียนมีความรู้ทางเกษตรกรรมแผนใหม่ ประการที่สามก็เพื่อที่จะให้นักเรียนและผู้ปกครองเกิดนิสัยในการช่วยตัวเอง มีความขยันหมั่นเพียรและมีความรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยเหลือสังคมให้มากขึ้นนั่นแหละครับ ซึ่งปกติเขาก็มีอยู่แล้วครับ.....ประการที่สี่ก็เพื่อให้โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนเป็นแหล่งส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ทางด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ซึ่งทางกรมอาชีวศึกษารวมทั้งวิทยาลัยเกษตรในแต่ละจังหวัดก็จะให้การสนับสนุนอยู่ตลอดเวลา”

“ขณะนี้สำหรับโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนโดยตรงอันนี้ยังไม่มีอะไรนะครับ เพราะว่าการทำโครงการต่าง ๆ เหล่านี้ ว่าจริง ๆ ขณะนี้เราก็ได้บรรลุถึงเป้าหมายเพียงบางส่วน สำหรับการที่จะพัฒนาในเรื่องของกิจกรรมและวัตถุประสงค์

ประสงค์ของโครงการอันนี้ก็คงรอสักระยะหนึ่งนะครับ ที่เกี่ยวข้อง โดยตรงก็ยังไม่มีส่วนอื่นในโครงการอื่นก็คงต้องทำกันไปเรื่อย ๆ นะครับ”

เพลง

.....

สิริพร

อาจารย์จรรยา สุขเกษม ผู้อำนวยการวิทยาลัยเกษตรกรรม ขอนแก่น ได้เล่าถึงการสนองพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ในโครงการพระราชดำริโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันและโครงการฝึกอาชีพในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนให้เราได้ทราบดังนี้ค่ะ

อ.จรรยา

“ที่วิทยาลัยเกษตรกรรมขอนแก่น นะครับ เราให้การสนับสนุนโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันแก่นักเรียนในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนอยู่ ๒ โรงเรียนนะครับ คือ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านทรัพย์จำปา ต.วังเพิ่ม อ.สีชมพู กับโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนบ้านวังขอนแก่น ต.วังเพิ่ม อ.สีชมพู เหมือนกันนะครับ ที่โรงเรียนนี้เราก็สนับสนุนอุปกรณ์ชนิดต่าง ๆ อย่างเช่น ไม้ฟันเมือง อาหาร แล้วก็ช่วยสร้างคอกให้ และก็จัดอบรมอาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นใช้เวลาประมาณ ๑๐ วันให้แก่ผู้ปกครองและนักเรียนในสองโรงเรียนนี้นะครับ และก็มอบครุภัณฑ์อะไรต่าง ๆ เช่น โคนมให้ ๔ ตัว สองโรงเรียนนี้นะครับ และก็ปลา ลูกปลาดันไม้ผล พันธุ์ไม้ผล อาหารสัตว์และก็มีทั้งแพะทั้งห่านที่เป็นสัตว์กินหญ้านะครับ เราให้เพื่อโรงเรียนนำไปเลี้ยงให้ใช้ทุนน้อยที่สุด และก็ใช้หารายได้หรือว่าเป็นวัตถุดิบมาใช้ในการปรุงอาหารนะครับ เมล็ดพันธุ์ผัก หญ้า ปุ๋ย อะไรเหล่านี้เราก็มอบให้เป็นครั้งคราว และก็มีการส่งไปตรวจเยี่ยมแนะนำ และก็เอาครุมาอบรม ก็รู้สึกว่าการค่อนข้างได้ผลพอสมควรนักเรียนที่โรงเรียนสองโรงเรียนนี้ก็มีความสุข อนามัยสมบูรณ์ และก็มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนต่อกันมากกว่านักเรียนที่อยู่ในเขตเมืองหรือว่าในเขตชนบทธรรมดาเสียด้วยซ้ำไปครับ เรา รู้สึกว่าโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งถือว่าเป็นโครงการที่มีผลดีกับนักเรียนอย่างยิ่ง ราษฎรก็ได้ประโยชน์อย่างมหาศาล เป็นพระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นอย่างยิ่งครับ”

ศิริพร

ท่านผู้ฟังคะ.....จากพระราชปณิธานอันแน่วแน่ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ที่จะช่วยเหลือเด็กเยาวชนในท้องถิ่นกันดารห่างไกลการคมนาคมให้มีการศึกษาที่ดี มีสุขภาพสมบูรณ์ มีความรู้ที่พัฒนาท้องถิ่นพัฒนาประเทศชาติให้ก้าวหน้าต่อไป ย่อมเป็นที่ประจักษ์ชัดถึงน้ำพระราชหฤทัยและพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระสยามบรมราชกุมารีแห่งราชวงศ์จักรี พระผู้ทรงสถิตอยู่ในหัวใจของไทยทั้งชาติ

โครงการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนา พื้นที่เกษตรในอำเภอพัฒนานิคม และอำเภอ ชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๕ เมษายน ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.อภิสิทธิ์ เอี่ยมหน่อ อ. ประจำภาควิชาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
สถาบัน เอ.ไอ.ที.

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ล

จากฟ้า.....สู่ดิน

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคงจะตระหนักดีว่า สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณและทรงห่วงใยประชาชนชาวไทยอย่างแท้จริง จะเห็นได้จากพระราชดำริในการริเริ่มโครงการต่าง ๆ ที่ล้วนแล้วแต่เพื่อช่วยเหลือประชาชนให้อยู่ดีกินดีทั้งสิ้น และ

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีพื้นที่เพาะปลูกอุดมสมบูรณ์ แต่เกษตรกรส่วนใหญ่มักจะใช้พื้นที่เกษตรกรรมอย่างไม่ถูกต้อง ประกอบกับทรวงวิจัยโครงการศึกษาความถูกต้องของแผนที่การใช้ที่ดินจากภาพถ่ายดาวเทียมรายละเอียดสูงที่ จ.นราธิวาส เป็นผลสำเร็จ จึงทรงมีพระราชดำริที่จะทำการศึกษาวิจัยการใช้ที่ดิน และทรัพยากรการเกษตรให้มีประสิทธิภาพ เมื่อทรงทราบว่าพื้นที่ อ.พัฒนานิคม และ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี มีการใช้ทรัพยากรการเกษตรไม่ถูกต้องและไม่เต็มที่ ถ้าหากได้รับพัฒนาระบบข้อมูลให้ดีขึ้น จะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการใช้ที่ดินได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงการใช้พื้นที่ดินได้ดี อันจะเป็นแบบอย่างในการพัฒนาพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศได้ต่อไป จากพระราชดำริดังกล่าว โครงการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อการพัฒนาพื้นที่เกษตร ใน อ.พัฒนานิคม และ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี จึงได้เกิดขึ้นตามที่ รศ.ดร.อภิสิทธิ์ เอี่ยมหน่อ อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สถาบันเทคโนโลยีแห่งเอเชีย หรือสถาบัน เอ.ไอ.ที. ในฐานะหัวหน้าทีปึกษาของโครงการนี้ จะได้เล่าให้เราฟังเกี่ยวกับพระมหากรุณาธิคุณในการพระราชทานโครงการดังกล่าวนี้ขึ้นมาว่า

ดร.อภิสิทธิ์

“สำหรับโครงการวิจัยในครั้งนี้ได้สืบเนื่องมาจากการศึกษาการใช้ภาพถ่ายดาวเทียมเพื่อศึกษาทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ ที่ จ.นราธิวาส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงพบว่าข้อมูลดาวเทียมมีประโยชน์มากในการศึกษาการใช้ที่ดินและทรัพยากรต่าง ๆ ของด้านการเกษตร จึงทรงพิจารณาเห็นว่า ถ้าหากนำข้อมูลดาวเทียมนี้มาใช้ประโยชน์จริง ๆ ในการพัฒนานอกเหนือจากการศึกษาทางวิชาการแล้วน่าจะเป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก จึงทรงมีพระราชดำริที่จะคิดโครงการขึ้นมา การที่จะมีโครงการขึ้นมาได้ ถ้าหากจะลงไปยังพื้นที่ปฏิบัติจริง ๆ ก็ย่อมกระทำได้โดยการพัฒนาพื้นที่การเกษตรและการระดมพลังกำลังของประชาชนและของผู้ที่ได้อยู่ในพื้นที่โครงการมาร่วมโครงการ แต่วิธีการที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ จะทรงครั้งนี้จะทรงศึกษาโดยรวมข้อมูลทั้งหมดที่มีอยู่เสียก่อน จากนั้นจึงนำข้อมูลมาป้อนเข้าคอมพิวเตอร์ทำการทดสอบแล้วจึงจะลงมือปฏิบัติจริงครับ”

ปราชญ์

“เหตุผลที่ทรงเลือกอำเภอพัฒนานิคมและอำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรีเป็นที่ศึกษาหาข้อมูลเพื่อพัฒนาการเกษตรนี้คืออะไรคะ”

ดร.อภิสิทธิ์

“ที่จริงแล้วปัญหาใหญ่ของประเทศไทยคือการเกษตร การเกษตรแต่ละพื้นที่ต่างก็มีปัญหาล้ายคลึงกันคือปัญหาเรื่องของน้ำ เรื่องของที่ดิน ในการที่ทรงเลือกอำเภอพัฒนานิคมและอำเภอชัยบาดาล มีเหตุผลอยู่หลายประการด้วยกัน ประการแรกคือจะหาพื้นที่ที่เป็น ตัวแทนของบริเวณที่เป็นหินปูนซึ่งพบมากอยู่ในพื้นที่อำเภอพัฒนานิคม ส่วนพื้นที่อำเภอชัยบาดาลนั้นเป็นพื้นที่ที่เกิดจากพวกหินเถ้าภูเขาไฟ และหินประเภทอื่น ๆ ประการที่สองคือเรื่องของน้ำที่นำมาใช้ประโยชน์ ในพื้นที่ทั้ง ๒ อำเภอนี้เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเรื่องการใช้ น้ำ นอกจาก ปริมาณน้ำฝนที่ไม่สม่ำเสมอแล้ว น้ำที่ผิวดินตามแม่น้ำลำคลองก็ มักจะแห้งหายไป ไม่สามารถเก็บกักน้ำไว้ได้ สำหรับน้ำใต้ดินก็มี ความกระด้างมากไม่สามารถนำมาใช้ในการเกษตรได้ จากเหตุผล ในเรื่องของอากาศ ชนิดของวัสดุที่ให้กำเนิดดินและปัญหาดินเอง แล้ว ถ้าหากว่าได้มีการศึกษาหาข้อมูลที่เป็นจุดดี ที่เป็นจุดอ่อนของ พื้นที่เพื่อนำมาพัฒนาพื้นที่ ก็อาจจะมีความสำเร็จเกิดขึ้นได้ครับ การที่ทรงพบว่าข้อมูลเป็นประโยชน์ในการศึกษาทรัพยากรธรรมชาติ จึงทรงคิดที่จะนำมาใช้เพื่อการเกษตรต่อไป ก่อนที่จะจบโครงการ ที่ จ.นราธิวาส นั้น ทรงคิดที่จะทำโครงการต่อเนื่องตลอดมา จึงได้ ทรงขอรับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ และได้เริ่มโครงการจริง ๆ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๓๒ ครับ”

ปราชญ์

“จากเดือนสิงหาคม ๒๕๓๒ ที่ทรงมีพระราชดำริที่จะทำ โครงการนี้ขึ้นมา ได้ทรงกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เอาไว้ อย่างไรบ้างคะ”

ดร.อภิสิทธิ์

“คือโครงการทั้งหมดจะใช้เวลาประมาณ ๔ ปีด้วยกัน ใน แต่ละปีก็ได้วางเป้าหมายว่า ในปีแรกจะเป็นการรวบรวมข้อมูลทาง ด้านการเกษตรทั้งหมดของพื้นที่ที่มีอยู่ใน ๒ อำเภอนั้น นอกจาก ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรแล้ว จะทรงรวบรวมทางด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ ซึ่งทั้งหมดนี้จะใช้เวลา ๑ ปี เมื่อได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรแล้วในปีต่อไปก็จะนำข้อมูลนั้นมาประมวลเข้ากับ คอมพิวเตอร์ และให้คอมพิวเตอร์จัดระเบียบของข้อมูลเปรียบเทียบ ลักษณะของข้อมูลต่าง ๆ ในปีที่ ๓ จะเป็นการทดสอบว่า รูปแบบ

หรือโมเดลที่เกิดขึ้นจากคอมพิวเตอร์นั้นจะสามารถนำไปใช้กับพื้นที่จริง ๆ ได้หรือไม่ ถ้าหากข้อมูลที่ออกจากคอมพิวเตอร์มีทางเป็นไปให้มีผลทางปฏิบัติในภาคสนามได้ ในปีต่อไปก็จะทรงนำข้อมูลนี้ไปทดสอบในภาคสนาม จริง ๆ แล้วในโครงการนี้มีหน่วยงานจากรัฐบาลหลายหน่วยงานเข้าร่วม ก็อาจจะมีการดำเนินการในขั้นของการทดสอบพื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรไปในตัวในขณะที่มีการศึกษาข้อมูลดาวเทียมและข้อมูลอื่น ๆ ที่นำไปใช้กับคอมพิวเตอร์ครับ ทางสถาบัน เอ.ไอ.ที. เป็นสถาบันที่มีอุปกรณ์ด้านคอมพิวเตอร์พร้อม ก็จะเป็นหน่วยงานที่ใช้รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดาวเทียม กรมพัฒนาที่ดินซึ่งมีผู้เชี่ยวชาญด้านดินและการเกษตร ก็จะทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่นั้นมาแสดงในรูปแบบของแผนที่ ทางจังหวัดซึ่งมีเกษตรจังหวัดและเกษตรอำเภอ รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องจะร่วมเก็บข้อมูลในภาคสนามครับ”

เพลง

บรรเลง สายฝน

บรรยาย

หลังจากที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชดำริจัดทำโครงการใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เพื่อตรวจการพัฒนาพื้นที่เกษตร ใน อ.พนัสนิคม และ อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี ขึ้นเมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๓๒ แล้ว พระองค์ได้เคยเสด็จพระราชดำเนินไปสำรวจพื้นที่ทั้ง ๒ อำเภออย่างไรหรือไม่ รศ.ดร. อภิสิทธิ์ เอี่ยมหนอง ได้เล่าให้ฟังดังนี้ค่ะ

รศ.ดร.อภิสิทธิ์

“สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้ทรงเสด็จฯ พื้นที่ ๒ ครั้งด้วยกัน ในการเสด็จ ฯ ในครั้งแรกนั้นทรงเน้นการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกันทางกายภาพมาก โดยเฉพาะด้านเกี่ยวกับดิน ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการใช้ที่ดิน และปัญหาเกี่ยวกับสภาพของภูมิประเทศที่อยู่ในพื้นที่นั้น จากการเสด็จ ฯ ครั้งแรกก็ได้นำผลการศึกษาและการสำรวจภาคสนามไปเสนอในการประชุมระหว่างไทยกับฝรั่งเศส ที่ จ.ขอนแก่น หลังจากนั้นก็ได้ทรงเสด็จ ฯ อีกครั้งหนึ่ง ในการเสด็จ ฯ ในครั้งที่สองนั้นนอกจากจะเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดิน การใช้ที่ดิน สภาพภูมิประเทศแล้ว ยังทรงให้ความสนใจพระทัยในเรื่องข้อมูลด้านสังคมและข้อมูลด้านเศรษฐกิจอีก ซึ่งจากข้อมูลทั้งหมดนี้คือข้อมูลด้านกายภาพ ด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจที่ได้ทรงเก็บและรวบรวมนั้นจะทรงนำเสนอในวันที่ ๒๓ เดือนนี้ครับ”

ปราชญ์

รศ.ดร.อภิสิทธิ์

“สำหรับขั้นตอนในการวิจัยระยะ ที่อาจารย์บอกว่าโครงการใช้เวลา ๔ ปี จะมีการแบ่งการวิจัยออกเป็นกี่ขั้นตอนอย่างไรบ้างคะ”

“ก็อาจจะแบ่งได้ตามลักษณะของปี คือในปีแรกเป็นเรื่องของการเก็บ รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร และข้อมูลทางด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจ สำหรับขั้นตอนที่สองก็คือ การนำข้อมูลทั้งหมดมาประมวลในรูปของแผนที่หรือรูปในระบบข้อมูล จากนั้นจึงนำข้อมูลทั้งหมดนี้เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ วัตถุประสงค์หลักของการนำข้อมูลเหล่านี้เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ก็คือ ถ้าหากเรามีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลหรือมีข้อมูลใหม่เข้ามาก็สามารถจะปรับปรุงแก้ไขได้อย่างรวดเร็ว สำหรับในปีที่สามหรือโครงการในระยะต่อไปก็คือ การนำข้อมูลแต่ละประเภทที่ประมวลไว้ในคอมพิวเตอร์นั้น มาซ้อนทับกัน เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับดิน ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ ข้อมูลเกี่ยวกับน้ำ เมื่อนำมาประมวลผสมผสานกันจะมีรูปแบบเป็นอย่างไร ซึ่งลักษณะของรูปแบบนี้ชี้ให้เห็นว่า บริเวณไหนบ้างที่มีความเหมาะสมกับพืชแต่ละชนิดอย่างไร เมื่อมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพืชและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภูมิอากาศเข้าไปด้วย จากข้อมูลที่แสดงลักษณะความเหมาะสมของการใช้ที่ดิน และพืชแล้ว ก็จะสามารถประมวลต่อไปได้ว่า ถ้าหากนำเศรษฐกิจเข้ามาเกี่ยวข้องกับผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการประมวลการจัดระบบรูปการเกษตรใหม่จะเป็นอย่างไรต่อไป นอกจากนี้ ก็ยังสามารถประเมินได้ว่า ถ้าหากมีการจัดรูปแบบการเกษตรใหม่แล้ว ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ ผู้ที่อยู่ร่วมในโครงการนั้นจะมีความคิดเห็นอย่างไรกับโครงการนี้ครับ ส่วนในปีสุดท้ายที่วางเป้าหมายไว้ก็คือ เมื่อเห็นว่าพื้นที่ใดมีความเหมาะสมกับพืชแต่ละชนิดอย่างไรแล้ว จะนำระบบข้อมูลที่ได้นี้ไปตรวจสอบในภาคสนาม เช่น อาจจะมีการปลูกพืชตามที่เห็นว่าเหมาะสมกับพื้นที่นั้นจริง ๆ แล้วก็ติดตามโดยใช้ข้อมูลดาวเทียมว่า ขณะนั้นพื้นที่นี้ถ้าปลูกพืชนี้แล้ว มีลักษณะข้อมูลเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพราะถ้าหากว่าโครงการนี้ประสบความสำเร็จและมีการขยายพื้นที่ออกไปแล้ว ก็สามารถที่จะใช้ข้อมูลดาวเทียมติดตามการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ได้ครับ”

เพลง

บรรเลง สายฝน

บรรยาย

และตั้งแต่เดือนสิงหาคม ๒๕๓๒ จนถึงขณะนี้เป็นเวลา
กว่า ๗ เดือน การดำเนินงานในโครงการจะมีความก้าวหน้าไปมากน้อย
แค่ไหนอย่างนั้น เรามาฟังจากคำบอกเล่าของ รศ.ดร.อภิสิทธิ์ เอี่ยมหน่อ
กันค่ะ

รศ.ดร.อภิสิทธิ์

“โครงการนี้ได้วางเป้าหมายไว้เป็นรายเดือน จากการตรวจสอบ
ก็พบว่า ตั้งแต่ขั้นตอนของการเก็บข้อมูลในภาคสนามและการจัด
ระบบข้อมูลนั้นก็เป็นอย่างมีระเบียบและเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้
กำหนดไว้ สำหรับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในเรื่องการเก็บข้อมูลก็คือ
ว่า ปัจจุบันนี้ยังไม่มีการจัดระบบข้อมูลทางด้านการเกษตรดีพอ ซึ่ง
ทำให้นักวิจัยจะต้องมาเขียนมาคิดและใช้เวลาในการวางรูปแบบ
เพื่อให้สามารถจะเข้ากับคอมพิวเตอร์ได้ ซึ่งอันนี้อาจจะจำเป็นที่จะ
ต้องใช้เวลามากกว่าปกติเล็กน้อยครับ”

ปราชญ์

“จากการที่อาจารย์ได้เคยตามเสด็จฯ พระองค์ในการเก็บข้อมูล
ทางวิชาการ ซึ่งหัวข้อในโครงการนี้ค่อนข้างที่จะเป็นวิชาการนะคะ
แต่ตามที่พวกเราทราบว่าพระองค์นั้นทรงสำเร็จการศึกษาทางด้าน
สังคมศาสตร์ อาจารย์ได้เคยเห็นพระปรีชาสามารถของพระองค์
ทางด้านวิชาการนี้อย่างไรบ้างมั๊ยคะ”

รศ.ดร.อภิสิทธิ์

“หลังจากที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ได้ทรงรับการ
อบรมจากสถาบัน เอ.ไอ.ที. แล้ว พระองค์ยังไม่ได้ดำเนินการอย่าง
ทันทีทันใดในขณะนั้น เนื่องจากระบบข้อมูลดาวเทียมยังไม่ค่อยจะ
แน่นอน แต่หลังจากที่ประเทศไทยสามารถรับข้อมูลดาวเทียมได้
เองแล้ว พระองค์ได้ให้ความสนใจอย่างมากในการศึกษาเชิง
วิชาการ ซึ่งทำให้เกิดโครงการที่นราธิวาส จากโครงการที่นราธิวาส
เป็นการศึกษาเชิงวิชาการอย่างเต็มตัว เพราะฉะนั้น พระองค์จึงทรง
มีประสบการณ์มากในเรื่องของการใช้ข้อมูลดาวเทียม และการ
ตรวจสอบภาคสนาม จะเห็นว่าทุกครั้งที่เสด็จ ฯ พระองค์สามารถ
ที่จะทรงกำหนดจุดที่เสด็จ ฯ ประทับ ณ จุดนั้นได้ จะทรงรับสั่งว่า
พื้นที่ที่อยู่ตรงนั้นมีลักษณะเป็นอย่างไร และคาดว่าจะมีปัญหอย่างไร
เพราะฉะนั้น ประสบการณ์ของพระองค์ในครั้งนี้เป็นประสบการณ์
ทางวิชาการที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศมากเพราะข้อมูล
ดาวเทียมที่มีอยู่ทั่วประเทศนั้นจะมีให้ตรวจสอบทุก ๑๖ วัน หาก
ทรงสนพระทัยจะดูพื้นที่ใดก็จะทรงสามารถศึกษาได้หรือทรงตรวจสอบ
ได้ทันทีครับ”

ปราณี

“และนอกจากว่าพระองค์จะได้เสด็จฯ เพื่อการศึกษาข้อมูล และสำรวจข้อมูลทางวิชาการแล้วนั้น พระองค์ยังได้ทรงแสดงความห่วงใยหรือทรงมีพระเมตตาต่อประชาชนที่อยู่ในบริเวณ อ.พัฒนานิคม และ อ.ชัยบาดาล อย่างไรบ้างคะ”

รศ.ดร.อภิสิทธิ์

“ที่ผมได้มีโอกาสติดตามเสด็จฯ ไม่เฉพาะแต่ที่ อ. พัฒนานิคม และ อ.ชัยบาดาลเท่านั้น ในพื้นที่อื่น ๆ อีกหลายแห่ง จะเห็นว่าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ได้ทรงสนพระทัยในความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก ทุกครั้งที่เสด็จ ฯ เก็บข้อมูลทางวิชาการแล้ว พระองค์จะทรงใช้เวลาส่วนหนึ่งเพื่อเยี่ยมเยียนประชาชน ที่กระผมได้เห็น และคิดว่าเป็นที่ซาบซึ้งในน้ำพระทัยของพระองค์ท่านเป็นอย่างมาก คือ พระองค์จะทรงรับสั่งถามถึงชาวบ้านว่ามีความเป็นอยู่อย่างไร สบายดีหรือไม่ มีความเจ็บไข้ได้ป่วยมั๊ย ถ้าทรงพบว่า มีประชาชน รายได้มีความไม่สบาย ก็จะทรงพิจารณาและบางครั้งก็จะทรงรับไว้ในพระบรมราชานุเคราะห์ด้วยครับ นอกจากความสนพระทัยในพื้นที่การเกษตรแล้ว สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ยังทรงมีโครงการต่าง ๆ มากมาย จึงเป็นที่สนใจกันว่าพระองค์จะทรงติดตามงานต่าง ๆ อย่างไร ผมเห็นว่าอันหนึ่งที่มีประโยชน์มากก็คือปัจจุบันข้อมูลหลาย ๆ รูปแบบ พระองค์ได้ทรงเก็บข้อมูลไว้ในคอมพิวเตอร์ เวลาที่จะทรงเสด็จ ฯ ณ ที่ใด บางครั้งก็สามารถจะเรียกหรือตรวจสอบข้อมูลได้เสมอ เพราะฉะนั้น จึงทรงสามารถติดตามงานต่าง ๆ ได้โดยไม่มีปัญหาเท่าไร จากการที่ทรงสามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงการใช้ข้อมูลที่เก็บไว้ในคอมพิวเตอร์ได้นี้ ก็จะแสดงให้เห็นได้ว่าสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ ทรงมีความสนพระทัยเป็นอย่างยิ่งต่อโครงการพระราชดำริทุกโครงการและยังทรงสนพระทัยที่จะทราบถึงความก้าวหน้าของโครงการต่าง ๆ ด้วยครับ”

เพลง

ดุดาวพราวแสงไสวประจักษ์ใจปวงเหล่าประชา.....
กษัตริยานุสรณ์แห่งสยาม

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคะ ประเทศไทยได้เริ่มมีการนำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้ไม่นานนัก แต่ในพื้นที่ จ.ลพบุรี ยังไม่ได้นำระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์มาใช้ในการศึกษาและพัฒนาเลย ทำให้ขาดข้อมูลที่เป็นระบบเพื่อใช้ในการวางแผนการพัฒนาการเกษตร จึงนับเป็น

พระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยาม-
บรมราชกุมารี ที่ทรงห่วงใยประชาชนโดยเฉพาะเกษตรกรในพื้นที่
จ.ลพบุรี โดยการจัดทำโครงการดังกล่าวขึ้นที่ อ.พัฒนานิคม และ
อ.ชัยบาดาล จ.ลพบุรี

พระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ด้านการศึกษา

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายโกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ

ไตเติ้ล

“จากฟ้า.....สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชกรณียกิจมากมายหลายด้าน แต่ที่ทรงสนพระทัยเป็นพิเศษก็เห็นจะได้แก่เรื่องของศิลปวัฒนธรรม และการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการศึกษานั้น พระองค์มีพระราชประสงค์ที่จะให้เด็กไทยทุกคนได้มีโอกาสทางการศึกษาเท่าเทียมกัน เพราะพระองค์ทรงตระหนักว่า การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง ในการที่จะช่วยพัฒนาคนให้มีคุณภาพและบ้านเมืองใดมีประชาชนที่มีคุณภาพ ก็จะสามารถพัฒนาบ้านเมืองหรือประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไปได้ นอกจากนั้น พระองค์ยังได้ทรงพิจารณาและให้แนวทางในการพัฒนาดนว่า ในการที่จะพัฒนาดนนั้น จะต้องพัฒนากันตั้งแต่เด็ก

เพลงบรรเลง

.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้เด็ก ๆ ทุกคน โดยเฉพาะเด็กที่อยู่ตามชนบท ที่ห่างไกล หรืออยู่ตามชายแดนและเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา ได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนกันอย่างทั่วถึง เพื่อที่จะได้ช่วยตัวเองและครอบครัวได้ ดังจะเห็นได้จากโครงการตามพระราชดำริต่าง ๆ ของพระองค์ มักจะเกี่ยวกับเด็ก ๆ เป็นส่วนมาก อย่างเช่น ทรงมีพระราชดำริและทรงสนับสนุนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือโครงการส่งเสริมคุณภาพทางการศึกษา โดยเฉพาะเรื่องของการศึกษา ถ้าเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา ด้วยเหตุที่ไม่มีทุน ก็มีทุนพระราชทานให้ หรือเรียนจบภาคบังคับแล้ว ถ้าไม่อยากศึกษาต่อ ก็มีโครงการฝึกอาชีพให้ได้ศึกษาหาความรู้ เพื่อความก้าวหน้าและประกอบอาชีพต่อไปได้ หรือแม้แต่เด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เพราะเหตุพิการ หรือทุพพลภาพ ก็ทรงวางแผนพระราชดำริไว้เพื่อเด็กเหล่านั้นด้วย ดังที่ นายโกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ได้เล่าให้ฟังถึงพระราชดำรินี้ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ดังนี้ละ

นายโกวิท

“สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ได้ทรงมีพระราชดำรินี้ในส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษา ที่กระผมฟังแล้วก็แปลแนวพระราชดำริของพระองค์ท่าน คือเรื่องของเด็กที่ด้อยโอกาส พระองค์ทรงสนพระทัยมากในเรื่องเด็กที่ด้อยโอกาส และพยายามที่จะให้เขาดูแลให้ทั่วถึง โดยเฉพาะเด็กพิการซึ่งมีหลายประเภท ตั้งแต่หูหนวก ตาบอด เด็กปัญญาอ่อน ต่าง ๆ เหล่านี้ ก็ทรงดูแลและก็เยี่ยมเยียน ทั้งเด็กทั้งครูอาจารย์เลยที่ทรงเยี่ยมเยียนก็ทรงเป็นกำลังใจแก่ครูโดยเฉพาะ เพราะครูที่อยู่กับเด็กปัญญาอ่อนก็ดี เด็กหูหนวก ตาบอดทั้งหลาย ก็อยู่ในสิ่งแวดล้อมซึ่งไม่ค่อยจะแจ่มใส เพราะฉะนั้นการที่พระองค์ท่านเสด็จ ฯ เยี่ยมเยียนเป็นประจำ ก็ทำให้ครูบาอาจารย์มีขวัญและกำลังใจและก็ภาคภูมิใจที่ได้ทำงานส่วนนี้ นอกจากว่าจะเยี่ยมเยียนในฐานะให้ขวัญและกำลังใจต่อครูอาจารย์ ต่อนักเรียนแล้ว ก็ได้ทรงช่วยเหลือหลายเรื่อง โดยเฉพาะในเรื่องของวิชาความรู้ต่าง ๆ แนวคิด เรื่องห้องสมุด เรื่องการทำโรงเรียนให้ร่มรื่นแจ่มใส อย่างเช่นโรงเรียนคนหูหนวกนี้ตากี้ดี เพราะฉะนั้นพระองค์ท่านก็จะทรง

ดูแลและส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดี เพราะเด็กจะเห็นด้วยตา อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดีที่สดใส โรงเรียนหุหลวง พระองค์ท่านได้แนะนำให้จัดห้องสมุด โรงเรียนคนตาบอดก็ทรงแนะนำให้จัดห้องสมุดคนตาบอด แล้วก็เด็กที่ยากจนโดยเฉพาะเด็กชาวเขาต่าง ๆ เหล่านี้ ก็ทรงช่วยโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน แล้วก็ให้ทุนแก่นักเรียนที่เรียนดีที่อยู่ตามชายแดนต่าง ๆ ให้เข้าเรียนในโรงเรียนของกรมสามัญศึกษา ให้ทุน ปีที่แล้วพระองค์ทรงให้ทุนแก่นักเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ให้มาเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ รวมทั้งหมด ๗๓ ทุน แล้วก็ปีใหม่นี้ก็จะให้เพิ่มอีก ๕๐ ทุน นอกจากนี้เวลาเสด็จ ฯ ไปในที่ต่าง ๆ ก็ทรงนำหนังสือไป อย่างไปอรัญประเทศ ไปเยี่ยมโรงเรียนต่าง ๆ ที่อำเภออรัญประเทศ ที่ชายแดนต่าง ๆ ก็ทรงนำหนังสือไปด้วย แล้วก็ไปทรงช่วยจัดห้องสมุดเองเช่นโรงเรียนคลองหาด ที่กิ่งอำเภอคลองหาด อรัญประเทศ จังหวัดปราจีนบุรี ก็ทรงไปช่วยจัดสิ่งของ และก็ซื้อเครื่องกีฬาไปให้นักเรียน ซึ่งก็ยิ่งความปลื้มปิติแก่ครูอาจารย์เป็นอย่างมากเลย เพราะฉะนั้น ผมเป็นอธิบดีนี้ ผมมีความรู้สึก ว่า ผมซึ่งเป็นผู้ดูแลโรงเรียนเหล่านี้โดยเฉพาะ ผมยังไปเยี่ยมโรงเรียนเหล่านี้บ่อยกว่าพระองค์ท่านเสียอีก เพราะฉะนั้นก็ถือว่าพระองค์ท่านได้ช่วยโรงเรียนมากมาย”

เพลงบรรเลงพระราชนิพนธ์ .....

บรรยาย (พัชรินทร์)

ทุกครั้งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินไปในท้องที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ พระองค์ทรงเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนต่าง ๆ อยู่เสมอ โดยเฉพาะตามโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ที่ทรงมีพระราชดำริให้มีการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาขึ้น หรือโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ของกรมสามัญศึกษา ที่มีนักเรียนในพระราชานุเคราะห์ ซึ่งพระองค์ทรงสนพระทัยและทรงเอาพระทัยใส่ในการเรียนการสอนของโรงเรียนต่าง ๆ เหล่านั้น บางครั้งทรงตรวจดูสมุดแบบฝึกหัดของนักเรียน และเสด็จพระราชดำเนินเข้าไปดูการทำงานและผลงานของนักเรียน ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะทรงแนะนำและพระราชทานสิ่งที่ยังขาดแคลนมาให้ ตลอดจนทรงสนพระทัยในงานห้องสมุดของโรงเรียนต่าง ๆ ที่เสด็จ

พระราชดำเนิรไปด้วยโดยจะทรงพระราชทานหนังสือต่าง ๆ ไว้ให้ห้องสมุดและในส่วนของนักเรียน ดังที่นายโกวิท วรพิพัฒน์ อธิบดีกรมสามัญศึกษา ได้เล่าให้ฟังว่า

นายโกวิท

“ตามพระราชดำริ ผมรู้สึกว่ พระองค์ท่านอยากให้เราทำอะไรเรื่อย ๆ ง่าย ๆ ไม่ต้องลงทุนมาก อะไรทำนองนี้ แล้วก็คล้าย ๆ ว่า เด็กยากจนก็ควรจะมีสิทธิที่จะได้ขึ้นชม มีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ตัวเองมี เช่นโรงเรียนก็ไม่ได้เน้นตึกใหญ่ตึกเล็ก แต่เน้นเรื่องความสะอาด แข่งกันที่เรื่องความสะอาด แข่งกันที่ความร่วมมือ ร่วมแรง ร่วมกันที่ความเรียบร้อย เรื่องการเรียนการสอนก็ไม่จำเป็นต้องใช้อุปกรณ์แพง แต่อยู่ที่ทำได้เองจริงหรือเปล่า อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ เพราะฉะนั้นพวกเราก็เข้าใจ อันนี้ก็เป็นที่ยืนยันความเชื่อต่าง ๆ แล้วก็ที่พวกเราปลื้มปิติกันมาก เมื่อปีที่แล้ว เห็นชาวบ้านและลูกหลานของทหารซึ่งพระองค์ท่านไปทรงเป็นอาจารย์ที่โรงเรียนนายร้อย จปร. ที่เขาชะโงก ทรงเห็นทหารผู้น้อยต่าง ๆ ไปโรงเรียนลำบาก ลูกของทหารนี่นะครับ แล้วรวมทั้งชาวบ้านแถบนั้นด้วย พระองค์ก็ทรงมีดำริให้สร้างโรงเรียนมัธยมขึ้นที่หน้าโรงเรียนนายร้อย จปร. ที่เขาชะโงก พระองค์ทรงพระราชทานนามโรงเรียนว่า ปิยะชาติพัฒนา ซึ่งขณะนี้เรากำลังเตรียมการอยู่ มีครูใหญ่ แล้วก็ก็มีครูแล้วทั้งหมด ๑๑ คน กำลังจะเปิดในวันที่ ๒๖ พฤษภาคมนี้ รับนักเรียนรุ่นแรก ซึ่งที่แรกเราคาดว่าจะเปิด ๒ ห้อง แต่ด้วยพระบารมีของพระองค์ท่านการให้ทุนต่าง และการที่พระองค์ท่านเสด็จ ฯ เยี่ยมเยียนประชาชนต่าง ๆ แถวนั้นและทรงชักชวนเด็กที่จบ ป. ๖ ให้เรียนหนังสือ ก็ปรากฏว่าตอนแรกจะขยายเป็น ๔ ขณะนี้มีนักเรียนสมัคร ๒๘๐ คน ก็ต้องเปิด ๖ ห้องเรียน”

พัชรินทร์

“โรงเรียนนี้รับตั้งแต่ชั้นอะไร และก็ตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงจะให้เฉพาะแต่ลูกของข้าราชการหรือทหาร หรือผู้ที่รับราชการอยู่ในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า หรือว่าทั่วไปด้วยคะ”

นายโกวิท

“ครั้งแรกที่พระองค์ทรงดำริ ที่รับส่งกับทางข้าราชการ กระทรวงศึกษาธิการ คือปรารภถึงพนักงาน คนงานต่าง ๆ ลูกข้าราชการ โรงเรียนนายร้อย จปร. นายทหารชั้นผู้น้อยต่าง ๆ และประชาชนที่

อาศัยโดยรอบบริเวณ ซึ่งพอเปิดจริง ๆ แล้วนี่ โรงเรียนในตำบลใกล้เคียงก็จะส่งลูกมาเรียน โรงเรียนนี้ก็เปิดจนถึง ม. ๖ แต่ก็เปิด ม. ๑ ก่อน เป็นปีแรกเต็มรูปเลยก็จะมีถึง ๑๘ ห้องเรียน จนถึง ๒๔ ห้องเรียนเลย ถ้าดูตามนี้ เพราะฉะนั้นก็คงไม่จำกัดเฉพาะลูกทหารเท่านั้น หรือลูกคนงานเท่านั้น แต่เป็นลูกของประชาชนคนธรรมดาด้วย และที่เริ่มมาถึงขณะนี้ ทางทหารเขาก็มาช่วยสอน มาช่วยดูแล เพราะทางวิทยาศาสตร์ ทางเทคโนโลยีอะไรต่าง ๆ ทางทหารก็เก่ง เพราะฉะนั้นก็จะมาช่วยครู”

พัชรินทร์

“เมื่อสักครู่นี้ ท่านอธิบดีพูดถึงนักเรียนทุนนะคะ ซึ่งนักเรียนที่ด้อยโอกาสบางคนอาจจะได้รับทุนพระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี สำหรับเด็กนักเรียนทุนซึ่งทางกรมสามัญศึกษารับผิดชอบด้วย จะต้องมีการรายงานผลการศึกษา หรือว่าทำรายงานเสนอเพิ่มเติม เรื่องเกี่ยวกับการศึกษาของนักเรียนทุนเหล่านี้ต่อพระองค์ท่านอย่างไรบ้างหรือไม่คะ”

นายโกวิท

“เรื่องทุนของนักเรียนนี้ พระองค์ท่านให้เองนะ และก็การรายงาน ก็รายงานมาถึงระดับจังหวัด ส่วนรายงานถึงพระองค์ท่านก็เฉพาะเป็นครั้งคราวว่า เด็กที่ทางพระองค์ท่านทรงให้ทุนนี้ เรื่องการเรียนการดำรงชีวิตเป็นอย่างไร ถ้าไม่มีเรื่องอะไร ปกติเราก็ไม่รายงานถึงพระองค์ท่าน แต่ว่าพระองค์ท่านทรงส่งเสริมเรื่องทุนมาก จนเป็นเหตุให้กรมสามัญศึกษาดึงเป้าหมายเอาไว้ว่า เราจะรณรงค์ให้ได้ทุนของนักเรียนทั่วประเทศให้ได้ ๕% ของนักเรียนทั้งหมด เพราะเข้าใจว่าจะช่วยเด็กยากจนได้มาก ขณะนี้เราได้ประมาณ ๓.๗๕% คือประมาณ ๕,๗๐๐ ทุน เข้าใจว่าในแผน ๖ นี้ เราจะพยายามให้ได้ ๘๐,๐๐๐ ทุน หรือประมาณ ๕% ของนักเรียนทั้งหมดให้ได้”

พัชรินทร์

“ก็เป็นทีที่ทราบกันดีนะคะว่า พระองค์ท่านทรงสนพระทัยทางด้านการศึกษาอย่างมากทีเดียว และก็ทรงมีพระมหากรุณาธิคุณแก่เด็กนักเรียน โดยเฉพาะเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับเด็กที่ด้อยโอกาสต่าง ๆ ที่อยู่ไกล ๆ หรือว่าเด็กที่ยากไร้ หรือว่าพิการ นี่ ทางกรมสามัญศึกษามีโครงการอะไรบ้างหรือเปล่านั้น”

นายโกวิท

“คือขณะนี้เรามีโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์อยู่ประมาณ ๓๐ แห่ง ทั่วประเทศ แล้วก็ยังมีโรงเรียนเด็กพิการ หูหนวก ตาบอด โรงเรียน

เด็กปัญญาอ่อนทั้งหลายเหล่านี้ ซึ่งพระองค์ท่านไปไหนก็ทรงแวะเยี่ยม ก็ทำให้พวกเราทั้งหมดตื่นตัว ผู้บริหารก็จำเป็นต้องไปดู พอรู้ว่าพระองค์ท่านเสด็จ ๖ ไปเรื่อย ๆ ครู อาจารย์ก็ตื่นตัว รู้ว่าตัวเองทำสิ่งที่เป็นประโยชน์ที่สำคัญต่อบ้านเมือง ต่อมนุษยชาติ เพราะฉะนั้นทรงเยี่ยมเยียนโรงเรียนต่าง ๆ ก็ทำให้พวกเรามีความรู้สึกว่า พระองค์ท่านอยู่สูงขนาดนั้น เปรียบเหมือนฟ้า พวกเราจะทำอะไรเหยาะ ๆ แหยะ ๆ ไม่ได้ที่เป็นปณิธานของพวกเรา คิดว่าพระบารมีของพระองค์ก็ทำให้เราทำงานกันไม่กลัวเหนื่อยเลย และก็คิดว่าโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ก็ดี โรงเรียนศึกษาพิเศษทั้งหลาย รวมถึงโรงเรียนมัธยมธรรมดาซึ่งอยู่ในดูแลของกรมสามัญศึกษา เราก็พยายามยึดตามแนวพระราชดำริของพระองค์ คือเรานอกจากจะดูแลเด็กที่มีฐานะและเศรษฐกิจสังคมดี หรือปานกลาง ทัว ๆ ไปทุกคนแล้วนี้ เราจะต้องมุ่งเน้นดูแลเด็กที่ด้อยโอกาสทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมให้มากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นครับ”

พัชรินทร์

“แล้วทางสำหรับเด็กที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา อย่างเช่นไปช่วยพ่อแม่ทำงาน ซึ่งยังจะต้องควรเรียนต่อไปนี้ พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำริหรือทรงมีข้อเสนอแนะอะไรเกี่ยวกับเรื่องนี้บ้างหรือเปล่าคะ”

นายโกวิท

“เมื่อ ๒ วัน ก็รับสั่งกับพระสหายของท่านนะคะครับ ถ้ามองว่ากรมสามัญศึกษานี้เด็กนักเรียนตั้งมินิคอมปานี ตั้งบริษัทได้เท่าไรแล้ว ก็บริษัทแล้ว ก็ร้อยก็พันบริษัทแล้ว แสดงว่าพระองค์ทรงทราบงานของพวกเราตลอดเวลา เพราะฉะนั้นก็ขณะนี้เราก็ฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม โดยรวมกันตั้งเป็นชมรมหรือบริษัทต่าง ๆ ทำงานเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนจะได้รู้ว่าการทำงานร่วมกัน จะเอาแต่ใจตัวเองอย่างเดียวไม่ได้ เพื่อนรักของเราคิดไม่เหมือนกับเราทุกเรื่อง จะได้รู้จักอภัยซึ่งกันและกัน ประนีประนอมกันได้ และจะได้ทำงานให้มีระบบขึ้น ไม่ตามใจตัวเอง เพราะฉะนั้นผมคิดว่าทั้งหลายทั้งปวงนี้ ส่วนหนึ่งก็ได้มาจากแนวคิดที่เราได้มีโอกาสถวายได้เบื้องบาทยุคลของพระองค์ท่าน ที่ได้ดูแลพวกเราและก็เห็นพระราชกรณียกิจต่าง ๆ แล้วก็พยายามแปล แล้วก็พยายามทำให้งานนี้เป็นปีกแผ่นเป็นประโยชน์ต่อบ้านเมือง ต่อประเทศชาติ ต่อเยาวชนครับ”

พัชรินทร์

“ท่านอธิบดีก็คงจะประทับใจในพระองค์ท่าน ในการที่ทรงเป็นแนวทางสำหรับเด็กนักเรียนของไทยต่อไปนะคะ”

นายโกวิท

“ครับ โดยเฉพาะในส่วนที่ผมเห็นชัด ๆ ก็คือโรงเรียนของเด็กพิการต่าง ๆ หรือเด็กด้อยโอกาสทั้งหลายนี้ ถ้าไม่มีกำลังใจ ไม่มีคนดูแลสนใจ จะไม่มีใครไปสอน ไม่มีใครไปดูแลมากมายขนาดนี้ เพราะฉะนั้น ต้องถือว่าครูที่อยู่กับเด็กที่ปัญญาอ่อนซึ่งพูดอะไรก็ไม่รู้เรื่องอะไรเหล่านี้ ทั้งหลายเหล่านี้ มีแรงทำอยู่นี้ ก็ส่วนหนึ่งผมเข้าใจว่าเป็นเพราะพระองค์ท่านเป็นผู้นำ หรืออย่างนี้ ที่เราเคยเป็นห่วงกันว่าดนตรีไทยจะหมดไป การศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ การรำ การร้องต่าง ๆ จะหมดไป สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ครูบาอาจารย์ฝึกเด็กเหล่านี้ เพราะพระองค์ท่านได้ทรงริเริ่ม”

เพลงบรรเลง

.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

พระมหากรุณาธิคุณของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี ที่มีต่อปวงชนชาวไทยนั้น มีมากมายเหลือคณานับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อวงการศึกษไทย อาจจะได้ว่า พระองค์ทรงเป็นผู้จุดไฟให้ส่องสว่างต่อการศึกษาไทยก็ได้

เพลง

อันความกรุณาปรานี.....

“โครงการพระราชดำริด้านสิ่งแวดล้อม”

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ 3 พฤษภาคม 2533

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผ.อ. กปร.

ผู้จัดรายการ

สิริพร ทองคำวงศ์

ไต่เตล

จากฟ้า.....สู่ดิน

บรรยาย (สิริพร)

ท่านผู้ฟังคะ...ภาวะของโลกโดยเฉพาะในเรื่องของสิ่งแวดล้อมนั้นได้เข้ามาถึงขั้นที่เรียกได้ว่าเกือบจะวิกฤต ทำให้ทั่วโลกตระหนักและตระหนักถึงปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น เพราะเป็นสิ่งที่ส่งผลถึงมนุษยชาติโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของน้ำ อากาศ เสียง ทรัพยากรธรรมชาติ อากาศที่ปรวนแปรหรือภัยธรรมชาติที่รุนแรงขึ้นทุกทีเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงภาวะนี้ เพราะฉะนั้นต่างก็หาทางร่วมมือกันที่จะค่อย ๆ แก้ไขปัญหาเหล่านี้ ประเทศไทยเราก็ประสบปัญหานี้เช่นเดียวกัน และนับเป็นบุญของคนไทยอย่างใหญ่หลวงที่องค์ประมุขของประเทศคือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงห่วงใยปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก และเป็นเวลานานแล้ว

ทั้งสองพระองค์ทรงพระปรีชาสามารถ ทรงรอบรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นอย่างยิ่งทรงให้คำแนะนำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอและบางครั้ง พระองค์ก็ทรงดำเนินการแก้ไขด้วยพระองค์เอง

โครงการพระราชดำริหลายโครงการทรงเน้นในด้านแก้ไข สิ่งแวดล้อม เช่น โครงการกำจัดน้ำเสียของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือโครงการปาร์กน้ำของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงาน เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมา จากพระราชดำริ ได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจและพระราชดำรินี้ในด้าน ของสิ่งแวดล้อม ให้ทราบดังนี้ค่ะ

ดร.สุเมธ

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นก็ทรงมีพระราชดำรัสว่า เรานั้นก็มีหน้าที่รับผิดชอบต่อโลกด้วยนะครับ เพราะฉะนั้นหน้าที่รับผิดชอบที่จะต้องเข้าไปแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้น นอกจากประโยชน์ โดยตรงหรือเหตุการณ์ในบ้านเมืองของเราแล้วนั้น ปัญหาของโลก เราก็ต้องรับผิดชอบด้วย เพราะว่าผลกระทบนั้นกระทบต่อพลเมือง โลกทั้งหมดเลยก็ว่าได้ นะครับ และผมอยากจะกราบเรียนตั้งแต่ตอนนี้เป็นต้นไปเลยว่า แท้ที่จริงพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสน พระทัยในสิ่งแวดล้อมมาเป็นเวลานานแล้วนะครับ แต่ทรงเน้นหนัก มาในระยะปีสองปีที่ผ่านมา แต่เดิมนั้นก็ได้ทรงสนพระทัยในเรื่อง นี้เป็นอย่างมากทีเดียวแต่อย่างไรก็ตามได้ทรงเตือนและก็พยายามที่จะ ให้เรามีแนวความคิดที่ถูกต้องนะครับก็คือ มีพระราชกระแสในลักษณะ ที่ว่าการแก้ไขสภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นั้นจะต้องทำด้วยความรู้ความ เข้าใจและด้วยสติปัญญา คือมีทั้ง 3 ประการด้วยกันนะครับ ความรู้ ด้วย และจะต้องเข้าใจในสิ่งที่ตัวเองจะทำ และเข้าใจในปัญหาสิ่งแวดล้อมและต้องใช้สติปัญญาอย่างมาก ไม่สมควรที่จะใช้ด้วยอารมณ์ ด้วยความต้องการผลประโยชน์ส่วนตัวหรือส่วนกลุ่ม อะไรทำนอง นั้นพระองค์ทรงยกตัวอย่างว่า โครงการพัฒนาเศรษฐกิจที่หลวม หรือไม่รอบคอบนี่นะครับ อาจทำลายสิ่งแวดล้อม และพร้อมกันนั้น ถ้าหากว่าไม่ทำอะไรเลยนี้ก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องสูญเสียมากกว่าด้วยซ้ำไป

เพราะฉะนั้นปัญหาที่ขัดแย้งกัน แม้กระทั่งเห็นตัวอย่างง่าย ๆ การสร้างอ่างน้ำหรือว่าไม่สร้างอะไรก็แล้วแต่ ผมคิดว่าเราต้องใช้ดุลยพินิจอย่างแท้จริงและใช้สติปัญญามากเลยว่าจะทำอย่างไรจึงจะมีประโยชน์มากกว่า ไม่ใช่ว่าพวกแต่สิ่งแวดลอมจนไม่ทำอะไรเลยนั้น ผลประโยชน์ก็จะมีใครได้รับเลย และการสูญเสียเปล่านั้นจะเสียมากขึ้น นอกจากนั้นแล้วพระองค์ก็ทรงเป็นนักพัฒนาที่สุขุมรอบคอบนะครับ และมีสายพระเนตรที่ยาวไกลอยู่เสมอต่อเหตุการณ์ของความ เป็นไปและการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และทรงรอบรู้ในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลกนะครับ ไม่ใช่เฉพาะในประเทศของเรานั้น”

สิริพร

“เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระทัยแล้วนั้น นะคะได้ทรงดำเนินการเพื่อแก้ไขอย่างไรหรือว่ามีพระราชกรณียกิจในด้านนี้อย่างไรบ้างคะ”

ดร.สุเมธ

“อย่างที่ผมเรียนในตอนต้นนะครับว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นทรงมีแนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมาเป็นเวลานานมากทีเดียวนะครับ จะเห็นได้ว่าพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่ทรงเริ่มนั้นทรงจับเรื่องสภาพแวดล้อมนะครับ ดิน น้ำ ป่าไม้ ทรัพยากรธรรมชาติต่าง ๆ พร้อมกับพยายามพัฒนาในส่วนที่ทำให้เกิดความสมดุลระหว่างสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้กับมนุษย์จะเห็นได้ว่าทรงมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ในสิ่งนี้ผมขอเรียนเลยนะครับมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งจริง ๆ และทรงเตือนพวกเราอยู่ตลอดเวลาว่าไม่ว่าจะทำการพัฒนาอะไรนั้นจะต้องคำนึงถึงสองสิ่ง มนุษย์กับธรรมชาตินั้นจะต้องอยู่คู่กันนะครับแสวงประโยชน์ซึ่งกันและกัน และเราก็คงจะต้องถนอมธรรมชาติส่วนนั้นด้วยเพราะว่า แท้ที่จริงชีวิตของเรานั้นก็ขึ้นอยู่กับธรรมชาติหรือผูกพันอยู่กับธรรมชาติ นั่นเอง

ทรงเห็นว่าวิถีชีวิตของพวกเกษตรกรนี้แต่ก่อนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดมีลักษณะการอยู่ร่วมเกื้อกูล และประสานสอดคล้องกับธรรมชาติ เพราะฉะนั้นในสมัยก่อนนั้นวิถีชีวิตจึงมีความอุดมสมบูรณ์นะครับ ร่มเย็นและไม่เดือดร้อนเพียงแต่ย้อนหลังไปเมื่อสักแค่เพียง 30 ปี ที่แล้ว 20 ที่แล้วอะไรทำนองนั้นนะครับ จะเห็นได้ว่าความอุดมสมบูรณ์ ความร่มเย็นความไม่เดือดร้อนนั้นยังมีอยู่นะครับ แต่ว่าพอมาถึงใน

ขณะนี้ปัจจุบันนี้วิถีการดำเนินชีวิตและการเกษตรกรรมสมัยใหม่นี้ นะครับผมอยากจะกล่าวค่อนข้างจะรุนแรงสักนิดเป็นลักษณะของการดำเนินชีวิตค่อนข้างจะก้าวร้าวนะครับ ก้าวร้าวคุกคามธรรมชาติ มากมากจนเกินไปด้วยซ้ำไป ด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือด้วยความมั่งง่ายจนธรรมชาติถูกทำลายลงอย่างไม่อาจจะฟื้นตัวได้อีก นั้น ชีวิตความเป็นอยู่ของเราจึงเดือดร้อนยากลำบากมากขึ้น ไม่ต้องดูที่ไหนนะครับในฤดูร้อนปีนี้นั้นสอบถามคนมากมายหลายตาด้วยกัน นะครับก็รู้สึกที่ทุกคนพูดเป็นเสียงเดียวว่า ปีนี้ร้อนผิดปกติะครับ เพราะฉะนั้นในปีนี้นั้นร้อนมากขึ้นปีหน้าจะร้อนมากขึ้นเท่าไร หรืออะไรต่าง ๆ นั้นก็คงเป็นสิ่งที่เราพอจะเข้าใจอยู่แล้ว

เมื่อเราเดินทางไปต่างจังหวัด ตามป่าต่าง ๆ นั้นเห็นได้ว่าการทำลายกันอย่างเหี้ยมโหดใจที่สุตนะครับบางจังหวัดป่าเกือบหมดทั้งตัวจังหวัดเลยนะครับ อย่างที่ผมเรียนนี้ จ.น่าน นี่นะครับ ถ้ามีโอกาสได้บินดูเลาะตลอดแนวชายแดนหรืออะไรก็ตามจะเห็นว่า ราบพนาสูญไปเลยนะครับ และอย่าลืมว่าตรงนั้นเป็นต้นน้ำลำธาร ต้นของแม่น้ำเจ้าพระยาด้วยซ้ำไป เส้นเลือดใหญ่ของเราซึ่งเป็นแม่น้ำเจ้าพระยานั้นก็อยู่ภาคเหนือทั้งหมด ภาคเหนือตอนนี้ก็ถูกทำลายไปเกือบจะหมดแล้ว เพราะฉะนั้นถ้าอีกหน่อยไปกาลข้างหน้าเส้นเลือดใหญ่เราแห้งก็หมายความว่าประเทศเราก็เป็นอะไรก็ไม่รู้ะครับ ไม่อยากจะมองภาพให้ร้ายแรงไปกว่านั้น แต่ผมคิดว่าน่าเป็นห่วง นะครับ เพราะฉะนั้นเวลานี้ผมถือว่าการดำเนินชีวิตและเกษตรกรรม นั้นก้าวร้าวคุกคามไม่ใช่เป็นคำรุนแรงมากเกินไปนะครับ เราก้าวร้าว คุกคามธรรมชาติอย่างมากทีเดียว

ที่นี้พระองค์ท่านทรงคลุกคลีอยู่กับการพัฒนาว่ามาสี่สิบกว่าปีแล้วนะครับ จะเห็นได้ว่าทรงเข้าใจถึงธรรมชาติที่อยู่นอกเหนือสภาพแวดล้อมและปัจจัยต่าง ๆ อย่างมากและก็มีปัจจัยธรรมชาติ หลายอย่างที่อยู่นอกเหนือความควบคุมของมนุษย์ เช่น อุณหภูมิ มันจะขึ้นจะสูงจะต่ำ หรือปริมาณน้ำฝน คุณภาพดิน ศัตรูพืช สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้แหละครับล้วนแต่เป็นตัวกำหนดของความสำเร็จและความล้มเหลวของระบบเกษตรของเราทั้งสิ้นเลย การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและระบบธรรมชาติในวิถีชีวิตของเกษตรกรนี้นะครับเป็นผลกระทบที่เห็นเมื่อไม่นานนี้นะครับ ก็อย่างที่ผมเรียน

ตั้งแต่ต้นไม่ใช่ว่าจังหวัดน่านจังหวัดเดียวเกือบทุกจังหวัดก็รู้สึกเลยว่า ขณะนี้สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมายเลยที่เดียวและ นอกเหนือไปจากสภาพแวดล้อมของเราโดยตรงแล้ว ในระดับโลก เองก็เป็นสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้อีกและปัญหานั้นสลับ ซับซ้อนมากขึ้นไปอีกนะครับกรีนเฮาส์หรือปฏิกิริยาเรือนกระจก อะไรที่ว่ามันก็เป็นสิ่งที่เราพวงกันอยู่ตลอดเวลา ที่นี้ความรู้ ทางด้านสังคมนั้นะครับถ้าอยู่ใกล้ตัวเราก็คงรับรู้ได้เร็วกว่า สิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาของโลกนั้นก็อยู่ห่างไกล แต่แท้ที่จริงจะเป็นปัญหาที่ เกิดขึ้นในประเทศของเราก็ตาม หรือว่าจะเป็นของโลกที่อยู่ใกล้ตัวเรา ก็ตามนะครับแท้ที่จริงมันคือปัญหาเดียวกัน คือมันเป็นผลสืบเนื่อง นะครับ เป็นปัญหาที่สืบต่อเนื่องซึ่งกันและกัน ในเรื่องนี้ความ รู้สึกของเราค่อนข้างจะซ้ำนะครับ ความเปลี่ยนแปลงความอะไร ต่ออะไรต่าง ๆ นั้นเราจะไม่ค่อยรู้สึกกันเท่าไร แม้กระทั่งสิ่งที่ถูก ทำลายกันในประเทศเรา เรายังเห็นและก็มองผ่านไปอันนี้ก็ ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งคือจิตสำนึกที่จะต้องเข้าร่วมที่ปกป้อง ป้องกัน ปรับสภาพอะไรต่ออะไรต่าง ๆ นั้นจิตสำนึกเรายังไม่มีมากพอ สิ่ง ต่าง ๆ เหล่านี้จะครับรู้สึกว่าเป็นที่น่าเป็นห่วงด้วยเช่นกัน

ที่นี้เมื่อวันที่ 5 ธันวาคม วันเฉลิมพระชนมพรรษาปีที่แล้ว นี้ก็มีพระราชดำรัสเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนะครับ อันนี้ก็อาจจะ เป็น เรื่องของพระองค์ต้องการอยากจะกระตุ้นเตือนสาธารณชนนะครับ ในวงกว้างอย่างจริงจังเป็นครั้งแรกทีเดียวว่าปัญหานี้มันมาถึงตัวแล้ว และมันมีความรุนแรงมากแล้วจะลืมหรือจะมองข้ามไปเสียมิได้ หรือ จะไม่มีจิตสำนึกเหมือนเมื่อเดิมไม่ได้แล้ว นะครับ แล้วก็ทรงรับสั่ง ถึงปัญหาความอยู่รอดไม่ใช่ประเทศเท่านั้นความอยู่รอดของโลก ด้วยเข้าไปนะครับ ทรงมีพระราชดำรัสว่าเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ จะทำให้โลกเปลี่ยนแปลงไปสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ทุกคนประสบแต่ ว่าไม่ใช่ทุกคนจะรู้ นะครับ ฉะนั้นเป็นหน้าที่ของเราทุกคนในฐานะ ที่เป็นพลเมืองโลกจะต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างแจ่มชัดนะครับ เราจะได้มีการแก้ไขปัญหาก็ถูกต้องนะครับ ก็มีพระราชกระแสอยู่ หลายสิ่งหลายประการด้วยกัน ได้ทรงชี้ให้เห็นว่าธรรมชาตินั้นเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันนะครับ การตัดไม้ทำลายป่า การเผาผลาญเชื้อเพลิง และต้นไม้ก็ทำให้คาร์บอนไดออกไซด์ขึ้นในชั้นบรรยากาศของโลก

หนาแน่นขึ้น โลกก็จะร้อนขึ้น ก็เป็นคำอธิบายง่าย ๆ นะครับ อย่างที่ผมเรียนให้ทราบเมื่อกี้ก็คือปฏิกิริยาเรือนกระจกที่เราพูดกันมานะครับ ที่นี้โลกเรานี้จะร้อนขึ้นเพียง ๒-๓ องศา เท่านั้น สภาพแวดล้อมของโลกก็แทบจะเปลี่ยนแปลงไปหมด น้ำแข็งที่ขั้วโลกก็จะละลาย ระดับน้ำทะเลจะสูงขึ้น รู้สึกันว่าเมื่อสองสามวันนี้นผมไปอ่านเจอที่ไหนก็ไม่รู้จะร้อนกว่าอีก ๕ ปีข้างหน้าเป็นระยะเวลาที่สั้นมากนะครับ น้ำทะเลในอ่าวไทยจะสูงขึ้นอีก 1 เมตร จริงเท็จยังไ้ก็ไม่รู้จะร้อน แต่ถ้าท่วม 1 เมตร ก็ลองหลับตาดูก็แล้วกัน กรุงเทพฯเวลานี้เกือบจะอยู่เสมอกับระดับทะเลอยู่แล้ว ก็คงจะน้ำท่วมกันทั้งปีนะครับไม่ใช่ ๕-๖ เดือนอย่างที่แล้มาที่นี้พอน้ำแข็งขั้วโลกละลายจะร้อนระดับน้ำทะเลสูงขึ้น ป่าไม้และก็ความชุ่มชื้นก็ลดต่ำพื้นทวีปคราวนี้ฝนส่วนใหญ่ก็อาจจะไปตกที่ทะเล บริเวณชายฝั่งทวีปบนผืนแผ่นดินใหญ่ก็มีความแห้งแล้งทำให้มีพายุรุนแรงน้ำท่วม เหตุที่เกิดขึ้นในทุก ๆ วันนี่ อย่างเช่น ๒-๓ วันนี้กรมอุตุนิยมวิทยาก็ได้เตือนว่าจะมีพายุเข้ากรุงเทพฯแล้ว พวกเราก็ตื่นตระหนกกัน แต่ว่าตื่นตระหนกก็อย่าขาดสติกัน เราคงจะต้องระมัดระวังในเรื่องนี้กัน มีการเตรียมการไว้ก่อนและก็พระองค์ท่านก็ทรงเตือนให้เราเผชิญกับปัญหาอย่างที่ผมเรียนให้ทราบเมื่อกี้ที่ว่า จะต้องแก้ปัญหาอย่างมีสติตั้งอยู่ในความไม่ประมาทและพร้อมกันนั้นก็จะต้องไม่ตื่นตระหนกจนเกินเหตุเพราะการแก้ไขปัญหานั้นจะต้องทำด้วยสติปัญญาคิดอย่างรอบคอบ เพราะว่าถ้าตื่นตระหนกแล้วก็ขาดสติปัญญาก็ไม่เกิดนะครับ และประการที่สำคัญที่สุดนั้นก็คงจะต้องเข้าใจความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ กันเป็นอย่างดี และมีความรู้ที่กระจ่างชัด การระแวดระวังสิ่งแวดล้อมอย่างสุดโต่งนั้นอาจจะก่อให้เกิดความวุ่นวายขึ้นมาใหม่ก็ได้ นะครับ

ฉะนั้นโดยสรุปแล้วพระราชกระแสจะเห็นได้ว่าทรงชี้ให้เห็นปัญหาที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ที่โลกเผชิญอยู่นะครับ และก็เตือนสติพวกเราว่าให้เกิดความเข้าใจในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างเด่นชัด แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบ ใช้สติปัญญาอย่างเต็มที่ในเรื่องนี้ ผมคิดว่าทุกคนเมื่อได้ฟังพระราชดำริอย่างนี้แล้วช่วยกันแก้ไขตั้งแต่ระดับท้องถิ่น ตั้งแต่ระดับชาติและผลที่สุดก็ในระดับโลกนี้นะครับ ทุกสิ่งทุกอย่างก็คงจะดีขึ้นสำหรับมนุษย์โดยทั่วไปนั่นเอง

ศิริพร

“คะ นอกจากโครงการพระราชดำริแล้วนี่นะคะ ทางมูลนิธิช่วยพัฒนาได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างไรบ้างในด้านสิ่งแวดล้อม”

ดร.สุเมธ

“ครับ จะเห็นว่าพระราชกรณียกิจในด้านของโครงการในพระราชดำริหรือโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น เป็นโครงการที่ดำเนินการตามพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ นะครับ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องป่าไม้ เรื่องระบบการบริหารเรื่องน้ำ เรื่องดิน และเรื่องอื่น ๆ นะครับ ล้วนแล้วแต่เข้าไปในลักษณะที่จะทำให้สภาพแวดล้อมนั้นอยู่ในสภาพที่มนุษย์สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างสมดุลนะครับ เกิดความสมดุลขึ้นระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ แล้วนี่ พระองค์ท่านก็ยังทรงเห็นว่าการดำเนินการในส่วนของการพระราชดำรินั้นจะไม่พอพระองค์ท่านก็ได้ทรงตั้งมูลนิธิช่วยพัฒนาขึ้นนะครับ ถ้าผมจำไม่ผิดปีนั้นก็เป็นที่ ๓ แล้ว สำหรับโครงการช่วยพัฒนานั้นเป็นเรื่องส่วนพระองค์โดยแท้เลยนะครับ ทั้งงบประมาณทั้งอะไรต่าง ๆ นั้นก็ได้มาจากผู้มีจิตศรัทธาต่าง ๆ ได้บริจาคมาเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องมาพระองค์ท่านได้ใช้จากของมูลนิธิ ซึ่งค่อนข้างจะอิสระไม่ค่อยมีกฎระเบียบมากมายเหมือนของระบบราชการนะครับ ได้มุ่งไปในเรื่องของปรับปรุงแก้ไขปัญหามลพิษสิ่งแวดล้อมด้วยพร้อม ๆ กัน ส่วนหนึ่งในขณะนี้ที่เราได้ดำเนินการที่พระองค์ท่านได้มีพระราชกระแสมาให้ดำเนินการนั้นก็เป็นเรื่องที่ทำการค้นคว้าทดลองเครื่องมือง่าย ๆ ในการที่จะแก้ไขปัญหาอย่างเป็นต้นว่าการแก้ไขปัญหาน้ำเสียอย่างนั้นะครับ และจะทำอย่างไรให้มีหนทางมีเครื่องจักรเครื่องกลอะไรเล็ก ๆ ไหมนะครับ คือทรงไม่มองเป็นเรื่องใหญ่ถ้าเป็นขนาดใหญ่หรืออะไรต่าง ๆ งานก็คงจะไม่พอ ถ้าขึ้นรอให้ระบบใหญ่เข้ามาโดยไม่ทำอะไรเสียเลยตอนนี้ก็คงจะเสียผลนะครับ เพราะฉะนั้นถึงแม้ขนาดเล็กก็ตามแต่ถ้าแก้ไขปัญหาลักษณะจุดเล็ก ๆ ขอบเขตที่จำกัดโดยเริ่มต้นในเขตนั่นก่อนก็จะได้ดินะครับ เวลานี้ก็มีนักวิจัยนะครับได้ค้นคิดอะไรทำอะไรออกมาหลายอย่างทีเดียว อย่างเป็นต้นว่าเครื่องบรรจุออกซิเจนในน้ำ วิธีการง่าย ๆ ทำให้เกิดกระแสน้ำหมุนเวียนมากขึ้น ปริมาณออกซิเจนเพิ่มขึ้นในน้ำ แล้วก็ค้นคิดมาหลายอย่างหลายประการแล้วและก็ได้ค้นคว้าทดลองในภาคความเป็นจริงด้วยนะครับ ไม่ว่าจะเป็นที่วัดบวรฯ หรือว่าโรงพยาบาลพระมงกุฎ หรือว่าหลายแห่งด้วยกันนะครับ

และก็นอกเหนือไปจากนั้นก็สนับสนุนทุนวิจัยให้กับสถาบันบางสถาบัน
 นะครับทำการวิจัยปัญหาเรื่องน้ำเน่า น้ำเสีย ที่ทรงสนพระทัยใน
 น้ำเน่าเสียเพราะว่าเป็นปัญหาที่เร่งด่วนกว่าเพื่อนนะครับ และก็
 รู้สึกว่าจะใกล้ตัวเรามากที่สุดในขณะนี้ก็ทรงมีพระราชดำริโครงการ
 ใหญ่ ๆ หลายโครงการด้วยกันเริ่มมาสนใจเรื่องการทำจัดขยะในเขต
 ชุมชนต่าง ๆ แม้กระทั่งที่ จ.เชียงใหม่ เสด็จไปพระราชทานปริญญา
 หรือเสด็จประพาสเมื่อครั้งสุดท้ายนี้ก็ทรงเน้นเรื่องนี้กับท่านผู้ว่า
 ราชการ ท่านอธิการ คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่เป็นต้น
 ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทรงเริ่มกันทุกจุดเลยนะครับเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม
 ที่ใกล้ตัวเราก่อน ขยะ น้ำเน่า น้ำเสีย อะไรต่าง ๆ และมูลนิธินี้
 นะครับที่เข้าไปดำเนินการได้ค่อนข้างจะฉับพลันและอิสระ อันนั้น
 เป็นประโยชน์ของมูลนิธิส่วนพระองค์ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า
 นอกจากระบบปกติที่ทรงดำเนินการอยู่นั้น ยังมีระบบส่วนพระองค์
 เข้าไปเสริมอีก ฉะนั้นโดยสรุปแล้วจะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงทุ่มเท
 ทุกสิ่งทุกอย่างทุกส่วนที่พระองค์สามารถจะทำได้นั้นเข้าไปแก้ไข
 ปัญหาบ้านเมืองครับ”

เพลง
 สิริพร

สายฝน

ท่านผู้ฟังคะ...จากที่ท่านผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ
 คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระ-
 ราชดำริหรือ กปร. คือ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวถึงพระ-
 ราชดำริและพระราชกรณียกิจ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
 ในด้านสิ่งแวดล้อมให้เราได้ทราบนั้น เราก็คงจะตระหนักกันดีนะคะ
 ว่าพระองค์ท่านทรงสนพระทัยที่จะแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในทุก ๆ
 ด้าน

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในส่วนของ การปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

ออกอากาศ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผ.อ. กปร.

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ล

จากฟ้า.....สู่ดิน

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคะ ปัจจุบันประเทศไทยได้รับการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน แต่การพัฒนาประเทศส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นในเรื่องของเศรษฐกิจ แต่แท้ที่จริงแล้ว การพัฒนาเฉพาะทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว ย่อมทำให้ทรัพยากรธรรมชาติต้องถูกทำลายลงไป คุณภาพของสิ่งแวดล้อมในประเทศก็จะเสียไปด้วย ขณะนี้ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาในระดับโลกแล้ว มิใช่เป็นเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมเพราะต่างก็ตระหนักกันดีว่า สิ่งแวดล้อมล้วนแต่มีผลต่อมนุษย์ทั้งสิ้น เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อม พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงสนพระทัยมาเป็นเวลานาน ดังพระราชดำรัสที่พระราชทาน แก่คณะบุคคลต่าง ๆ ที่เข้าเฝ้าถวายชัยมงคลในวโรกาสวันเฉลิม

พระชนมพรรษาเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๒ ณ ศาลาศิตตาลัย
 ตอนหนึ่งว่า “ปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่จะทำให้โลกนี้เปลี่ยนแปลง
 ไป บางคนเชื่อว่าฝรั่งมาพูดบอกว่า บางกอกนี้จะอยู่ใต้ทะเลภายในไม่
 กี่วันไม่กี่ปีน้ำท่วม ที่จริงเรารู้แล้วว่า กรุงเทพฯ น้ำท่วม แต่ว่าเขา
 บอกว่าน้ำท่วมจากทะเลนั่นเพราะว่า สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงเพราะ
 ว่ามีสารคาร์บอนขึ้นไปในอากาศมาก จะไปทำให้เหมือนเป็นตู้กระจก
 แล้วโลกนี้จะร้อนขึ้น เมื่อโลกนี้ร้อนขึ้นมีหวังว่า น้ำซึ่งจะละลายลง
 ทะเล และทะเลนั้นจะพองขึ้น เพราะสิ่งของที่ร้อนขึ้น ย่อมมีการ
 พอง ปริมาณย่อมมากขึ้น เมื่อพองขึ้นก็ว่าจะทำให้ที่ต่ำเช่นกรุงเทพฯ
 จะถูกน้ำทะเลท่วม” จากความสนพระทัยในปัญหาสิ่งแวดล้อม
 พระองค์จึงทรงมุ่งเน้นที่จะหาแนวทางแก้ไขปัญหาในระยะ ๒-๓
 ปีที่ผ่านมา โดยทรงมีพระราชดำริและได้ถ่ายทอดออกมาในลักษณะ
 เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในส่วนของกรปรับปรุง
 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทรงเน้นในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น
 จะเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรดิบ แหล่งน้ำ ทรัพยากรประมง ป่า
 ชายเลน ป่าไม้ หรือแม้แต่ปัญหาน้ำเสียที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือเมือง
 ใหญ่ด้วย สำหรับทรัพยากรธรรมชาติที่ทรงมุ่งจะปรับปรุงแก้ไข
 ปัญหาเป็นอันดับแรกก็คือ ทรัพยากรดิน ซึ่งพระองค์ทรงมีแนวทาง
 ในการปรับปรุงแก้ไขอย่างไรนั้น เรามาฟังจากคำบอกเล่าของ ดร.
 สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
 และสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการคณะ
 กรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ
 หรือสำนักงานเลขานุการ กปร. กันคะ

ดร.สุเมธ

“ในส่วนของทรัพยากรธรรมชาตินั้น เราก็ต้องหยิบยกเรื่อง
 ที่สำคัญขึ้นมาก่อนคือทรัพยากรดิน เพราะถ้าปราศจากแผ่นดินแล้ว
 ก็คงจะไม่มีประเทศ ที่นี้เรื่องทรัพยากรดินที่มีปัญหาอยู่ในขณะนี้คือ
 พื้นที่เพาะปลูกมีจำกัด การตัดไม้ทำลายป่าที่สูงขึ้นเกือบทุกพื้นที่
 ของประเทศเลยทีเดียว และเวลานี้ป่าไม้ของประเทศเหลืออยู่ประมาณ
 ๒๐% เท่านั้นเองซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากลัว และอีกประการหนึ่งก็เป็น
 เรื่องของทรัพยากรดินเองคือการใช้ที่ดินอย่างขาดความระมัดระวัง
 ทำให้หน้าดินถูกชะล้างพังทลาย ทรัพยากรดินส่วนรวมมีความ
 เสื่อมโทรมอย่างเห็นได้ชัดในทุกภูมิภาคของประเทศสำหรับแนว

พระราชดำริก็สรุปได้ ๔ ประการคือ เรื่องแรกที่ทรงเน้นโดยการทำการเกษตรแบบทดแทนวงจรธรรมชาติ โดยทรงแนะนำให้ปลูกพืชหมุนเวียน ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หลีกเลี่ยงการใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ที่จะทำลายทรัพยากรดินในระยะยาว หันมาใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกในการปรับปรุงบำรุงดินเสีย ราคาถูกด้วยและสามารถใช้ในวัสดุชนิดต่าง ๆ ได้ที่เหลือใช้แล้วหมุนเวียนกลับมาใช้อีกในเรื่องนี้ทรงเน้นมากนะครับ ก็เพื่อให้เกิดความสมดุลย์ในวงจรของธรรมชาตินั่นเอง ในเรื่องที่สองเป็นการอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อเป็นการป้องกันความเสื่อมโทรมของดินอันเกิดจากการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ซึ่งเรื่องนี้เราก็กทำกันมากเช่น โครงการหลวงก็ได้จัดทำกันในพื้นที่ราบสูงในภาคเหนือเกี่ยวกับพวกรชาวเขา เป็นต้น เรื่องการพัฒนาที่ดิน งานอนุรักษ์ดินและน้ำในศูนย์ศึกษาพัฒนาต่าง ๆ เกือบทุกศูนย์ लेकरที่มุ่งไปที่จะศึกษาหาวิธีการหรือมาตรการที่จะอนุรักษ์ดินตามสภาพนั้น ๆ ให้เกิดประโยชน์ขึ้นมาได้อย่างสูงสุดได้อย่างไร เพราะศูนย์ศึกษาการพัฒนาทั้ง ๖ ศูนย์ที่กระจายอยู่ตามภูมิภาคต่าง ๆ นั้นจะมีการแสดงรูปแบบของการศึกษาวิธีการอนุรักษ์การใช้และการสร้างความสมดุลย์ในธรรมชาติขึ้นในลักษณะต่าง ๆ กัน ภาคใต้ก็เป็นเรื่องดินพรุ ภาคเหนือก็เป็นป่าต้นน้ำลำธาร ภาคกลางก็เป็นเรื่องความแห้งแล้งที่เกิดขึ้นรวมทั้งเรื่องของชายทะเลเช่นที่อ่าวคุ้งกระเบน เป็นต้น ในแนวทางแก้ไขประการที่สาม ทรงเน้นเรื่องการฟื้นฟูและปรับปรุงดินที่เสื่อมโทรมที่มีปัญหาเช่น ดินพรุที่เกิดขึ้นทางภาคใต้มีอยู่มากมายและไม่ได้ใช้ประโยชน์อะไรเลยนะครับ เพื่อให้สามารถเพาะปลูกส่งผลที่คุ้มค่า และในแนวทางแก้ไขประการที่สี่คือเรื่องของการถ่ายทอดความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน ปรับปรุงบำรุงดิน อนุรักษ์ดินและน้ำให้ราษฎรได้รู้และนำไปใช้ในสภาพของเขาด้วยนะครับ เพราะฉะนั้นในศูนย์การพัฒนาของเราก็มีส่วนของการอบรมด้วย ได้มีประชาชนในหมู่บ้านต่าง ๆ เข้ามารับการอบรมรับความรู้ต่าง ๆ เพื่อนำกลับไปใช้ในท้องถิ่นของตัวเองนะครับ”

บรรเลง

เพลง

บรรยาย

จากการพระราชทานแนวทางปรับปรุงแก้ไขปัญหาดินแล้ว พระองค์ยังทรงสนพระทัยที่จะปรับปรุงแก้ไขปัญหานี้ในเรื่องป่าไม้และสัตว์ป่าด้วยเช่นกัน ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า

ดร.สุเมธ

“ในขณะที่อย่างที่เราเห็นว่าการทำลายป่าไม้มีสูงมาก ต้นน้ำลำธารถูกทำลายลงอย่างมากเลยก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ฝนแล้วลำธารถูกทำลายลงอย่างมากเลยก่อให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ฝนแล้งแหล่งน้ำธรรมชาติขาดความสมดุลความอุดมสมบูรณ์ พร้อมกันนั้นเมื่อป่าไม้ไม่มี สัตว์ป่าและพืชพันธุ์ไม้ต่าง ๆ ก็ถูกทำลายลงไปเมื่อทุกสิ่งทุกอย่างถูกทำลายไป คนที่ต้องรับกรรมก็คือประชาชนพวกเราที่จะถูกกระทบจากผลอันนั้นไปด้วย สำหรับแนวทางที่พระองค์พระราชทานไว้มีอยู่ ๔-๕ ประการ ที่นี้แนวทางก็แปลกจากแนวทางที่เคยปฏิบัติมาเป็นต้นว่า มีการปลูกป่าทดแทนเพื่อฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม อย่างกรณีพื้นที่ภูเขานั้น มีพระราชดำรินะมาว่าควรจะเริ่มปลูกจากพื้นที่สูงไปหาพื้นที่ต่ำน่าจะง่ายกว่า เพราะว่าเมื่อปลูกพื้นที่สูงแล้วพันธุ์ไม้อเองก็จะมีละอองเกสร มีเมล็ด ก็จะร่วงหล่นลงมาจากพื้นที่สูงลงหาพื้นที่ต่ำ จะเบาแรงมากเลยด้วย เพราะถ้าปลูกจากพื้นที่ต่ำไปหาพื้นที่สูง ก็ไม่สามารถที่เกสรพันธุ์ไม้อจะปลิวสู่ที่สูงได้ เป็นการกินแรงมาก และขณะเดียวกันทรงเน้นอย่างมากในพื้นที่เขาหรือพื้นที่สูงต่าง ๆ ให้ทำเป็นฝายเก็บกักน้ำเล็กให้กระจายไปหมดเลย เพื่อเป็นการชะลอการไหลของน้ำลงสู่ที่ต่ำ เพื่อเก็บความชุ่มชื้นเข้าไปอยู่ในภูเขาให้หมด ซึ่งเรื่องนี้ก็ได้ทำสำเร็จลงแล้ว คือที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ที่ดอยสะเก็ด จ.เชียงใหม่ จะเห็นชัดเจนเวลาเราเดินเข้าไปในศูนย์ตัวเองก็จะเห็นพันธุ์ไม้อในศูนย์แตกใบอ่อนเร็วกว่านอกบริเวณศูนย์ แสดงว่าความชุ่มชื้นในศูนย์มีมากกว่านอกบริเวณศูนย์ ในส่วนที่สอง ทรงเน้นเรื่องการศึกษาวิจัยการศึกษาเรื่องป่าไม้เพื่อหาแนวทางการพัฒนาในการอนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น ศึกษาาระบบป้องกันไฟป่า เราเรียกระบบป่าเปียกอย่างที่ผมเรียนแล้วว่า การสร้างฝายเก็บกักน้ำไว้ให้รักษาความชุ่มชื้นในไหล่เขาหรือในภูเขาмаกนั้น ป่าทั้งหมดก็เป็นป่าที่มีความชุ่มชื้นหรือป่าเปียก เพราะฉะนั้นทุกสิ่งทุกอย่างก็จะเป็นสีเขียวอยู่ตลอดเวลา เชื่อเพลิงที่จะลุกไหม้ก็น้อย อย่างเช่น ที่ห้วยฮ่องไคร้ ไม่มีไฟไหม้ป่าเลยภายใน ๓-๔ ปีที่ผ่านมาหลังจากมีโครงการได้ดำเนินการไปถึงขั้นตอนหนึ่ง นอกเหนือไปจากนั้น ได้ทรงกำหนดหลักการของป่า ๓ อย่างประโยชน์ ๔ อย่าง ป่า ๓ อย่างก็คือ ป่าใช้สอย

ป่าไม้ผล ป่าไม้ใช้งาน ถ้ามีทั้ง ๓ อย่างก็จะรักษาสภาพต่าง ๆ ไว้ได้ ในประการถัดไปก็จะต้องสร้างระบบชลประทานเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ป่า ทรงมีทฤษฎีที่ผมสังเกตว่า ทรงเห็นว่าน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ ถ้ามีน้ำก็สามารถดำเนินการได้อย่างง่าย เพราะฉะนั้นน้ำเป็นปัจจัยสำคัญ จึงต้องสร้างระบบชลประทานอย่างไรให้มีขึ้นได้เพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ป่า หรืออย่างโครงการหลวงก็มีการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพพร้อม ๆ กันเพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายป่า ผลพลอยได้คือทำให้พวกเขาจะได้เลิกปลูกฝิ่น ทำกิจกรรมอย่างอื่นแทน และอีกอย่างหนึ่งคือคนกับป่าต้องอยู่ด้วยกัน เพราะถ้าจะรักษาป่าอย่างเดียวและขจัดให้ประชาชนออกไปหรือให้อยู่ตามมีตามเกิดก็จะทำไม่ได้ ทรงเน้นเรื่องการจัดระบบหมู่บ้านต่าง ๆ ในพื้นที่ป่าไม้ จัดพื้นที่ดินทำกิน รวบรวมราษฎรที่มีถิ่นฐานกระจัดกระจายอยู่นั้นจัดตั้งเป็นระบบหมู่บ้านให้เรียบร้อยเสีย โดยให้ราษฎรเองปลูกป่าดูแลรักษาป่าไม้เพื่อลดปัญหาตัดไม้ทำลายป่า สัตว์ป่าก็จะลดจำนวนลงจากระบบนิเวศน์และจากทำลายของมนุษย์ด้วย จนกระทั่งสัตว์ป่าบางชนิดสูญพันธุ์ไปแล้ว และบางชนิดที่กำลังจะสูญพันธุ์ไปก็มีซึ่งในเรื่องนี้ทรงมีพระราชดำริจะแก้ไขทาง

ด้านการอนุรักษ์พันธุ์ การขยายพันธุ์ ส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์แบบป่าเปิดธรรมชาติ ส่งเสริมให้ราษฎรเพาะเลี้ยงสัตว์ป่า เช่น โครงการสวนสัตว์เปิดภูเขียว เขาค้อ ปางทองการอนุรักษ์และการขยายพันธุ์สัตว์ป่าที่วัดญาณสังวราราม ซึ่งบางส่วนก็เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระบรมราชินีนาถด้วยเช่นกันนะครับ และทรงมีพระราชดำริที่จะเพาะพันธุ์เนื้อทรายที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยทราย ซึ่งขณะนี้มียู ๒๐ ตัวแล้ว และคิดว่าใน ๓ ปีข้างหน้าจะเพาะให้ได้ถึง ๑๐๐ ตัว เพื่อปล่อยเข้าไปในป่าบริเวณห้วยทรายต่อไป ก็จะเห็นว่าทรงนำเอาป่าต่าง ๆ กลับคืนสู่สภาพที่เป็นมาแต่ดั้งเดิมด้วยครับ”

ปราณี

“แต่ก็ยังมียาอีกชนิดหนึ่งที่ทุกฝ่ายก็ให้ความสนใจมันก็คือ ป่าชายเลน รวมถึงเรื่องทรัพยากรประมงและประมงทะเลด้วย ทรงมีพระราชดำริอย่างไรบ้างมั๊ยคะ”

ดร.สุเมธ

ก็เป็นเรื่องสำคัญอีก เรื่องปาชายเลนที่ถูกทำลายไปโดยเฉลี่ยกว่า ๔,๐๐๐ ไร่ได้เสื่อมโทรมไปอย่างมากมาย เพราะฉะนั้นเรื่องนี้ก็เป็นเรื่องที่ทรงสนพระทัยเป็นอย่างมากเช่นกัน และศูนย์อยู่ศูนย์หนึ่งคือศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน จ.จันทบุรี ได้จัดขึ้นเพื่อดำเนินการในเรื่องนี้โดยเฉพาะ มุ่งหาวิธีการที่จะอนุรักษ์ปาชายเลนไว้ในลักษณะอย่างไร เพราะปาชายเลนเป็นแหล่งทรัพยากรประมงอย่างมาก เป็นที่เพาะปลาที่จะขยายพันธุ์อย่างไรรก็อยู่ในบริเวณปาชายเลนทั้งสิ้นและที่เกาะมันใน เราก็มียุทธศาสตร์อันเนื่องมาจากพระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เป็นการเพาะพันธุ์เต่าทะเล กำลังดำเนินการอยู่และเราก็จะเอาเต่าเหล่านี้ปล่อยกลับไปทะเลอีกครั้งหนึ่ง เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า เรื่องป่าต่าง ๆ ทรัพยากรต่าง ๆ นั้นทรงสนพระทัยตั้งแต่ป่าบนบกจนกระทั่งไปสู่ทะเลเลยครับ เป็นการครบวงจรก็ว่าได้ครับ

เพลง

บรรเลง สายฝน

บรรยาย

นอกจากการพระราชทานแนวทางแก้ไขปัญหาทรัพยากรธรรมชาติที่เกี่ยวข้องกับดิน แหล่งน้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า และปาชายเลนแล้ว พระองค์ก็ยังทรงห่วงใยปัญหาที่ชุมชนใหญ่หรือเมืองใหญ่มักจะประสบ นั่นก็คือ เรื่องของน้ำเสีย ในเรื่องนี้ พระองค์จะทรงมีแนวทางแก้ไขปรับปรุงด้วยหรือไม่อย่างไรนั้น ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ กปร. ได้เล่าให้ฟังดังนี้คะ

ดร.สุเมธ

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงไม่ทอดทิ้งไม่ว่าส่วนไหนของประเทศ ในขณะที่ทรงสนพระทัยและมีพระราชดำริมากมายในเขตชนบท แม้แต่ในชุมชนหรือในเมืองก็ทรงในพระทัยเป็นเวลานานแล้ว จะเห็นว่าเวลาน้ำท่วม ทุกเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมาจะทรงไม่ละวางเฉย ทรงเสด็จออกมาดูสภาพ ทรงศึกษา และทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ อย่างมากมาย ในขณะนี้ในเขตเมือง น้ำต่าง ๆ จะเป็นน้ำคูลองหนองบึงเกิดเน่าเสียอย่างมากเลย เพราะว่าเราได้ถ่ายเทสิ่งโสโครกลงสู่แหล่งน้ำในปริมาณมากอย่างต่อเนื่องในโครงการต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในเรื่องนี้นั้นก็ยังไม่มีการดำเนินการอย่างจริงจังแต่ประการใด มีโครงการเล็ก ๆ เฉพาะพื้นที่บางส่วน ในขณะที่กำลังรอโครงการที่จะดำเนินการแก้ไข

อย่างถาวรนั้นซึ่งจะมีเมื่อไหร่ไม่ทราบที่เรากรอกกันอยู่ แต่ทรงไม่ทรงรอ ได้ทรงพยายามที่จะศึกษาและอย่างน้อยเพื่อผดุงสถานการณ์เอาไว้ก่อน ขณะนี้ทรงศึกษาอยู่หลายประการด้วยกัน เป็นต้นว่าใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย ทรงศึกษาถึงทางไหลของน้ำ ระดับความสูงต่ำใช้หลักแนวโน้มถ่วงโลกให้เป็นประโยชน์ เวลานี้ก็ใช้กับकुคลองหลายแห่งแล้วในกรุงเทพฯ เวลานั้นน้ำท่วมก็ปล่อยน้ำสะอาดชะล้างเสีย เวลานั้นลดลงก็ปล่อยระบายออกไป เวลานั้นพระองค์ทรงมุ่งที่จะสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ ๆ เหนือกรุงเทพฯ ขึ้นไป สร้างเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้ใช้น้ำตามทฤษฎีที่ผมเรียนให้ทราบได้ไหลมาชำระล้างกรุงเทพฯ เสีย ในเรื่องที่สองคือการกรอง คือการใช้การดูดซึมย้อนกลับของพืชน้ำบางชนิด เช่น ผักตบชวา กัก ซึ่งเราไม่ต้องการ เราเร่งเกี่ยวด้วยเข้าไป พระองค์รับสั่งว่าจะใช้อุทธรณ์กับธรรมชาติ คือใช้ผักตบชวาสู้กับน้ำเน่าเสีย ซึ่งที่บึงมักกะสันเราก็ได้ทดลองทดสอบแล้ว และได้พิสูจน์แล้วว่าผักตบชวาสามารถกรองน้ำโสโครกนั้นมาให้ดีขึ้นมาในลำดับหนึ่งได้ อีกส่วนหนึ่งนอกจากการถ่ายเท การกรองแล้วการเพิ่มออกซิเจน โดยใช้เครื่องเพิ่มออกซิเจนหรือเครื่องปรับอากาศอย่างง่าย ๆ เช่น โครงการบึงพระราม ๙ เราได้รับความช่วยเหลือจากญี่ปุ่นบริจาคเครื่องปั่นอากาศขนาดใหญ่มา และส่วนของมูลนิธิชัยพัฒนา พระองค์ทรงดำรงตำแหน่งองค์นายกของมูลนิธิ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นประธานบริหารอยู่ ณ นั้น ก็ได้มีการคิดค้นเครื่องปั่นอากาศอย่างง่าย ๆ ซึ่งเวลานี้ที่วัดบวรนิเวศวรวิหารเราก็ได้ไปติดตั้งอยู่แล้ว ก็จะเห็นได้ว่าในขณะที่ว่าการแก้ไขอย่างถาวรนั้น ก็ได้ทรงศึกษาพยายามหาแนวทางที่จะช่วยทุเลาปัญหาในทุกด้านไม่ว่าจะเป็นเรื่องน้ำเสีย เรื่องสภาพสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นด้านใดทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น ผมขอสรุปตอนนี้ว่าทรงสนพระทัยในทุกส่วนทุกแห่งและคนทุกกลุ่มของประเทศเลยครับ

เพลง

ไทยทั้งชาติทั่วแหล่งทุกแห่งหน....สมเด็จพระภูมิพลมหาราช
....องค์ฉัตรชัย

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ แนวทางการแก้ไขปรับปรุงสิ่งแวดล้อมที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่พวกเรา นั้น พระองค์

ทรงนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการแก้ไขด้วย ซึ่งรายการจากฟ้าสู่ดินจะได้นำรายละเอียดต่าง ๆ ในเรื่องนี้มาเสนอให้ฟังกันต่อไปคราวหน้าวันพฤหัสบดีที่ ๒๑ มิถุนายนศกนี้ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สำหรับวันนี้ดิฉัน ปราณี ศรีสุกใส เป็นผู้จัดทำและดำเนินรายการ ดารณี วัฒนมงคล เป็นฝ่ายเทคนิคของรายการ สวัสดีค่ะ”

ไต่เต้า

ไต่เต้าจบ

อันความกรุณา.....

แนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสีย ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ 21 มิถุนายน 2533 เวลา 19.30 น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ผ.อ. กปร.

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลั่นเทศ

ไต่เตล

“จากฟ้า....สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์)

ท่านผู้ฟังคะ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ทุกประเทศทั่วโลกประสบอยู่ในขณะนี้ และเป็นปัญหาที่มีการรณรงค์ร่วมมือกันเพื่อให้ตระหนักถึงภัยที่จะตามมา และช่วยกันแก้ไข แต่ประเทศไทยและคนไทยนับได้ว่าโชคดี เพราะมีพระมหากษัตริย์ผู้ประเสริฐที่ทรงเป็นนักพัฒนาและมีสายพระเนตรที่ยาวไกลในเหตุการณ์และความเป็นไปของบ้านเมือง ซึ่งในเรื่องของปัญหาสิ่งแวดล้อมนี้ พระองค์ทรงตระหนักดี นับกว่าสิบปีมาแล้ว ดังจะเห็นได้จากพระราชดำริต่าง ๆ และพระราชกระแสรับสั่งที่ให้กับบุคคลต่าง ๆ ในเรื่องของการพัฒนานั้น พระองค์ทรงเน้นเสมอว่า จะต้องพัฒนาโดยไม่ทำลายสภาพแวดล้อมด้วย

เพลงบรรเลง

พัชรินทร์

.....

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงสนพระทัยในปัญหาสภาพแวดล้อมทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะในปัญหาเรื่องน้ำเสียนั้น ทรงเห็นว่าเป็นปัญหาสภาพแวดล้อมที่ใกล้ตัวเรามากที่สุด เพราะน้ำเน่าหรือน้ำเสียเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษต่อสภาพแวดล้อมและยังมีผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร.สุเมธ

“สำหรับปัญหาเรื่องน้ำเสียนี้นะครับ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น ทรงสนพระทัยในปัญหาเรื่องน้ำโดยทั่วไปจะเห็นได้ว่า เรื่องการเกษตรก็ทรงสนพระทัยที่จะจัดหาน้ำให้กับประชาชนได้อย่างไร แล้วก็ทรงรับสั่งอยู่เสมอว่า น้ำคือชีวิต แล้วในส่วนนี้พระองค์ท่านก็ได้ดำเนินการอยู่ตลอดเวลา แต่ปัญหาระยะหลัง ๆ นี้เกิดปัญหามุมกลับทางน้ำขึ้นมา คือนอกจากน้ำที่จะเป็นประโยชน์ทางการเกษตรแล้ว มีปัญหาอีกด้านหนึ่งโดยเฉพาะที่เกิดขึ้นในเขตชุมชนต่าง ๆ นี้ คือปัญหาน้ำเสีย ก่อนที่เราจะดูเรื่องโครงการพระราชดำริเกี่ยวกับทางด้านนี้ ผมอยากจะเรียนให้ทราบว่าปัญหาน้ำเสีย โดยเฉพาะในกรุงเทพฯ สักเล็กน้อยก่อน คือปัญหาน้ำเสียก็มีสาเหตุสำคัญในเบื้องต้นก็ดูเสมือนกับว่า การเพิ่มประชากรอย่างรวดเร็วการขยายเมืองหรือที่อยู่อาศัย ก็เกิดขึ้นตามมาอย่างมากทีเดียว ลำคลองซึ่งในสมัยโบราณนั้นใช้ไปในเรื่องการสัญจร พร้อมกับทำหน้าที่เป็นทางระบายน้ำเชื่อกันครับ ในกรุงเทพฯ ทั้งหมดนี้มีถึงจำนวน 117 คลอง ซึ่งบัดนี้ส่วนใหญ่ได้แปรสภาพไปจนสิ้นเชิง มีการถ่ายเทของเสียที่เป็นทั้งของแข็งและของเหลว สารอินทรีย์ อนินทรีย์ โลหะหนัก สารเคมีหลากหลายทีเดียว เพราะฉะนั้นด้วยเหตุผลประการทั้งปวงนี้ ก็ทำให้การระบายน้ำและการฟอกตัวเองลงคลองในกรุงเทพมหานครมีน้อยมาก หรือเกือบจะไม่มีเลยก็ได้ น้ำทุกลำคลองของกรุงเทพมหานครและที่แม่น้ำเจ้าพระยาดอนล่างเกิดความเสื่อมโทรมจนทำให้การใช้น้ำมีข้อจำกัดมาก เพราะฉะนั้นการพยายามหาวิธีบำบัดน้ำเสียเหล่านั้นก็เป็นเรื่องที่ยุ่ยากสลับซับซ้อน

และก็ต้องลงทุนสูงอย่างมาก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักถึงปัญหาเหล่านี้เป็นอย่างมาก ทรงมีพระราชดำริให้ทำโครงการขึ้นมา ซึ่งในขณะนี้ก็มีอยู่ ๒ โครงการด้วยกัน คือ บึงมวกะสัน ซึ่งได้เริ่มมาหลายปีแล้ว แล้วก็บึงพระราม ๙ เป็นโครงการใหญ่ โครงการที่ ๒ แต่ทั้ง ๒ โครงการนี้ก็ยังถือว่าเป็นลักษณะห้องทดลองในการศึกษาวิธีการบำบัดน้ำเสีย โดยมีหลักการที่ทรงมุ่งเน้นที่จะใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ราคาถูก โดยเน้นศึกษาวงจรของระบบธรรมชาติ เปรียบเทียบกับการทดลองบำบัดน้ำเสียโดยวิธีใช้เครื่องเติมอากาศ เพื่อนำวิธีที่ใช้ประโยชน์ได้สูงสุดและเหมาะสมกับท้องถิ่นไปพัฒนาแหล่งน้ำต่าง ๆ ทั่วประเทศต่อไป”

เพลงบรรเลง

พัชรินทร์

.....

จากพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการแก้ไขปัญหาระบบน้ำเสีย โดยนำเทคโนโลยีที่เหมาะสม มีราคาถูก ผสมผสานไปกับระบบธรรมชาติมาใช้ในสภาพแวดล้อมที่เกิดปัญหาน้ำเสีย และด้วยความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การบำบัดน้ำเสียก็ได้เริ่มขึ้นที่บึงมวกะสันและบึงพระราม ๙ ตามแนวพระราชดำริและพระราชกระแสที่พระราชทานมาให้ดำเนินการค้นคว้าทดลอง ซึ่งการดำเนินการในด้านนี้ได้ทำอย่างไร มีผลก้าวหน้าใช้ได้มากน้อยแค่ไหน ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประโยชน์ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้ฟังต่อไปว่า

ดร.สุเมธ

“คือ บึงมวกะสันนี้ทรงใช้หลักการที่มีพระราชกระแสว่า จะทรงสร้างใดให้กับกรุงเทพฯ บทบาทของใดนี้เราก็รับทราบอยู่แล้ว คือทำหน้าที่ฟอกไข้มัยครับ พวกเลือด พวกอะไรต่อมิอะไร ให้บริสุทธิ์ขึ้น และอีกด้านหนึ่งพระองค์ท่านก็บอกว่าจะเอาธรรมชาติสู้กับธรรมชาติ คือผักตบชวาก็เป็นสิ่งที่เราไม่ต้องการ น้ำเสียก็เราไม่ต้องการเหมือนกัน เพราะฉะนั้นจะใช้วงจรธรรมชาติที่มีอยู่ของความไม่ต้องการทั้ง๒ ประการนี้ เข้าไปต่อสู้กันแล้วดูซิว่า ผลอะไรจะเกิดขึ้น ได้ทรงมีพระราชดำริเมื่อวันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๘

และอีกหลายครั้งหลายคราวต่อมาทำให้ส่วนราชการต่าง ๆ นั้น ร่วมกันปรับปรุงบึงมักกะสันให้เป็นแหล่งกรองน้ำสำหรับกรุงเทพฯ ในการดำเนินงานนี้ก็ให้มีพระราชดำริให้ใช้วิธีประหยัด โดยการศึกษาการนำเอาผักตบชวามาใช้ในการดูดซับความสกปรกของน้ำในบึงนอกเหนือไปจากนั้นแล้ว ผักตบชวานี้จะต้องเก็บเกี่ยวขึ้นมาเป็นระยะ ๆ ก็ได้ทรงเน้นให้ศึกษาหาวิธีการใช้ประโยชน์ด้วย เพราะฉะนั้นวิธีการที่ทรงดำริให้ทดลองนี้ ก็อาจจะเรียกได้ว่าเป็นวิธีบำบัดน้ำเสียโดยวิธีธรรมชาติ ใช้ตัวธรรมชาติกันเองนั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่นี้เมื่อมีพระราชดำรียังนั้นแล้ว ส่วนราชการต่าง ๆ ก็มี กรมชลประทาน กทม. และก็สถาบันการศึกษาหลายแห่งที่เดียวได้ร่วมกันทำงานกันอย่างเต็มที่ที่มีรวมทั้งกำลังทางด้านทหารด้วย มาช่วยกันปรับปรุงสภาพบึง ขุดลอกบึงและก็กำจัดกากน้ำมันและวัชพืชต่าง ๆ ปรับปรุงคันดินรอบ ๆ เพื่อให้ปริมาณน้ำได้สูงขึ้น มากขึ้นแล้วก็ปรับปรุงระบบระบายน้ำของคลองที่เชื่อมต่อกับบึงมักกะสันคือคลองสามเสนกับคลองแสนแสบ และนอกจากนั้นยังได้เริ่มงานศึกษาวิจัยในประเด็นต่าง ๆ อยู่หลาย ๆ ประการทีเดียว โดยเฉพาะเราเน้นเรื่องการทดลอง ศึกษาในแนวทางการใช้ผักตบเป็นเครื่องกรองธรรมชาติ ซึ่งในเรื่องนี้หน่วยราชการต่าง ๆ ก็ได้แสดงผลการศึกษามา ในช่วงระหว่างปี ๒๕๓๐-๒๕๓๑ ในช่วง ๓ ปี ที่นี้ผลที่เราได้รับนี้ก็เป็นที่น่าทึ่งมากเช่นกัน เพราะว่าในการปรับปรุงโดยใช้ผักตบชวากันอยู่ในคอกไม้เป็นระยะตั้งแต่หัวบึงนั้น ได้ผ่านการดูดซับของผักตบชวามาเป็นระยะ ๆ ปรากฏว่า เราได้ทำการวัดเรื่องสารอินทรีย์หรือว่าค่าออกซิเจนที่เราเรียกว่าบีโอดี ค่าออกซิเจนในน้ำต่าง ๆ นั้นมีค่าเฉลี่ยประมาณ ๕๑ เราวัดที่จุดที่น้ำไหลเข้าคือที่หัวบึง แล้วก็ตัวผักตบชวเองนั้นมีสมรรถนะในการฟอกคอกลิฟอมแบคทีเรีย อะไรต่อมิอะไรต่าง ๆ นั้น เฉลี่ยประมาณ ๙๐% ซึ่งนับว่ามีประสิทธิภาพสูงมาก อย่างไรก็ตามในการฟอกตัวของบึงมักกะสันนั้น เป็นระบบที่ใช้ธรรมชาติจริง ๆ เท่านั้น คือไม่ใช่ระบบออกซิเจน เราไม่ได้บรรจุออกซิเจนลงไป เราได้พบค่าออกซิเจนที่ละลายในน้ำน้อยมาก คือต่ำกว่า ๑ มิลลิกรัมต่อลิตร อย่างไรก็ตามเราก็ก็นึกเห็นว่าสมรรถนะในการฟอกตัวเองที่ดีอย่างไรของผักตบชวานี้ คุณภาพน้ำ

ในบึงมักกะสันทั่วไปก็ยังมีค่าของบีโอดีวัดได้ระหว่าง ๑๘-๒๘ มิลลิกรัมต่อลิตร ซึ่งยังนับว่าค่อนข้างจะสูงอยู่ ผมคิดว่าในเรื่องนี้ก็คงจะ เพราะว่า มันมีการระบายของเสียลงอยู่ในบึงเป็นปริมาณมากอยู่ทุกวัน เพราะฉะนั้นความเร็วของผักตบชวาอาจจะทำการดูดซับไม่ทันก็ได้ แต่อย่างไรก็ตามก็มีข้อสรุปที่เห็นชัดเจนว่า สำหรับผักตบชวานั้น มีสมรรถนะในการดูดซับสารพิษ และโลหะหนักสูงมาก เพราะฉะนั้นก็สรุปได้ว่าผักตบชวานั้น ดูดซับโลหะหนักและสารพิษสูงสุด และในระยะเวลาที่ช่วงสูงสุดที่เขาทำงานได้ดีที่สุดนั้น ก็จะต้องเป็นผักตบชวาที่มีอายุอยู่ระหว่าง ๑๖-๑๗ สัปดาห์และนอกเหนือไปจากนั้น เราจะต้องดึงผักตบชวาขึ้นมาเป็นระยะ ๆ เพื่อให้แตกต้นอ่อนใหม่ เพื่อให้มีสมรรถภาพในการดูดซับมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาทดลองนี้ที่ผ่านมาก็เป็นประโยชน์อย่างยิ่งและก็สามารถประยุกต์ใช้ในพื้นที่อื่น ๆ ได้ต่อไปครับ”

พัชรินทร์

โครงการบึงมักกะสันก็เป็นโครงการหนึ่งนะคะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีแนวพระราชดำริให้ทดลองเพื่อแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสียอีกโครงการหนึ่ง คือโครงการบึงพระราม ๙ สำหรับโครงการบึงพระราม ๙ นี้แตกต่างกับโครงการบึงมักกะสันอย่างไรหรือไม่ และพระองค์ท่านทรงมีแนวพระราชดำริอย่างไรคะ

ดร.สุเมธ

“ครับ สำหรับโครงการบึงพระราม ๙ นั้น เป็นผลต่อเนื่องมาจากผลที่เราทดลอง ที่บึงมักกะสัน ที่บึงพระราม ๙ นั้น เราทดลอง ๒ วิธีผสมผสานกัน คือเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ คือการบรรจุเติมอากาศลงไปใต้น้ำเข้ามาใช้ด้วย พร้อมกับผักตบชวาที่บึงพระราม ๙ นี้ ก่อนอื่นเรานำน้ำจากคลองลาดพร้าวที่เน่าเหม็นมากที่อัตราไหลเฉลี่ยน้ำในคลองลาดพร้าวเข้าสู่คลองพระราม ๙ ประมาณ ๔ แสนลูกบาศก์เมตรต่อวัน และมีค่าบีโอดีเฉลี่ยประมาณ ๒๐.๗ มิลลิกรัมต่อลิตร ในการดำเนินการนี้ก็ได้มีการใช้เครื่องเติมอากาศขนาด ๑๑ กิโลวัตต์ ๓ เครื่องด้วยกัน ซึ่งเราได้รับความช่วยเหลือจากประเทศญี่ปุ่น โดยการแปรเปลี่ยนอัตราการสูบน้ำเข้าระบบและเดินเครื่องเติมอากาศในจำนวนชั่วโมงการทำงานที่ต่าง ๆ กัน ในการทดลองครั้งสุดท้ายมีการสูบน้ำเข้าสู่บ่อเติมอากาศในปริมาณประมาณ ๕๗๐,๖๐๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวัน คิดเป็นอัตราประมาณ ๑๓% ของน้ำที่ไหลผ่าน

แล้วก็ได้พบว่า เราสามารถลดความสกปรกของสารอินทรีย์ลงได้ ๕๐% ครึ่งหนึ่งเลย

๕๐% ครึ่งหนึ่งเลยทีเดียวและค่าออกซิเจนเพิ่มจากศูนย์เป็น ๔.๒ มิลลิกรัมต่อลิตร และค่าบีโอดีไม่เกิน ๑๐ มิลลิกรัมต่อลิตร โดยมีค่าลงทุนเฉลี่ยประมาณ ๖๑๕ บาทต่อลูกบาศก์เมตร เพราะฉะนั้น ผลการทดลองเราสรุปได้ว่าการบำบัดน้ำเสียโดยระบบท่อเติมอากาศ แต่เพียงอย่างเดียวก็สามารถลดค่าความสกปรกของสารอินทรีย์ได้เพียงพอ คุณภาพนี้หลังจากการบำบัดอยู่ในมาตรฐานที่สัตว์น้ำสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ แต่เราก็พบว่าการลงทุนนั้นยังสูงอยู่ แต่อย่างไรก็ตามคิดว่าตามแนวพระราชดำริของโครงการปึงมก๊ะสันและปึงพระราม ๙ นั้น เป็นลักษณะห้องแล็บอย่างห้องทดลองที่ผมเรียนให้ทราบตอนต้น และนักวิชาการหลายสาขาที่พยายามศึกษาค้นคว้าพัฒนาเพื่อให้ได้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ และมีราคาถูก โดยเฉพาะในเรื่องเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากผักตบชวาที่ตามหรือการคัดค้านเครื่องจักรเครื่องกลที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสียนั้น ผมคิดว่ามีผลมากอยู่ระดับหนึ่ง และก็สามารถนำไปใช้ในบางสถานที่ บางสภาพสิ่งแวดล้อมด้วยซ้ำไป และก็เป็นเรื่องที่น่าราคาถูกมากแล้วก็อีกประการหนึ่ง ผมคิดว่า เราจะทดลองทดสอบขึ้นเรื่อย ๆ ถ้าหากมีความสำเร็จใดแล้วก็จะนำมาใช้ได้อย่างกว้างขวางและจะเกิดประโยชน์กับประเทศชาติอย่างมหาศาลทีเดียว”

พัชรินทร์

ก็มีอีกแห่งหนึ่งนะคะ ซึ่งเป็นที่ทราบกันดีว่า เป็นแห่งที่มีบทบาทในเรื่องเกี่ยวกับโครงการตามพระราชดำรินั้น ได้แก่มูลนิธิชัยพัฒนา ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงก่อตั้งขึ้น สำหรับมูลนิธิชัยพัฒนาได้เข้าไปมีบทบาทในเรื่องเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเรื่องน้ำเสียอย่างไรบ้างหรือไม่คะ

ดร.สุเมธ

“ครับ มูลนิธิชัยพัฒนาซึ่งเป็นมูลนิธิส่วนพระองค์ ทรงดำรงตำแหน่งเป็นองค์นายกิตติมศักดิ์ และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ทรงดำรงเป็นองค์ประธานบริหาร สำหรับมูลนิธินี้ก็ได้มุ่งเน้นไปดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน และโดยเฉพาะในส่วนที่ราชการอาจจะดำเนินการได้โดยลำบาก แต่อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับเรื่องน้ำเสีย เกี่ยวกับเรื่องสภาพสิ่งแวดล้อม

น้ำ ถ้าเป็นกิจกรรมที่สำคัญอันหนึ่งของมูลนิธิ ได้ทรงมีพระราชดำริ และได้พระราชทานเงินให้กับวิศวกรรมนครรับงบประมาณให้กับทางวิศวกรของกรมชลประทาน และทางวิทยาลัยเทคโนโลยีพระนครเหนือได้จัดสร้างเครื่องกลเติมอากาศแบบต่าง ๆ ขึ้นมาเวลานี้มีอยู่ ๒-๓ แบบแล้ว เป็นต้นว่าเครื่องกลเติมอากาศระบบเป่าอากาศแบบกระจายฟอง เครื่องกลเติมอากาศระบบเป่าอากาศหมุนใต้น้ำ เครื่องสูบน้ำเติมอากาศใต้น้ำ และกังหันน้ำชัยพัฒนา ก็ได้คิดค้นด้วยวิธีการง่าย ๆ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เราหาได้ในประเทศ ก็ได้ทดลองทดสอบมาจนได้ผลระดับหนึ่งและในเรื่องนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงติดตามความก้าวหน้าอย่างใกล้ชิด พระราชทานคำแนะนำและพระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมจนเครื่องกลดังกล่าวนี้ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และในขณะนี้ได้มีการติดตั้งเครื่องจักรกลดังกล่าวไปหลายแห่ง อย่างเป็นต้นว่า ถ้าใครเดินไปเที่ยวแถววัดวรฯ ในบริเวณคลองจะเห็นได้ว่าน้ำสะอาดขึ้น และในบริเวณนั้นจะเห็นได้ว่าการติดตั้งเครื่องจักรเครื่องกล กังหันน้ำชัยพัฒนาเครื่องเป่าอากาศหมุนใต้น้ำอะไรต่ออะไรอยู่หลายแบบทีเดียว ก็เห็นว่าได้ผลเวลานี้ น้ำสะอาด เต่าปลา ก็อยู่ได้อย่างสบายทีเดียว ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเราก็มีโครงการติดตั้ง สวนสัตว์ดุสิต และเวลานี้ก็มีที่บริเวณบ่อน้ำวัดเทพศิรินทร์ก็ทำเรื่องขอมา และมีหน่วยทหาร ๒-๓ หน่วยด้วยกัน ที่น้ำเริ่มเน่าเหม็น เวลานี้ก็ผลิตกันไม่ค่อยทันแล้ว คือได้ขอให้มาติดตั้งกันหันน้ำชัยพัฒนาอีกหลาย ๆ เครื่องทีเดียว ซึ่งเวลานี้รู้สึกถ้าผมจำไม่ผิดนะครับมีโครงการจะติดตั้งในสถานที่ต่าง ๆ อีกประมาณ ๒๓ เครื่อง สำหรับค่าลงทุนนั้นถูกมาก เครื่องหนึ่งใช้เงินประมาณ ๕๔,๐๐๐ บาท ซึ่งนับว่าเป็นเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ราคาถูก และประดิษฐ์ขึ้นเองตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทุกประการ”

พัชรินทร์

คะ จากผลการทดลองในแนวพระราชดำรินำมาแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสียของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดังที่ ดร.สุเมธได้กล่าวไปแล้วนั้น และก็มีผลการทดลองนำไปใช้ในโรงพยาบาล และในคลองต่าง ๆ ในส่วนของ กทม.ถ้าเป็นแม่น้ำสายใหญ่ ๆ อย่างเช่น แม่น้ำเจ้าพระยานั้นจะก็นำโครงการที่ได้ทดลองแล้วนี้ไปใช้ได้มั๊ยคะ

ดร.สุเมธ

“ผมคิดว่าในขณะนี้ตามพระราชดำรินะครับ คือจะทรงเริ่มจากเล็กไปหาใหญ่เสมอ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าวัสดุอุปกรณ์หรือเครื่องจักรเครื่องกลที่คิดค้นมานั้น จะเป็นเครื่องจักรขนาดเล็ก เพราะเราต้องการจะทราบถึงผลการทำงานมากกว่า สำหรับลำน้ำเจ้าพระยานั้น ก็คงจะมีโครงการแต่เป็นโครงการใหญ่ขึ้นต่อไป ใช้เวลาอีกหลายปีกว่าจะเสร็จ ซึ่งเวลานี้ก็มีพระราชดำริอยู่บ้างแล้วที่จะสร้างแหล่งน้ำขนาดใหญ่ตอนทางด้านเหนือขึ้นไปเพื่อจะเป็นลักษณะน้ำดีไล่น้ำเสียหรืออะไรก็แล้วแต่ นะครับ ที่ได้ทรงรับสั่งอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นในขณะนี้เรามุ่งไปเพื่อหาผลสำเร็จใน

ด้านการทดลองบางแง่บางมุมสำหรับสถานที่เล็ก ๆ ก่อน ส่วนแม่น้ำเจ้าพระยานั้นก็มีโครงการแล้วครับ มีพระราชดำริแล้ว ขณะนี้อยู่ในระหว่างการดำเนินการครับ”

พัชรินทร์

“นอกจากในกรุงเทพมหานคร ที่นำผลการทดลองไปใช้แล้วนั้นะคะ ในต่างจังหวัดตามลำคลองหรือว่าตามบึงอะไรต่าง ๆ เหล่านี้มีการนำผลการทดลอง ที่ทรงมีแนวพระราชดำรินี้ไปใช้บ้างหรือเปล่าคะ”

ดร.สุเมธ

“มีครับ อย่างเป็นต้นว่า ครั้งแรกสุดที่เสด็จพระราชดำเนินไปจังหวัดสกลนครก็มีพระราชกระแสรับสั่งให้นำเอาวิธีการต่าง ๆ ไปใช้ที่ในสภาพแวดล้อมที่คล้าย ๆ กันในบึงที่สกลนครดัยและบริเวณที่รอบ ๆ หนองหาน ที่มหาวิทยาลัยขอนแก่นก็ทำการศึกษาที่จะดำเนินการในลำน้ำ ๆ หนึ่ง ซึ่งก็คงจะกระจายแพร่ขยายผลออกไปเรื่อย ๆ ครับ”

พัชรินทร์

“จากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ใช้ในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสียแล้วก็มีผลการทดลองและนำไปใช้ได้ผลดังที่เล่าไปแล้วนั้นะคะ พระองค์ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งหรือว่ามีพระราชดำริเพิ่มเติมในเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาน้ำเสียน้ำอย่างไว้อีกบ้างหรือเปล่าคะ”

ดร.สุเมธ

“พระราชกระแสแน้นจะมีมาอยู่ตลอดเวลา มีเป็นระยะ ๆ มาผมเรียนให้ทราบแล้วว่า ทรงค้นคว้าศึกษาในเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องและเพิ่มพูนมากขึ้นทุกที ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอะไรนั้น ก็จะมีพระราชดำริใหม่ ๆ หรือพระราชดำริเพิ่มเติมมาให้เราดำเนินการอยู่ตลอดเวลาเลยนะครับ

เพลง

พัชรินทร์

.....

ท่านผู้ฟังคะ แนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำเสีย
 ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะช่วยให้บ้านน้ำเสียในประเทศไทย
 ลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด แต่ทั้งนี้พวกเราประชาชนคนไทย
 ต้องร่วมมือร่วมใจกันด้วยในอันที่จะให้สำเร็จดังพระราชประสงค์
 มิใช่เพื่อใครคนใดคนหนึ่งเท่านั้น แต่เพื่อชีวิตและสภาพแวดล้อม
 รอบตัวเรานั่นเอง”

“ตามรอยเบื้องพระยุคลบาทในโครงการพระราชดำริ แก้ไขปัญหาสัตว์แควดล้อม”

ออกอากาศ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๓๓

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ผู้จัดรายการ

สิริพร ทองคำวงศ์

ไตเติ้ล

“จากฟ้า....สู่ดิน”

เสียงประกอบ

นกร้องอย่างสดชื่น, สายน้ำไหล, เพลงหวาน ๆ คลอขึ้น
ในตอนท้าย

บรรยาย

การพัฒนาประเทศที่ผ่านมาเน้นส่วนมุ่งเน้นความเจริญเติบโต
ของเศรษฐกิจเป็นหลัก มิได้คำนึงถึงความจำกัดของทรัพยากร
ธรรมชาติ ย่อมทำให้เกิดผลต่อการทำลายดุลยภาพของสิ่งแวดล้อม
เกิดปัญหาหมอกพิษตามมา

เสียงสัมภาษณ์

(1) “เมื่อก่อนน้ำสีไม่ค่อยคล้ำเท่าไร เดี่ยวนี้รู้สึกจะเหม็น
กว่าเดิม เมื่อก่อนนี้เด็กลงไปเล่นได้แต่เดี๋ยวนี้ลงไปเล่นไม่ได้จะเป็น
โรคเกี่ยวกับผิวหนัง”,

(2) “จะแย่งทุกอย่างเลยนะคะ ไม่ว่าจะเรื่องอากาศเป็นพิษ น้ำเสีย โดยเฉพาะเสียงนะคะ คือว่าบ้านอยู่ตรงสี่แยกไฟแดงพอดี ถ้าไฟเขียวขึ้นมาก็จะได้ยินเสียงสตาร์ทรถโดยเฉพาะเสียงรถมอเตอร์ไซด์ จะดังมาก บางครั้งดูทีวีก็ต้องเปิดเสียงทีวีแข่งกับเสียงรถเลย แล้วบางทีนอน ๆ อยู่ก็ตกใจเพราะเสียงมอเตอร์ไซด์นี่แหละคะ

(3) “แต่ก่อนบ้านอยู่แบบโล่ง ๆ เสียงหรืออากาศอะไรก็ตีตื้นเข้ามาก็สดชื่นอ่านหนังสือได้นอนไม้ก็เยอะ แล้วตั้งแต่โรงงานมาตั้งก็ปล่อยน้ำเสีย เสียงก็ดังทั้งคืนอากาศก็เหม็น ออกจากบ้านก็อึดอัด ตื่นเช้าอากาศก็เสีย”

เสียงประกอบ

สรีพร

เพลงบรรเลง

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริซึ่งมีอยู่นับร้อยนับพัน โครงการนอกจากจะช่วยราษฎรให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นแล้วยังมีส่วนในการปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติ เช่น การอนุรักษ์ดิน แหล่งน้ำ ทรัพยากรประมง ป่าชายเลน ป่าไม้ สัตว์ป่า และการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานเลขาธิการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจและพระราชดำริในด้านของสิ่งแวดล้อมให้ทราบดังนี้

ดร.สุเมธ

เริ่มต้นตั้งแต่ป่าซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารอะไรต่าง ๆ ก็ทำลายลงไปเพื่อจะประกอบทางด้านเศรษฐกิจหรืออะไรก็ตาม การประกอบเพื่อยังชีพอะไรต่าง ๆ ก็ต้องคิดให้รอบคอบนะครับว่าผลตอบแทนขึ้นมานั้น จะอนุรักษ์สภาพแวดล้อมนั้นได้หรือเปล่านะครับ ไม่ใช่ทำลายสิ่งนั้นไปแล้วก็ได้ผลประโยชน์นั้นมาเฉพาะหน้าเท่านั้นเอง ซึ่งคิดว่าทุกคนจะต้องช่วยกันรักษาแล้วนะครับ อย่างที่เราบอกกันว่าปลูกต้นไม้คนละต้นนั้นเราก็ได้ต้นไม้ 55 ล้านต้น เวลานี้ก็ถูกทำลายจนกระทั่งไม่เหลือถึง ๒๐% ด้วยซ้ำไปนะครับ ต่อไปจะถูกทำลายแค่ไหนก็ไม่ทราบ และนอกเหนือไปจากนั้น จะเป็นเรื่อง

แหล่งน้ำ จะเป็นเรื่องทั่ว ๆ ไป ในการใช้ที่ดิน อะไรต่ออะไรต่าง ๆ นั้นก็จะต้องมีหลักวิชาการต่าง ๆ เข้าไปเจือปนอยู่ด้วยนะครับ ไม่ใช่ว่านี่ก็อยากจะทำอะไรก็ทำเอาผลประโยชน์ที่ได้อย่างรวดเร็วให้มันเกิดขึ้น แล้วก็ทรงเน้นเรื่องความรู้การศึกษาอย่างมากเลยว่าความรู้ การศึกษานั้นควรจะสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น สภาพของคนนั้น ๆ สภาพปัญหาแต่ละท้องถิ่นนั้นจะไม่เหมือนกัน เพราะฉะนั้นจึงตั้ง ศูนย์ศึกษาการพัฒนาขึ้นมานี้เพื่อแสดงให้เห็นว่าสภาพของปัญหา ในพื้นที่ในภูมิภาคแต่ละภูมิภาคนั้นมีลักษณะไหนอย่างไรและจะแก้ไข ลักษณะพื้นที่นั้นได้อย่างไรนะครับ ทรงเน้นให้เห็นอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นกรณีของอนุรักษ์ต้นน้ำลำธาร ที่ศูนย์ทางภาคเหนือ คือ ศูนย์ห้วยฮ่องไคร้ หรือจะแก้ปัญหาร่องดินพรุ ดินเปรี้ยว ที่ศูนย์ พิภพทองในภาคใต้หรืออะไรก็แล้วแต่นั้น เพราะแต่ละศูนย์นั้นทรง ชี้ให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมต่าง ๆ นั้นมีปัญหาอย่างไร และจะแก้ไข ปัญหาอย่างไรเพื่อให้คงสภาพเอาไว้ในลักษณะที่เกิดความสมบูรณ์ และเกิดความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาตินี้ครับ ที่เป็น

หัวใจของการดำเนินการทั้งหมดเลยนะครับ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่า หลักใหญ่ ๆ ที่พระองค์ท่านทรงรับสั่งมานั้น ก็คือคงจะต้องทะนุ ถนอมซึ่งกันและกันระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ครับ

ศิริพร

สำหรับแนวพระราชดำริในการแก้ไขปัญหาน้ำเสีย นั้นจะคะ ส่วนมากเราจะเห็นว่าพระองค์ท่านจะเน้นในกรุงเทพมหานคร ที่นี้ ในต่างจังหวัดหรือในชนบทนั้นปัญหาในการแก้ไขน้ำเสียนั้นทรงมี พระราชดำริอย่างไรบ้าง

ดร.สุเมธ

ความจริงไม่เฉพาะในกรุงเทพมหานคร ขณะนี้ในต่างจังหวัด ก็ได้ดำเนินการมาหลายแห่งแล้ว อย่างที่ผมเคยกล่าวไว้ครั้งหนึ่งแล้ว ว่าใน จ.สกลนคร ก็มีการดำเนินการแล้วนะครับ และก็มีพระราชดำริ ที่ค่อนข้างจะละเอียดทีเดียว หนองหาน ซึ่งเป็นแหล่งน้ำ เป็นต้น ชีวิตของชาวสกลนครนั้น เวลานี้ก็เริ่มเน่าเริ่มเสียแล้วนั้น ก็ทรงให้ เรานำเอาประสบการณ์ที่เราได้จากบึงมัทกะสันก็ตาม บึงพระราม ๙

ก็ตามนะครับ ให้นำไปใช้ที่นั่นด้วย ไม่ว่าจะเป็นกรณีของขอนแก่น กรณีของขะขะที่เชียงใหม่ ก็แล้วแต่จะเห็นได้ทรงสนพระทัยทั่วไปหมดนะครับ ไม่จำกัดเฉพาะเจาะจงในกรุงเทพฯ เท่านั้นและในความคิดเห็นส่วนตัวของผมนั้นคิดว่าในกรุงเทพฯ นั้น ปัญหาอาจจะใหญ่โตจนกระทั่งเราแก้กันค่อนข้างจะลำบากแล้ว แต่ในต่างจังหวัดนั้นโอกาสที่จะแก้กันยังมีอยู่แล้วก็ทรงสนพระทัยในเรื่องนี้นะครับ และก็คิดว่าคงจะมีโครงการเกิดขึ้นอย่างมากขึ้นทุกทีเพราะว่าเป็นลักษณะป้องกันมากกว่าแก้กันครับ เพราะว่าเราป้องกันนั้นก็อาจจะลงทุนน้อยลง และการแก้ไขในกรุงเทพฯ นี้จะเห็นได้ว่ามีปัญหาแต่ละปัญหานั้น ต้องใช้เงินอย่างมหาศาลเลย ซึ่งเราอาจจะไม่มีเงินพอก็ได้ครับ

เสียงประกอบ

เพลงบรรเลง

สิริพร

ในฐานะประชากรของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในฐานะของคนไทย เราจะเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมได้อย่างไร ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้กล่าวเพิ่มเติมดังนี้

ดร.สุเมธ

สำหรับการตามรอยเบื้องพระยุคลบาทและการแก้ไข

ปัญหาสิ่งแวดล้อมนั้นแท้ที่จริงมันเป็นเรื่องที่ประชาชนทุกคนจะต้องทำเสียด้วยซ้ำไป เพราะว่าผลลัพธ์นั้นจะเกิดขึ้นมาด้วยประการใดก็ตาม ผลที่ได้ก็ใช้ว่าพระองค์ท่านจะได้รับสิ่งนั้นหากแต่พวกเราเองต่างหากนะครับที่อยู่ในสภาพสิ่งแวดล้อมดังกล่าวนี้จะได้รับสิ่งประโยชน์โดยตรงเลยนะครับ เพราะฉะนั้นในจุดแรกนั้นควรจะมีจิตสำนึกว่าพระองค์ทรงเมตตากระตุ้นเตือนให้เราจะมีจิตสำนึกในเรื่องนี้ก็เพื่อจะให้พวกเรานั้นรักษาชีวิต และความอยู่รอดได้ได้ดำเนินการไปเพื่อประเทศชาติบ้านเมืองจะได้เจริญรุ่งเรืองต่อไปนะครับ

เพราะว่าประการแรกที่สุดนั้นผมคิดว่าเราจะต้องมาดูว่า ปัญหาความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมนั้นมันมิได้เกิดขึ้นมาในลักษณะธรรมชาตินะครับ ธรรมชาติแน่นอนอาจจะจะมีแผ่นดินไหวอะไรบางอย่างนั้น ก็มาประเดี๋ยวประด๋าวเสร็จแล้วตัวธรรมชาติเองก็จะปรับขึ้นได้ แต่ว่าเวลานี้สภาพนิเวศและสิ่งแวดล้อมที่มันเสื่อมโทรมลงไปนั้นก็มีผลมาจากการคิดและเป็นลักษณะความคิด

และแบบแผนการดำรงชีวิตของสมาชิกในสังคมที่เจริญแล้วหรือพัฒนาแล้วนะครับ เพราะถ้ายิ่งเจริญแล้วหรือพัฒนาแล้วเท่าไร นั้นก็จะทำลายระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมมาก เพราะฉะนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดนะครับที่ต้องแก้ไข ก็คือนอกจากจะเปลี่ยนวิถีชีวิตของเรา ก็จะต้องเปลี่ยนจิตสำนึกของเราให้ตามทันกับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยนะครับ เพราะว่าจิตสำนึกที่มีแต่การบริโภคแต่เพียงอย่างเดียว นั้น คงจะไม่มีประโยชน์นักแต่จะต้องใช้หลักธรรมที่ว่าบริโภคแต่เพียงพอดีนะครับ และก็คำนึงสิ่งต่าง ๆ อย่างรอบคอบและคิดถึงอนาคตไปด้วยนั้น ผมคิดว่าเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับความอยู่รอดของพวกเราทุกคน ผมได้ยินท่านหนึ่งได้พูดไว้ว่านะครับว่า บุคคลที่ทำลายสิ่งแวดล้อมนั้นจะเป็นบุคคลที่ได้กำไรอยู่เสมอ และส่วนผู้ที่รับเคราะห์นั้นก็คือผู้ที่ขาดทุน คือหมายความว่าสภาพสิ่งแวดล้อมของตัวเองได้ถูกทำลายไปและต้องรับเคราะห์ไป ส่วนคนที่ทำลายจริง ๆ นั้นกลับได้ผลตอบแทนทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก ซึ่งในเรื่องนี้ก็คงเป็นสิ่งที่ไม่ยุติธรรมนักนะครับ ด้วยเหตุนี้ละครับค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่สังคมจะต้องจ่ายนั้นก็สูงมากและทุกคนจะต้องร่วมกันจ่าย เพราะฉะนั้นจิตสำนึกของบุคคลที่ได้ประโยชน์จากธรรมชาติหรือจากระบบเศรษฐกิจอะไรก็ตามนั้น จุดคิดจุดแรกที่สุดก็คือเราจะต้องเหลียวมองกลับมาว่าเราจะให้กับสังคมกลับคืนในรูปแบบไหนอย่างไร โดยเฉพาะในส่วนที่จะแก้ไขบาดแผลธรรมชาติจากที่เราได้สร้างขึ้นไว้จะครับอันนี้เป็นสิ่งแรก

จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้นได้ทรงกระตุ้นเตือน สนับสนุนและส่งเสริม และยังทรงแสวงหาวิธีการต่าง ๆ ด้วยพระองค์เองในการฟื้นฟูคุ้มครองรักษาสิ่งแวดล้อมไว้ จะเห็นได้ว่าทุกด้านนะครับไม่ว่าจะเป็นการอนุรักษ์ต้นน้ำลำธารและก็ทรงมีโครงการแสดงให้เห็นภาคเหนือว่าจะอนุรักษ์ป่าในภาคเหนือได้อย่างไร ป่าที่เสื่อมโทรมแล้วจะฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิมอย่างไร ซึ่งก็ใช้เวลาเพียงไม่กี่ปีก็ได้ทรงพิสูจน์ให้เห็นว่าเราสามารถทำได้ ถ้าหากว่าเรามีความเข้าใจ ความเสียสละ และมีการดำเนินงานอย่างจริงจังแล้ว ไม่มีอะไรที่จะเหลือปากว่าแรงที่จะทำให้ไม่สำเร็จ เพราะฉะนั้นจะเน้นอยู่เสมอว่าปัญหาต่าง ๆ นั้น แก้ไขได้ แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดนั้นก็คือเราจะต้องเข้าใจปัญหาอย่างแท้จริงว่าปัญหาต่าง ๆ นั้น

มาจากที่ไหนเป็นลักษณะอย่างไร และก็ร่วมมือและทุ่มเทความพยายามอย่างเพียงพอจนครบ และก็ทรงเตือนอีกอย่างหนึ่งว่าต้องแก้ปัญหาอย่างมีสติอย่าไปตื่นตระหนกจนเกินเหตุ เพราะว่าทรงรับสั่งว่าการไม่ทำอะไรเลยนั้น บางครั้งจะมีความสูญเสียจากการลงมือทำหรือพลาดไปด้วยซ้ำไปนะครับ

ซึ่งที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ผมคิดว่าเป็นหน้าที่ของพวกเราทั้งหมดเลยนะครับ ที่ต้องช่วยกันรับผิดชอบต่อผืนแผ่นดินและโลกที่เราอาศัยอยู่ เพราะว่าชีวิตคนเรานั้นก็ผูกติดอยู่กับแผ่นดิน ถ้าแผ่นดินเสียไปเสื่อมโทรมไปชีวิตของเราก็เสื่อมโทรมไปด้วยนะครับผมมักจะพูดอยู่เสมอว่าตอนนี้เราอยากจะเป็นนิคหรืออะไรก็แล้วแต่ แต่ว่าเราอย่าเป็นนิคแบบเน่า ๆ ก็แล้วกันนะครับ เพราะว่าอันนั้นก็เหมือนเศรษฐีที่นอนอยู่ในโรงพยาบาลเพื่อนอนรอความตายเท่านั้น ผมคิดว่าไม่เป็นความฉลาดเลยที่จะดำรงชีวิตแบบนี้ เพราะฉะนั้นผมคิดว่าในสิ่งนี้นั้นเราควรที่จะเริ่มต้นได้แล้วนะครับ อย่าไปอย่าไปพะวงอยู่ว่าโครงการนั้นเป็นหน้าที่ของคนนั้นจะต้องทำเป็นหน้าที่ของคนนี้จะต้องทำซึ่งไม่ใช่ธุระของตัวเองก็แล้วแต่ ผมคิดว่าเราเริ่มต้นได้ทุกคนควรที่จะเริ่มต้นด้วยนะครับ เพราะว่าเราควรจะต้องมีความไวต่อข้อมูลข่าวสารที่มีการเปลี่ยนแปลง ทุกอย่างที่เกิดขึ้นทั้งหมด องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงศึกษาปัญหารอบด้านเลยนะครับทั้งปัญหาของโลกปัญหาของประเทศอะไรต่ออะไรต่าง ๆ ทรงสนพระทัยในเรื่องต่าง ๆ อย่างมากเลย ก็ทรงเข้าใจและทรงหาวิธีการแก้ไขต่าง ๆ ได้อย่างมีสติและก็เต็มไปด้วยพระปรีชาสามารถ พวกเราก็ควรจะต้องทำเหมือน ๆ กันนะครับ

อีกด้านหนึ่งที่พระองค์ได้ทำแล้วก็คือพระองค์พยายามที่จะผลักดันให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมก้าวเข้ามาสู่ในความสับรู้ของสาธารณะชนนะครับ ไม่ว่าจะเป็นนักวิชาการ นักวางแผน นักลงทุนธุรกิจและนักการเมืองนั้น ก็ทรงปลูกให้มีสำนึกแล้วนะครับและได้รับความสำเร็จในระดับหนึ่ง

ปัญหาต่อไปก็คือจะต้องปฏิบัติอย่างไรนะครับที่จะให้ผลมันเกิดขึ้นมาอย่างจริงจัง ซึ่งปฏิบัติอย่างไรงี้ก็คงจะต้องการทางการเงิน การคิดค้นทางเทคโนโลยีและความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อ

จัดการกับปัญหาสิ่งแวดล้อมนี้เป็นเรื่องจริงจังขึ้นมาได้ เพราะฉะนั้นปัญหาก็คือผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดนะครับ จะสร้างความสมดุลทางด้านความต้องการทางเศรษฐกิจกับการรักษาสิ่งแวดล้อมนั้นได้อย่างไร ผมคิดว่าในเรื่องนี้จะเป็นปัญหาที่สำคัญที่สุดโครงการพระราชดำริทั้งหมดเท่าที่ได้ดำเนินการนั้นนะครับ จะเห็นได้ทรงพยายามที่จะให้มุ่งเน้นที่จะสร้างความสมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติตลอดเวลา ทำอย่างไรไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเกษตร หรือการอนุรักษ์ป่า หรือจะมีการทำเกษตรผสมผสานอะไรก็แล้วแต่นะครับ แต่หลักการอันหนึ่งก็คือว่าทำอย่างไรจะให้ประชาชนของเราหรือมนุษย์ได้อยู่กับธรรมชาติ โดยทะนุถนอมซึ่งกันและกันและใช้ประโยชน์ซึ่งกันและกันความสำคัญอันสมดุลระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์นี้นะครับ เป็นตัวความพอดีที่เราควรจะนึกถึง ไม่ใช่เอาความสบายเฉพาะหน้าร้ายร้ายขึ้นมา แล้วก็ทำลายไปโดยที่ธรรมชาติมีค่าต่าง ๆ เหล่านี้ในอนาคตจะไม่กลับมาที่เราเลยก็ได้นะครับ เราใช้เชื่อเพลิงอย่างมากมายเราใช้สารเคมีอย่างไม่มีตระวังคิดจะทิ้งสิ่งปฏิกูลลงตามแม่น้ำลำคลอง หรือท้องถนนอะไรต่ออะไรต่าง ๆ นั้นล้วนแล้วแต่ทำลายตัวเองทั้งสิ้นเลยทำลายความสัมพันธ์ระหว่างตัวเรานี่ มนุษย์กับสภาพแวดล้อมคือธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา สิ่งนี้โดยมากคนเราไม่ค่อยจะมีจิตสำนึกกัน ในเรื่องความสะอาดผืนดินสลายอันนี้ก็ทิ้งลงไปหรืออะไรเหล่านี้ หากไม่ว่านั่นเป็นการฆ่าตัวตายในทางอ้อมอยู่ตลอดเวลา อันนี้ละครับที่เราจะต้องช่วยกันคือเจริญรอยตามเบื้องพระยุคลบาทนั่น คือมีสติ คือการเข้าใจปัญหาอย่างถ่องแท้ว่าอันตรายอยู่ตรงไหนอะไรที่ควรอะไรที่ไม่ควร เพราะว่าเมื่อเรามีสติแล้วปัญญาก็จะเกิดขึ้น เมื่อปัญญาเกิดขึ้นก็จะเข้าใจว่าการกระทำแต่ละอย่างแต่ละส่วนนั้นมันให้ผลอย่างไรกับตัวเองบ้าง คิดว่าคงจะไม่มีมนุษย์หน้าไหนคนไหนที่จะสร้างความทุกข์ให้กับตัวเองหรือครอบครัว แต่ว่าที่ทำนี่เพราะว่าลักษณะความเห็นแก่ตัวและก็ขาดสติไปนิดหน่อยเท่านั้นเองหรืออาจจะมากก็ได้้นะครับ เช่นว่าเจ้าของโรงงานไม่ยอมเปิดระบบการกำจัดน้ำเสียเพราะว่ามันกินไฟหวังเอากำไรเฉพาะหน้า ในระยะต่อไปโรงงานก็ต้องพังไป สิ่งสะสมสกปรกต่าง ๆ สิ่งที่เป็นพิษก็ถูกระบายออกมาจากโรงงาน ตัวเองไม่ใช่ว่าเดือดร้อนคนเดียวบริเวณรอบ ๆ หมด ญาติพี่น้องเพื่อนมนุษย์ก็

เดือดร้อนกันไปหมด ซึ่งสิ่งทั้งหลายทั้งปวงนี้เราจะต้องมองให้กว้าง
อย่าไปคิดถึงกำไรเฉพาะหน้าหรือผลประโยชน์เฉพาะหน้านะครับ
เพราะว่าผลสุดท้ายอย่างที่ผมกล่าวแหละครับเหมือนกับเศรษฐกิจที่
นอนรอความตายหรือว่าโรคมะเร็งกินหรืออะไรต่ออะไรก็แล้วแต่

อันนี้ละครับผมคิดว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระองค์
ท่านทรงทุ่มเทหมดทุกสิ่งทุกอย่างที่จะทุ่มเท เพื่อที่จะดึงดูดจิตสำนึก
นี้ให้เกิดขึ้นมาในประเทศ ทรงหยิบยกให้เห็นว่าปัญหาของโลกที่
เผชิญอยู่นี้เป็นอย่างไร ปัญหาของประเทศเอง ปัญหาของท้องถิ่น
เองที่เจอเป็นอย่างไรบ้าง และทรงชี้ให้เห็นว่าการแก้ไขนั้นมีวิธีการ
แก้ไขเรียบ ๆ ง่าย ๆ ราคาถูกนั้นมี แต่ต้องลงทำตั้งแต่บัดนี้เลย เพราะ
ฉะนั้นผมคิดว่าจิตสำนึกของทุกท่านนั้นจะต้องเกิดขึ้นให้ได้ มิฉะนั้น
ผลเสียก็จะไม่ตกอยู่กับผู้ใดก็จะตกอยู่กับตัวท่านเองนะครับ

บรรเลง

เพลง

เสียงประกอบ

(สัมภาษณ์) (1) “คะ...ก็คงต้องแก้กันหลาย ๆ ฝ่าย ก็เริ่ม
ที่ตัวเราก่อนว่าช่วย ๆ กันไม่ทิ้งขยะลงไปในแม่น้ำ และก็อาจจะ
สอนลูกสอนหลานนะคะ แต่ว่าในกรณี พ่อค้านายทุนที่เป็นเจ้าของ
โรงงาน ก็อาจจะขอความร่วมมือเขาบ้าง ก็อย่าทิ้งน้ำเสียลงไปใน
แม่น้ำก่อนกำจัด และในเรื่องของบ้านเมืองก็คงจะต้องมีมาตรการ
ที่จะช่วยในเรื่องนี้ได้ นะคะ”

(2) “ตัวเองก็ไม่ชอบทิ้งขยะตามที่ถนนอะไรพวกนี้นะคะ
จะเคยตัวแม่สอนมาตั้งแต่เด็ก ๆ น้องอะไรอย่างนี้แม่เขาก็สอนมา
ตั้งแต่เล็ก ๆ ทิ้งอะไรก็ทิ้งให้เป็นที่เป็นทาง ก็อยากให้ครอบครัว
ทุกครอบครัวปลูกฝังเด็กตั้งแต่เล็ก ๆ ทำอะไรก็ทิ้งให้เป็นที่เป็นทาง
รักษาความสะอาด แม้จะเป็นจะเล็ก ๆ แต่ว่าเราปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ
โตขึ้นไปเขาก็จะเป็นนิสัยและก็ต่อ ๆ กันไป มันก็จะช่วยได้”

สรีพร

ท่านผู้ฟังคะ...ถึงเวลาแล้วที่พวกเราจะต้องร่วมมือร่วมใจ
กันแก้ไขสิ่งแวดล้อมเริ่มจากจุดเล็ก ๆ ที่ตัวเราก่อนคะ...

“ศิลปินช่วย...ชาวไทยอยู่ดี...ด้วยศิลปินไทย”

ออกอากาศ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ล

จากฟ้า.....สู่ดิน

เพลง

บรรเลง สายฝน

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคะ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนพสกนิกรชาวไทยมาทั่วทุกภาคของประเทศ ทำให้ทรงรู้จักคนไทยดีว่ามีชีวิตความเป็นอยู่อย่างไร เรื่องราวเกี่ยวกับเมืองไทยและคนไทยนั้น พระองค์ทรงทราบมากกว่าผู้ใดหลายเท่านัก

และจากการที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวออกไปยังถิ่นทุรกันดารห่างไกลในชนบททุกหนทุกแห่งนั้น ทรงพิจารณาถึงความเป็นไปในการดำรงชีวิต ปัญหาที่ชาวบ้านต้องเผชิญอยู่ พระองค์ได้ทรงแนะนำช่วยเหลือในเรื่องการทำมาหากินการดูแลสุขภาพ การศึกษาเรียนรู้เพื่อพัฒนาช่วยเหลือตนเอง เพราะทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้พสกนิกรของพระองค์พ้นจากความยากจน ความเจ็บไข้ได้

ป่วยและความไม่รู้ ทรงตระหนักดีว่า การพัฒนาที่แท้จริงนั้นครอบคลุมองค์ประกอบหลายด้านของวิถีการดำรงชีวิตของมนุษย์

ในขณะที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทุ่มเทพระวิริยะอุตสาหะเพื่อการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของเกษตรกรในชนบท สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็ทรงพระราชดำริและทรงริเริ่มโครงการต่าง ๆ มากมาย เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การปลูกฝังคุณธรรมเพื่อการพัฒนา และงานศิลปาชีพ เป็นต้น สำหรับงานศิลปาชีพจะได้เกิดขึ้นและจะได้ให้ประโยชน์ต่อใครอย่างไรบ้างนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือคณะกรรมการ กปร. จะเล่าให้เราได้ทราบกันดังนี้ค่ะ

ดร.สุเมธ

งานด้านศิลปาชีพ อันเป็นงานเริ่มแรกที่เกิดขึ้นเมื่อพระองค์ทรงงานช่วยเหลืออยู่ในชนบทอย่างใกล้ชิด ได้ทรงสังเกตเป็นหัตถกรรมพื้นบ้านที่ปรากฏอยู่ในท้องถิ่นต่าง ๆ สิ่งที่พระองค์ทอดพระเนตรเห็นนั้น อาจจะดูมุกขมอม ไม่น่าสะดุดตา ไม่ว่าจะเป็นเสื้อผ้าเครื่องจักสานที่ชาวบ้านทำขึ้นเพื่อใช้เองเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิต แต่ทรงมีสายพระเนตรที่ยาวไกลกว่านั้น ทรงเห็นถึงความประณีต น่าสนใจและความงดงามที่ซ่อนอยู่ ทรงเห็นว่าถ้าได้มีการส่งเสริมและพัฒนางานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเหล่านี้อย่างจริงจัง ก็จะเป็นประโยชน์ถึงสองทางคือ ประการแรกจะช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวชนบท ซึ่งชาวชนบทตามปกติก็จะประกอบอาชีพการเกษตรเป็นหลัก ก็จะเป็นลักษณะตามฤดูกาลที่เวลาว่างในระหว่างปีนั้นมากก็อยากจะให้มีกิจกรรมเสริมในเวลาดังกล่าวนั้นก็จะเป็นการเพิ่มรายได้ให้แก่ชาวชนบท ส่วนประการที่สองก็เป็นการอนุรักษ์ศิลปพื้นบ้าน แต่โบราณอันเป็นสมบัติล้ำค่าของชาติให้คงอยู่ต่อไป ด้วยเหตุผลทั้งสองประการนี้แหละครับก็เป็นที่มาของการจัดตั้งมูลนิธิศิลปาชีพพิเศษขึ้นในวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๑๙ ซึ่งมูลนิธิศิลปาชีพนี้ก็จะเข้าไปส่งเสริมสนับสนุนให้ราษฎรในท้องถิ่นต่าง ๆ ได้ใช้เวลา นอกเหนือจากฤดูกาลเพาะปลูกมาประดิษฐ์งานหัตถกรรมประเภทต่าง ๆ ตามลักษณะวัสดุพื้นบ้าน ความชำนาญและฝีมือที่มีอยู่แต่

ดั้งเดิม ดังนั้นในภาคต่าง ๆ จะมีศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านที่ทรงส่งเสริมแตกต่างออกไป เพราะในแต่ละภาคนั้นจะมีประเพณี วัฒนธรรม วัสดุพื้นบ้าน และความชำนาญที่แตกต่างกันไปนะครับ

เพลง

บรรเลง สายฝน

บรรยาย

จากสายพระเนตรอันยาวไกลจึงได้ทรงเห็นถึงความงดงามของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแต่โบราณอันเป็นสมบัติที่ล้ำค่าที่ควรจะคงอยู่กับชาติไทยต่อไป มูลนิธิศิลปาชีพจึงได้เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนให้ราษฎรในแต่ละท้องถิ่นได้ใช้เวลาว่างหลังการเพาะปลูกมาประดิษฐ์งานหัตถกรรมประเภทต่าง ๆ คือ งานทอ และงานปัก สำหรับงานทอนั้น สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงริเริ่มที่หมู่บ้านหุบกะพง จังหวัดเพชรบุรีเมื่อประมาณ ๑๐ ปีมาแล้ว และได้ทรงขยายงานทอไปยังทุกภาคทั่วประเทศตามลักษณะวัสดุพื้นบ้านในท้องถิ่นนั้น เกี่ยวกับพระราชดำรินี้เรื่องนคร.สุเมธ ดันติเวชกุล จะได้เล่าให้ฟังกันค่ะ

นคร.สุเมธ

เรื่องงานทอได้เริ่มจากโครงการอาชีพของกลุ่มสตรีหุบกะพง ถักทอจากป่านครนารายณ์ซึ่งเป็นพืชพื้นเมืองในแถบนั้น มีการทอลานและหางอวนเป็นกระเป๋าทือ หมวก รองเท้า แผ่นรองจาน และขยายการใช้ประโยชน์ออกไปเรื่อย ๆ โครงการนี้ต่อมาได้ขยายไปที่ตำบลดอนขุนห้วย ซึ่งอยู่ใกล้เคียงหุบกะพงด้วยนะครับ ส่วนทางภาคใต้ได้ทรงโปรดให้ราษฎรพื้นฟูการทอผ้าดอกลายพิรุณซึ่งเป็นลายที่มีลักษณะเฉพาะของภาคใต้ เมื่อราษฎรทอผ้ามีฝีมือแล้วจึงได้ให้เริ่มทอไหม และส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม งานฝีมือที่ขึ้นหน้าขึ้นตาและได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายคือการจักสานย่านลิเภา ย่านลิเภาเป็นไม้เลื้อยประเภทเฟิร์นขึ้นตามที่ชุ่มชื้น มีอยู่ทั่วไปในป่าภาคใต้ซึ่งเวลานี้ได้นำมาจักสานเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น กระเป๋า พาน ถาด หมวก ตะกร้า กำไลข้อมือ ซึ่งมีความคงทนแข็งแรงสามารถเก็บไว้ได้หลายสิบปี นอกจากนี้ยังโปรดให้มีการสานเสื่อกระจูด จักสานด้วยหวายและเย็บปักถักร้อยอีกด้วย สิ่งเหล่านี้ก็เป็นของทางภาคใต้นะครับ ส่วนทางภาคเหนือก็มีโครงการทอผ้า และริเริ่มให้ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม ทอผ้าไหม ผ้ายก ผ้ายืนจก ส่วนผ้าฝ้ายชนิดเนื้อหนานั้นได้ทรงส่งเสริมให้นำมาเย็บกระเป๋าดูหนัง ใช้ทำม่าน ทำฉาก และเครื่องใช้อื่น ๆ นอกจากนี้ยังโปรด

ให้สอดเย็บปักถักร้อยและทำไม้แขวนเสื้อ เป็นต้น ทางด้านภาคอีสานก็เป็นที่ยู้งักกันในผ้าไหมมัดหมี่ซึ่งเป็นศิลปเฉพาะถิ่นที่เก่าแก่และมีชื่อเสียง สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำริว่าผ้าไหมจะมีอนาคตดีในตลาดโลก ได้มีพระราชเสาวนีย์ให้ราชเลขาණการในพระองค์คือท่านผู้หญิงสุประภาดา เกษมสันต์ ณ อยุธยา ออกไปติดต่อกับราษฎรในท้องถิ่น แนะนำให้ทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นล้าเป็นสัน เพื่อให้มีรายได้พิเศษและเพื่อสงวนรักษาศิลปวัฒนธรรมอันมีค่าเฉพาะถิ่นไว้มิให้สูญสิ้นไปด้วยทรงเน้นให้มีการรักษาเอกลักษณ์ของลายและสีดั้งเดิมให้คงไว้ แต่ให้ปรับปรุงเรื่องขนาดและสีให้เข้ามาตรฐานและทรงรับซื้อไว้ด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ รวมทั้งยังทรงส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมด้วยนะครับ

บรรยาย

นอกเหนือจากงานศิลปาชีพที่เกี่ยวกับการทอผ้าประเภทต่าง ๆ ในทุกภาคของประเทศแล้วพระองค์ยังทรงริเริ่มงานศิลปาชีพอีกประเภทหนึ่ง นั่นก็คืองานปั้น โดยพระองค์ได้ทรงเริ่มต้นการส่งเสริมและมีแนวพระราชดำริอย่างไรรั้น ผู้อำนวยการสำนักงานเลขาණการ กปร.ได้กล่าวว่า

ดร.สุเมธ

อีกงานหนึ่งที่ได้เริ่มมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ คืองานปั้นนะครับ ด้วยทรงเห็นว่างานฝีมือช่างปั้นดินเผาของไทยเรามีชื่อเสียงมาช้านานและมีอยู่แทบทุกภูมิภาคของประเทศ เท่าที่ผมจำได้ ทรงริเริ่มส่งเสริมงานแผนกเครื่องปั้นดินเผาขึ้นเป็นครั้งแรกที่บ้านกุดนาขาม อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดสกลนคร แล้วเริ่มขยายไปที่จังหวัดลำปาง และจังหวัดนราธิวาส และทรงรับสมาชิกผู้สนใจในงานด้านนี้มาฝึกสอนกันตั้งแต่ต้น ทั้งนี้โดยได้รับความร่วมมืออย่างดีจากส่วนราชการทั้งหลาย จนผลงานผลิตภัณฑ์แผนกปั้นดินเผาของสมาชิกศิลปาชีพพุดหน้าไปอย่างน่าพึงพอใจ ส่วนหนึ่งได้ปรากฏในงาน “รังสรรค์ปั้นแต่ง” ซึ่งรัฐบาลจัดถวายเพื่อเฉลิมพระเกียรติในพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพของพระองค์ในระหว่างวันที่ ๓๐ เมษายน-๒ พฤษภาคม ๒๕๓๓ ที่ผ่านมานี้ ในฐานะที่ทรงมีบทบาทอันโดดเด่นในการฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปพื้นบ้านโบราณของไทยมิให้สูญไป ซึ่งเรื่องนี้ถ้าได้ติดตามมาตั้งแต่ต้นจะรู้สึกว่ามันยิ่งมากเพราะว่าประชาชนหรือสมาชิกที่เข้ามาสมัครในโครงการนั้น

จะเป็นชาวบ้านธรรมดาตัวเอง อาจจะเป็นชาวไร่ชาวนา ชาวสวน
 มาก่อนที่ไม่มีความรู้พื้นฐานด้านการปั้นดินหรือช่างปั้นดินเผา
 ก่อนเลย แต่ด้วยความวิริยะอุตสาหะมาฝึกอบรม ได้รับการฝึกสอน
 จนกระทั่งสามารถผลิตออกมาได้อย่างสวยงามเป็นที่ยอมรับและ
 เวลานี้ก็ได้ประจักษ์ต่อสายตาของคนที่ได้เห็นกันแล้วว่าสวยงามแต่
 ไหนอย่างไร แต่นี้เดิมงานศิลปพื้นบ้านเหล่านี้มีข้อด้อยอยู่บ้าง ไม่ว่า
 จะเป็นด้านการทอผ้าหรือเครื่องปั้นดินเผา ก็ตามมีข้อด้อยอยู่บ้าง เช่น
 การออกแบบลวดลายและสีสันทียังไม่เป็นที่ถูกใจของตลาด วัสดุที่
 ใช้ อาจจะทำให้เกิดความคงทนถาวรในเรื่องนี้พระองค์ก็ได้ทรงพยายามที่
 จะพัฒนาคุณภาพหัตถกรรมเหล่านี้ด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมไปถึงการ
 ส่งเสริมการตลาดด้วย ได้ทรงเป็นผู้นำผลิตภัณฑ์เหล่านี้ไปเผยแพร่
 ให้เป็นที่รู้จักโดยทั่วไปทั้งในหมู่ชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทรง
 ปฏิบัติพระองค์เป็นผู้นำที่ดียิ่งในการใช้หัตถกรรมไทย จนกระทั่ง
 หัตถกรรมตามพระราชนิยมทุกชนิดได้กลายเป็นความนิยมของคน
 ไทยและชาวต่างประเทศอย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามก่อนที่จะมา
 ถึงจุดนี้มีน้อยคนนักที่จะได้ทราบว่าพระองค์ท่านทรงทุ่มเทความ
 พยายามไปมากเพียงใดในแต่ละขั้นตอน เพราะว่างานศิลปาชีพมีใช้
 งานที่เริ่มวันนี้แล้วจะสำเร็จในวันพรุ่งนี้เลย ต้องใช้เวลาเป็นอย่างมาก
 ทรงเริ่มต้นตั้งแต่การสนับสนุนให้กำลังใจแก่ชาวบ้านในชนบท
 เสียก่อนเพื่อให้เกิดความสนใจที่จะพัฒนางานให้สวยงามและมี
 คุณภาพมากขึ้นเป็นที่ต้องการของตลาดได้ และในเวลาที่ได้เสด็จแปร
 พระราชฐานนั้น ทรงใช้เวลานานติดต่อกันนับสิบชั่วโมงในแต่ละวัน
 บางวันจะทรงใช้เวลาจากบ่ายสามโมงจนถึงตีสามก็มี ทรงประทับ
 ราบกับประชาชน พระราชทานคำติชม ทรงสำรวจดูผ้าทอทุกชิ้น
 ที่ราษฎรมาถวายซึ่งเป็นการบ้านที่ทรงมอบให้ทำมาถวายนะครับ
 ทรงทอดพระเนตรด้วยพระองค์เองและพระราชทานให้จำนวนหนึ่ง
 เพื่อให้ไปดำเนินงานต่อและทรงให้กำลังใจความช่วยเหลือต่าง ๆ
 ให้กับราษฎรเป็นอย่างมากจนปัจจุบันนี้ งานด้านศิลปาชีพได้ประสบ
 ความสำเร็จอย่างยิ่ง และเป็นความสำเร็จที่ยากจะเกิดขึ้นไปหาก
 ปราศจากพระมหากรุณาธิคุณและพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระ
 พระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเป็นนักพัฒนาของประเทศ
 ชาติพระองค์หนึ่งนะครับ

เพลง

บรรเลง สายฝน

บรรยาย

การที่ประเทศของเราในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจอย่างมากนั้น เราจะต้องสูญเสียของบางสิ่งบางอย่างเป็นสิ่งตอบแทน และบางอย่างที่สูญเสียก็ไม่อาจจะนำกลับคืนมาได้ก็มีนั่นก็คือทรัพยากรธรรมชาติ ๆ เช่น ป่าไม้ถูกทำลาย สัตว์ป่าสูญพันธุ์ หรือวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปซึ่งมีผลทำให้จิตใจและศิลปวัฒนธรรมของเราที่อยู่เบื้องหลังได้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้วยเช่นกัน ในเรื่องนี้สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ได้ทรงสนพระทัยและทรงห่วงใยเป็นอย่างมาก จึงได้พระราชทานแนวทางพัฒนา ตามคำบอกเล่าของ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ดังนี้ค่ะ

ดร.สุเมธ

ในเรื่องนี้พระองค์ทรงมองเห็นปัญหาและได้ทรงอุทิศพระองค์เพื่อพัฒนาในส่วนนี้ที่อาจจะเรียกว่าเป็นการพัฒนาทางสังคมก็ได้ จนกระทั่งการอนุรักษ์วัฒนธรรม, ศิลปต่าง ๆ ก็ได้ดำเนินการรุดหน้ามาอย่างที่เราเห็นให้ทราบไปแล้ว มีลักษณะทางวัตถุ เรื่องการทอผ้าลายต่าง ๆ เรื่องเครื่องปั้นดินเผา เหล่านั้นในส่วนลึกจริง ๆ ศิลปวัฒนธรรมบางอย่าง ครูบาอาจารย์ที่จะมาสอนเกือบจะหาไม่ได้ ครูบางคนมีคนเดียวในโลกที่มีฝีมือด้านการฝักลายทองในพื้นโลหะ และมีอายุมากแล้วควรจะถ่ายทอดวิชาให้แก่เด็กรุ่นหลังโดยเฉพาะศิลปวัฒนธรรมไทยได้เป็นที่ยอมรับจากชาวต่างประเทศและนำความภาคภูมิใจมาให้แก่ประชาชนชาวไทยเป็นอย่างมาก ความชื่นชมในพระองค์นั้นมีไม่แพ้กันกับคนไทยเท่านั้น แม้แต่ชาวต่างชาติในระดับนานาชาติก็ได้ชื่นชมพระองค์ด้วย ดังจะเห็นจากในปี ๒๕๒๒ วันที่ ๑๑ พฤษภาคม ทางองค์การอนามัยโลกได้ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเหรียญซีเรสแก่พระองค์เพื่อยกย่องเกียรติคุณแก่ผู้ที่อุทิศชีวิตและงานเพื่อยกระดับสถานภาพของสตรี โดยเฉพาะในชนบท ซึ่งได้นำภาพของพระองค์มาจารึกลงบนเหรียญเพื่อถวายพระเกียรติด้วย ซึ่งได้มีคำสดุดีในการถวายเหรียญซีเรสในครั้งนั้นอยู่ ๔ ประการด้วยกันคือ หนึ่ง เปี่ยมล้นด้วยคุณธรรมอนุเคราะห์ชาวไทยอยู่เสมอ โดยเฉพาะคนยากจนในชนบท ข้อสองคืออุทิศทุกอย่างทั้งพระวรกายและพระราชทรัพย์โดยไม่คำนึงถึงพระองค์เอง ข้อสามคือบรรเทาทุกข์ร้อนให้ประชาชน จัดอาหารเลี้ยงดู หาทายูอาศัยให้ผู้ตกทุกข์ได้

ลำบาก รวมทั้งเด็กกำพร้า และข้อสุดท้ายคือให้โดยไม่เลือกที่รัก
มักที่ชังนะครับ และเหรียญซีเรสนี้จะมอบให้ผู้ที่ทำประโยชน์แก่
โลกในด้านการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้อยู่ดีกินดีขึ้น
มีพละนาถมีและมีความสุขขึ้นปีละ ๑ ท่านเท่านั้นครับ นอกจากนี้
ในเดือนมีนาคม ๒๕๒๘ มูลนิธิเอเซียก็ได้ถวายรางวัลด้านมนุษยธรรม
ซึ่งเป็นรางวัลแรกของมูลนิธิหลังจากที่ตั้งมา ๓๐ ปี พระองค์เป็น
พระองค์แรกที่ได้รับรางวัลดังกล่าวนี้ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า
ทรงอุทิศทุกสิ่งทุกอย่างจนกระทั่งเป็นที่ชื่นชมไม่เพียงแต่ประชาชน
ในบ้านเราเท่านั้น แม้แต่ในวงการนานาชาติก็ได้ออมรับในความเสีย
สละทุกสิ่งทุกอย่างที่พระองค์ได้ทรงปฏิบัติมา จนกระทั่งพวกเรา
ได้พูดกันเสมอว่า ทั้ง ๒ พระองค์เปรียบเหมือนพระบิดาและพระ
มารดาของประชาชนทั้งชาติ และขณะนี้เราคงจะหาผู้นำของประเทศ
หรือประมุขของประเทศในลักษณะเดียวกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ไม่ได้อีกแล้วครับ
เรื่องการทรงงานนั้น ผมคิดว่าทั้ง ๒ พระองค์จะไม่ทรงยอมหยุด
ง่าย ๆ นะครับ เพราะได้มีพระราชกระแสรับสั่งเองว่า ตราบใดที่
ประชาชนยังทุกข์ยากลำบากอยู่ พระองค์ก็จะทรงงานตลอดไปโดย
ไม่หยุดยั้งนะครับ และขณะนี้ดูเหมือนจะเสด็จประพาสที่ต่าง ๆ
นั้นน้อยลง แต่อย่านึกว่างานจะหยุด งานศิลปาชีพหรือโครงการ
พระราชดำริของพระองค์ไม่ได้หยุดเลย จะมีกิจกรรมต่อเนื่อง จะ
พระราชทานพระราชกระแสมาเป็นระยะ ๆ และมีโครงการใหม่ ๆ
เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา เพราะฉะนั้นผมขอเรียนเพื่อความเข้าใจของ
พวกเราทุกคนและพสกนิกรทุกคนของพระองค์เลยว่า พระองค์จะ
ไม่ทรงหยุดทรงงานเพื่อประชาชนเป็นอันขาดเลยตราบใดที่ประชาชน
ยังต้องการความช่วยเหลือจากพระองค์อยู่ เวลาที่ไปฎีกาต่าง ๆ ได้
มาจากทั่วประเทศและได้พระราชทานพระเมตตาไปทั่ว พระองค์
จะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนทุกคนทั้งชาติเลยครับ
สดุดีพระแม่เจ้า

เพลง

บรรยาย

ท่านผู้ฟังคะ มูลนิธิศิลปาชีพที่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระ
บรมราชินีนาถ ทรงริเริ่มเพื่อส่งเสริมและพัฒนางานศิลปหัตถกรรม
พื้นบ้านมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๙ จนถึงปัจจุบันก็ยังทรงสนับสนุนอยู่นั้น

เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในด้านการฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่กำลังจะสูญหายไปพร้อมกับกาลเวลาได้กลับมาสู่การยอมรับและความสนใจของเราต่อไป พระราชกรณียกิจและพระมหากรุณาธิคุณในการพระราชทานแนวความคิดที่จะพัฒนาและอนุรักษ์สังคมไทยยังมีอีกมาก

โครงการพระราชดำริ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรม ราชินีนาถ ด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ผู้จัดรายการ

สิริพร ทองคำวงศ์

ไต่เตล

“จากฟ้า....สู่ดิน”

เสียงประกอบ

ไก่ขัน...วัวร้อง...นกร้อง...เสียงดนตรีประกอบ

บรรยาย (สิริพร)

เราคงทราบกันดีว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สำคัญมาก ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายไปอย่างน่าใจหายน่าเป็นห่วงมลพิษต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย ทรัพยากรธรรมชาติหมดไป และพร้อมกันนั้นเราก็หันมามินดีกับความเจริญเติบโตทางด้านวัตถุ แต่แท้ที่จริงนั้นพร้อม ๆ กับความเจริญ ความตกต่ำในบางแห่งก็เกิดขึ้นตลอดเวลาจากการเสด็จเยือนชนบทติดต่อกันมาเป็นเวลานาน ทำให้สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงเห็นว่า สภาพแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของเราถูกทำลายลงอย่างน่าเป็นห่วง เป็นสาเหตุเบื้องต้นของความยากลำบากในการดำรงชีวิตของชาวชนบท ทรงเป็นนักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพราะทรงเห็นถึงความเชื่อมโยงสัมพันธ์

กันของชีวิตมนุษย์และธรรมชาติ ดังนั้นจึงทรงพยายามกระตุ้นให้ราษฎรมีความรักความผูกพัน และคุ้มครองรักษาป่า “โครงการปาร์กน้ำ” จึงเกิดขึ้น

เพลง

สิริพร

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานเลขาธิการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในฐานะผู้อำนวยการสำนัก
เลขาธิการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่อง
มาจากพระราชดำริ ได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจและแนวพระราช
ดำริโครงการปาร์กน้ำ และงานอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้เรา
ได้ทราบดังต่อไปนี้

ดร.สุเมธ

โครงการปาร์กน้ำ นั้นะครับ เท่าที่จำได้นั้นก็ได้มีพระราช
ดำริให้จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๒๐ สิงหาคม ๒๕๒๕ นะครับ ที่บ้าน
ถ้ำตัว อ.สองดาว จ.สกลนคร ซึ่งในขณะนี้ได้มีแนวพระราชดำริ
โครงการปาร์กน้ำนั้นนำไปปฏิบัติกันแพร่ขยายไปทั่วประเทศเลย
แต่สำหรับโครงการเริ่มแรกนั้น พระองค์ท่านทรงเห็นว่าป่าไม้เป็น
ผู้ให้ปัจจัยสี่แก่ประชาชน มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ตามโครงการนี้
สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้ทรงคัดเลือกราษฎรที่ยากจน
ที่สุด ๑๓ ครอบครัวด้วยกัน มาเป็นตัวอย่างและจัดที่ดินให้ราษฎร
ปลูกพืชหมุนเวียน และปลูกไม้โตเร็วที่ใช้ทำฟืนและถ่าน ครอบครัว
ละ ๓-๕ ไร่ โดยราษฎรดังกล่าวได้รับพระราชทานเงินเดือนประจำ
ครอบครัวละ ๑,๕๐๐ บาท นอกจากนี้ยังได้สิ่งอำนวยความสะดวก
ด้วยการสร้างนางข้าว เรือนเพาะชำ เล้าไก่ แล้วก็ดำเนินปลูกป่าไป
พร้อม ๆ กันด้วย ที่นี้ เมื่อประชาชนได้เห็นความห่วงใยของพระองค์
ท่าน ต่อมาราษฎรในเขต อ.สว่างแดนดิน อ.สองดาว อ.วาริชภูมิ
ก็ได้ร่วมมือร่วมใจกัน ปลูกป่าถวายสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ
จำนวนหลายพันไร่ โดยไม่ประสงค์จะรับสิ่งตอบแทนจากพระองค์
ท่าน ซึ่งขณะนี้การปลูกป่าถวายสมเด็จพระนางเจ้าฯ ตามโครงการ
ปาร์กน้ำนั้น อย่างที่ผมเรียนให้ทราบก็ได้ขยายผลการดำเนินงานไป
ทุกจังหวัดได้ทรงรับโครงการเหล่านั้นไว้ในพระบรมราชินูปถัมภ์
โดยกรมป่าไม้นั้นรับหน้าที่ในการจัดหาและสนับสนุนทางด้านกล้าไม้
และการฝึกอบรมให้ราษฎรให้มีความรู้ในด้านการเพาะชำกล้าไม้
ตามโครงการปาร์กน้ำมาตั้งแต่เริ่มโครงการมาจนถึงขณะนี้

ซึ่งสำหรับในเรื่องการปลูกป่านั้น ได้ทรงสนพระทัยมาโดยตลอดเลยนะครับ ในขณะนี้ก็ได้เริ่มในหลายเขตหลายจังหวัดบางแห่งที่หาพื้นที่ไม่ได้ ก็ทรงใช้พระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ซื้อมาทำการปลูกป่า และปลูกป่าต่าง ๆ เหล่านี้ เราก็ต้องรู้ว่ามิใช่เพื่อพระองค์เอง แต่หากว่าปลูกป่าแล้วเพื่อจะพระราชทานให้กับราษฎรนั่นเองครับ ก็จะเห็นได้ว่าทรงอุทิศทุกสิ่งทุกอย่างมากไม่ว่าจะเป็นความเหนื่อยยากพระวรกายหรือพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์นั้นทรงทำทุกสิ่งทุกอย่างให้สิ่งนี้ยังดำรงอยู่ ให้ถือว่าพระองค์ท่านนั้นทรงเป็นนักอนุรักษ์ที่แท้จริงนะครับ

นอกเหนือไปจากป่าแล้วยังทรงคำนึงถึงสัตว์ป่า นกและสัตว์อื่น ๆ ที่ถูกความเจริญและมนุษย์นั้นได้รุกรามอย่างไม่หยุดหย่อน และสูญพันธุ์ไปหลายอย่างแล้ว ดังนั้นจึงทรงให้ความร่วมมือและสนับสนุนอย่างเต็มที่นะครับ ต่อมาอนุรักษ์คุ้มครองสัตว์ป่า มีผู้ดำเนินการกรมป่าไม้ และหน่วยงานเอกชนบางส่วนนั้นได้ดำเนินการอยู่บ้างแล้วนะครับ และได้มีพระราชดำริของพระองค์เองก็มีอยู่หลายงานด้วยกัน อย่างเช่นงานอนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล ที่เกาะมัลดีนัย จ.ระยอง ก็ได้พระราชทานที่ดินส่วนพระองค์ก่อตั้งศูนย์อนุรักษ์พันธุ์เต่าทะเล เนื่องจากเต่าทะเลที่เราทราบนะครับ ถูกล่าทำลายเพื่อนำกระดูกไปทำยาหรือทำเครื่องรางอื่น ๆ ออกไปก็เลยสูญพันธุ์หมดสิ้นแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงจริงจังต้องงานต่อเนื่องและทรงติดตามเรื่องการป่าไม้และอนุรักษ์อย่างต่อเนื่องนะครับ อย่างบางแห่งเป็นต้นว่า เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวงที่มีอาณาเขตพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล ไม่อาจจะทอดพระเนตรได้ทั่วถึงในครั้งเดียวนั้น ก็ได้เสด็จไปในระยะใกล้ ๆ กันหลายครั้ง ก็ได้ทรงพระราชทานพระราชดำริให้กรมป่าไม้รักษาทรัพยากรธรรมชาติดังกล่าว ไว้มิให้ถูกทำลายเพื่อให้เป็นสมบัติส่วนรวมของชาวไทยทั้งชาติตลอดไป

ทีนี้ทางด้านการอนุรักษ์สัตว์ป่านั้น ก็ได้มีพระราชดำริให้จัดตั้ง สวนป่าเปิดขึ้นหลายแห่ง ที่สวยงามมากมีบริเวณที่ทุ่งกะมัง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว จ.ชัยภูมิ ซึ่งมีสภาพป่าสมบูรณ์ดีมากเลย และก็มิสัตว์ป่าธรรมชาติอยู่มากมายหลายชนิด ในการนี้ก็ได้ทรงทำการพัฒนาหมู่บ้านในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูเขียว เพื่อเป็น

การฝึกอบรมประชาชนไม่ให้บุกรุกทำลายป่าไม้และสัตว์ป่า และให้
 เข้ามาร่วมในกิจกรรมอนุรักษ์ด้วย ป่าเหล่านี้ถ้าขาดความร่วมมือและ
 ความเข้าใจจากประชาชนนั้นก็คิดว่าการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ
 ก็จะทำได้ยาก เพราะฉะนั้นได้ทุ่มเทในเรื่องความเข้าใจของประชาชน
 เป็นอย่างมาก และก็มีครั้งหนึ่งนะครับหลายปีมาแล้วก็ได้เสด็จพระราช
 ดำเนินมาพักแรมที่ทุ่งกะมังนะครับ ก็ทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน
 ได้ซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งเลยนะครับ และนอกเหนือไปจากนั้นแล้ว
 ก็ยังทรงเห็นว่าสัตว์ป่าในแต่ละภูมิภาคของไทยเรานั้นมีความแตกต่าง
 ไปตามลักษณะของภูมิประเทศนะครับ จึงมีพระราชดำริให้จัดตั้ง
 ศูนย์รักษาพันธุ์สัตว์ป่าขึ้นทั่วทุกภาคของประเทศ อย่างเป็นทางการที่
 ภาคเหนือก็มีโครงการป่าเปิดสวนป่าตอง อ.เมือง จ.แม่ฮ่องสอน
 ในภาคกลางก็มีที่ศูนย์เพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์ป่าช่องกามน ที่
 อ.สระแก้ว จ.ปราจีนบุรี และที่ จ.ชลบุรี นั้นก็มีโครงการพัฒนา
 พื้นที่วัดญาณสังวราราม ที่ อ.สัตหีบ จ.ชลบุรี และภาคใต้นั้นก็ยัง
 มีโครงการศูนย์เพาะเลี้ยง และขยายพันธุ์สัตว์ป่าโคกไม้เรือ จ.นราธิวาส
 เป็นต้น โครงการอนุรักษ์สัตว์ป่าดังกล่าวนี้ก็ล้วนแล้วแต่ได้อำนวย
 ประโยชน์แก่ประชาชนในท้องถิ่น และประเทศชาติเป็นอย่างมาก
 ในด้านการอนุรักษ์และขยายพันธุ์สัตว์ป่าที่หายากและใกล้จะสูญ
 อันได้แก่ กระซู่ ช้างป่า กระทิง เสี่ยงผา เป็ดกา ไก่ฟ้าพญาลอ
 ไก่ฟ้าหน้าเขียว นกแว่น รู้สึกหายากทุกทีแล้วนะครับเดี๋ยวนี้ มีหลาย
 คนที่ไม่เคยเห็นเลยจนกระทั่งมีอายุมากแล้วยังไม่เห็นครับ จะเห็น
 ได้ว่าทรงรวบรวมมาแล้วก็ทำการเพาะเลี้ยงสัตว์พันธุ์ต่าง ๆ ที่หายาก
 ให้กลับคืนสภาพที่จะสามารถปลดปล่อยลงไปในพื้นที่ธรรมชาติอีก
 ครั้งหนึ่ง ซึ่งในเรื่องนี้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องก็ได้สนองสมเด็จพระนางเจ้าที่พระราชทานพระราชดำริให้อนุรักษ์ไว้ และก็ได้ตั้งโครงการ
 รอรับและดำเนินการให้มีผลก้าวหน้า ได้รับผลสำเร็จเป็นอย่างสูง
 ในขณะนี้

ศิริพร

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงเห็นว่าทรัพยากร
 ธรรมชาติเหล่านี้เป็นสมบัติล้ำค่าของชาติ ที่คนรุ่นเราต้องรักษาเพื่อ
 อนาคต ดังพระราชดำริที่ว่า “ก่อนวันที่สัตว์จะหมดป่า ข้าพเจ้ามี
 ความภูมิใจในทรัพยากรธรรมชาติ และป่าไม้ของไทยมา ข้าพเจ้าเห็น

ว่าเราควรใช้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านี้อย่างระมัดระวังและทะนุบำรุง ให้อยู่ตลอดไป มิใช่ให้ประวัติศาสตร์จารึกได้ว่าทรัพยากรเหล่านี้ได้ ถูกทำลายไปในระยะเวลาอันสั้นแค่อายุเรา ทรัพยากรธรรมชาตินับ เป็นสมบัติล้ำค่าของชาติ และเป็นมรดกที่ทุกคนสมควรให้เป็น ประโยชน์สืบไปชั่วลูกชั่วหลาน”

นอกจากจะมีความวิตกว่าสัตว์ป่าจะหมดไปแล้ว สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ยังสนพระราชหฤทัยในการอนุรักษ์ สัตว์ป่าเป็นอย่างมาก ได้มีพระราชดำริให้ตั้งโครงการอนุรักษ์สัตว์ป่า ขึ้นหลายโครงการ โดยมีพระราชดำริให้จัดตั้งไปทั่วประเทศและ ทรงรับมูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่าและพันธุ์พืชแห่งประเทศไทย ไว้ใน พระบรมราชินูปถัมภ์ ดังที่ นายพิสิต ณ พัทลุง เลขาธิการมูลนิธิ คุ้มครองสัตว์ป่า ได้เล่าให้เราฟังดังนี้

นายพิสิต

มูลนิธิฯ ก่อตั้งขึ้นเมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๒๖ โดยที่เราได้เข้าไป อยู่ในภายใต้พระบรมราชินูปถัมภ์ ก็เนื่องจากว่าทราบว่สมเด็จพระ บรมราชินีนาถของเรา ทรงสนพระทัยในเรื่องป่าไม้ สัตว์ป่า มีความสำคัญต่อชีวิตของคนไทย ต่อสิ่งแวดล้อมและต่อความอุดม สมบูรณ์ของแผ่นดินเป็นอย่างมาก เมื่อเราทราบเรื่องนี้ดีเราก็ทำ หนังสือกราบบังคมทูลของ ให้ท่านทรงรับมูลนิธิของเราไว้ในพระ บรมราชินูปถัมภ์ ท่านก็ได้ทรงตอบรับมาตั้งแต่เดือนมกราคม ๒๕๒๗

ศิริพร

แล้วก็ท่านทรงพระราชทานแนวพระราชดำริอย่างไรบ้างคะ ของมูลนิธินี้คะ

นายพิสิต

พระราชดำริของท่านที่ทรงให้ไว้กว้างมาก ท่านทรงมีพระราช ประสงค์ที่จะเห็นประชาชนชาวไทยทั้งประเทศมองเห็นความสำคัญ ของป่าไม้และสัตว์ป่าในระยะยาว ไม่ใช่ว่าป่าไม้และสัตว์ป่าไม่ได้มี ใ้บูชานะครับ แต่เรามีเอาไว้ใช้ประโยชน์แต่ต้องใช้ประโยชน์ให้ได้ ในระยะยาว สรุปง่าย ๆ ว่าการอนุรักษ์ธรรมชาติป่าไม้และสัตว์ป่า ต้องไม่ไปขัดขวางต่อการพัฒนาในระยะยาวจะสำเร็จไม่ได้ถ้าหาก ไม่ใช้มาตรการอนุรักษ์ที่ถูกต้อง นี่คือจุดประสงค์กว้าง ๆ นะครับ ในทางอ้อมแล้วท่านทรงมีพระราชประสงค์ว่าประชาชนจะต้องเข้าใจ ว่าการอนุรักษ์นี้เราไม่ได้ทำเพื่อสัตว์เพื่อป่า แต่เราทำเพื่อคน และ ผู้ที่ได้รับประโยชน์สุดท้ายก็คือคนนั่นเอง ไม่ใช่ป่าหรือสัตว์ นะครับ

สิริพร

ทราบเวลาที่ท่านเสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐาน
นั้นะคะ ก็มีประชาชนทูลเกล้าถวายพวงสัตรีป่าต่าง ๆ มากมายเลยคะ
เมื่อเขาถวายแล้วสัตรีพวกนี้ท่านได้มีรับสั่งอย่างไรหรือว่าให้ผู้ใดนำ
ไปทำอะไรบ้างคะ

อันนี้เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างสวนนกที่บางไทร คือใน
อดีตเมื่อพระบรมราชินีนาถเสด็จไปต่างจังหวัด จะมีประชาชนนำ
หนังสือ ขากสัตว์ หรือสัตว์เป็น ๆ มาทูลเกล้าถวายแล้วบอกว่า
กรุณาเอาไปฆ่าหรือไปทำอะไรเพื่อจะใช้หนังสือ ขน หรืออะไรก็แล้ว
แต่นะครับ ซึ่งอันนี้ไม่ถูกต้องตามพระราชประสงค์ ก็ได้ทรงรับสั่ง
ไปว่า อย่าฆ่าเขาเลยเอาชีวิตเขาไว้เถอะ ก็จะเข้าใจผิดกันหรือเปล่า
ก็ไม่ทราบนะครับ ตอนนั้นก็เลยถวายสัตว์เป็น ๆ กันมาก โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งภาคใต้ เมื่อเป็นอย่างนี้ขึ้นมาพระองค์ท่านก็ให้ผู้เชี่ยวชาญ
ช่วยแนะนำว่า สัตว์บางชนิดไหนที่หายากก็ทรงเก็บไว้ และทรงมี
พระราชดำริให้หาที่เพาะเลี้ยง นี่คือบ่อเกิดของสวนนกบางไทร
และศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์บางแห่ง ของที่หาง่ายและมีมากก็ทรงปล่อย
ให้เป็นอิสระอย่างเดิม สัตว์ที่นำมาเลี้ยงก็เพื่อประโยชน์ในวันหน้า
อีกเช่นกัน หนึ่ง ป้องกันไม่ให้เขาตายสูญพันธุ์ไปจากโลก เพราะเขา
เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทยครับ

ในอนาคตเมื่อคนไทยเลิกล่าสัตว์ตัดไม้ทำลายป่าเพราะเข้าใจ
เรื่องอนุรักษ์ดีแล้ว เราก็ได้นำสัตว์พวกนี้ไปปล่อยป่าอีกครั้งหนึ่ง

สิริพร

สำหรับสวนเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าหรือเพาะพันธุ์สัตว์ป่าและ
สวนนกที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทรมีลักษณะอย่างไรบ้าง

นายพิสิิต

จุดประสงค์จริง ๆ ของสวนนกบางไทรก็คือ หนึ่ง เราสร้าง
สวนนกบางไทรขึ้นมาเพื่อให้ประชาชนได้ใกล้ชิดสัตว์ ได้เห็นความ
สวยงาม คือเราใช้คนไทยและพืชไทย เป็นที่ปลูกฝังว่าของไทยเรา
นี้น่าทะนุถนอมน่าหวงแหน เป็นจุดเริ่มต้นให้หันมาเห็นว่าการอนุรักษ์
นั้นเป็นสิ่งสำคัญ ส่วนศูนย์เพาะเลี้ยงสัตว์ที่อื่นนั้น ไม่ส่งเสริมให้
ประชาชนเข้าชม แต่ส่งเสริมให้ศึกษาเพื่อขยายพันธุ์สัตว์ให้มีมากขึ้น
เพื่อนำไปปล่อยในอนาคต สวนนกบางไทรก็มีจุดประสงค์เดียวกัน
แต่หนักไปในทางด้านสร้างความตื่นตัวในเรื่องการอนุรักษ์ได้ใกล้ชิด
ได้เห็นและได้เกิดความรักความเข้าใจได้ดีกว่าเดิมครับ

ที่บางไทรนี้มีนกอะไรบ้างคะ และที่หายากในตอนนี้มีอะไร
บ้างคะ

ก็มี พวกนกหว้า ไก่ฟ้า นกนานาชนิดนะครับ มีนกยูงบางชนิด มีนกหายากหลายอย่าง เช่น นกแก้วแล้ว ขาปีไหน นกกะลุงพู มีมากมายหลายชนิด ผมเล่าไม่หมดวันหลังว่าง ๆ อยากจะเชิญไปเที่ยวบางไทรดีกว่า

เสียงประกอบ

เสียงไก่ขัน....เสียงนกร้อง....เพลง....

สิริพร

ท่านผู้ฟังคะ พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ที่ได้ทรงปฏิบัติมาทั้งหมดในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาตินั้น เป็นสิ่งที่มีคุณค่าอย่างประเมินไม่ได้ ท่ามกลางกระแสของความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจอย่างสมัยใหม่ สังคมมักจะประสบปัญหาพื้นฐานที่คล้าย ๆ กัน คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว พระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สัตว์ป่า และสิ่งแวดล้อมนั้น ย่อมเป็นที่ประจักษ์แล้วว่าสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้ทรงเชื่อมโยงรักษาคุณค่าพื้นฐานและประโยชน์ที่แท้จริงถาวรของสังคมรุ่นนี้ และในความคำนึงถึงประโยชน์ของคนรุ่นต่อไปด้วย

โครงการปลูกฝังคุณธรรมเพื่อการพัฒนาตาม พระราชดำริของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรม- ราชินีนาถ

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๓๐ สิงหาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลั่นเทศ

ไตเติ้ล

“จากฟ้า...สู่ดิน”

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์)

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ประกอบพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่เป็นคุณประโยชน์อันยิ่งใหญ่แก่ประเทศชาติ ด้วยพระปรีชาสามารถและพระราชอุตสาหวิริยะ ด้วยน้ำพระราชหฤทัยเปี่ยมด้วยพระเมตตา กรุณา โดยทรงมุ่งมั่นที่จะบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่อาณาประชาราษฎร์ จึงทรงอุทิศพระวรกาย ตลอดจนพระราชทรัพย์ในโครงการต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือปรับปรุงความเป็นอยู่ของ คนในประเทศ โดยเฉพาะผู้ที่ยังมีคามเป็นอยู่ที่ด้อยโอกาสในจังหวัด

ต่าง ๆ ทั้งด้านการศึกษา ศาสนา สภาพอนามัย และด้านการประกอบอาชีพ โดยทรงถือว่า ผู้ที่มีความเป็นอยู่ดี ควรจะมีเมตตากรุณาและช่วยเหลือผู้ที่มีความเป็นอยู่ที่ยากไร้กว่า เพราะคนเหล่านั้นจะได้ยืนหยัดด้วยลำแข้งของตนเองได้ต่อไป

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์)

จากการที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ได้โดยเสด็จพระราชดำเนนพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปตามที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ ทำให้ทรงพบเห็นสภาพพื้นที่และปัญหาตลอดจนความเป็นอยู่ของราษฎร จึงทรงมีพระราชดำริที่เป็นประโยชน์มากมายหลายโครงการทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการพัฒนาจิตใจ และคุณธรรม ซึ่งโครงการที่ทรงมีพระราชดำรินั้นจนเป็นที่รู้จักกันไปทั่วโลก คือ โครงการศิลปาชีพพิเศษ ที่ได้เริ่มขึ้นเพื่อเป็นอาชีพและเพิ่มรายได้ราษฎร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครอบครัวเกษตรกร ในอันที่จะได้ใช้เวลาว่างหลังฤดูการเพาะปลูกให้เป็นประโยชน์ ขณะเดียวกันก็เป็นการอนุรักษ์ด้านศิลปหัตถกรรมพื้นเมืองด้วย นอกจากนี้ก็ยังได้มีโครงการพระราชดำรินำด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ขณะเดียวกันก็ได้มีพระราชดำริในการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและสัตว์น้ำ ส่วนพระราชดำริทางด้านสังคม ก็ทรงจัดให้มีแพทย์พระราชทานตามเสด็จไปรักษาคนไข้ และทรงรับคนไข้ไว้ในพระราชานุเคราะห์ ตลอดจนทรงมีพระราชดำริให้มีการอบรมด้านปฐมพยาบาล ในลักษณะหมอชาวบ้าน และฝึกอบรมให้มีความรู้ในเรื่องสาธารณสุขมูลฐานด้วย นอกจากนั้นยังได้ทรงมีพระราชดำริ ทางด้านการพัฒนาจิตใจ และคุณธรรมอีกด้วย ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร.สุเมธ

“คือนอกจากงานสำคัญใน ๒ เรื่องที่ได้กล่าวมาข้างบ่่อย ๆ ศิลปาชีพก็ตามหรืองานอนุรักษ์ธรรมชาติก็ตามนั้น มีโครงการโครงการหนึ่งพระองค์ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการปลูกฝังคุณธรรมเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นขึ้นเป็นตัวอย่างที่บ้านแม่ตะไคร้ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งในการนี้ได้ทรงเลือกใช้หลักคุณธรรมเบื้องต้นของพุทธศาสนาเป็นแกนนำในการพัฒนาและก่ที่หมู่บ้านแห่งนี้เองพระองค์ทรงใช้

วิธีการพัฒนาที่แตกต่างไปจากนักพัฒนาสมัยใหม่อยู่บ้าง คือทรงพัฒนาจิตใจเป็นหลัก ทรงให้ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุนั้นเป็นรองซึ่งแปลก ตามปกติเรามุ่งไปพัฒนาในเรื่องวัตถุเสียก่อนนะครับแล้วถึงจะติดตาม ผมว่าไม่ใช่หรือกเป็นการแก้ไขในเรื่องจิตใจ เรื่องธรรมะต่าง ๆ แต่คราวนี้จะกลับกันนะครับ คือนำเอาเรื่องหลักจิตใจและหลักธรรมะนั้นมาก่อน และความช่วยเหลือทางด้านวัตถุนั้นตามมาทีหลัง โดยทรงเชื่อว่าจิตใจที่พัฒนาดีแล้วตามหลักธรรมะคำสั่งสอนนั้น ก็จะก่อให้เกิดการพัฒนาชีวิตทั้งหมดนี้อย่างรอบด้าน และจะทรงเชื่อมั่นด้วยว่า คุณธรรมของพุทธศาสนานี้เองจะนำมาซึ่ง ความเจริญมั่นคงและความสงบสุขของบุคคลท้องถิ่น สังคมและประเทศชาติ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทรงมุ่งในเรื่องคุณธรรมเป็นอย่างมาก”

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์)

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงปฏิบัติพระราชภารกิจทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ มักจะเสด็จพระราชดำเนินหรือตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปในงานพิธีของศาสนาต่าง ๆ โดยไม่ได้ทรงเลือกที่จะเป็นงานพิธีของศาสนาใด ทรงเป็นองค์ประธานในพิธีของทุก ๆ ศาสนา นอกจากนี้ยังทรงเป็นองค์อุปถัมภ์ภิกษุสงฆ์ต่าง ๆ หลายศาสนาได้ทรงถือว่า ศาสนาแต่ละศาสนาย่อมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชน และมีธรรมะที่จะให้คนประกอบคุณงามความดีเหมือนกัน

ดร.สุเมธ

“เรื่องศาสนานั้น ก็คงจะไม่เฉพาะพุทธศาสนา ทุกศาสนา ก็จะมีธรรมะที่จะสั่งสอนให้คนประกอบด้วยความดี ทุก ๆ ศาสนาไป เพราะฉะนั้นหลักธรรมะนี้จะมาจากศาสนาอะไรก็คงจะไม่ใช่เรื่องสำคัญนัก แต่หากจะว่าประเด็นสำคัญก็คือ ประชาชนหรือคนนั้นจะต้องรับเอาสิ่งนี้และสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นมาในใจให้ได้ เพราะคุณธรรมทุกอันก็จะเหมือนกันหรือมีพื้นฐานเดียวกันหมด

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์)

สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงเลื่อมใสศรัทธาในบรรพบุรุษศาสนาเป็นอันมาก โปรดทรงธรรมและมักจะทรงสนทนาธรรมกับพระสงฆ์ชั้นผู้ใหญ่ผู้เสมอ จนทำให้เกิดความซาบซึ้งพระทัยในรสพระธรรม จะทรงทราบดีว่าผู้ปฏิบัติธรรมจะเป็นผู้มีความอดทน

ขยันขันแข็ง รู้จักพึ่งตนเอง มีความสามัคคี และมีความคิดสร้างสรรค์ ในสิ่งที่ตั้งใจทำด้วย ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เกิดโครงการปลูกฝัง คุณธรรมเพื่อการพัฒนาขึ้นมาที่หมู่บ้านแม่ตะไคร้ อำเภอสนักแพง จังหวัดเชียงใหม่ ดังที่นายกิตติ ชันธมิตร หัวหน้าฝ่ายพัฒนาและ ส่งเสริม สำนักพระราชวัง ซึ่งเป็นผู้ที่เข้าไปร่วมในโครงการปลูก ฝังคุณธรรมชาวบ้านแม่ตะไคร้ ได้เล่าให้ฟังถึงความเป็นมาของ โครงการนี้ว่า

นายกิตติ

“เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๕ สมเด็จพระนางเจ้าพระบรม- ราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปที่หมู่บ้านแห่งนี้ในปีนั้นถึง ๓ ครั้งด้วยกัน เพราะว่าทรงทราบว่า หมู่บ้านแห่งนี้ราษฎรมีฐานะ ยากจนและการเดินทางติดต่อกับภายนอกนั้นลำบาก หมู่บ้านแห่งนี้ ตั้งอยู่ที่ ตำบลทาเหนือ อำเภอสนักแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในปี นั้นท่านเสด็จไปถึง ๓ ครั้ง เพื่อทรงเยี่ยมเยียนและพระราชทาน สิ่งของต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือราษฎรที่นั่น นอกจากนั้นแล้วยังเสด็จ ไปที่วัดและได้พระราชทานพระพุทธรูป โต๊ะหมู่ และภาพทาง พระพุทธศาสนา หนังสือธรรมะและทรงจัดแต่งวิหารที่นั่น สถานที่ ที่นั่นให้เป็นระเบียบเรียบร้อย เพื่อจะเป็นที่สำหรับปฏิบัติธรรม ที่ดูแล้วเกิดศรัทธาที่จะปฏิบัติธรรมหรือมาทำบุญ นอกจากทรงจัด สถานที่แล้วก็ทรงมีรับสั่งกับราษฎรให้เห็นถึงความจำเป็น ในการ ที่จะนำเอาหลักธรรมะในพุทธศาสนามาใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อ เป็นหลักยึดในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง คือทรงทราบดีว่าธรรมะ จะทำให้ผู้ปฏิบัติที่มีความอดทน มีความขยันขันแข็ง รู้จักพึ่งตนเอง มีระเบียบวินัย รู้จักความดี รู้จักประหยัด แล้วก็รู้จักอะไร ๆ อีก หลายอย่างที่จะทำให้ชาวบ้านหรือผู้ปฏิบัติธรรมนั้นอยู่ร่วมกันอย่าง มีความสุข ด้วยพระมหากรุณาธิคุณอันนั้นะครับ จึงมีพระราชประสงค์ ที่จะปลูกฝังคุณธรรม ควบคู่ไปกับการส่งเสริมอาชีพ คือปลูกฝัง คุณธรรมคู่ไปกับการพัฒนาหมู่บ้านแม่ตะไคร้

พัชรินทร์

ทีนี้เมื่อมีพระราชดำริที่อยากจะให้คนในบ้านแม่ตะไคร้มีการ ปลูกฝังคุณธรรม เพื่อจะได้มีการพัฒนาต่อไปในโครงการนี้ได้ตั้ง วัดอุปประสงค์ไว้อย่างไรบ้างคะ

นายกิตติ

“สำหรับวัดอุปประสงค์นั้น เพื่อจะสร้างบุคลากรทางพุทธ- ศาสนาเพื่อจะได้สั่งสอนแก่ชาวบ้านในหมู่บ้านและก็เพื่อปลูกฝัง

คุณธรรมให้แก่เด็ก เยาวชนและราษฎรในหมู่บ้าน ให้มีศีลธรรมจะได้อยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข และก็จะสร้างเป็นสวนป่าที่นั่น เพื่อที่ว่าพระภิกษุหรือว่าประชาชนจะได้เข้าไปเป็นสถานที่ที่จะใช้ปฏิบัติธรรมได้”

พัชรินทร์

และเมื่อโครงการปลูกฝังคุณธรรมที่บ้านแม่ตะไคร้นี้ได้เกิดขึ้นแล้วก็คงจะได้มีการดำเนินงานไปนะคะ การดำเนินงานได้ทำไปอย่างไรในรูปแบบใดบ้างคะ

นายกิตติ

“ก็มีการส่งเสริมให้สามเณรและพระภิกษุได้ศึกษาทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ เพื่อที่จะไปอบรมสั่งสอนชาวบ้านในหมู่บ้านและส่งวิทยากรที่มีความรู้ทั้งพระและฆราวาสเข้าไปเป็นครั้งคราว และมีการจัดเป็นห้องสมุดหนังสือธรรมะ ทั้งที่บ้าน ที่โรงเรียน และส่งเสริมให้มีการปฏิบัติธรรมในวันสำคัญ ๆ มีการให้ศีล มีการทำบุญ ตักบาตร มีการรักษาศีล เจริญภาวนา สำหรับในโรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนปฏิบัติธรรมและที่หมู่บ้านนั้น ซึ่งเป็นป่าและเขาทางกรมป่าไม้ก็ได้เข้าไปจัดตั้งวนอุทยานเพื่อรักษาป่า ซึ่งจะได้เป็นที่ที่พระภิกษุสงฆ์ หรือราษฎรได้เข้าไปใช้ธรรมชาติในการที่จะปฏิบัติธรรม นอกจากนั้นก็ได้มีการพัฒนาหมู่บ้านสำหรับที่นั่นในครั้งแรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปด้วย โปรดมีพระราชดำริให้กรมชลประทานสร้างอ่างเก็บน้ำ ซึ่งเมื่อสร้างอ่างเก็บน้ำแล้ว ก็มีการส่งเสริมให้มีการทำนา ๒ ครั้ง ส่งเสริมให้ทำการปลูกพืชไร่ ปลูกพืชไร่ ปลูกพืชไร่ ปลูกพืชไร่ ปลูกพืชไร่ ส่งเสริมให้มีการปลูกผัก การปลูกไม้ผล และส่งเสริมทำหน่อไม้ปื๊บ เพราะบริเวณนั้นมีต้นไผ่ หน้าฝนมีหน่อไม้มาก ก็มีการทำหน่อไม้ปื๊บและก็ส่งเสริมศิลปอาชีพ ก็มีการแกะสลักไม้ การทอผ้าไหม และการปักผ้า มีธนาคารข้าว นอกจากนั้นในโรงเรียนก็มีรายการอาหารกลางวันสำหรับเด็ก และยังมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยสำหรับชาวบ้าน”

พัชรินทร์

เมื่อตอนแรก ๆ ที่เราเข้าไปส่งเสริมหรือไปพัฒนาและไปทำการปลูกฝังคุณธรรมนั้นะคะ ประชาชนหรือว่าชาวบ้านในบริเวณนั้นให้ความร่วมมือหรือไม่ให้ความร่วมมืออย่างไรหรือเปล่าคะหรือว่ามีปัญหาหรืออุปสรรคในการพัฒนาอย่างไรบ้างคะ

นายกิตติ

“ด้วยเดชะพระบารมีทั้งในส่วนราชการให้ความร่วมมือช่วยในการดำเนินงานโครงการและชาวบ้านส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือด้วยดี”

เพลงบรรเลง

บรรยาย (พัชรินทร์)

ด้วยพระมหากรุณาธิคุณและพระเมตตาที่แผ่ไปทั่วอาณาประชาราษฎร์ของพระบาทสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทำให้ราษฎรพ้นจากความทุกข์ สามารถจะยืนอยู่บนลำแข้งของตัวเองได้ ด้วยความสามัคคีและมีคุณธรรม ส่งผลให้ประเทศชาติพัฒนาไปในทุกด้าน และคนในประเทศก็ได้พัฒนาจิตใจไปด้วย ดังนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้กล่าวว่า

ดร.สุเมธ

“ความเจริญทางด้านวัตถุนั้นจะไม่มีลักษณะสมบูรณ์ถ้าปราศจากความเจริญทางด้านสังคม ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ของเรานั้นเป็นสิ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าทางด้านเศรษฐกิจ หรือทางด้านวัตถุเลยนะครับ และพระองค์ท่านนั้นเป็นพระองค์ที่ทำให้เกิดการพัฒนาสภาพของบ้านเมืองเกิดมีลักษณะที่พัฒนาอย่างสมบูรณ์แบบขึ้น และมีจุดสมดุลระหว่างวัตถุกับจิตใจ เพราะฉะนั้นโดยสรุปแล้ว พระราชกรณียกิจที่ได้ทรงปฏิบัติมาทั้งหมดนั้นเป็นสิ่งที่มีความค่าอย่างประมาณมิได้ ในท่ามกลางกระแสทางความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาอย่างสมัยใหม่นี้ สังคมมักจะประสบปัญหาพื้นฐานที่คล้าย ๆ กัน อย่างที่ผมเรียนซ้ำแล้วซ้ำเล่าก็คือ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว รากฐานทางวัฒนธรรมและศิลปประจำชาติสูญหายไปพร้อมกับกาลเวลา และคนรุ่นปู่ รุ่นย่า ตา ยาย และสังคมก็ขาดแก่นสารเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ เพราะฉะนั้นพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ นั้น เป็นงานด้านการฟื้นฟูศิลปพื้นบ้าน การพยายามที่จะคุ้มครองรักษาสิ่งแวดล้อมและชดเชยการสูญเสียของธรรมชาติด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้หลักธรรมเหล่านี้เป็นแบบที่ดีของการพัฒนาที่รักษาคุณภาพไว้ได้ พระองค์ได้เชื่อมโยง

รักษาคูณค่าพื้นฐานและประโยชน์ที่แท้จริงและถาวรของสังคม และการดำรงชีวิตของคนรุ่นนี้และด้วยการคำนึงถึงประโยชน์ข้างหน้าของคนรุ่นลูกต่อไปด้วยนะครับ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ทรงมีสายพระเนตรที่ครอบคลุม ปัจจุบันอนาคต และทุกส่วนของประเทศชาติทีเดียว เพราะฉะนั้นผมจึงคิดว่าพระองค์ท่านจะเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนทั้งชาติครับ”

องค์ราชินี.....

เพลง

บรรยาย (พัชรินทร์)

ท่านผู้ฟังคะ โครงการต่าง ๆ ที่สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ ทรงมีพระราชดำรินั้นก็พอที่จะให้มีการพัฒนาที่ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นในด้านของความเป็นอยู่ การประกอบอาชีพ นอกจากนั้นยังทรงส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมเพิ่มพูนความรู้ มีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพอยู่ตลอดเวลา เพื่อนำไปพัฒนาหมู่บ้านของตนเองตลอดจนมีความสามัคคี พึ่งตนเองได้ และที่สำคัญพระองค์ยังทรงเน้นในเรื่องการพัฒนาจิตใจของราษฎรอีกด้วย โดยได้มีพระราชดำริเกี่ยวกับโครงการปลูกฝังคุณธรรมขึ้นมา จากที่ทรงเชื่อมั่นว่า คุณธรรมจากพระพุทธศาสนา จะนำมาซึ่งความเจริญ มั่นคง และความสงบสุขของบุคคล ท้องถิ่น สังคม และประเทศชาติในที่สุด

พระเมตตาประชาชนไทย.....ไร้โรคฟัน

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

นายแพทย์ยุทธ โพธารามิก

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ล

จากฟ้า.....สู่ดิน

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคะ นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๐๗ อันเป็นปีแรกที่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ได้เสด็จพระราชดำเนินแปรพระราชฐานไปประทับ ณ ต่างจังหวัดเป็นเวลานาน ๆ ทรงเสด็จออกเยี่ยมเยียนชาวบ้านตามหมู่บ้านต่าง ๆ ทำให้ทรงพบเห็นความทุกข์ยากของประชาชนในท้องถิ่นที่ห่างไกลความเจริญ มีหลายคนต้องทนทุกข์ทรมานด้วยความเจ็บไข้ได้ป่วยเนื่องจากขาดผู้ดูแลรักษา ที่ถูกต้องหรือไม่เคยได้รับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบันเลยตั้งแต่เกิดมาด้วยซ้ำ นำพระราชหฤทัยที่เปี่ยมไปด้วยพระเมตตา ประารถนา

ที่จะขจัดปัดเป่าความทุกข์ของบุคคลอื่นเท่าที่พระองค์จะทรงกระทำ ได้จึงได้ทรงเริ่มเสด็จ ฯ ออกเยี่ยมราษฎรและปฏิบัติงานในท้องถิ่น ทุรกันดารทั่วราชอาณาจักรตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา ทั้งที่ขณะนั้นทรงมี พระชนมายุ ๖๔ พรรษาแล้วก็ตาม ดังนั้นในปี ๒๕๑๑ ทรงให้ หน่วยแพทย์ในขบวนเสด็จ ฯ เดินทางไปทอดลองตั้งหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ให้การรักษาประชาชนในถิ่นทุรกันดารและได้เสด็จ ฯ ไปทอด พระเนตรการปฏิบัติงานซึ่งเริ่มครั้งแรกที่จังหวัดเชียงใหม่ จนกระทั่ง ในปี ๒๕๑๒ ได้ทรงจัดตั้งหน่วยแพทย์อาสาสมเด็จพระราชชนนี ขึ้นและพระราชทานชื่อย่อว่า “พอ.สว.” ปัจจุบันได้ทรงรับจังหวัด ที่ตั้งอยู่แนวชายแดนหรือพื้นที่ทุรกันดารเข้าไปเป็นจังหวัดแพทย์อาสา รวมทั้งสิ้น ๔๘ จังหวัด และเพื่อให้การดำเนินงานของ พอ.สว. สามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จึงได้ทรง พระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้จัดทะเบียนหน่วยแพทย์อาสา เป็น “มูลนิธิแพทย์อาสา” สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี หรือมูลนิธิ พอ.สว. เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๑๗ และได้ พระราชทานเงิน ๑ ล้านบาทเป็นทุนเริ่มแรกของมูลนิธิ และทรง เป็นองค์นายกกิตติมศักดิ์เป็นต้นมา ปัจจุบันมูลนิธิ พอ.สว.ได้จัด โครงการเพิ่มขึ้นอีก ๓ โครงการคือ โครงการรักษาโรคเฉพาะทาง โครงการทันตสาธารณสุข และโครงการให้ทุนอุดหนุนวิจัยในสาขา วิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาศาสตร์เคมี และสังคมวิทยา โดยเฉพาะ โครงการทันตสาธารณสุขนั้นได้เกิดขึ้นจากความสนพระทัย และความห่วงใยของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ในปัญหา ทันตสุขภาพของประชาชนที่ได้ทรงกำชับแพทย์อาสาไว้ว่า ต้องมี ทันตแพทย์ไปช่วยชาวบ้านทุกครั้ง เนื่องจากคนไข้ในท้องถิ่นทุรกันดาร เมื่อมีโรคฟันจะต้องทนทุกข์ทรมานและไม่สามารถช่วยตนเองได้ ดังนั้นต้องให้มีทันตแพทย์ไปช่วยด้วย ซึ่งรายละเอียดของโครงการ ทันตสาธารณสุขนี้ นายแพทย์ยุทธ โพธารามิก รองเลขาธิการมูลนิธิ แพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จะได้เล่าถึง เหตุผลที่มูลนิธิ พอ.สว. ได้จัดกิจกรรมรณรงค์ทันตสาธารณสุขขึ้น มาตั้งแต่ปี ๒๕๒๙ ดังนี้ค่ะ

นายแพทย์ยุทธ

เราเริ่มทำกิจกรรมนี้มาตั้งแต่วันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เนื่องในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพในครั้งนั้น สาเหตุที่ได้มีการรณรงค์กิจกรรมนี้ก็เนื่องจากว่า สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้ทรงตระหนักถึงความทุกข์ยากของราษฎรที่ต้องทนทุกข์ทรมานจากความเจ็บปวดจากโรคต่าง ๆ โดยเฉพาะความเจ็บปวดด้วยโรคเหงือกและฟันที่เกิดจากกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลคมนาคมและขาดแคลนทันตบุคลากร รวมทั้งขาดการรักษาที่ถูกต้อง ซึ่งเป็นสาเหตุที่บั่นทอนสุขภาพจิตใจและร่างกาย ขณะเดียวกันก็เกี่ยวกับการดำรงชีพในหน้าที่การงานของประชาชนเหล่านั้น ด้วยเหตุเหล่านี้พระองค์จึงทรงมีพระราชดำริให้มีการรณรงค์ทางทันตสาธารณสุขในทุกรูปแบบต่าง ๆ จนถึงทุกวันนี้ พระองค์ได้ทรงกำชับอยู่เสมอว่าต้องให้มีทันตแพทย์ไปช่วยชาวบ้านทุกครั้งที่ออกหน่วยแพทย์อาสา เพราะชาวบ้านต้องทนทุกข์ทรมานมากจากโรคฟันและไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ อนึ่ง สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีได้ทรงมีพระราชดำรัสในการประชุม พอ.สว. ประจำจังหวัดระยองและจังหวัดฉะเชิงเทรา ณ โครงการชลประทานบางพระอำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี เมื่อวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๒ มีความตอนหนึ่งว่า “เมื่อไม่นานมานี้ก็ได้ช่วยกันออกปฏิบัติงานพิเศษในเรื่องเกี่ยวกับเรื่องฟันที่พวกสำนักกลางได้ขอความช่วยเหลือจากท่าน ท่านก็ได้ไปช่วยทำไปได้อย่างดี ฉันเชื่อว่า พวกที่ได้รับการรักษาโรคฟันนี้คงจะพอใจมาก เพราะโรคฟันนี้เต็มทีมาก ถ้าปวดไปแล้ว ถ้าไม่ได้ทำอะไร ทำให้ไม่สบายจริง ๆ พอช่วยได้ถอนออกแล้วก็สบายมาก ฉะนั้น การที่ท่านได้ช่วยก็ได้บุญกุศลมากที่สุดแล้ว” นี่เป็นพระราชดำรัสของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ตอนหนึ่งครับ

ปราณี

หลังจากที่พระองค์ได้ทรงมีพระราชประสงค์ และมีพระราชดำริให้ทางมูลนิธิ พอ.สว. ได้จัดทำโครงการทันตสาธารณสุขขึ้นมาแล้วนะคะ ได้เริ่มปฏิบัติตามพระราชประสงค์เมื่อไร และที่ไหนบ้างคะ

นายแพทย์ยุทธ

ได้เริ่มจัดทำกิจกรรมนี้ขึ้นเมื่อวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๖๔ เริ่มใน ๔๘ จังหวัดแพทย์อาสาของสมเด็จพระเจ้า ๔๘ จังหวัดแพทย์อาสา

มีที่ไหนบ้างคงมองได้ง่าย ๆ จากแผนที่ประเทศไทย จากด้านใต้ชวาน
ทั้งหมดเลย มาทางด้านตะวันตกด้านชายแดน ราชบุรี จันทบุรี ขึ้น
จังหวัดตาก แม่ฮ่องสอน น่าน และเลาะชายแดนทางภาคอีสาน
ทั้งหมด และมาถึงด้านตะวันออก เช่น ตรด ปราจีนบุรี ระยอง เป็นต้น
รวมแล้วทั้งหมดก็ ๔๘ จังหวัดนะครับ

ปราชญ์

ทางมูลนิธิแพทย์อาสา ๖ ได้ออกไปให้บริการแก่ประชาชน
ใน ๔๘ จังหวัดนั้น สามารถจะให้บริการได้ทั่วถึงหรือไม่คะ

นายแพทย์ยุทธ

ในการให้บริการแก่ประชาชนใน ๔๘ จังหวัดแพทย์อาสา
โดยปกติแล้วทางมูลนิธิ ๖ พยายามที่จะให้บริการทุกจุดครอบคลุม
พื้นที่ในจังหวัด แต่ในการรณรงค์ทางทันตสาธารณสุขในทุกปี
ผ่านมานั้น เราก็พยายามคัดเลือกพื้นที่ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ใน
แต่ละจังหวัด อย่างเช่น บางจังหวัดมีตั้ง ๖๔ จุด บางจังหวัดก็มี
เพียง ๑๐ จุด เป็นต้น เราพยายามจะให้บริการให้ครอบคลุมพื้นที่
ได้หมดครับ

ปราชญ์

เกี่ยวกับปัญหาที่แพทย์อาสามักจะพบในแต่ละปีที่เป็นกัน
มาก ๆ และพบบ่อย ๆ คือปัญหาทางด้านใดคะ

นายแพทย์ยุทธ

ปัญหาที่เราพบบ่อย ๆ คือ โรคฟันผุ และปัญหาโรคเหงือก
ที่เกิดจากหินปูนเกาะฟัน ซึ่งปัญหาที่พบกันมากในคนไทยอยู่แล้วครับ
และผมเชื่อว่าอย่างน้อยประชาชนที่ได้รับการดูแลรักษาจากหน่วย
แพทย์อาสาของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไม่เพียงจะได้รับการรักษาอย่างเดียว เขา
ยังได้รับการสอนทางด้านสุขศึกษาหรือเข้าใจในการใช้ชีวิตหรือการ
ดูแลรักษาฟันด้วยครับ

ปราชญ์

สำหรับในปีนี้ ทางมูลนิธิ พอ.สว. จะได้จัดกิจกรรมพิเศษ
เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลเนื่องในวโรกาสคล้ายวันพระราชสมภพ
สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีครบ ๙๐ พรรษาบ้างมั๊ยคะ

นายแพทย์ยุทธ

ในปีนี้นทางมูลนิธิ พอ.สว. จะได้จัดกิจกรรมพิเศษขึ้นอีก
ครั้งหนึ่ง โดยหน่วยแพทย์อาสาสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั่วประเทศ คือทุกภาค
เราต้องใช้บุคลากรทั้งทันตแพทย์ ทันตภิบาล ทันตอนามัยมากมาย
ซึ่งบัดนี้ทางทันตแพทย์อาสาสมัครต่าง ๆ ก็ได้มาแสดงความจำนง
ไว้มากมายแล้ว ซึ่งประกอบด้วยทางภาครัฐบาล ภาคเอกชน ทางภาค
กลาโหม ทหารบก ทหารเรือ ทหารอากาศ ตำรวจ เป็นต้น ได้มาเป็น

อาสาสมัครทั้งสิ้นนะครับ และคาดว่าทั้งหมดของประเทศไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ คน เฉพาะแพทย์นะครับ นอกนั้นยังมีบุคลากร ทันตภิบาล ต่าง ให้ความช่วยเหลือในการร่วมมือครั้งนี้ด้วย ซึ่งพวกเขาเหล่านี้เป็นอาสาสมัครทั้งสิ้นเพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระเจ้าใน งานนี้โดยเฉพาะครับ

ปราณี

คุณหมอยุทธบอกว่า ปีนี้ทางมูลนิธิ ฯ จะออกไปให้บริการทางทันตสาธารณสุขทั่วประเทศนั้น อยากให้ช่วยบอกถึงจุดหรือ จังหวัดที่หน่วยแพทย์อาสาจะไปตั้งจุดให้บริการคะ

นายแพทย์ยุทธ

หน่วยแพทย์อาสา พอ.สว. จะออกไปให้บริการในวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ โดยอาศัยพื้นที่ในโรงพยาบาลชุมชนทั้งสิ้นในการปฏิบัติงาน แต่ประชาชนส่วนใหญ่ก็จะทราบกันอยู่แล้วว่าเป็นโรงพยาบาลใด พื้นที่ใด อย่างเช่น ทางภาคเหนือ ที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เราจะเปิดให้บริการที่โรงพยาบาลชุมชนแม่ลาน้อย, แม่สะเรียง, ปาย, ขุนยวม เป็นต้น หรือทางภาคอีสานตอนเหนือ ได้แก่ จังหวัดเลย จะมีหน่วยแพทย์อาสาอยู่ที่โรงพยาบาลชุมชนด่านซ้าย, วังสะพุง, เชียงคาน, ท่าลี่, ภูกระดึง, ภูเรือ และปากชม ถ้าเป็นทางอีสานตอนใต้ ยกตัวอย่างที่จังหวัดศรีสะเกษ ได้แก่ที่ อ.ราชโสม, อุทุมพรพิสัย, กันทรลักษณ์, ขุขันธ์, กันทรารมย์ และขุนหาญ เป็นต้น สำหรับทางภาคตะวันตก ขอยกตัวอย่างจังหวัดกาญจนบุรี ก็ได้แก่ อำเภอกาแพง พนมทวน, บ่อพลอย, ไทรโยค, ทองผาภูมิ, เล่าขวัญ, สังขละบุรี และศรีสวัสดิ์ ที่นี้เรากลับมาทางภาคตะวันออก จังหวัดชายแดนใต้แก่ จังหวัดปราชินบุรี ก็มีอำเภอกบินทร์บุรี, สระแก้ว และอรัญประเทศ ส่วนมากภาคใต้ขอยกตัวอย่างจังหวัดนราธิวาสนะครับก็มีอำเภอบาเจาะ, แว้ง, รือเสาะ, ตากใบ, สุโงปาดิ, ระแงะ และจะแนะ เหล่านี้เป็นต้น ก็จะสังเกตได้ว่าจังหวัดต่าง ๆ หรืออำเภอต่าง ๆ นี้ อยู่ชายแดนทั้งสิ้น แต่เราจะอาศัยพื้นที่ของโรงพยาบาลชุมชนของ กระทรวงสาธารณสุขเป็นที่ตั้งของหน่วยแพทย์อาสาของสมเด็จพระเจ้าครับ

ปราณี

ดิฉันก็คิดว่าประชาชนที่จะไปรับบริการคงจะทราบว่าโรงพยาบาลชุมชนแต่ละที่ที่นายแพทย์ยุทธกล่าวไปนั้นตั้งอยู่ในบริเวณใดบ้างนะคะ แต่ในเรื่องเวลาที่จะให้บริการและค่าใช้จ่ายนั้นได้กำหนดไว้อย่างไรบ้างคะ

นายแพทย์ยุทธ เวลาที่เรากำหนดไว้ว่าเริ่มให้บริการตั้งแต่ ๐๙.๐๐ น. ถึง ๑๖.๐๐ น. ของวันที่ ๒๑ ตุลาคม ๒๕๓๓ สำหรับบางจุดคนใช้อาจจะมากไม่สามารถทำให้ได้หมดในวันนั้น ทางแพทยอาสาที่ออกไปปฏิบัติการจะนัดคนไข้มาทำในวันต่อไปหรือไปทำที่โรงพยาบาลชุมชนในวันต่อไปก็ได้ เพราะถ้าหากใครก็ตามที่มาลงทะเบียนในวันนั้นเราจะให้บริการหมดครบทุกคนครับ ส่วนค่าใช้จ่ายก็ไม่ต้องเสียอะไรทั้งสิ้นให้เปล่าทุกอย่างเลยครับ

ปราณี ในปีนี้ซึ่งจะจัดกิจกรรมยิ่งใหญ่กว่าทุกปีนั้น ท่านรองเลขาธิการคาดว่าจะได้ผลตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้หรือไม่อย่างไรคะ

นายแพทย์ยุทธ สำหรับในปีนี้ทางมูลนิธิ พอ.สว. ได้ตั้งเป้าหมายไว้ว่าเราจะให้บริการคนไข้ประมาณ ๑ แสน ๒ หมื่นคน จากประสบการณ์ที่ผ่านมาเราตั้งเป้าหมายไว้แต่ก็มักจะเกินเป้าหมายทุกปีไป และปีนี้ก็เช่นกันคาดว่าจะมีคนไข้ทั่วประเทศที่มาขอรับบริการเกิน ๑ แสน ๒ หมื่นคนอย่างแน่นอนครับ

ปราณี นับตั้งแต่ปี ๒๕๒๙ เป็นต้นมาคิดว่าคุณหมอคงจะต้องเคยไปดูแลในช่วงที่หน่วยแพทย์อาสาออกไปให้บริการในวันที่ ๒๑ ตุลาคมทุกปีนะคะ คุณหมอเคยพบเหตุการณ์ที่น่าปลื้มใจในช่วงให้บริการบ้างมั๊ยคะ

นายแพทย์ยุทธ ผมไปทุกปีตามจุดให้บริการต่าง ๆ ของหน่วยแพทย์อาสา สมเด็จพระเจ้านี้ สิ่งที่น่าปลื้มใจก็คือ ประชาชนทุกคนจะรู้จักแพทยอาสาว่าเป็นใคร มาช่วยเหลือพวกเขาอย่างไร และที่สำคัญก็คือพวกเขารู้ว่าหน่วยแพทย์อาสาเป็นแพทย์ของสมเด็จพระเจ้านี้ที่ได้พระราชทานความช่วยเหลือแก่พวกเขาเพื่อลดความเจ็บไข้ได้ป่วย พวกเขาซาบซึ้งในพระเมตตาขององค์สมเด็จพระเจ้านะครับ

ปราณี คุณหมอยุทธคะ อาจจะมีคนสงสัยว่าหน่วยแพทย์อาสาสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี จะออกไปให้บริการทางทันตสาธารณสุขเฉพาะวันที่ ๒๑ ตุลาคม ของทุกปีเท่านั้น หรือว่า จะยังให้บริการในช่วงอื่นหรือโอกาสอื่น ๆ อีกคะ

นายแพทย์ยุทธ คือเฉพาะวันที่ ๒๑ ตุลาคม เป็นวันคล้ายวันพระราชสมภพ นะครับก็เป็นกรณีพิเศษเฉพาะวันนี้เอง แต่ทางให้บริการทางโรคฟันนี้มีต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลาใน ๔๘ จังหวัดแพทยอาสาคือพวกเขา

จะออกไปร่วมทีมกันหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีในแต่ละจังหวัดมีอยู่แล้วได้ออกไปให้บริการแก่ประชาชนทุกครั้งไปครับ ซึ่งมีต่อเนื่องมานานแล้วนะครับ

เพลง

บรรยาย (ปราณี)

จัดหน่วยแพทย์อาสาปกป้องปก.....ทรงห่วงถวิลปวงไทย
ท่านผู้ฟังคะ ด้วยพระเมตตาและพระบารมีของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ได้ทรงห่วงใยชีวิตความเป็นอยู่และสุขภาพอนามัยของประชาชนในชนบท โดยเฉพาะสุขภาพฟัน พระองค์จึงได้ทรงมีพระราชประสงค์ให้มูลนิธิ พอ.สว. จัดทำโครงการรณรงค์ทางทันตสาธารณสุขขึ้นตั้งแต่ปี ๒๕๒๙ โดยได้รับความร่วมมือจากทันตแพทย์อาสาสมัคร และอาสาสมัครทางทันตสาธารณสุขจากโรงพยาบาลต่าง ๆ รวมทั้งทันตแพทย์เอกชนจากพื้นที่ ๔๘ จังหวัด แพทย์อาสาเพื่อให้บริการทันตกรรมแก่ประชาชนในชนบท ยังความซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณที่พระองค์ได้พระราชทานแก่พลกนิกรยากไร้ในชนบท ดังคำบอกเล่าของนายแพทย์ยุทธ โพธารามิก รองเลขาธิการมูลนิธิ พอ.สว. เกี่ยวกับความประทับใจที่มีต่อองค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ทรงห่วงใยและเมตตาต่อพลกนิกร

เหล่านั้นว่า

นายแพทย์ยุทธ

กระผมคิดว่าองค์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทรงมีพระเมตตากรุณาต่อประชาชนทุกคนโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประชาชนที่ด้อยโอกาสและยากไร้ในท้องถิ่นทุรกันดาร ทุกครั้งที่กระผมได้ตามเสด็จสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ออกเยี่ยมเยียนราษฎรในต่างจังหวัดนั้น สิ่งประทับใจมีมากเหลือเกิน ในส่วนตัวของผมเอง สิ่งที่ผมเห็นก็คือถ้าพระองค์พบคนไข้ได้ป่วยไม่ว่าจะเจ็บป่วยด้วยโรคใดก็ตาม ไม่ว่าจะปากแห้ง เพดานโหว่ อยู่ในบริเวณนั้น สิ่งแรกที่พระองค์จะทรงปฏิบัติก็คือจะทรงเรียกคนป่วยนั้นเข้ามา และเรียกหาหมอมาดำเนินการช่วยเหลือบัดนั้นเดี๋ยวนั้นทันที นั่นคือในด้านคนไข้ที่พระองค์ทรงเมตตา สำหรับด้านประชาชนทั่ว ๆ ไปนั้น ทุกครั้งไม่ว่าจะทรงเสด็จ ฯ ไปที่ใดมักจะมีคนแก่คนเฒ่าหรือคนทั่ว ๆ ไปจะพยายามเข้าไปใกล้ชิดพระองค์และจะเล่าถึงความทุกข์ยากของตัวประชาชนเอง ถ้าสิ่งใดที่พระองค์จะทรงช่วยเหลือได้ พระองค์ก็จะรับสั่งให้ผู้ติดตามดำเนินการทุกครั้ง

ไปครับ ความประทับใจที่มีต่อพระองค์มีมากกว่านั้น แต่จะพอสรุป
 ได้ว่า ทุกครั้งไม่ว่าพระองค์จะเสด็จ ฯ ไปในที่ใดก็ตาม ความเป็น
 เอกภาพหรือความเป็นหนึ่งเดียวจะเกิดขึ้นในบริเวณนั้นทันทีไม่ว่า
 จะเป็นประชาชน ข้าราชการ ทหาร ตำรวจ หรือพ่อค้า ชาวเขาที่อยู่
 ณ ที่นั้นจะเป็นหนึ่งเดียวตรงนั้น อันนี้เป็นสิ่งที่ผมประทับใจมาก ๆ
 ครับ และในโอกาสคล้ายวันพระราชสมภพ ๙๐ พรรษาของสมเด็จพระ
 พระศรีนครินทราบรมราชชนนี กระผมก็อยากจะเชิญชวนพี่น้อง
 ชาวไทยทุกคนได้น้อมเกล้าน้อมกระหม่อมถวายชัยมงคล ขอให้
 พระองค์ทรงมีพระชนมายุยืนนานและทรงพระเจริญด้วยจตุรพิธ
 พรชัยเป็นมิ่งขวัญของประชาชนชาวไทยชั่วกาลนาน

โครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพระบรมราชา นุเคราะห์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

ออกอากาศ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

พล.ต.ต.มนัส ขันธทัตบำรุง

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ

ไตเติ้ลรายการ จากฟ้า.....สู่ดิน

บรรยาย (พัชรินทร์) เป็นที่ทราบและประจักษ์กันดีว่า ความห่วงใยที่มีต่อประชาชนชาวไทย ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น มากมายสุดจักคณา
ดั่งจะเห็นได้จากการที่ทรงมีพระราชดำริในโครงการต่าง ๆ เพื่อ
บำบัดทุกข์บำรุงสุข เพื่อขจัดปัดเป่าความเดือดร้อนของประชาชน
ในทุก ๆ ด้าน

เสียงลมพายุ เสียงน้ำไหล .....

บรรยาย (พัชรินทร์)

ความทุกข์ใดไม่ยิ่งใหญ่ไปกว่าความทุกข์ที่เกิดขึ้นจากการสูญเสีย ไม่ว่าจะเป็นการสูญเสียชีวิตหรือทรัพย์สิน และยังเป็นการสูญเสียที่เกิดขึ้นจากภัยต่าง ๆ เช่น อัคคีภัย วัตภัย อุทกภัย หรือ ทุพภิกภัย ด้วยแล้ว สิ่งที่หลงเหลือให้เห็นได้ก็คือความเสียหาย ความเจ็บปวด ความพลัดพราก และความสับสนในชีวิต ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักเป็นอย่างดี พระองค์ ทรงห่วงใย และเอาพระทัยใส่อยู่เสมอ ทรงสอบถาม ทรงแนะนำ ตลอดจนพระราชทานพระราชดำริและพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อบำบัดเบ็ดเบาความทุกข์ร้อนเหล่านั้น และที่สำคัญ พระองค์ ทรงตระหนักดีว่า ภัยต่าง ๆ นั้นมักจะเกิดขึ้นได้เสมอ ๆ ทุกสถานที่ จึงทรงมีพระราชประสงค์ที่จะบำบัดทุกข์ยากความเดือดร้อนเหล่านั้น โดยพระราชทานสิ่งของต่าง ๆ ที่จำเป็นเพื่อเป็นการช่วยเหลือในเบื้องต้น และทรงมอบหมายให้ตำรวจตระเวนชายแดน เป็นผู้นำ ไปแจกจ่าย และนี่เองจึงเกิดโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพระบรมราชานุเคราะห์ขึ้น ดังที่ พลตำรวจตรี มนัส ชันธทัตบำรุง ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ฝ่ายกิจกรรมพิเศษ ซึ่งรับผิดชอบในโครงการนี้ ได้เล่าให้ฟังว่า

พล.ต.ต.มนัส

“พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวนั้น พระองค์ท่านหาพระราชหฤทัยทรงห่วงใยในพลสกนิกรของพระองค์ท่านเป็นอย่างยิ่ง พระองค์ท่านทรงพระราชทานพระมหากรุณาธิคุณให้กับตำรวจตระเวนชายแดน ไปช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับพี่น้องประชาชนในเรื่องต่าง ๆ หลายเรื่องด้วยกัน ที่สำคัญมีอยู่เรื่องหนึ่งนะครับ ก็คือ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพระบรมราชานุเคราะห์ สำหรับการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพระบรมราชานุเคราะห์นั้นที่เรียกว่า ในพระบรมราชานุเคราะห์ ก็เนื่องมาจากว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานสิ่งของให้กับตำรวจตระเวนชายแดน ไปช่วยเหลือพี่น้องประชาชนที่ประสบภัยธรรมชาติ ผมยังจำได้แม่นย่านะครับว่า ในช่วงที่ผมทำงานอยู่ที่ภาคเหนือ คือรับราชการเป็นตำรวจตระเวนชายแดนอยู่ที่ค่ายดาราวัศมี อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ นั้น เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ปีพุทธศักราช ๒๕๑๓ นะครับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ

พระบรมราชินีนาถ ได้เสด็จพระราชดำเนินไปที่ค่ายดาราวัศมี หรือ กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดน เขต ๕ อำเภอแม่ริม จังหวัด เชียงใหม่ ในวันนั้นพระองค์ท่านได้พระราชทานสิ่งของพระราชทาน เป็นจำนวนมาก มีมูลค่ามหาศาล ให้แก่ตำรวจตระเวนชายแดน เพื่อเก็บไว้พร้อมที่จะออกไปช่วยเหลือพี่น้องประชาชนที่ประสบ ภัยธรรมชาติ เพราะฉะนั้นอาจจะถือได้ว่าวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๑๓ นั้นเป็นวันต้นกำเนิดที่พวกเราได้มีโอกาสรับสนองพระราชประสงค์ องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ ครับ.”

พัชรินทร์

ก็เป็นทีที่ทราบกันดีแล้วนะค่ะว่า ความห่วงในทีพระบาท- สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ทรงมีต่อพลสกนิกรนั้น มีมากมาย ดังที่ทาง ตำรวจตระเวนชายแดนซึ่งเป็นหน่วยงานหลัก ในการที่จะช่วยเหลือ ผู้ประสบภัย ตามโครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน ไว้ ที่นี้เรื่องของ การช่วยเหลือ นั้นะคะ มีขอเขตของการช่วยเหลือ อย่างไรบ้างหรือไม่คะ หรือว่าจะช่วยเหลือทุกสิ่งทุกอย่างเลยละค่ะ

พล.ต.ต.มนัส

“สำหรับความช่วยเหลือที่ทางตำรวจตระเวนชายแดนไป ช่วยเหลือให้กับพี่น้องประชาชนที่ประสบภัยธรรมชาติ นั้น ภัยที่ ตำรวจตระเวนชายแดนถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ แล้วก็พระราชทาน เสด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมอบงานนี้ให้ตำรวจตระเวนชายแดนไปช่วย ก็ช่วยเหลือ ภัยที่เกิดจากอุทกภัย คือน้ำท่วม อัคคีภัยคือไฟไหม้ แล้วก็ ยิ่งกว่านั้นก็วาทภัยหรือว่าภัยที่เกิดขึ้นจากลมพายุต่าง ๆ และที่สำคัญ อีกประการหนึ่งก็คือว่า ทุพภิกภัย ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นนะครับ ไม่ว่าจะเป็นภัยที่ใหญ่โตหรือว่าภัยที่มีเล็กน้อยนะครับ อันนี้ทาง ตำรวจตระเวนชายแดนก็จะไปช่วยเหลืออยู่เป็นประจำ ตลอดไป นะครับในกรณีที่พี่น้องประชาชนยากจน พระบาทสมเด็จพระ- เจ้าอยู่หัว ก็ให้ตำรวจตระเวนชายแดนไปช่วยเหลือเช่นเดียวกันกับ พี่น้องประชาชนที่ประสบน้ำท่วม ไฟไหม้ หรือวาทภัย ครับ.”

เพลงบรรเลง.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

เมื่อเกิดสาธารณภัยคราใด เรามักจะเห็นตำรวจตระเวน ชายแดนเข้าไปช่วยเหลือ และแจกจ่ายสิ่งของ ที่พระบาทสมเด็จพระ- เจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานไว้ให้ในโครงการช่วยเหลือผู้ประสบ ภัยในพระบรมราชานุเคราะห์ ด้วยเหตุที่ตำรวจตระเวนชายแดน

มักจะปฏิบัติภารกิจอยู่กระจายทั่วไปในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ จึงสามารถเข้าไปถึงพื้นที่ หรือบริเวณที่เกิดเหตุการณ์ได้รวดเร็ว และสามารถให้การช่วยเหลือได้ทันทีในเบื้องต้น ดังที่ พลตำรวจตรี มนัส ชันธทัตบำรุง ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ฝ่ายกิจการพิเศษ ได้เล่าให้ฟังถึงการช่วยเหลือและสิ่งของพระราชทาน ดังนี้ค่ะ

พล.ต.ต.มนัส

“สำหรับการช่วยเหลือพี่น้องประชาชนที่ประสบภัยธรรมชาติ นั้น ในหลักการที่สำคัญก็คือว่า เนื่องจากตำรวจตระเวนชายแดน นั้น มีหน่วยกระจายกันอยู่ทั่วประเทศนะครับ และยิ่งกว่านั้นทาง ตำรวจตระเวนชายแดนเองก็มีข่ายการสื่อสารที่สามารถจะติดต่อกัน ได้เป็นอย่างดี เพราะฉะนั้นการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ นั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมอบให้ตำรวจตระเวน ชายแดนไปช่วยเหลือในทันทีแล้วก็เป็นการช่วยเหลือในขั้นต้น เมื่อ ได้ในการช่วยเหลือกับพี่น้องประชาชนไปแล้ว ก็มีการรายงานให้ กับหน่วยทราบ ทั้งนี้ก็เพื่อว่าหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรงในเรื่อง การช่วยเหลือผู้ประสบภัย จะได้เข้าไปทำงานแทน แล้วหน่วยตำรวจ ตระเวนชายแดนก็ถอนกลับมา ครับ.”

พัชรินทร์

ก็เป็นที่ทราบนะคะว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรง พระราชทานสิ่งของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทาน สิ่งของพระราชทานให้กับตำรวจตระเวนชายแดนไว้ เพื่อช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยต่าง ๆ ที่นี้ประเภทสิ่งของพระราชทานที่พระราชทาน ไว้ละคะหมีอะไรบ้างคะ

พล.ต.ต.มนัส

“สำหรับสิ่งของพระราชทานที่ทางตำรวจตระเวนชายแดน นำไปแจกจ่ายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนให้กับพี่น้องประชาชนที่ ประสบภัยธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งของพระราชทาน ซึ่งเป็นของที่ จำเป็นสำหรับในการยังชีพโดยแท้ครับ ซึ่งก็มีหลายสิ่งหลายอย่าง ด้วยกัน แต่ก็พอจะมองเห็นนะครับว่าประเภทแรกนี่คงจะได้กับ พวกเครื่องอาหารต่าง ๆ ที่ขาดไม่ก็แน่นอนนะครับ ข้าวสาร อาหาร กระจ่อก น้ำมันพืช น้ำปลา หรือว่าเกลือป่นอะไรพวกนี้นะครับ ยิ่งกว่านั้น ก็ยังพระราชทานของใช้เครื่องครัวด้วย เช่น หม้อข้าว กะทะ ทัพพี ตะหลิว กะละมัง ถ้วยสังกะสี จานสังกะสี ช้อน

ขันน้ำ ถังตักน้ำ กาน้ำ เหล่านี้เป็น ต้น ซึ่งเป็นของที่จำเป็นในการจัดทำประกอบอาหารอะไรทำนองนั้นนะครับ และยังกว่านั้นที่จำเป็นและขาดไม่ได้แน่นอน ก็คือเครื่องนุ่งห่ม ในส่วนของเครื่องนุ่งห่ม ในส่วนของเครื่องนุ่งห่มนั้น ก็มีทั้งเสื้อผ้า ชุดชาวนาชาย ชาวนาหญิง ชุดผู้ใหญ่ ชุดเด็กตลอดจนเสื้อเด็ด โสร่งชาย โสร่ง รวมทั้งเครื่องแบบนักเรียนชาย นักเรียนหญิง อะไรอย่างนั้นะครับ คือสรุปแล้ว พวกมุ้ง พวกผ้าห่มนอน ก็พระราชทานให้กับพวกที่ประสบภัยธรรมชาติด้วย ผ้าเช็ดตัวก็มีนะครับ แถมยังผ้าขาวม้าก็จำเป็นเหมือนกันนะครับ รวมทั้งผ้าสีน้ำเงิน ซึ่งอาจจะไปใช้ประโยชน์อย่างใดได้นั้น ก็พระราชทานด้วยยิ่งกว่านั้นนะครับ พวกเครื่องเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งยา ก็เป็นสิ่งซึ่งได้พระราชทานให้กับผู้ที่ประสบภัยธรรมชาตินะครับ อย่างเช่นยาชุดตำราหลวง สบู่ ไม้ขีดไฟ เทียนไข เสื้อ หมอนติดตะปู ครัว พวกนี้สำคัญมากเพราะจะเป็นเครื่องมือเครื่องมือที่จะนำมาใช้ในการซ่อมแซมหรือว่าสร้างบ้านพักที่ถูกพายุพัด หรืออะไรก็แล้วแต่ ขวาน มีด จอบ เสียม สังกะสี แม้กระทั่งตะปู เหล่านี้เป็นต้น คือมีทั้งเครื่องมือเครื่องไม้ที่จะใช้ในการซ่อมแซมบ้านเรือนได้ด้วย ครับ.”

พัชรินทร์

ค่ะ จะเห็นว่าสิ่งของที่พระราชทานมานั้นะคะ จำเป็นต่อการยังชีพมากที่สุดเลยละคะ แล้วก็ก็เป็นเครื่องอุปโภคบริโภคที่จำเป็นสำหรับผู้ประสบภัยต่าง ๆ ที่จะคิดเป็นอันดับแรก ตั้งแต่ที่พระราชทานสิ่งของพระราชทานมานี้ของก็ต้องหมดไปนะคะ เพราะว่าก็มีการเกิดภัยต่าง ๆ หลายครั้งหลายคราว แล้วก็นำไปแจกแล้วจะทำอย่างไรละคะ หมื่อของหมดไปพระองค์ท่านพระราชทานใหม่หรืออย่างไรคะ

พล.ต.ต.มนัส

“สำหรับสิ่งของพระราชทานนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชทานให้กับตำรวจตระเวนชายแดน ซึ่งทางตำรวจตระเวนชายแดนก็แจกจ่ายไปรวมไว้ในพระดับคลังที่กองร้อย ให้พร้อมที่จะออกไปช่วยเหลือประชาชนได้ทันที สำหรับสิ่งของพระราชทานนั้นจ่ายช่วยเหลือทันที แล้วก็เมื่อจ่ายไปแล้วก็ทำเรื่องขอรับพระราชทานเพิ่มเติม ซึ่งพระองค์ท่านก็ทรงโปรดเกล้าฯ พระราชทานเพิ่มเติมมาให้ทุกครั้งนะครับ และในความเป็นจริงนั้น ถัยธรรมชาตินั้นมีปรากฏอยู่เสมอเนะครับ ถึงแม้จะไม่เป็นรายใหญ่ แต่รายเล็ก ๆ อย่าง

เช่น ไฟไหม้บ้าน หรือว่าพายุพัดบ้านพังอะไรพวกนี้ ก็มียูบอยู่ ๆ เป็นประจำนะครับ

พัชรินทร์

ที่นี้ความช่วยเหลือที่ผ่านมา ซึ่งทางตำรวจตระเวนชายแดน ได้ช่วยเหลือไปตามโครงการช่วยเหลือที่ผ่านมา ซึ่งทางตำรวจตระเวนชายแดนได้ช่วยเหลือไปตามโครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพระบรมราชานุเคราะห์ นี่นะคะ มีอะไรอีก

พล.ต.ต.มนัส

“ครับ สำหรับภัยธรรมชาตินั้นเป็นสิ่งที่เราจะคาดคะเนกันไม่ได้ นะครับจะเกิดขึ้นเมื่อใดก็ได้ เพราะฉะนั้นในทางปฏิบัติแล้ว ตำรวจตระเวนชายแดนนั้น ได้ช่วยเหลือพี่น้องผู้ประสบภัยธรรมชาติอยู่เป็นประจำ แต่อย่างไรก็แล้วแต่ ผมคิดว่าภัยที่เกิดขึ้นในครั้งใหญ่ ๆ นั้น ตำรวจตระเวนชายแดนก็ได้เข้าไปช่วยเหลือพี่น้องประชาชนอยู่เป็นประจำเช่นเดียวกัน อย่างเช่นเมื่อคราวที่เกิดภัยธรรมชาติ หรือว่าอุทกภัยครั้งใหญ่ทางภาคใต้ เมื่อประมาณเดือนธันวาคม ปี ๒๓๑ นั้น ทางตำรวจตระเวนชายแดนเองซึ่งมีหน่วยกระจายอยู่ในพื้นที่อยู่แล้วนั้น ก็ได้รับบทบาทเข้าไปช่วยเหลือพี่น้องประชาชนในพื้นที่ ทั้งในเรื่องการเอาสิ่งของพระราชทานไปแจกจ่ายทั้งในเรื่องที่ช่วยเหลือในเรื่องการรักษาพยาบาล ตลอดจนการซ่อมแซมสะพาน สิ่งก่อสร้างที่จำเป็นในทางเป็นเส้นทางคมนาคม นะครับ ที่เกิดพายุไต้ฝุ่นเกย์พัดกระหน่ำ ทางจังหวัดภาคใต้นั้น นะครับ ในระหว่างวันที่ ๔ พฤศจิกายน เป็นต้นมานั้น ซึ่งทุกท่านก็คงทราบนะครับว่า พายุไต้ฝุ่นเกย์นั้น ได้สร้างความเสียหายให้แก่ ๔ จังหวัด ทางภาคใต้ เป็นอย่างยิ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางแถบจังหวัดเพชรบุรี ก็ดี ประจวบคีรีขันธ์ ตลอดจนชุมพร และ นครศรีธรรมราช ราษฎรก็ได้รับความเดือดร้อน ทรัพย์สินเสียหาย สิ่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ ก็ถูกทำลาย เช่น ถนน สะพาน วัด ซึ่งในเรื่องนี้นะครับ ทางตำรวจตระเวนชายแดนเองก็มีส่วนเข้าไปให้ความช่วยเหลือเพื่อปัดเป่าความทุกข์ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับพี่น้องประชาชนแต่ที่สำคัญที่ผมอยากเรียน ณ ที่นี้ ก็คือว่า ก่อนที่จะเกิดพายุโหมกระหน่ำเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๓๒ นั้น ทางตำรวจตระเวนชายแดนนั้น ได้รับกระแสพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้พร้อมที่จะออกปฏิบัติการและให้ความช่วยเหลือประชาชน ในวันที่ ๓ พฤศจิกายน ซึ่งก็เป็นเรื่องที่ทรงมี

กระแสพระราชดำรัสล่วงหน้าก่อนที่จะเกิดภัยจริง ๆ ถึง ๑ วันนะครับ อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ภัยมีภัยเช่นนี้แล้ว คือก่อนหน้านี้หลังจากที่รับทราบกระแสพระราชดำรัสแล้ว หน่วยตำรวจตระเวนชายแดนก็เตรียมพร้อม เพราะว่าเรากระจายอยู่ในพื้นที่ ยิ่งกว่านั้นเราก็มีการจัดส่งหน่วยตำรวจชุดกู้ภัยเข้าไปอยู่ในพื้นที่ด้วย อย่างไรก็ตาม หลังจากเกิดภัยดังกล่าวแล้ว อาจจะกล่าวได้ว่า ตำรวจตระเวนชายแดนนั้น ตามที่ผมได้เรียนไว้จะครับว่า ต้องเข้าไปช่วยเหลือทันที เพราะฉะนั้น ก็ถือได้ว่าตำรวจตระเวนชายแดนนั้น ก็เป็นหน่วยแรกที่เข้าไปดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยครับ."

เพลง

บรรยาย (พัชรินทร์)

“สถิตยในหทัยราษฎร์”

น้ำตาของผู้ที่ประสบภัยได้เหือดหาย ด้วยน้ำพระราชหฤทัยอันเปี่ยมล้น ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงพระราชทานความห่วงใยและสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ให้กับตำรวจตระเวนชายแดนนำไปแจกจ่ายบรรเทาความทุกข์ยากเดือดร้อนในทุกครั้งที่เกิดภัยต่าง ๆ ขึ้น

พล.ต.ต.มนัส

“ปกติแล้ว ทุกครั้งที่เราออกนำสิ่งของพระราชทาน ออกไปแจกจ่ายเพื่อบรรเทาภัยให้กับพี่น้องประชาชนที่ประสบภัยธรรมชาติ นั้น ทางตำรวจตระเวนชายแดนถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งที่ว่า เราจะไปนำสิ่งของไปนั้นเราก็จะพยายามทำความเข้าใจให้บรรดาพี่น้องประชาชนนั้น ได้ทราบว่าสิ่งของที่นำมานี้เป็นสิ่งของพระราชทาน สิ่งของที่นำมาเป็นน้ำพระราชหฤทัยของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวสู่พี่น้องประชาชนที่ประสบภัยธรรมชาติ ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะให้พี่น้องประชาชนนั้นได้เข้าใจว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ นั้นทรงห่วงใยในทุกข์สุขของพลกนิกรในพระราชอาณาเขตเป็นอย่างยิ่ง แล้วโดยความเป็นจริงนั้น ผมคิดว่าพี่น้องประชาชนทุกท่านก็คงคิดตรงกับผมจะครับว่า ทั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ นั้นจะเสด็จพระราชดำเนินไปเยี่ยมเยียนพลกนิกรของพระองค์ท่านนั้น ผมคิดว่าคงจะแทบทุกพื้นที่ของประเทศไทยแล้วครับ."

เพลง

...อันความกรุณาปรานี จะมีใครบังคับก็หาไม่ หลังมาเองเหมือนฝน...

บรรยาย (พัชรินทร์)

โครงการช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพระบรมราชานุเคราะห์
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นอีกโครงการหนึ่งในหลาย ๆ
โครงการ ที่พระองค์ทรงมีพระราชดำรัส เพื่อปัดเป่าบรรเทาความ
ทุกข์ยากเดือดร้อนของประชาชนคนไทย ให้หมดสิ้นไปหรือน้อยลง
ในที่สุด

“โครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้ประสบอุทกภัยที่ จ.นครศรีธรรมราช และ จ.สุราษฎร์ธานี ของสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์”

ออกอากาศ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

พล.อ.พิจิตร กุลละวณิชย์

ผู้จัดรายการ

สิริพร ทองคำวงศ์

ไตเติ้ล

“จากฟ้า.....สู่ดิน”

เสียงประกอบ

เสียงพายุ.....ลมฝน.....

บรรยาย

การเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ภาคใต้เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๓๑ ไม่ใช่เป็นครั้งแรก จะพบว่าได้เกิดอุทกภัยร้ายแรงหลายครั้งในภาคใต้ เช่น ในปี ๒๕๐๕ เกิดวาตภัยที่แหลมตะลุมพุก พื้นที่ที่ได้รับความเสียหายครอบคลุมหลายจังหวัดจนถึง ๒๕๑ จึงได้เกิดอุทกภัยทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของ

ราษฎร ซึ่งหากรวบรวมความเสียหายแต่ละครั้งเข้าด้วยกันจะมีมูลค่ามหาศาล เฉพาะในปี ๒๑ เพียงปีเดียวความเสียหาย ๑๒ จังหวัดภาคใต้มีมูลค่าประมาณ ๘,๐๐๐ ล้านบาท ปัญหาที่เกิดจากอุทกภัยครั้งนี้จำเป็นจะต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนและต่อเนื่องและระยะยาวเพื่อฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนที่ได้รับภัยพิบัติ สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์โดยมีศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพะเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ทรงเป็นองค์ผู้อำนวยการของสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ได้รับมอบหมายจากคณะอนุกรรมการวางแผนการปลูกป่าและรักษาป่า ให้สำรวจข้อมูลต่าง ๆ เพื่อทำโครงการสำหรับฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ จ.นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี

เพื่อให้การจัดทำโครงการช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่เป้าหมายเป็นไปอย่าง

เพื่อให้การจัดทำโครงการช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่เป้าหมายเป็นไปอย่างต่อเนื่องสมบูรณ์และไม่ซ้ำซ้อนกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีโครงการอยู่เดิม แต่เป็นการสนับสนุนส่งเสริมซึ่งกันและกัน โครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนผู้ประสบอุทกภัยใน จ.นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี จึงได้เริ่มดำเนินการขึ้นโดยแนวพระดำริขององค์ผู้อำนวยการสถาบันคือ ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพะเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี พลเอกพิจิตร กุลละวณิชย์ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ ฝ่ายโครงการพิเศษ จะได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและความเป็นอยู่ของประชาชนผู้ประสบอุทกภัยใน จ.นครศรีธรรมราช และ จ.สุราษฎร์ธานี ของสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์

พล.อ.พิจิตร

ทางคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๓๒ ให้สถาบันเข้าไปช่วยฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของราษฎร ในการดำเนินงานขั้นต้นนั้นะครับ สมเด็จเจ้าฟ้าจุฬาภรณ ทรงเป็นองค์ผู้อำนวยการ ก็เสด็จลงไปดูไปวิเคราะห์ก็เห็นว่าราษฎรระยะนั้นประสบความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัยและไม่มีที่ทำกินหรือ

สามารถนำครอบครัว ๑๐๐ ครอบครัวจริง ๆ แล้วไม่ถึง ๑๐๐ ครอบครัวประมาณ ๙๐ ครอบครัวไปลงที่นั่นได้บ้านเป็นบ้านสองชั้นได้ถนนโปร่งและก็มีห้องน้ำ ก็คัดเอาไปลงแล้วก็ได้ดำเนินการเรื่อยมาจากรวันนั้น

ในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกก็มีถนนหนทางภายในหมู่บ้าน ประปา ไฟฟ้า คือสถาบันจุฬารักษ์โดยองค์ประธานก็ได้ติดต่อทุกส่วนราชการก็ให้ความร่วมมือด้วยดี เมื่อสิ่งอำนวยความสะดวกมีแล้วบ้านมีก็มาถึงเรื่องการอบรมเตรียมอาชีพนะครับ ในหมู่บ้านทุ่งนาบึงชัย ซึ่งไปเริ่มต้นหมู่บ้านที่หนึ่งก็ทรงดำริว่าควรจะมีการเปลี่ยนคือพื้นที่ไม่เหมาะกับการจะปลูกสวนยางควรให้ปลูกพืชที่ทำมาหากินได้เร็วแล้วก็มีการประมงด้วยแล้วก็มีการเลี้ยงสัตว์ด้วยนะครับ ก็ได้ติดต่อส่วนราชการต่าง ๆ มาแล้วเปิดการอบรมยุวเกษตรแล้วก็เปิดการฝึกอบรมฟื้นฟูจิตใจอธิบายให้เข้าใจว่าจะต้องทำงานร่วมกันอย่างนั้นอย่างนี้โดยแบ่งแปลงให้แล้วก็มีการแปลงรวมให้เราก็ได้เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ในทันทีที่ได้ย้ายที่ตั้งไปเขานาบึงชัย แล้วก็ทางกองทัพภาคที่สี่ก็เสนอถวายรายงานมาว่าอยากจะขอให้มาเป็นตัวอย่างขอพระราชทานอนุญาตให้ใช้ชื่อว่าหมู่บ้านจุฬารักษ์พัฒนา ก็ได้รับพระราชทานอนุญาตก็เลยตั้งเป็นหมู่บ้านจุฬารักษ์พัฒนา ๑ และสำหรับที่พิปูนกระทุนเมื่อเสร็จแล้วก็เสด็จไปเปิดพระราชทานว่า เป็นหมู่บ้านจุฬารักษ์พัฒนา ๒ นะครับ ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันสำหรับสองหมู่บ้านนี้ สำหรับหมู่บ้านหนึ่งนั้นมีทั้งที่ทำกินทั้งด้านการเกษตรและประมง ประมงก็คือปลาน้ำจืดนะครับ แต่ละบ้าน ๑๐๐ หลังคาเรือนจะมีบ่อปลา ๒ บ่อ เป็นปลาประเภทกินพืช ปลาเทโพ ปลาช่อน ปลาช่อน อีกบ่อหนึ่งก็เป็นการทดลองปลาดุก บิ๊กอูย ปล่อยลงไปได้ได้รับการส่งเสริมจากกรมประมง ได้ปล่อยลงไปบ่อละ ๑๕,๐๐๐ ตัวเป็นการทดลองและสามารถจับมาขายได้ในระยะเวลา ๐ วัน ทำรายได้โดยทันทีเลย แล้วก็สอนในเรื่องการเกษตร ปลูกพืชอะไรต่ออะไรต่าง ๆ รวมทั้งจัดลูก ๆ ของชาวบ้านที่มาอยู่อาศัยนั้นมารับการอบรมเรื่องยุวเกษตรขึ้นนะครับ

ด้วยแนวความคิดที่ว่าเราอยากให้เยาวชนเหล่านี้ซึ่งจบ ป. ๖, ม. ๖ แล้วยังไม่สามารถไปเรียนต่อให้ความรู้ทางเกษตรแผน

ใหม่ ให้หารายได้จากการเลี้ยงสัตว์การปลูกพืชล้มลุก พืชยืนต้นแล้ว ก็ประมณน้ำจืด ช่วงระยะเวลาที่ดำเนินงานมา ๗-๘ เดือนนี้ราษฎร ก็เริ่มมีรายได้ แม้จะน้อยก็ตามแต่ก็สามารถจำหน่ายปลาได้ จากปลาดุกบิกออยู่ที่ปล่อย ๑๕,๐๐๐ ตัวนี้ จะเฉลี่ยแล้วได้ประมาณเกือบ ๘๐๐ กิโลกรัม ก็เกือบจะหนึ่งตันก็ทำเงินได้พอสมควรทีเดียว เพราะว่ารราษฎรเองยังไม่มีประสบการณ์นะครับ ราษฎรก็เริ่มจะเข้าใจแล้วว่าไอนี้จะสามารถหาน้ำชลประทานหาน้ำให้ได้เปลี่ยนน้ำได้ ก็จะทำรายได้ดีพอสมควร ปีหนึ่งก็หลายหมื่นบาทแล้วก็ได้ฝึกอบรม ให้เขาได้เข้าใจในการเพาะปลูกเกษตรแผนใหม่นี้รวมทั้งการเลี้ยงสัตว์

และหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๑ นี้ก็ใกล้จะเลี้ยงตัวเองได้ สำหรับหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๒ อ.พิบูลย์นั้นก็ได้สร้างสิ่งอำนวยความสะดวกใกล้จะเสร็จแล้ว สำหรับบ้าน ๒๕ หลังคาเรือนนี้ เสร็จเรียบร้อยแล้ว และก็ราษฎรก็เข้าไปอยู่แล้ว กำลังฝึกอบรม ยุทธศาสตร์รุ่นที่ ๒ ที่หมู่บ้าน นั่นก็คือความเป็นมา

สำหรับหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๓ คือเสม็ดจวน อยู่ในพื้นที่ อ.ทุ่งใหญ่ เหมือนกันนะครับ อยู่ในเขตของป่าเสื่อมโทรมที่ทางกรมป่าไม้ได้ถวายให้ใช้เป็นสถานียทดลอง เป็นที่ตั้งของสถานียประมงย่อยแล้วก็เลี้ยงสัตว์ และทรงดำริที่จะให้ปลูกป่าเป็นคล้าย ๆ กับหมู่บ้านป่าไม้แต่ว่าลักษณะป่ารักษาน้ำนะครับตามแนวทางซึ่งสมเด็จพระบรมราชินีนาถได้ทรงริเริ่มในพื้นที่หลาย ๆ แห่ง แล้วก็ให้ทั้งศูนย์วิจัยเป็นส่วนของวิจัยพัฒนาทำนองเดียวกับพิบูลทองที่นราธิวาส แล้วก็ให้ทั้งสถานียประมงอยู่ด้วย ในพื้นที่ของเสม็ดจวนนี้ก็จะเอาราษฎรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งมีกว่าสิบครอบครัวขึ้น แล้วก็ผู้ที่ยังเดือดร้อนจากอุทกภัยที่ยังหลงเหลืออยู่นะครับ กับราษฎรที่ยากจนจริง ๆ ในพื้นที่ ขณะนี้หมู่บ้านเสม็ดจวนหรือจุฬาภรณ์พัฒนา ๓ นี้ได้เริ่มในการทำถนนเข้าไปแล้วและก็ทำอ่างเก็บน้ำซึ่งมีความจุเกือบสองล้านลูกบาศก์เมตรและเริ่มการก่อสร้างรวมทั้งการคัดเลือกราษฎรที่จะเข้าไปอยู่ในพื้นที่นี้ ก็คิดว่าคงจะแล้วเสร็จใกล้ ๆ ประมาณเดือนตุลาคมเสร็จสมบูรณ์ประมาณตุลา-พฤศจิกายนหรือก่อนสิ้นปีนี้ นี่ก็เป็นความเป็นมาของโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและชีวิตของราษฎรผู้ประสบอุทกภัย จะเห็นได้ว่าโครงการที่ทุลกระหม่อมทรง

ริเริ่มขึ้นนี้เป็นโครงการที่เบ็ดเสร็จคือตั้งแต่หาที่อยู่อาศัยหาที่ทำกิน แล้วพัฒนาความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น และมีทั้งโครงการการฝึกอบรมด้วย อบรมตัวราษฎรหรือว่าอบรมยุวเกษตรกรในพื้นที่

เพลง

บรรเลง.....

ศิริพร

จากการดำเนินงานของโครงการฟื้นฟูสภาพแวดล้อมและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนผู้ประสบอุทกภัยในจังหวัดนครศรี-ธรรมราช และจังหวัดสุราษฎร์ธานีของสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ที่ พลเอกพิจิตร กุลละวณิชย์ รองผู้บัญชาการทหารสูงสุดในฐานะ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ฝ่ายโครงการพิเศษได้กล่าว มาแล้วนั้น ท่านก็จะได้ชี้แจงเพิ่มเติมถึงแนวทางดำริขององค์ผู้อำนวยการสถาบัน ศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จเจ้าพระยาเธอเจ้าฟ้าจุฬา-ภรณ์วลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ถึงแนวพระดำริเพิ่มเติมเพื่อช่วย เหลือผู้ประสบอุทกภัย

พล.อ.พิจิตร

ในการสร้างหมู่บ้านจุฬาภรณ์พัฒนา ๑, ๒ และ ๓ ที่กำลัง จะดำเนินการในขณะนี้ นั้นนะครับ ทรงดำริว่า เนื่องจากอุทกภัย ภาคใต้นั้นยังความเสียหายเป็นอันมากและก็ราษฎรส่วนใหญ่เคยชิน กับการทำเกษตรด้านเดียวคือปลูกสวนยางอย่างเดียว แล้วก็ในขณะที่ ที่ทางใต้นั้นมีฝนตก และก็นำทำปฏิกิริยาการปลูกไม้ผลก็คงจะยัง ความอยู่ดีกินดีให้กับราษฎรได้พอสมควร การเลี้ยงสัตว์หรืออะไร ก็ตามอย่างเช่น การเลี้ยงปลาตกบึกอยู่ที่นี่ จะเห็นได้ว่าปีหนึ่งถ้ามีน้ำ เปลี่ยนได้จะทำได้ถึงสามผลัดสี่ผลัดนะครับ แล้วก็ทรงมีแนวความคิดว่าเยาวชนที่กำลังเติบโตได้เข้าใจเรื่องเกษตรแผนใหม่นี้คงจะช่วย เป็นอย่างมากทีเดียว เพราะว่าพื้นที่ทางภาคใต้นี้อุดมสมบูรณ์ ถ้ามีความขยันขันแข็งมีความเข้าใจในเกษตรครบวงจรแล้ว นอกจากนั้น ก็ยังทรงมีแนวความคิดที่จะมีโรงงานแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร ในโอกาสต่อไป แล้วอีกสิ่งหนึ่งที่ทรงริเริ่มขึ้นก็คือ สร้างกองทุน ยุวเกษตรกรขึ้น จะเห็นได้ว่าหมู่บ้านของเรามีมากมายเหลือเกิน แต่ กองทุนหมู่บ้านยังไม่เคยมี เพราะฉะนั้นจึงได้พระราชทานเงินก้อน หนึ่งให้ร่วมเป็นส่วนหนึ่งของยุวเกษตรกรรุ่นที่ ๑ และรุ่นที่ ๒ จะมี หมดทั้ง ๓ หมู่บ้านนะครับ เพราะฉะนั้นกองทุนยุวเกษตรกรนี้เมื่อ เด็กพวกนี้เติบโตขึ้นแล้วสามารถจะบริหารเงินทุนก้อนนี้อย่างมี

ประสิทธิภาพได้แล้ว ก็เชื่อได้ว่าจะกลายเป็นกองทุนหมู่บ้านในที่สุด ทำให้ราษฎรเกิดความรู้จักทำงานร่วมกันแล้วก็ใช้ทุนร่วมกันตามแนวความคิดหรือพระราชโบายที่ว่าให้ร่วมทุนร่วมคิด ร่วมผลิต ร่วมแปรรูปและร่วมขายนะครับ เพราะฉะนั้นอันนี้ก็เป็นการเริ่มเริ่มต้นที่ดีอาจจะเป็นนิมิตหมายอันดีโดยเฉพาะนอกจากผู้ประสบอุทกภัยแล้วจะเป็นแบบอย่างอันดีของหมู่บ้านเกษตรในภาคใต้อีกด้วย
บรรเลง.....

เพลง

สิริพร

ท่านผู้ฟังคะ สถาบันวิจัยจุฬาภรณ์ก็ได้ดำเนินการช่วยเหลือราษฎรผู้ประสบอุทกภัยอย่างแท้จริงและเป็นรูปธรรมอย่างรวดเร็ว องค์ผู้อำนวยการสถาบันได้เสด็จตรวจเยี่ยมโครงการอย่างต่อเนื่องด้วยพระองค์เอง และทุกพื้นที่ที่เสด็จจะทรงศึกษาปัญหาอย่างแท้จริงและดำเนินการแก้ไขปัญหาด้วยพระองค์เอง พร้อมกันนั้นก็จะมีหน่วยแพทย์พระราชทานไปให้การรักษายาบาลแก่ราษฎรโดยทั่วถึงทุกครั้ง แสดงถึงน้ำพระทัยอันเปี่ยมล้นด้วยความเมตตาและกรุณาของศาสตราจารย์ ดร.สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์ อัครราชกุมารี ที่มีต่อพสกนิกรผู้ตกทุกข์ได้ยากอย่างแท้จริง

“มูลนิธิชัยพัฒนา...เพื่อพัฒนาและสงเคราะห์ประชาชน”

ออกอากาศ ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ผู้จัดรายการ

ปราณี ศรีสุกใส

ไตเติ้ล

จากฟ้า.....สู่ดิน

บรรยาย (ปราณี)

ท่านผู้ฟังคะ การดำเนินงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ นับพันโครงการ งบประมาณส่วนใหญ่ได้มาจาก งบประมาณของรัฐบาล และบางส่วนก็ได้มาจากการพระราชทาน พระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ อย่างไรก็ตาม บางครั้งงบประมาณของรัฐบาลมีจำกัดหรืออาจผูกจำกัดด้วยเงื่อนไขของระเบียบและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ทำให้การดำเนินงานโครงการต่าง ๆ อาจจะล่าช้าไปบ้างหรือไม่สามารถดำเนินการได้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงทราบปัญหานี้เป็นอย่างดี จึงทรงมีพระราชดำริจัดตั้ง “มูลนิธิชัยพัฒนา” ขึ้นมา ซึ่งได้รับการจดทะเบียนจัดตั้งเป็นมูลนิธิ และได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๓๑ โดยมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงเป็นองค์นายกิตติมศักดิ์

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทรงเป็นประธาน กรรมการบริหาร และกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอีก ๙ ท่าน มี ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นเลขาธิการของมูลนิธิฯ สำหรับ สาเหตุหรือความจำเป็นที่ทรงมีพระราชดำริจัดตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา ก็คือ การพัฒนาและสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชนในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีลักษณะในการสนับสนุนและสอดคล้องกับแผนงานหรือโครงการ ของรัฐให้มีความสมบูรณ์และสามารถดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็ว ยิ่งขึ้นซึ่งเรื่องนี้ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา จะได้ให้รายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้ค่ะ

ดร.สุเมธ

ก็คงมีสาเหตุอยู่ ๒-๓ ประการคือ ในประการแรก พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งมูลนิธิชัยพัฒนา

ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาและสงเคราะห์ช่วยเหลือ ประชาชนซึ่งกิจกรรมการพัฒนาของมูลนิธิฯจะไม่เป็นสิ่งที่ซ้ำซ้อน กับแผนงานหรือโครงการของรัฐ แต่จะเป็นไปในลักษณะของการ สนับสนุนและสอดคล้องกันเพื่อให้โครงการต่าง ๆ มีความสมบูรณ์ และสามารถดำเนินการไปได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโครงการ ที่ต้องระงับหรือชะลอไปด้วยเงื่อนไขกฎเกณฑ์ ระเบียบของรัฐ ทางมูลนิธิก็สามารถที่จะพิจารณาให้การสนับสนุนได้ในทันที เพราะ ต้องยอมรับว่า ในระบบราชการนั้น มีเรื่องกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ค่อนข้างจะสลับซับซ้อน เพราะฉะนั้นกิจกรรมบางกิจกรรม เรื่องหลาย เรื่องที่เรามีความจำเป็นจะต้องดำเนินการอย่างรีบด่วน จะกระทำ ได้ค่อนข้างยาก ดังนั้น องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงมีพระราช ดำริให้จัดตั้งมูลนิธิชัยพัฒนาขึ้นเพื่อมิให้มีช่องว่างตรงนี้ เมื่อมีงาน เร่งด่วนอะไรที่จะต้องทำอย่างปัจจุบันทันด่วน มูลนิธิชัยพัฒนา ก็ จะลงไปดำเนินการได้ทันทีเลย และถ้าได้งบประมาณของรัฐมา สนับสนุนรับช่วงต่อได้แล้ว ก็จะสามารถกระทำได้โดยง่ายครับ

ปราณี

เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระราชดำริจัด ตั้งมูลนิธิชัยพัฒนาขึ้นมาตั้งแต่ปี ๒๕๓๑ นั้นทางมูลนิธิฯ ได้มีกิจกรรม อะไรบ้างที่ผ่านมาค่ะ

ดร.สุเมธ

สำหรับมูลนิธิฯก็มีกิจกรรมหลายด้านด้วยกัน ผมจะเรียนให้ทราบเป็นเรื่อง ๆ ไป ในเรื่องแรกก็คือด้านการส่งเสริมและปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อม ดังที่จะได้เห็นอยู่ตลอดเวลาว่า องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีความสนพระทัยต่อปัญหาความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น ทั้งในเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด สำหรับกรุงเทพมหานครก็จะเป็นเรื่องของน้ำเสีย เนื่องจากกรุงเทพมหานครมีสภาพพื้นที่ที่เป็นคลองอยู่มากมาย เมื่อประสบกับปัญหาน้ำเน่าเสีย ก็มีผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และสภาพจิตใจของประชาชนเป็นจำนวนมาก รวมทั้งเป็นปัญหาต่อสภาพแวดล้อมโดยทั่ว ๆ ไปด้วย สำหรับในเรื่องนี้ พระองค์ท่านทรงคิดค้นหารูปแบบที่เรียนง่ายในการบำบัดน้ำเสียโดยประหยัดค่าใช้จ่าย และสามารถสร้างขึ้นได้เองภายในประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้เป็นโครงการตัวอย่างที่ประชาชนและหน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำไปดำเนินการได้อย่างกว้างขวางยิ่งขึ้น อีกเรื่องหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ก็คือ พระองค์ได้เริ่มดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในแหล่งที่เป็นศูนย์รวมศรัทธาและความเชื่อถือของประชาชน เช่น วัด โรงพยาบาล โรงเรียน ที่มีขนาดพื้นที่ไม่ใหญ่โตมากนัก หากหาปัญหาเรื่องน้ำเสียในแหล่งเล็ก ๆ เหล่านี้ได้รับการบำบัดแล้ว จะเป็นการลดมลภาวะในแหล่งน้ำสาธารณะได้ เพื่อการดำเนินงานตามแนวพระราชดำริดังกล่าว มูลนิธิชัยพัฒนาจึงได้ดำเนินการตามโครงการต่าง ๆ เช่น ในโรงพยาบาล ก็มีที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ซึ่งมีสภาพน้ำเน่าเสียในคลองระบายน้ำและสระน้ำ อันเกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ในการรักษาพยาบาลการซักล้างและอื่น ๆ โดยน้ำนั้นจะเห็นได้ว่าอยู่ในสภาพที่ขุ่นนัว ไม่มีการไหลเวียน และยังทำให้คลองสาธารณะได้รับน้ำเสียไปด้วย เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ถ้าจะวางระบบที่สั่งซื้อมาจากต่างประเทศก็ต้องใช้งบประมาณอย่างมากมายทีเดียวและยังต้องการบุคลากรที่มีความรู้มาก พระองค์จึงพระราชทานแนวพระราชดำริที่เรียบง่ายและประหยัดโดยใช้กังหันน้ำชัยพัฒนาซึ่งเป็นผลงานอันหนึ่งของมูลนิธิฯและได้ให้เจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะจากกรมชลประทานมาออกแบบสร้างวิธีการเติมอากาศในน้ำให้มีความสะอาดขึ้นโดยวิธีการง่าย ๆ เราเรียกว่า กังหันน้ำ

ชัยพัฒนา เป็นระยะ ๆ ไป นอกเหนือไปจากนั้นก็นำเอาทางด้าน
 ชีวะง่าย ๆ คือการใช้ฝักตบชาซึ่งมีคุณสมบัติดูดกลืนและแร่ธาตุ
 จากน้ำเสียได้ก็นำมาผสมผสานกันจัดวางเอาไว้ตามสระน้ำและ
 คลองต่าง ๆ ภายในโรงพยาบาลและเราได้มีการวัดพิสูจน์น้ำอยู่ตลอด
 เวลา ก็เป็นที่น่าชื่นใจว่าการทดลองครั้งนี้ได้รับความสำเร็จเป็นอย่างดี
 มาก คือจากจุดที่น้ำเน่าเสียมาก ค่าออกซิเจนไม่มีเลย มีความสกปรก
 มาก แต่หลังจากที่ได้รับการบำบัดด้วยกรรมวิธีที่ง่าย ๆ และประหยัด
 ราคาถูกแล้ว เราก็ได้รับน้ำที่มีออกซิเจน มีความใสมากขึ้น แนนอน
 ครีบคงจะไม่ใช้น้ำบริสุทธิ์สะอาด ๑๐๐% เหมือนเครื่องจักรที่ทันสมัย
 แต่อย่างน้อยที่สุดก็อยู่ในสภาพที่ยอมรับได้ก่อนที่จะปล่อยสู่
 ลำคลองต่อไปนะครับ อันนี้เป็นโครงการอันหนึ่งที่ได้ทำแล้วและ
 กำลังจะพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น อีกโครงการหนึ่งคือที่วัดบวรนิเวศ ซึ่ง
 แต่เดิมมีน้ำอยู่ในสภาพที่แย่มากทำให้เต่าและสัตว์น้ำอื่น ๆ ที่อยู่
 ตามคลองในวัดต้องเสียชีวิตลงไปเป็นจำนวนมาก เราก็ใช้วิธีเดียวกัน
 ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าฯ ใช้กั้นน้ำชัยพัฒนาและรูปแบบ
 ต่าง ๆ เพราะฉะนั้น เวลานี้น้ำก็อยู่ในสภาพที่สะอาดมากกว่าเดิม
 นอกจากนี้ก็มีโครงการทดลองกำจัดน้ำเสียบริเวณถนนปู้เจ้าสมิงพราย
 อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ และบางครั้งก็เป็นเรื่อง
 เล็ก ๆ น้อย เช่น การจัดซื้อเครื่องบำบัดน้ำเสียให้แก่สวนสัตว์
 ดุสิต ซึ่งสระที่มีปลาอยู่เยอะนั้น ทำให้อากาศน้ำเสียได้ และก็
 ทำการทดสอบบริเวณพระราชวังเองด้วย ทางมหาวิทยาลัยขอนแก่น
 ก็ได้ของบประมาณพระราชทานจากมูลนิธินี้ซึ่งก็ได้พระราชทาน
 ให้ในการศึกษาวิจัยหรือวิธีการแก้ไขน้ำเสียในน้ำพอง เป็นต้น
 และนอกเหนือจากที่บึงมักกะสันที่ได้มีพระราชดำริอยู่แล้ว ที่บึง
 พระราม ๙ นั้นก็ได้มีพระราชกระแสรับสั่งว่าให้สร้างเป็นแหล่ง
 เก็บน้ำทางเหนือ บริเวณคลอง ๕, คลอง ๖ อีกด้วย เพื่อเวลาที่
 น้ำเหนือหลากมาในช่วงหน้าน้ำก็จะได้เก็บน้ำบริเวณนั้นไว้ได้ และ
 พองหน้าแล้งซึ่งคูคลองต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานครเน่าเหม็นไปหมด
 แล้ว ก็จะได้น้ำสะอาดจากแหล่งเก็บน้ำที่เราจะสร้างนี้มาเงินจาง
 หรือผลักดันน้ำเสียออกไปสู่ทะเลได้เร็วยิ่งขึ้น นี่เป็นโครงการซึ่ง
 ยังไม่พอนะครับ ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งว่า ถ้าจะแก้ไขปัญหานี้
 จริง ๆ แล้ว ต้องสร้างแหล่งเก็บน้ำสะอาดเหนือกรุงเทพฯอีก ๙-๑๐

แห่ง ในเรื่องนี้ที่บริเวณคลอง ๖ ในขณะที่เราดำเนินการในเร็ว ๆ นี้ นั้น ก็จะต้องขอความร่วมมือจากประชาชนให้เกิดความเข้าใจในโครงการ ให้เห็นประโยชน์ของส่วนรวมนี้อย่างครบถ้วน นอกเหนือโครงการที่บริเวณคลอง ๕ และคลอง ๖ แล้ว ก็ยังมีพื้นที่บริเวณวัดญาณสังวราราม จังหวัดชลบุรี ได้มีประชาชนมีจิตศรัทธาถวายพื้นที่มาประมาณ ๕๐๐ ไร่ ได้ทรงมีพระราชกระแสพระราชทานให้กับมูลนิธิชัยพัฒนาเพื่อดำเนินการสร้างเป็นปาริชาติขึ้นเพื่อเป็นที่พักผ่อนหรือเป็นที่อนุรักษ์บริเวณป่าทั้งหมดของจังหวัดชลบุรี คิดว่าเดือนหน้าเราจะลงมือดำเนินการแล้วครับ เพราะเวลานี้โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งด้านตะวันออกมีการพัฒนาด้านวัดฤมาภมาย ประชาชนคงจะว่าแห้วทางจิตใจพอสมควร พระองค์ทรงเห็นความสำคัญในเรื่องนี้ จึงทรงเร่งที่จะทำให้บริเวณวัดญาณสังวรารามเป็นศูนย์รวมพักผ่อนของประชาชนนะครับ

เพลง

บรรยาย (ปราณี)

บรรเลง

และนอกจากที่จะทรงมีพระราชดำริในด้านการส่งเสริมและปรับปรุงสภาพสิ่งแวดล้อมแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชประสงค์ที่จะให้ประชาชนได้พัฒนาความเป็นอยู่และการดำรงชีวิตของตนให้ดีขึ้น สามารถพึ่งพาตนเองได้เพื่อเป็นการเสริมสร้างพื้นฐานที่ดีให้แก่สังคมต่อไป ซึ่งพระองค์จะทรงมีพระราชดำริในเรื่องใดบ้างนั้น เลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนา ได้เล่าว่า

ดร.สุเมธ

พระราชดำริในการพัฒนามีอยู่หลายสิ่งหลายอย่างด้วยกัน เช่น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และมีอีกเรื่องหนึ่งซึ่งทรงพยายามตั้งพระทัยไว้ให้เกิดขึ้นก็คือ ทรงพยายามจัดตั้งศูนย์กลางอบรมและสาธิตทางการเกษตร เป็นการประสาน ๓ ปัจจัยเข้าด้วยกันที่สมัยโบราณมีอยู่ก็คือ ชุมชน วัด และรัฐ ทรงเห็นว่าแต่เดิมในสมัยโบราณ วัดใช้เป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนา แต่ปัจจุบันกิจกรรมได้น้อยลงแล้ว ทรงเห็นว่าวัดนี้จะเป็นแหล่งรวมศรัทธาของประชาชนในแหล่งนั้น ๆ อยู่แล้ว และเลื่อมใสในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัดอยู่แล้ว จึงทรงใช้วัดนี้แหละครับเป็นหลักในการพัฒนาด้วยเหตุนี้จึงทรงรับสั่งให้จัดซื้อที่ดินบริเวณวัดมงคล อำเภอมือง จังหวัดสระบุรี พื้นที่ประมาณ ๑๖ ไร่ เพื่อดำเนินโครงการพัฒนา

พื้นที่บริเวณวัดมงคลซึ่งแต่เดิมประชาชนในเขตพื้นที่ดังกล่าวมีฐานะยากจนมาก ทำนาเป็นหลัก ไม่มีระบบชลประทาน พื้นที่แห้งแล้งมาก บางปีฝนไม่ตกผลิตภัณฑเกษตรก็สูญเสียไปหมดเลยและที่นั่นเราก็กทำแปลงสาธิตพืชผัก ไม้ผล เพื่อเป็นตัวอย่างให้แก่ผู้สนใจนำไปประกอบอาชีพหารายได้เสริมขึ้น และมีการสร้างศาลารวมใจ หรือศาลาปรีบทุ๊กซ์ เพื่อใช้เป็นที่สำหรับราษฎร วัดและข้าราชการที่มีหน้าที่รับผิดชอบได้พบปะปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และประสานงานกันในการพัฒนาพื้นที่ ซึ่งหากโครงการที่วัดมงคลแห่งนี้ได้ผลเป็นที่น่าพอใจ ก็จะเป็นโครงการต้นแบบให้มีการพัฒนาพื้นที่อื่น ๆ ในลักษณะเดียวกันนี้อีกด้วย นอกจากนั้นก็ยังมีการรวมอย่างอื่นอีกมาก เป็นต้นว่า มีการขยายพื้นที่โครงการศูนย์บริการขยายพันธุ์ไม้ดอก ไม้ผลบ้านไร่อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่ ให้เป็นสถานที่ฝึกอบรมและขยายพันธุ์ไม้ดอก ไม้ผลในรูปแบบของการพัฒนาเกษตรกรรมแผนใหม่ มีการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเรียน ตำบลเขาหินซ้อน อำเภอพนมสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระผู้ปกครองและช่วยเหลือให้เด็กมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจในการเข้าสู่วัยเรียน นับว่าเป็นการพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าเป็นส่วนรวมแบบหนึ่ง และขณะนี้กำลังจะมีการดำเนินการพัฒนาห้วยองค์ขุด อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม จัดหาแหล่งน้ำและทำการฟื้นฟูป่าที่ถูกทำลายล้างไปหมดแล้ว เพราะประชาชนบุกรุกพื้นที่เข้าไปมากทุกที และนอกเหนือไปจากนั้นก็ยังมีโครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมจังหวัดสกลนคร ซึ่งโครงการนี้ก็เป็นส่งเสริมและขยายการเลี้ยงโคนมในเขตหมู่บ้านรอบ ๆ สถานีบำรุงพันธุ์สัตว์สกลนครเพื่อขยายผลการดำเนินงานของศูนย์รวมน้ำนมภูพานอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ส่งเสริมให้เกษตรกรมีรายได้เสริม โดยดำเนินการสนับสนุนแบบให้ยืมเพื่อจัดหาโคนมให้เกษตรกรยืมมะครับ และให้เกษตรกรผ่อนชำระคืน ซึ่งเวลานี้ก็ได้ดำเนินการอยู่อย่างได้ผล ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ดำเนินการมาในกรอบมูลนิธิชัยพัฒนานะครับ

ปราชญ์

ฟังกิจกรรมต่าง ๆ ที่ท่านเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาได้พูดมานั้น ก็ล้วนแล้วแต่ต้องใช้งบประมาณทั้งสิ้นเกี่ยวกับงบประมาณนี้ พระองค์ท่านได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ประการเดียว หรือได้รับงบประมาณจากที่อื่นด้วยคะ

ดร.สุเมธ

เริ่มแรกในการตั้งมูลนิธิชัยพัฒนานั้น ได้พระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์มาเป็นกองทุนเริ่มแรก ๓ ล้านบาท และต่อจากนั้นโดยไม่ได้ประชาสัมพันธ์กันเพราะเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ไม่ทรงปรารถนาให้มีการประชาสัมพันธ์ เพราะถ้าหากมีการประชาสัมพันธ์เรื่องนี้มากจะดูเหมือนว่าจะเป็นการเรียกรับจะเป็นการขอบริจาคจากทุกคนนะครับ เพราะฉะนั้น ตั้งแต่ได้รับจดทะเบียนมาจนถึงบัดนี้ขึ้นอยู่กับ การรับทราบขยายวงไปเรื่อย ๆ แล้วก็ เป็นเรื่องของจิตศรัทธาของแต่ละคน เมื่อรับทราบแล้วก็ได้ทำการบริจาคถวายมาเป็นระยะ ๆ ซึ่งเป็นที่น่าชื่นใจว่า ทั้งคนไทยและต่างประเทศ ที่น่าทึ่งคือมีชาวต่างประเทศหลายท่านที่อยู่ในประเทศไทยขณะนี้ หรือแม้แต่ชาวต่างประเทศที่อยู่นอกประเทศนั้น เมื่อได้รับทราบในกิจกรรมของมูลนิธิชัยพัฒนา และเมื่อทราบว่ามีมูลนิธินี้เป็นของพระองค์แล้ว ก็ได้ส่งเงินมาบริจาคถวายเป็นระยะ ๆ ไป ซึ่งเวลานี้มีเงินอยู่จำนวนหนึ่ง แน่แน่นอนจะให้พอกับในสิ่งที่พระองค์ทรงมุ่งมั่นจะทำนั้นซึ่งเป็นกิจกรรมทั่วประเทศและหลากหลาย ต้องใช้เงินมาเหลือเกิน ในเรื่องพอกคงจะไม่พอ แต่อย่างไรก็ตามในขอบเขตของงบประมาณนั้น เราก็พยายามที่จะใช้อย่างประหยัดซึ่งพระองค์ทรงยึดถือเป็นหลักของพระองค์อยู่แล้ว และพระองค์ท่านยังรับสั่งว่าถ้าเงินที่ได้รับการบริจาคมาจนถึงขณะนี้ไม่พอ พระองค์ก็พร้อมที่จะพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์มาเพิ่มเติมให้อีก เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่าพระองค์ทรงเสียสละทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทรงงาน การเหน็ดเหนื่อยพระวรกายพระองค์เอง ในเรื่องทรงงานนั้นมิใช่แต่จะทรงพอพระทัยเพียงแต่สั่งการให้หน่วยราชการหรือบุคคลต่าง ๆ ทำเท่านั้น หากแต่ว่าพระองค์ได้เสด็จมาทรงงานด้วยพระองค์เองเลยทีเดียว นอกจากนั้น ยังได้ทรงสละทรัพย์สินส่วนพระองค์โดยไม่ผูกพันที่จะออกมาไว้อะไรเลยนะครับ เพราะฉะนั้น เพื่อความสุขของประชาชนและเพื่อความเจริญของประเทศชาตินั้น พระองค์ท่านก็มีความพร้อมที่จะทรงสละทุกสิ่งทุกอย่างครับ

ปราชญ์

จากที่ท่านเลขาธิการมูลนิธิชัยพัฒนาได้กล่าวถึงพระมหากรุณาธิคุณของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็อาจจะจะมีประชาชนจำนวนมากหรือทั่วประเทศที่ทราบเรื่องของมูลนิธิแล้วแต่ว่ายังไม่ทราบจะติดต่อขอสมทบทุนในมูลนิธินี้ จะให้เขาทำได้อย่างไรไม่คะ

ดร.สุเมธ

ถ้าหากมีจิตศรัทธา นะครับ ก็คงทำได้ง่ายโดยส่งเงินต่าง ๆ ไปยังสำนักงานเลขาธิการชัยพัฒนา อาคารชัยพัฒนา พระราชวังสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ โทรศัพท์ ๒๕๐-๓๐๖๖-๙ เราจะมีเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิชัยพัฒนาคอยอำนวยความสะดวกให้ครับ

เพลง

น้ำใจคนไทยไหลรินไปทุกท้องถิ่นเหมือนฝนบนฟ้า.....
เจ้าพ่อฟ้าหลวง

บรรยาย (ปรานี)

ท่านผู้คะ จากพระมหากรุณาธิคุณในการพระราชทานมูลนิธิชัยพัฒนาขึ้นมานั้น นับว่าเป็นวิวัฒนาการใหม่ของการพัฒนาประเทศที่มีมูลนิธิชัยพัฒนาในฐานะที่เป็นนิติบุคคลได้เข้าไปประสานงานร่วมมือสนับสนุนงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาของรัฐอย่างเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เพื่อให้โครงการต่าง ๆ สามารถดำเนินงานอย่างเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม และถ้าหากท่านผู้ฟังท่านใดมีจิตศรัทธาอยากจะร่วมบริจาคสมทบในมูลนิธิฯ กรุณาแจ้งความจำนงค์และติดต่อไปที่ สำนักงานมูลนิธิชัยพัฒนา ซึ่งตั้งอยู่ที่อาคารชัยพัฒนา ภายในเขตพระราชฐานสวนจิตรลดา เขตดุสิต กรุงเทพฯ ท่านผู้ฟังคะ ในวโรกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ ๕ ธันวาคมนี้ รายการจากฟ้า.....สู่ดิน ขอเชิญชวนชาวไทยทุกคนพร้อมใจกันถวายพระพรของทรงพระเจริญยืนนาน

ในหลวงกับการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

ผู้จัดรายการ

พัชรินทร์ เชยกลิ่นเทศ

ไตเติ้ลรายการ

“จากฟ้า...สู่ดิน”

บรรยาย (พัชรินทร์)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว หรือ ในหลวง ของปวงชนชาวไทย ทรงมีพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนชาวไทยมาโดยตลอด ทรงพยายามที่จะพัฒนาช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน ดังจะเห็นได้จากโครงการต่าง ๆ มากมายที่ทรงริเริ่มขึ้น โดยทรงมุ่งช่วยเหลือพัฒนาให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งแก้ไขปัญหาในจุดที่ต้องการการแก้ไขอย่างรีบด่วน โดยนำเอาความรู้ในด้านเทคโนโลยีที่ชาวบ้านรับได้ และสามารถนำไปปฏิบัติอย่างได้ผลแท้จริง

เพลงบรรเลง.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

ปัจจุบันสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศในโลกนี้เสื่อมลงอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดสภาวะสิ่งแวดล้อมเป็นพิษเพิ่มมากขึ้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงตระหนักในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ทรง

พยายามประกอบพระราชกรณียกิจ และทรงมีพระราชดำริในหลาย ๆ ด้าน เพื่อเป็นการอนุรักษ์ ปรับปรุง และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของประเทศดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. ได้พูดถึงความสนพระทัยในเรื่องสิ่งแวดล้อม ว่า

ดร.สุเมธ

“สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าอยู่ในความสนพระทัยมาโดยตลอดเลยนะครับ มีโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริตั้งแต่เริ่มแรกเลยจนกระทั่งมาบัดนี้นั้น ก็จะได้เห็นได้ว่าทรงสนพระทัยในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากโดยตลอดมา แต่หากทรงเน้นในพระราชดำรัสในวันจันทร์ที่ ๔ ธันวาคม ๒๕๓๒ คือเมื่อปีที่แล้วนี่เอง นั้นจะเห็นได้ว่าพระราชดำรัสนั้น ได้ทรงมุ่งเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม และความสำคัญของปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวพันกับชีวิตของเรา นะครับ นับว่าเป็นการเตือนสติของพวกเราให้มาคำนึงถึงเรื่องนี้เป็นอย่างมาก ซึ่งหลังจากที่มีพระราชดำริในวันนั้นแล้ว ก็มีการตื่นตัวกันอย่างมากเลยในแง่ของสิ่งแวดล้อม เพราะสิ่งแวดล้อมนี้จะเห็นได้ว่า พวกเรานั้นพูดกันเยอะ พูดกันมาก พูดกันเยอะ เขียนมาก็มากมายก่ายกอง แต่ว่าพอเหลือมาสู่การแก้ไขจริง ๆ นั้น รู้สึกว่าจะมีไม่มากเท่าที่ควรนัก ทรงสนพระทัยในเรื่องนี้เป็นอย่างมากนะครับ แล้วก็จะเห็นได้ว่าโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น มีส่วนในการปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการอนุรักษ์ดิน แหล่งน้ำ ทรัพยากรประมง ป่าชายเลน ป่าไม้ การแก้ไขปัญหา น้ำเสีย อากาศเสีย อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ ก็ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้อง กับสิ่งแวดล้อมทั้งสิ้นนะครับ.”

บรรยาย (พัชรินทร์)

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีส่วนในการปรับปรุงและพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า แม้แต่การประมง และป่าชายเลน และที่สำคัญก็คือเรื่องของน้ำเสีย สำหรับแนวพระราชดำริในด้านของการอนุรักษ์และพัฒนาดิน นั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้เล่าให้ฟังต่อไปว่า

ดร.สุเมธ

“สำหรับเรื่องดินนั้น ก็มีผลกระทบอยู่หลายด้านด้วยกันนะ ครับ ไม่ว่าจะเป็นลักษณะของการตัดไม้ทำลายป่า การใช้ที่ดินอย่าง ขาดความระมัดระวัง ทำให้หน้าดินถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียหน้า ดินไปในอัตราที่เร็วมาก มีปัญหาเรื่องดินเค็ม ดินเปรี้ยว แล้วก็ดิน ที่ไม่สามารถทำการเพาะปลูกหรือใช้ประโยชน์อะไรได้ เพราะ ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าปัญหาเรื่องดินนี้มีอย่างมากมายเลยนะ ครับ ใน เรื่องนี้ได้ทรงสนพระทัยเป็นอย่างมาก เพราะฉะนั้น ไม่ว่าจะเป็น ลักษณะของการตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาในภูมิภาคต่าง ๆ ก็ตาม หรือโครงการที่ทรงวางไว้ ที่กระจายไปอยู่ทั่ว ๆ ประเทศพื้นโครงการ นั้น จุดหนึ่งที่เกิดขึ้นก็คือ ทรงมุ่งที่จะเข้าไปแก้ไขปัญหาเรื่องดินนี้ เป็นหลักนะ ครับ แล้วนอกเหนือไปจากนั้นก็ทรงเน้นถึงการเกษตร แบบทดแทนวงจรธรรมชาติ โดยปลูกพืชหมุนเวียน ให้ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และก็ปรับปรุงบำรุงดินอยู่อย่างสม่ำเสมอด้วยกัน และ การอนุรักษ์ดินและน้ำ เพื่อป้องกันการเสื่อมโทรมของดินอันเกิด จากการชะล้างพังทลายก็มี อย่างเช่นเป็นต้นว่า โครงการหลวง โครงการ พัฒนาที่ดิน งานอนุรักษ์ดินและน้ำในศูนย์ศึกษา อย่างที่ผมเรียน ให้ทราบ แม้กระทั่งปัญหาเรื่องดินที่มีกรดอย่างปัญหาของพรุใน ภาคใต้ อย่างนี้เป็นต้นนะ ครับ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ทรงศึกษา เป็นอย่างมากในเรื่องนี้ เพื่อให้มีการฟื้นฟูปรับปรุงดินที่เสื่อมโทรม และดินมีปัญหา นั้น สามารถทำการเพาะปลูกได้ ผมขอเรียนเลยว่า สำหรับในเรื่องดินนั้น มีโครงการหลายโครงการนะ ครับ การวิจัย และการศึกษาหลายอย่างนี้ ได้ผลออกมาอย่างที่น่าดีใจเป็นอย่างยิ่ง นะ ครับ แม้กระทั่งดินพรุซึ่งเราไม่เคยใช้ประโยชน์มาได้เลย บัดนี้ก็ ใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางแล้วนะ ครับ แม้กระทั่งน้ำในพรุ ซึ่งมีการชะล้างทำความสะอาดอยู่ตลอดเวลา นั้น บัดนี้ก็ทำการประมง ได้ อย่างนี้เป็นต้นนะ ครับ ซึ่งแต่เดิมนั้น เมื่อปล่อยปลาลงไปแล้ว ปลา ก็จะเสียชีวิต ไม่สามารถจะดำรงชีวิตอยู่ในบริเวณสภาพแวดล้อม อย่างนั้นได้ เพราะฉะนั้น ในส่วนนี้แหละครับ ก็เป็นส่วนสำคัญอัน หนึ่ง.”

เพลงบรรเลง.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

นอกจากในเรื่องของดิน ซึ่งชาวไทยต้องใช้ประโยชน์ในการ

ทำมาหาเลี้ยงชีพแล้ว ปัญหาพื้นที่เพาะปลูกซึ่งมีอยู่อย่างจำกัด แต่กลับเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงตระหนักและสนพระทัยที่จะวางแผนการใช้ที่ดินที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อไม่ให้มีการบุกรุกทำลายป่า ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารและสัตว์ป่า ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล รองเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในฐานะผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ได้เล่าให้ฟังถึงความสนพระทัยและแนวพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องของป่าไม้และสัตว์ป่า ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดังนี้ค่ะ

ดร.สุเมธ

“สำหรับในเรื่องนี้นั้น ก็ทรงมีโครงการที่จะปลูกป่าทดแทน เพื่อฟื้นฟูสภาพป่าที่เสื่อมโทรมนะครับ แล้วก็ไม่ใช่เป็นการปลูกเฉย ๆ ทรงพระราชทานแนวพระราชดำรินะครับ ออกต่าง ๆ ซึ่งค่อนข้างจะ ผมอยากจะใช้คำว่า แหกแนว นะครับ ออกไปจากในลักษณะการทำงานปกติของหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำอยู่แล้ว อย่างเป็นต้นว่า ในการปลูกป่าทรงรับสั่งว่าให้ปลูกป่าสามอย่างนะครับ เพราะได้ทรงคำนึงถึงความจำเป็นในชีวิตของชาวบ้าน ของเราเราพูดได้ว่า อย่าตัดต้นไม้ ห้ามตัด หรืออะไรก็แล้วแต่ เราพูดได้ แต่ว่าเพราะเราใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงแล้ว แต่ชาวบ้านนั้นยังต้องใช้ไม้ฟืนไม้อะไร ๆ อยู่ เพื่อเป็นพลังงานที่เขาแสวงหาในรอบ ๆ ตัวเขา เพราะฉะนั้น ไม้สามอย่างนี้ก็ทรงเห็นว่า นอกเหนือไปจากไม้ผล ที่ปลูกไว้รับประทานหรือจำหน่ายออกไปแล้ว หรือพืชผักต่าง ๆ อะไร ๆ ต่าง ๆ ก็จะต้องมีไม้ใช้งาน ไม้สำหรับเชื้อเพลิงด้วย เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ทรงมองภาพในลักษณะที่มนุษย์กับธรรมชาตินั้นจะต้องอยู่ร่วมกันนะครับ ไม่ใช่ว่าอนุรักษ์แล้วก็ปล่อยให้มนุษย์ตายไป หรืออะไรในทำนองนั้น ก็คงจะไม่ใช่ สำหรับในเรื่องการจัดระบบชลประทานเพื่อสนับสนุนการอนุรักษ์ป่าไม้นั้น ในภาคเหนือก็จะเห็นได้อย่างชัดเจนเลยนะครับ ได้ทรงมีแนวความคิดต่าง ๆ นานา แล้วก็ได้แสดงไว้ที่ศูนย์ศึกษาการพัฒนาห้วยฮ่องไคร้ จนกระทั่งเราเห็นแล้วว่าไฟป่าก็หมดไป ป่าก็กลับคืนขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง และผมได้เดินทางไปเมื่อปีที่แล้วนั้น ก็ปรากฏว่าป่าในศูนย์ฯ

ซึ่งได้ดำเนินการอยู่ภายใต้ระบบตามแนวพระราชดำรินั้น ปรากฏว่า อยู่ในสภาพที่สมบูรณ์มากแล้วก็มีการผลิแตกใบก่อนพื้นที่อื่น ๆ ด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นแสดงว่าแนวทางที่เราวางไว้นั้นถูกต้อง แล้ว ก็ไฟป่านั้นก็เกือบจะไม่มีเลย เพราะทรงใช้ระบบป่าเปียกป่าชุ่มชื้น อะไรทำนองนั้น ในเรื่องพันธุ์สัตว์ป่าก็แน่นอนที่สุดนะครับ เมื่อ น้ำถูกวางระบบการบริหารเป็นอย่างดี ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ ป่า ได้ถูกสร้างขึ้นมา สัตว์ก็จะอยู่ได้เอง อย่างศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่ ห้วยฮ่องไคร้ ซึ่งผมมักจะยกตัวอย่างขึ้นมาเสมอ ๆ นั้น ก็ปรากฏว่า นกเปิดน้ำก็ลงมาที่อ่างน้ำที่เราสร้างไว้ เมื่อ ๒-๓ วัน นี้ ก็มีนกยูง ซึ่งมาจากไหนเราก็ไม่รู้ ได้กลับคืนมา นี่แหละครับป่า สัตว์ป่าต่าง ๆ ก็กลับคืนมาสู่ในป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ขึ้นนะครับ เพราะฉะนั้น สองส่วนนี้ก็จะมีการสร้างความสมดุลซึ่งกันและกัน อีกด้านหนึ่งซึ่ง ไม่ทรงละเลยเลยนะครับ ก็คือทรัพยากรประมงและปศุสัตว์ เวลา นี้เราก็ทราบกันอยู่แล้ว ทรัพยากรชายฝั่ง ทรัพยากรทางประมงนั้น เสื่อมโทรมเป็นอย่างมากนะครับ ปศุสัตว์นั้นลดน้อยลงไปเฉลี่ย ปีหนึ่งหลายพันหลายหมื่นไร่ ถูกทำลายและนำไปใช้ในกิจกรรม ต่าง ๆ อัตราการสูญเสียนั้นดำเนินการไปอย่างรวดเร็วมาก ซึ่งในเรื่อง นี้ก็มีศูนย์ศึกษาการพัฒนาที่คุ้งกระเบน ที่จันทบุรี ซึ่งมุ่งเน้นที่จะ วางแผนพัฒนาในส่วนนี้ได้อย่างไร เพื่อจะให้ทรัพยากรทางด้าน ปศุสัตว์และทั้งทางด้านประมงนั้น สามารถดำรงอยู่ได้ และก็ เป็นแหล่งที่จะให้เป็นประโยชน์กับชีวิตมนุษย์เรา คือเป็นแหล่งอาหาร แหล่งเพาะพันธุ์ประมง อะไร ๆ ต่อไปได้นะครับ。”

บรรยาย (พัชรินทร์)

น้ำก็เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นสิ่งแวดล้อมอีกอย่าง หนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์ ด้วยเหตุ นี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึงสนพระทัยในด้านการพัฒนา แหล่งน้ำตลอดมา รวมถึงปัญหาเรื่องน้ำเน่าเสีย ซึ่งเป็นปัญหา สิ่งแวดล้อมอีกด้านหนึ่ง พระองค์ทรงสนพระทัยและทรงเป็นห่วง อย่างมาก จึงทรงพยายามหาทางที่จะแก้ไขและบรรเทาสภาพน้ำ เน่าเสีย โดยมีพระราชดำริในการแก้ไขปัญหานี้ ดังที่ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล ได้เล่าให้ฟังว่า

ดร.สุเมธ

“สิ่งที่เน้นอยู่เสมอนี้คือ คงจะเป็นเรื่องน่าระอับ ทรงรับสั่งอยู่เสมอว่า น้ำคือชีวิต ซึ่งผมคิดว่าเป็นประโยคที่เรียบง่าย แต่ว่าสะท้อนให้เห็นสภาพความเป็นจริงอย่างที่ไม่มีการปฏิเสธได้นะครับ เราอาจจะอดอาหารได้หลายวัน แต่ถ้าเราอดน้ำเพียงวันสองวัน เราก็อาจจะถึงแก่ชีวิตก็ได้ครับ ที่นี้ปัญหาเรื่องน้ำนั้นก็เป็นเรื่องน่าประหลาด เพราะว่าทรงทุ่มเทพระสติปัญญาทั้งหมด พระปรีชาสามารถของพระองค์นั้น แก้ไขปัญหาน้ำในทุกรูปแบบเลยก็ได้ อย่างเป็นต้นว่า ในระบบชลประทาน เกษตรกรนั้น อยู่ในพื้นที่แห้งแล้ง ขาดน้ำ ก็ทรงหาน้ำเพื่อการเกษตร น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค โดยการสร้างเขื่อน โดยการสร้างอ่างเก็บน้ำต่าง ๆ แต่ในทางมุมกลับพร้อม ๆ กันนั้น บางแห่งก็มีน้ำเกินพอ อย่างเป็นต้นว่ากรุงเทพมหานคร ก็เห็นได้ว่า ได้ทรงพระราชทานแนวพระราชดำริมาเกี่ยวกับการแก้ไขน้ำท่วมกรุงเทพมหานคร คือว่ามีน้ำมากเกินไป จะทำอย่างไรให้มีการระบายน้ำเอาน้ำออกไปจากพื้นที่ที่เราไม่ต้องการ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า น้ำนั้นมีทั้งส่วนที่เราต้องการ และเราไม่ต้องการด้วย และนอกเหนือไปจากน้ำอุปโภคบริโภค และน้ำท่วมซึ่งจะต้องทำการแก้ไขแล้ว ตอนระยะหลัง ๆ มาเนี่ย ก็ทรงมองอีกแง่มุมหนึ่งของน้ำ คือ ปัญหาเรื่องน้ำเสีย ซึ่งกระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมาก และทรงเห็นว่า ปัญหานี้ อยู่ใกล้ตัวคนเหลือเกิน ในเรื่องนี้ไม่ทรงวางพระทัยหรือทรงรังรองเลยนะครับ หลังจากทรงมีแนวพระราชดำริเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้ว ก็ได้ทรงลงมือ คือ พูดภาษาชาวบ้านหน่อย ก็ลงมือทำในเรื่องนี้เลย โดยที่มิได้รังรองว่าโครงการใหญ่จะเกิดขึ้น ในเรื่องนี้มีหลักสำคัญอยู่สองสามประการด้วยกันนะครับ ก็คือว่า ทำอย่างไรที่ในขณะนี้นั้น ให้แต่ละส่วน แต่ละสถานที่ แต่ละชุมชนนั้น รับผิดชอบตัวเองไปก่อน เพราะฉะนั้นทรงแสวงหาแนวทางที่ง่าย ๆ ลงทุนน้อย ๆ แล้วก็ไม่ต้องการใช้วิชาการอย่างมากมายนัก เพราะว่าในเรื่องนี้ถ้าเป็นราคาแพงมากเกินไป คือใช้วิชาการมากเกินไปนั้น ชาวบ้านหรือชุมชน หรือบางแห่งก็ไม่สามารถรับภาระอันนี้ได้ เพราะฉะนั้นได้ทรงใช้ผสมผสานกัน เครื่องจักรกลแบบง่าย ๆ ซึ่งได้ทรงค้นคิดขึ้นมา แล้วก็ให้ทางฝ่ายช่างได้ทำการผลิตขึ้นมา อย่างเป็นต้นว่า

กัณฑ์น้ำช้ำพัฒนา ซึ่งเวลานี้ก็ได้ติดตั้งที่วัดบวรฯ ที่โรงพยาบาลพระมงกุฎ และก็หลายแห่งด้วยกันในขณะนี้ ก็ทำงานได้อย่างได้ผล และก็เป็เครื่องจักรที่ง่ายมาก แล้วก็ผลิตขึ้นมาโดยใช้เงินไม่กี่หมื่นบาท ก็สามารถผลิตขึ้นมาได้ กินไฟก็น้อยนะครับ และอีกส่วนหนึ่งนั้น ก็จะทรงใช้ธรรมชาตินั่นเอง ทำการแก้ไขธรรมชาติด้วยกัน อย่างเป็นต้นว่าในขณะนี้ผักตบชวานั้นได้พิสูจน์ทราบมาแล้วหลังจากที่มีพระราชดำริให้นำเอาผักตบชวามาแก้ไขน้ำเน่าเน้นะครับ หรือน้ำเน่าเสียนั้น ก็ปรากฏว่าผักตบชวาทำงานได้เป็นอย่างดี สำหรับในการดูดสารพิษและโลหะหนักในน้ำ แล้วก็พอหลังจากนั้นก็ทรงนำเอาทั้งสองสิ่งนั้นมาผสมผสานซึ่งกันและกัน คือด้านหนึ่งเป็นด้านธรรมชาติ จะใช้กกซึ่งเราเรียกว่ากกอียิปต์นะครับ มีคุณสมบัติเหมือนกันคือดูดสารพิษ ทำการกรองน้ำไปในตัว พร้อมกันนั้นก็ใช้เครื่องจักรเครื่องกลในบางส่วนทำการดำเนินการไปพร้อมกันด้วย ก็ปรากฏว่าเป็นสิ่งที่น่าทึ่งมากเลยนะครับ เครื่องบรรจุออกซิเจนในน้ำซึ่งพระองค์ทรงออกแบบมาหลายแบบด้วยกันนั้น ทำงานได้อย่างได้ผลทีเดียว ในขณะนี้ก็มีโครงการหลายโครงการอย่างที่ผมได้เรียนให้ทราบที่วัดบวรฯ เราก็ตัดตั้งแล้ว เวลานี้ไปอยู่ได้เลยนะครับ น้ำอยู่ในสภาพที่สะอาดมาก แม้กระทั่งล่าสุดได้เสด็จฯ ไปที่จังหวัดสกลนคร ก็มีโครงการที่หนองสนม หนองสนมนั้นรับน้ำโสโครกจากจังหวัดสกลนคร ประมาณ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ ของน้ำทิ้งของจังหวัดในซีกของเมืองทางด้านนั้นนะครับ อีกอันหนึ่งโครงการที่มีการศึกษาอย่างครบรอบวงจรแล้วนะครับ คือโรงพยาบาลพระมงกุฎฯ จะเห็นได้ว่าโรงพยาบาลนั้นเป็นแหล่งที่มีการเพาะเชื้อและก็มีน้ำเสียที่มีภัยอันตรายเป็นอย่างมากทีเดียว ในเรื่องนี้ก็ได้มีพระราชดำริให้ติดตั้งเครื่องจักรกลเติมอากาศ และก็ใช้ทางด้านธรรมชาติด้วยคือผักตบชวา ก็ปรากฏว่าเราได้พิสูจน์ทราบมาอยู่หลาย ๆ ด้านด้วยกันว่า ระบบต่าง ๆ ที่เราไปจัดวางนั้น สามารถเพิ่มเติมออกซิเจนได้ในปริมาณที่น่าพอใจนะครับ。”

เพลงบรรเลง.....

บรรยาย (พัชรินทร์)

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจเพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาประชาราษฎร์ และทรงมุ่งมั่นในการ

พัฒนาเพื่อความเจริญมั่นคงของประเทศชาติ แม้จะทรงตรากตรำ
พระวรกายก็ได้ทรงเห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยแต่อย่างใด ดร.สุเมธ
ตันติเวชกุล ซึ่งได้ตาม
เสด็จ ฯ อย่างใกล้ชิดเบื้องพระยุคลบาท ได้เล่าให้ฟังถึงความประทับใจ
ในพระองค์ว่า

ดร.สุเมธ

“ประทับใจในจุดแรกก่อนว่า ทรงทุ่มเทเหลือเกินนะครับ
ทุ่มเทที่จะทำงานให้กับประชาชนของพระองค์ท่าน ไม่ว่าจะแถมม
ไหน อย่างสกลนครล่าสุดเมื่ออาทิตย์ที่ผ่านมา ทรงเสด็จฯ ไปคำ
คืนเลยนะครับ แม้กระทั่งสามทุ่ม ก็ยังเสด็จฯ ออกไปดูในพื้นที่
พระองค์ทรงรับสั่งว่าจะต้องไปสัมผัส และสัมผัสจากสถานที่เพื่อ
ดูว่าจะดำเนินการโครงการอย่างไร หลายครั้งหลายหนนะครับ จะ
ต้องเดินบุกป่าเข้าไป ทรงรถเอง ประทับรถพระที่นั่งแล้วทรงรถ
เองนะครับ แล้วขับเข้าไปในป่า ในที่ที่ทุรกันดารมากทีเดียว แล้วก็
มีดคำตักดิน มีอยู่ครั้งหนึ่ง สองวันซ้อน ๆ เลย แล้วกลับมาถึงที่
พักประมาณตีหนึ่งนะครับ แล้วรุ่งเช้า สมเด็จพระเทพฯ ก็เสด็จฯ
ออกอีก แล้วเจ็ดโมงครึ่งแปดโมงครึ่งก็ทรงงานต่อแล้ว เพราะ
ฉะนั้นจะเห็นได้ว่าทุกพระองค์เลยนะครับ ไม่ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และทูล
และทูลกระหม่อมทุกพระองค์นั้น ทรงงานอย่างมีรู้จักเหน็ดมีรู้จัก
เหนื่อยทีเดียว จนกระทั่งพวกเราเองนั้น บางครั้งก็พูดอย่างภาษา
ชาวบ้านก็หมดแรงนะครับ หมดแรงทีเดียว ผมอธิบายไม่ถูก พอ
เห็นแล้วบางครั้งน้ำตาจะซึมด้วยซ้ำไป เพราะว่าได้ทรงทุ่มเท แล้ว
ก็เหนื่อยยาก มีดคำ บางครั้งหลาย ๆ ชั่วโมงทีเดียวนะครับทรงยืน
ประทับอยู่ แล้วก็มือยุ่นหนึ่งนะครับ พอกลับมา คือ เสด็จฯ ตั้ง
แต่บ่าย ๓ โมง นะครับ ทรงงานอยู่ ตรวจจุดนั้นจุดนั้นนะครับ แล้ว
ก็พระราชทานพระดำริขึ้นมา พอประมาณสองทุ่มครึ่ง ทรงพระราช-
ดำเนินมา แล้วก็บอกว่ามียามไหม เพราะพระสุรเสียงนี่นะครับ
เสียงพระองค์หมดแล้ว คือแหบแห้งไปหมด เพราะว่ารับสั่งพระ
ราชทานแนวพระราชดำริมาตั้งแต่บ่ายสามโมงนะครับ เป็นเวลาถึง
สี่ห้าชั่วโมงติดต่อกัน ซึ่งเราพอได้เห็นอย่างนั้น สภาพอย่างนั้น
แล้วเราอดที่จะสะท้อนหัวอกไม่ได้ว่าได้ทรงทุ่มเทเหลือเกิน ทรง

อุทิศทุกสิ่งทุกอย่าง ความยากลำบากของพระองค์ พระสุรเสียงนี้แหบ
แห้งไปเลยนะครับ เกือบจะรับส่งออกมาไม่ได้ทีเดียวนะครับ ซึ่ง
เราเห็นภาพต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว เราก็คิดว่าเป็นหน้าที่ของพวกเราทุก
คนนั้น คงจะต้องทุ่มเททุกสิ่งทุกอย่างนะครับ จะให้ได้ซักแค่ครึ่ง
หนึ่งของที่พระองค์ทำนั้น ก็คงจะทำให้ชาติบ้านเมืองนั้นได้เจริญไป
ก้าวหน้าไปกว่านี้อีกอย่างมากเลยนะครับ ปัญหาทุกปัญหาก็คงอยู่ใน
ภาวะวิสัยที่จะแก้ไขได้ทั้งนั้นเลย แต่ก็ต้องการการเสียสละอย่างมาก
ได้ทรงเสียสละแล้ว ซึ่งนั่นเป็นตัวอย่างอันหนึ่งเท่านั้นเองที่ผมหยิบ
ยกขึ้นมา แต่พระราชอัจริยะต่าง ๆ นั้น มีอยู่มากมายทีเดียวนะ
ครับ ความทุ่มเทความเสียสละทั้งหมดนั้นยิ่งใหญ่เกินที่จะใช้ถ้อยคำ
ใด ๆ มาอธิบายได้ครับ.”

“ความก้าวหน้าโครงการพระราชดำริในการแก้ไข ปัญหาน้ำท่วมและน้ำเน่าเสีย”

ออกอากาศทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย

วันพฤหัสบดีที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๓๓ เวลา ๑๕.๓๐ น.

ผู้ร่วมรายการ

ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล

คุณบรรจง วัฒนพงศ์

ผู้จัดรายการ

สิริพร ทองคำวงศ์

ไต่เตล

“จากฟ้า...สู่ดิน”

สิริพร

น้ำเป็นสิ่งจำเป็นแก่ชีวิตมนุษย์ ขาดไฟมนุษย์อยู่ได้แต่ถ้าขาดน้ำมนุษย์อยู่ไม่ได้ เพราะมนุษย์ต้องใช้น้ำทั้งเพื่อดำรงชีวิตอยู่เพื่อการทำงานอาชีพและการชำระล้าง แต่เดิมมนุษย์ใช้น้ำ ซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติอย่างสะดวกสบาย แต่ปัจจุบันประชากรเพิ่มขึ้นประเทศทั่วโลกต่างนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้พัฒนาประเทศ การพัฒนายิ่งรวดเร็ว ปัญหาการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างขาดความรอบคอบก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้นปัญหาสิ่งแวดล้อมมลภาวะก็ยิ่งก่อตัวทวีความรุนแรงขึ้น ประเทศไทยก็เช่นเดียวกันดังจะเห็นได้จากปัญหาน้ำท่วมน้ำเน่าเสียที่เกิดขึ้นในขณะนี้

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงห่วงใยประชาชนในประเทศ
ทุกผู้ทุกนาม และจะทรงดำเนินการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาความ
เดือดร้อนทุกข์ยากแก่พสกนิกรอยู่เป็นประจำตลอดเวลา ทั้งนี้ไม่ใช่
เฉพาะจะทรงมีโครงการพัฒนาช่วยเหลือด้านอาชีพแก่พสกนิกร
เท่านั้น หากแต่ปัญหาสิ่งแวดล้อมน้ำท่วมน้ำเน่าเสียก็คงจะอยู่ใน
พระราชหฤทัยที่ทรงห่วงใยอย่างมากเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหา
เรื่องน้ำ ที่สร้างความเสียหายเดือดร้อนแก่ราษฎรเป็นอยู่เสมอ อัน
ได้แก่ปัญหาน้ำท่วมและน้ำเน่าเสียโดยได้พระราชทานพระราชดำริ
ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กรมชลประทาน กรุงเทพมหานคร
กรมประมง กรมวิชาการเกษตร รวมทั้งสำนักงานคณะกรรมการ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ทำการสำรวจสภาพและร่วมมือกันปฏิบัติงาน
สนองพระราชดำริในแก้ไขปัญหาน้ำท่วมและน้ำเน่าเสีย

ในด้านของการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมนั้น ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล
ผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน
โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้เล่าถึงแนวพระราชดำริ
และขั้นตอนการดำเนินงานในการป้องกันน้ำท่วมให้ทราบดังต่อไปนี้ค่ะ

ดร.สุเมธ

เรามาดูในปัญหาแรกก่อนนะคะ คือ ปัญหาน้ำท่วม จะ
เห็นได้ว่ากรุงเทพฯ นั้นมักจะประสบกับปัญหาน้ำท่วมอยู่บ่อยครั้ง
ทีเดียว ตั้งแต่ปี ๒๕๑๘-๒๕๒๐ เรื่อยมานะครับ ๒๕๒๑ ๒๕๒๓
๒๕๒๖ และครั้งสุดท้ายก็ปี ๒๕๒๙ แม้กระทั่งปีนี้สำหรับในเขต
ปริมณฑลของกรุงเทพมหานครครับ เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่า
ประชาชนชาวกรุงเทพฯ นั้นต้องได้รับความเสียหายเดือดร้อนเป็น
อย่างมากทีเดียว และโดยเฉพาะในปี ๒๕๒๖ พวกเราคงจะจำกันได้
นะครับว่ามีเหตุน้ำท่วมใหญ่และท่วมเป็นระยะเวลานานถึง ๓-๕
เดือน หน่วยราชการต่าง ๆ ก็ได้มีการประเมินออกมาว่าผลเสียหาย
นั้นมีมูลค่าถึงประมาณกว่า ๖,๐๐๐ ล้านบาท ทั้งนี้ไม่ได้รวมถึง
ความเสียหายในด้านจิตใจและอื่น ๆ เพราะฉะนั้นปัญหาดังกล่าว
นี้ก็อยู่ในสายพระเนตรในพระราชหฤทัยตลอดเวลาเช่นกันนะครับ
และในปี ๒๕๒๓ นั้นก็ได้เสด็จพระราชดำเนินไปทอดพระเนตร
สภาพน้ำท่วมด้วยพระองค์เอง ถึงสองครั้งนะครับ โดยเสด็จไปที่

คลองแสนแสบ มีนบุรี ซอยอ่อนนุช ซึ่งพวกเราคงจะจำกันได้ ในคราวก็ได้ทรงมีพระราชดำริเป็นแนวทางกาแก้ไขปัญหาน้ำท่วมไว้ ๕ ประการด้วยกันนะครับคือ

ประการที่ 1 นั้น เร่งระบายน้ำให้ออกสู่ทะเลโดยผ่านแนวคลองทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพฯ ถ้าดูเพียงผิวเผินแล้วเราก็เห็นว่าเป็นเรื่องง่าย ความจริงคลองต่าง ๆ นั้นสภาพความเป็นคลองก็รู้สึกว่หมดสภาพไปเยอะนะครับ ประชาชนสร้างบ้านเรือนอยู่ตามริมคลองต่าง ๆ แล้วก็ทำให้คลองเกิดขึ้นเช่นไม่มีการขุดลอกอะไรทำนองนั้น

ประการที่ 2 ก็ได้มีพระราชกระแสรับสั่งให้มีพื้นที่สีเขียว นะครับ เพื่อกันการขยายตัวของเมือง และก็พื้นที่ดังกล่าวนี้ก็สามารถแปรสภาพให้เป็นทางระบายน้ำได้เมื่อน้ำหลาก ซึ่งในขณะนี้พื้นที่สีเขียวที่เคยกันไว้ในหลักการนั้นก็หมดสภาพพื้นที่สีเขียวไปแล้วเหมือนกันเพราะว่ามีหมู่บ้านจัดสรรหรืออะไรต่ออะไรต่าง ๆ นะครับ สร้างมาในพื้นที่นั้นมาก ซึ่งมีพระราชดำริต่อมาในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ นี้ก็บอกว่าเมื่อสภาพมันเปลี่ยนไปอย่างนั้นก็ต้องหาทางแก้ไขนะครับ โดยให้หมู่บ้านจัดสรรเปิดทางให้น้ำผ่านได้ด้วยมิฉะนั้นน้ำก็ถูกกักอย่างที่เกิดขึ้น

ประการที่ 3 นั้นก็ต้องสร้างระบบป้องกันน้ำท่วมในเขตชุมชนในกรุงเทพฯ ซึ่งในเรื่องนี้จะต้องมีโครงการออกมาอีกหลาย ๆ ประการด้วยกันนะครับ

ประการที่ ๔ ก็พยายามที่จะสร้างสถานที่กักเก็บน้ำตามจุดต่าง ๆ ในพื้นที่กรุงเทพฯ เพื่อช่วยในการป้องกันน้ำท่วม

และประการที่ ๕ ก็เกี่ยวข้องกับทางด้านทางหลวง ทางรถไฟ คือจะต้องขยายทางน้ำและเปิดทางน้ำในจุดที่เป็นจุดผ่านของทางหลวงนะครับและการรถไฟ ซึ่งในขณะนี้นั้นเราก็สร้างปิดทางน้ำไว้เสียเป็นสวนมาก

ซึ่งผมอยากจะเรียนว่าพระราชดำริที่ได้พระราชทานมานั้นรัฐบาลหรือหน่วยราชการต่าง ๆ หลายหน่วยก็ได้เร่งรัดสนองพระราชดำรีย่างเต็มกำลังความสามารถนะครับ และก็ปัจจุบันนี้ก็จะเห็นว่าชาวกรุงเทพฯ ก็คงจะเห็นผลแล้วในพระราชดำริของพระองค์

ก็จะเห็นได้ว่าปัญหาน้ำท่วมในกรุงเทพมหานครนั้นบรรเทาเบาบางลงไปได้อย่างเห็นชัดเจนเลยนะครับ และในขณะนี้ถึงแม้ว่าจะมีน้ำท่วมบ้างในบางพื้นที่รอบนอกกรุงเทพฯ โดยเฉพาะในเขตมีนบุรี หนองจอก ลาดกระบัง พระองค์ท่านก็ได้ทรงพยายามต่อไปอย่างเป็นขั้นเป็นตอนนะครับเพื่อแก้ไขปัญหาคความทุกข์ยากของประชาชนให้หมดสิ้นไปส่วนหนึ่ง ถึงแม้ว่าจะคลี่คลายปัญหาส่วนกลางของกรุงเทพมหานครได้แล้วนะครับ แต่ในส่วนของปริมณฑลนั้นก็ยังไม่ได้รับความทุกข์อันนี้อยู่ เพราะฉะนั้นด้วยเหตุที่ผมได้กราบเรียนให้ทราบนั้น ในวันที่ ๗ พฤศจิกายน ๒๕๓๓ ก็ได้มีพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าเฝ้าที่อาคารชัยพัฒนา สวนจิตรลดา เพื่อพระราชทานแนวพระราชดำริแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งได้ทรงมีพระราชกระแสรับสั่งอย่างมากมายและละเอียดมากเลยนะครับ ซึ่งทางข่าวต่าง ๆ ก็ได้ออกไปทางด้านสื่อมวลชนแล้ว ขอสรุปในขณะนี้เพียงบอกว่าคือท่านรับสั่งให้มีการจัดทำโครงการระบายน้ำ ทางตะวันออกและตะวันตกของเขตลาดกระบัง มีนบุรี หนองจอก และจังหวัดใกล้เคียง

ประการแรกนั้นก็คือ วิธีการขุดคลองหรือทำท่อระบายน้ำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การระบายตลอดจนการสร้างคันน้ำนะครับให้ระบายน้ำได้มากขึ้นและดีขึ้นด้วย รวมทั้งมีพระราชดำริให้พิจารณาสร้างกักเก็บน้ำเพื่อกักเก็บน้ำที่ไหลบ่าท่วมที่พื้นที่เกษตรเพื่อป้องกันมิให้ไร่นาเสียหายแล้วยังบรรเทาปัญหาน้ำท่วมได้ด้วยนะครับ และก็ในพื้นที่ประมาณสิบแห่งได้ทรงกำหนดให้เป็นสถานที่กักเก็บน้ำไปนั้น นอกจากจะบรรเทาเรื่องน้ำท่วมแล้ว ในหน้าแล้งนั้นก็ยังสามารรถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องการเพาะปลูกได้ด้วยนะครับ ความจริงได้ทรงรับสั่งในเรื่องอื่น ๆ อีกมากมาย มีรายละเอียดอย่างมากมายแต่ว่าสรุปความจริงได้ทรงรับสั่งในเรื่อง

ประการแรกนั้นก็คือ วิธีการขุดคลองหรือทำท่อระบายน้ำให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การระบายตลอดจนการสร้างคันน้ำนะครับให้ระบายน้ำได้มากขึ้นและดีขึ้นด้วย รวมทั้งมีพระราชดำริให้พิจารณาสร้างกักเก็บน้ำเพื่อกักเก็บน้ำที่ไหลบ่าท่วมที่พื้นที่เกษตรเพื่อป้องกันมิให้ไร่นาเสียหายแล้วยังบรรเทาปัญหาน้ำท่วมได้ด้วย

นะครับ และก็ในพื้นที่ประมาณสิบแห่งได้ทรงกำหนดให้เป็นสถานที่
กักเก็บน้ำไปนั้น นอกจากจะบรรเทาเรื่องน้ำท่วมแล้วในหน้าแล้ง
นั้นยังสามารถที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในเรื่องการเพาะปลูกได้ด้วย
นะครับ ความจริงได้ทรงรับสั่งในเรื่องอื่น ๆ อีกมากมายมีรายละเอียด
อย่างมากมายแต่ว่าสรุปในขั้นนี้ก่อนและก็ตลอดจนเท่าที่ผมได้กล่าว
ตอนต้นทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ทางหลวง ทางรถไฟ หรือหมู่บ้าน
จัดสรรนั้นให้วางมาตรการหรือวางโครงการที่ให้น้ำผ่านได้ทุกจุด ซึ่ง
ขณะนี้ผ่านไม่ได้ นี่ละครับคือปัญหาน้ำท่วมโดยสรุปซึ่งมีพระราชดำริ
ให้แก้ไข

เพลง

สายฝน

สิริพร

สำหรับในด้านของการแก้ไขปัญหาน้ำเน่าเสียนั้น นายบรรจง
วัฒนพงศ์ ผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยและพัฒนาเครื่องจักรกลน้ำ กรม
ชลประทาน ได้เล่าถึงแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ได้พระราชทานแก่คณะผู้ทำงานดังนี้ค่ะ

คุณบรรจง

ผมขอย้อนหลังไปสักปีพุทธศักราช ๒๕๒๗ พระเจ้าอยู่หัว
พระองค์ท่านก็สนพระทัยเรื่องเกี่ยวกับการแก้ไขน้ำเสียตั้งนานแล้ว
จะเห็นได้ว่าทั้งเขตกรุงเทพมหานครก็ดีหรือต่างจังหวัดก็ดี พระองค์
ท่านเสด็จไปอยู่เป็นประจำ ก็ทรงห่วงใยในเรื่องสภาวะแวดล้อมที่
จะเกิดขึ้นมาในอนาคตก็พระราชทานพระราชดำริให้กับกรมชลประทาน
กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยหาวิธีการแก้ไขแบบง่าย ๆ ตั้งโครงการ
เล็ก ๆ แล้วก็ง่ายต่อการบำรุงรักษาค่าใช้จ่ายก็ต่ำ ๆ เมื่อสร้างมาทดลอง
ใช้แล้วถ้าได้ผลดีก็ให้นำไปใช้กับหน่วยราชการ หรือวัดวาอาราม
หรือแหล่งชุมชนขนาดเล็กครับ

จะเห็นได้ว่าพระราชดำริต่าง ๆ ของพระองค์ท่านเสด็จไป
ตามบ้านต่าง ๆ นั้น ย้อนหลังไปแล้วประมาณ ๕ ปี ผมจำได้ว่ามี
พระราชดำริต่อเนื่องเกี่ยวกับการแก้ไขน้ำเสียนั้นประมาณไม่ต่ำกว่า
๒ ครั้ง ผมก็จะแบ่งไปว่า ระยะแรกพระองค์ท่านพระราชทาน
พระราชดำริกำจัดน้ำเสียโดยการทำแบบง่าย ๆ ช่วงแรกก็ใช้วิธีการ
เจือจางน้ำ เช่น เมื่อน้ำเจ้าพระยาขึ้นมาก็สามารถที่จะเอาน้ำดีจาก
แม่น้ำเจ้าพระยามาเจือจางน้ำในคลองต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร
และก็นั่นต่อไปอย่างเช่นที่บึงมักกะสันก็ให้ใช้วิธีการกรองน้ำ เช่น

๘ แฉก อากาศก็จะแยกไปตามท่อน้ำและก็ทิศทางรูก็จะไปในทางเดียวกันเมื่ออากาศลงไปแล้วก็เกิดการหมุน ฉะนั้นการที่นำเอาอากาศลงไปได้ น้ำก็หมุนได้รอบ ๆ ทำให้ประสิทธิภาพดี และก็รูปแบบที่สี่ก็เป็นการใช้เครื่องแบบไดโว่ที่ไปสูบน้ำลงไป แล้วก็มาดัดแปลงทางน้ำออกนิดหน่อยจะเป็นช่องอากาศให้มันดูดอากาศเข้าไปนี่ก็เป็นรูปแบบที่สี่

มาเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ปีที่แล้ว (๒๕๓๒) ท่านพระราชทานแฟกซ์มาถึงกรมชลประทานเลย ท่านออกแบบของท่านเอง ให้มาแปดเป็น ๓ รูปแบบ พระองค์ท่านพระราชทานนามมาว่า “ชัยพัฒนาโมเดลอาร์เอ็กซ์ ๕” คำว่า อาร์ เอ็กซ์ มาจาก อาร์ ก็คือ โรยัล เอ็กซ์ ก็คือ เอ็กซ์เพอริเมนต์ เพราะเราทำมา ๔ รูปแบบ ครบ รูปแบบ ๕ นี่ใหม่ ท่านทรงอักษรของท่านเองแล้วก็ใช้อักษรย่อต่าง ๆ ให้เรามาแปลว่าให้ทำเป็น ๓ ระบบ เครื่องทั้ง ๓ ระบบ นี่ก็ได้ไปสาธิตถวายทอดพระเนตรเมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน ปีที่อ้างเก็บน้ำห้วยตะแบดหัวหิน คือระหว่างนั้นเวลาเรามั่นกระชั้นชิดไปหน่อยเวลาที่จะพิจารณาหรือวิจัยอะไรให้มีประสิทธิภาพสูง มันก็ยังไม่ค่อยทันเท่าไร ท่านก็พระราชทานพระราชกระแสให้ใช้เวลาศึกษาปรับปรุงให้ดีขึ้น เมื่อปรับปรุงให้ดีขึ้นแล้วก็เอาไปใช้หลังจากที่เราได้สร้างเครื่องกลเติมอากาศมาได้ตามรูปแบบต่าง ๆ ที่เราทดลองได้ผลแล้วก็มี ๔ รูปแบบอย่างที่เราว่ามาข้างต้นนะครับ

ท่านพระราชทานที่ที่เราต้องใช้ทดลองดูก็อย่างที่วัดบวรนิเวศน์วิหารและที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ทั้งสองรูปแบบนี้เราได้เริ่มต้นมาตั้งแต่เมื่อเดือนพฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๓๒ ซึ่งปีที่ผ่านมาแล้ว จากผลที่เราได้ใช้ไปปรากฏว่าเดี๋ยวนี้น้ำที่วัดบวรนิเวศน์วิหารเปลี่ยนจากสภาพดำหรือสภาพที่มีกลิ่นอย่างที่เคยเก่า เต่าและปลาที่วัดบวรเดี๋ยวนี้ก็รู้สึกจะมีความตื่นเต้น หมายถึงว่าได้เห็นน้ำในสภาพดี และจนทุกวันนี้ก็ยังอยู่ในภาพนี้อยู่ และอีกอย่างหนึ่งที่ผมยังวิตกอยู่ก็คือว่าทำยังไงถึงจะขอให้ผู้ที่ไปทำบุญที่วัดหรือไปให้อาหารต่าง ๆ ที่วัด ก็ควรจะช่วยกันให้อาหารเป็นที่ อย่าไปปล่อยเกะกะ เละเทะ ซึ่งเราก็สร้างแพสำหรับให้อาหารเต่าไว้บ้างแล้วเรื่องนี้ก็ชุมชนต่าง ๆ ก็ควรจะช่วยกันด้วย สำหรับที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า นั้นเราก็ได้รับผลดีเท่าที่ควร หมายถึงว่าเราสามารถลดค่าความเน่า

เสียจากเกินจากมาตรฐานไปแล้ว ขณะนี้เราก็สามารถลดค่าความน่า
เสียต่ำกว่ามาตรฐานแล้ว อันนี้ก็นับโครงการทั้งสองรูปแบบนี้ก็ได้รับ
รับผลสำเร็จเป็นผลดีมากนะครับ กระผมก็ได้ถวายรายงานไปแล้ว

ที่หนองสนมนี้ก็อีกแห่งหนึ่งที่เราร่วมดำเนินการ เพราะว่า
ได้มีประสบการณ์จากวัดบวรฯ กับโรงพยาบาลพระมงกุฎมาแล้ว
เราก็ไปวางระบบกันใหม่ที่หนองสนม โดยใช้ระบบประสมประสาน
ใช้วิชาชีพตักสสารแขวนลอยและก็ช่วยลดฟอสฟอรัสหรือไฮโดรเจน
ลงเสียก่อน เสร็จแล้วเราก็จะไปวัดค่าความน่าเสียหลังจากระบบ
นั้นแล้ว ถ้าเห็นว่ามันยังมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการเราก็ใส่
เครื่องเติมอากาศอันนั้นเข้าไป ซึ่งได้ไปติดตั้งเครื่องเติมอากาศแบบ
กังหันน้ำไปตั้งไว้ ๔ เครื่อง ขณะนี้เราก็เห็นผลเป็นที่พอใจ แต่ต่อ
ไปหลังจาก ๓ เดือนไปแล้วเราปลูกกกอียิปต์ไปแล้วจะมีประสิทธิ-
ภาพดีขึ้น หมายถึง ประสิทธิภาพในการลดค่าความน่าเสียและ
สามารถลดได้สักประมาณ ๘๐% ฉะนั้นระบบอันนี้ก็สร้างไว้ให้
เป็นตัวอย่างแก่ชุมชนขนาดเล็กกว่าขนาดนี้ อย่างนี้เราควรจะทำอย่างไร
อันนี้เป็นพระราชดำริของพระองค์ท่าน ซึ่งท่านก็ทรงห่วงใยเรื่องนี้
เป็นประจำ

เพลง
สรีพร

สายฝนบรรเลง

ท่านผู้ฟังคะ แผนงานและโครงการตามแนวพระราชดำริ
ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหา น้ำท่วม
และน้ำเน่าเสียที่ได้ดำเนินการไปแล้วนั้นเราท่านก็ย่อมประจักษ์ชัด
ว่าสามารถแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งประชาชน
โดยทั่วไปโดยเฉพาะในกรุงเทพมหานครปัจจุบันนี้ก็ประสบ
ปัญหาน้ำท่วมขังเป็นระยะเวลานาน ๆ ดังอดีตที่ผ่านมาอีกต่อไป
ตลอดจนมลภาวะทางน้ำก็ลดระดับมลพิษเหลือน้อยลงคือมีการ
บำบัดน้ำเสียปล่อยลงแหล่งน้ำรวมหรือแหล่งน้ำสาธารณะและแนว
โครงการพระราชดำริในเรื่องของการแก้ไขปัญหา น้ำท่วมและน้ำเน่า
เสียนั้นก็พัฒนาและก้าวหน้าต่อไปจากการร่วมแรงร่วมใจของ
หน่วยงานเกี่ยวข้องที่รับสนองพระราชดำริ

จะเห็นได้ว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงบำเพ็ญพระ
ราชกรณียกิจน้อยใหญ่เพื่อประโยชน์สุขแห่งอาณาประชาราษฎร์ ซึ่ง
การบำเพ็ญพระราชกรณียกิจดังกล่าวนี้นี้จะต้องตราครุฑพระวรกาย

มากแต่ก็มีได้ทรงย่อท้อต่อความยากลำบากและมีได้ทรงเห็นแก่ความ
เหน็ดเหนื่อยแต่ประการใด จึงกล่าวได้อย่างแท้จริงว่าพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
ของเรานั้นทรงปฏิบัติพระองค์เป็นเยี่ยงอย่างในการนำความเจริญก้าวหน้าและความมั่นคงมาสู่ประเทศชาติตลอดเวลา
ทรงเป็นพระมหากษัตริย์ผู้ทรงคุณธรรมอันประเสริฐเปี่ยมล้นไปด้วยพระมหากรุณาธิคุณแก่อาณาประชาราษฎร์อันหาที่สุดมิได้

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี